

पारदर्शी

वर्ष १५, अङ्क १, ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालको बुलेटिन, २०७७ वैशाख

भ्रष्टाचार विरुद्धको चित्रकला २०७६, विवेक लामा

कोभिड-१९ सम्बन्धी विपद् व्यवस्थापन कार्यमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता र सदाचार कायम होस्

कोभिड-१९ संक्रमणको महामारीबाट विश्व आक्रान्त छ । महामारी रोकथामका लागि आइसोलेसन, क्वारेन्टिन, उपचार, लकडाउन, उडान र सीमामा बन्देजजस्ता विधि धेरै मुलुकमा अपनाइएको छ । यस विषम परिस्थितिमा नेपाल सरकारद्वारा करिब दुई महिनाको राष्ट्रव्यापी लकडाउन लागू गरिएको छ । तिनै तहका सरकारका कोभिड-१९ सम्बन्धी जरूरी र महत्वपूर्ण कार्यमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता र सदाचार अभिवृद्धि होस् भनेर ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपालद्वारा १० बुँदे अपिल जारी गरिएको छ । विविध समसामयिक विषयमा केन्द्रित अपिलमा सम्बन्धित पक्षको ध्यानाकर्षण प्रेस वक्तव्यमार्फत् गरिएको थियो । अपिलका मुख्य विषय निम्नानुसार छन् :

कोभिड-१९ सँग सम्बन्धित प्रयास र कार्ययोजना थप प्रभावकारी बनाउन सामूहिक, समन्वयात्मक र क्षेत्रगत प्रयास जरूरी छ । यसका लागि विषयगत विशेषज्ञ सम्मिलित समितिहरूबाट चरणबद्ध कार्ययोजना निर्माण गरी लागू गरिनु आवश्यक छ । सँगैसँगै केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारका राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय कार्ययोजनामा भ्रष्टाचार र अनियमितता हुन नदिन र भएको खण्डमा कडा कारबाही गर्न जरूरी छ । सरकार

र संघ-संस्थाहरूभित्रैबाट कोभिड-१९ सम्बन्धी कार्यलाई पारदर्शी बनाउने वा अनियमितताबारे जानकारी दिने कर्मचारी वा अन्यलाई कारबाही नहुने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनुपर्छ । रोकथाम र नियन्त्रणसम्बन्धी सबै प्रकारका विपद् व्यवस्थापनका प्रयासमा मानवअधिकार र जनचाहनालाई केन्द्रविन्दु बनाइनुपर्छ ।

कोभिड-१९ संक्रमण रोकन तिनै तहको सरकारबाट विनियोजित बजेट र संकलित रकमका साथै तिनको प्रयोग एवं खर्चको विवरण सर्वसाधारणका लागि पारदर्शी बनाइनु जरूरी छ । साथै काम-कारबाहीबारे सूचना माग्न पाउने नागरिकको हक सरकारद्वारा सम्मान गरिनुपर्छ । बजेटबमाजिम उपकरण, सामग्री तथा औषधि सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र ऐन-कानूनबमोजिम तोकिएका, जिम्मेवार तथा विशिष्टीकृत निकायबाट मात्र किफायती रूपमा गरिनुपर्छ । औषधि, मास्क, स्यानिटाइजर, साबुन, चस्मा, प्रोटेक्टिभ लुगा, भेन्टिलेटर जस्ता अति आवश्यक सामग्री सरकारबाट तोकिएका स्वास्थ्य संस्थामा यथाशीघ्र चाँडो उपलब्ध गराइनु पर्छ । सार्वजनिक जवाफदेहिता बढाउन कोभिड-१९ सम्बन्धी सरकारी प्रयास र कार्यमाथि संसद्द्वारा सक्रियरूपमा निर्देशन, अनुगमन र सुपरिवेक्षण गरिनुपर्छ ।

नयाँ वर्ष २०७७ को उपलक्ष्यमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना

कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) को संक्रमण फैलिन नदिन सरकारले चैत ११, २०७६, देखि जेठ ५, २०७७ सम्म देशव्यापी लकडाउन (Lock down) गर्ने निर्णय गरेको हुनाले ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपालका सबै कार्यालयहरू जेठ ५, २०७७ सम्म बन्द गरिएको र प्रकाशन गृह पनि बन्द रहेकाले 'पारदर्शी' प्रकाशन केही ढिलो हुन गएको छ ।

निम्न संस्थाको सहयोगमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूबाट यो बुलेटिन प्रकाशन गरिएको हो ।

त्यागबन्द: यो बुलेटिन ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालद्वारा सुशासन तथा सदाचार प्रवर्द्धनका लागि प्रकाशन गरिएको हो । यस बुलेटिनमा प्रकाशित आलेख लेखकका निजी विचार हुन् । यिनले प्रकाशक संस्थाको आधिकारिक धारणा प्रतिबिम्बित गर्ने छैनन् ।

बुलेटिन: पारदर्शी ।

प्रकाशक: ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल ।

छकुबकु मार्ग, नयाँबानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल । **पोष्ट बक्स नं.:** ११४८६

फोन: ००९७७-१-४४७५२६२, ४४७५०६२, **फ्याक्स:** ००९७७-१-४४७५११२

एलाक टोल फ्री नम्बर: १६६०-०१-२२-२११

नोटिस बोर्ड सेवा: १६१८-०१-४४७५११२

Email: trans@ginet.org, **Web:** www.tinepal.org, /tinepal

प्रधानमन्त्रीले चाहे भने
६ महिनामा भ्रष्टाचार
अन्त्य हुन्छ

□ खेमराज रेग्मी
अध्यक्ष, टीआई नेपाल

8

लोकतान्त्रिक विकास र
सार्वजनिक उत्तरदायित्व

□ देवेन्द्रराज पाण्डे
संस्थापक सदस्य, पूर्वअध्यक्ष,
मानार्थ सदस्य, टीआई नेपाल

८

COVID-19 Pandemic: Trends,
Effects and Way outs

□ Prof. Dr. Pushkar Bajracharya
□ Mukunda Bahadur Pradhan
Secretary General, TI Nepal

१४

सुशासन, सदाचार र
सामाजिक जवाफदेहिता

२२

□ कृष्ण झवाली
कार्यसमिति सदस्य, टीआई नेपाल

- ▶ टीआईएनको रणनीतिक योजना २०१८-२०२२ को फ्रेमवर्क २४
- ▶ महामारीमा मनपरी २६
 - भद्र शर्मा
- ▶ पारदर्शिताका लागि इन्टरनेट बैंकिङ २९
 - मनोज रेग्मी
- ▶ भूकम्पपछिको पाँच वर्ष : अबको बाटो कता ? ३१
 - टेनिस रोका
- ▶ स्वास्थ्य क्षेत्रमा गरिने सार्वजनिक खरिद र खरिद सूचनाको उपलब्धता सम्बन्धित अध्ययन प्रतिवेदनको सारांश (एस.पी.एमई.आर. नेपाल) ३५
- ▶ विपद् र जोखिम न्यूनीकरण ४०
 - दीनानाथ भट्टराई
- ▶ यात्रा संस्मरण: भारत भ्रमण ४३
 - विनोद भट्टराई
- ▶ कोरोना भाइरस र अवस्था ४६
 - सानुबाबु तिमिल्सिना
- ▶ स्थानीय तह, समृद्धि र सुशासन ४९
 - भानु पराजुली
- ▶ २०७२ सालको भूकम्पपछि गएका परकम्पन (आफ्टरसक) ५२
 - उत्तम राउत
- ▶ संक्रामक रोग ऐन, २०२० ५४
- ▶ FIRST RESPONSE: PROCURE MEDICAL SUPPLIES AT ANY COST (AND RISK) ५८
- ▶ CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2019 ६१
- ▶ REPORT OF THE UN SECRETARY-GENERAL ON THE 2019 CLIMATE ACTION SUMMIT AND THE WAY FORWARD IN 2020 ६३
- ▶ Climate Governance Integrity (CGI) ६५
- ▶ Post-Earthquake Reconstruction Work in Nepal, its Successes and Challenges ६६
 - Dr. An Bhandari, et al
- ▶ Public Procurement in Nepal ७१
 - Shakti Prasad Shrestha
- ▶ Anti-corruption in Nepal: After Democratic Restoration in 1990 ७४
 - Rajeev Kunwar
- ▶ केही मुख्य नीतिगत विषयमा प्रेस विज्ञप्ति ८०
- ▶ कार्यसमिति निर्णय ८६
- ▶ परियोजना गतिविधि ८८
- ▶ स्वयंसेवकको बुझाइमा टीआई नेपाल ११३
- ▶ डिमेन्सिया बिरामीका लागि कोरोना भाइरस महामारी एउटा दुस्वप्न हो ११५
 - ठमनाथ धिमिरे
- ▶ भ्रष्टाचारको कलंक ११९
 - जुनु ढकाल
- ▶ भ्रष्टाचारबारे १० व्यंग्य मुक्तक १२२
 - विमल आचार्य
- ▶ विन्ती यो छ संक्रमणमा ... १२३
 - तुम्बरू गौतम
- ▶ द्वैध चरित्र र भ्रष्टाचार १२४
 - बबिता शर्मा
- ▶ भ्रष्टाचार १२४
 - शारदा नेपाली
- ▶ आय/व्यय विवरण १२५
- ▶ टीआई नेपालको नयाँ प्रकाशन १३१
- ▶ फोटो फिचर १३३

प्रधानमन्त्रीले चाहे भने ६ महिनामा भ्रष्टाचार अन्त्य हुन्छ

खेमराज रेग्मी
अध्यक्ष, टीआई नेपाल

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलले नेपालमा भ्रष्टाचारको अवस्थाबारे प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको छ । प्रतिवेदनमा भ्रष्टाचारमा केही कमी आएजस्तो देखिन्छ । तर, आममानिसहरू भ्रष्टाचार बढेको छ, भनिरहेका छन् । के मुलुकमा साँच्चै भ्रष्टाचार कम भएको हो त ?

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलले विश्वभर एकैपटक 'करप्सन पर्सेप्सन इन्डेक्स' सार्वजनिक गर्‍यो । यहाँ पनि गरियो । सो प्रतिवेदनमा विकसित मुलुकहरूलगायत अधिकांश मुलुकले भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्नमा उत्साह नदेखाएको अथवा शिथिल भएको निष्कर्ष छ । दोस्रो निष्कर्षमा, राजनीतिमा जहाँ पैसा हाबी छ, अथवा पैसाले राजनीतिलाई प्रभावित गरेको छ, त्यहाँ भ्रष्टाचार बढेको छ भन्ने निष्कर्ष निकालेको छ । अन्तर्राष्ट्रियस्तरका विश्वसनीय १३ वटा संस्थाहरूले गरेको अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषणका आधारमा यो सूचकांक तयार गरिएको छ । १३ वटामध्ये छ वटा संस्थाले नेपालबारे गरेको अध्ययन र मूल्यांकनका आधारमा नेपालको पछिल्लो सूचकांक निर्धारण गरिएको हो । यस आधारमा हेर्दा हाम्रो केही अंक बढेको छ । अर्थात्, केही सुधार भएको देखिन्छ ।

करप्सन पर्सेप्सन इन्डेक्समा सुशासनका पक्षमा कति काम भएका छन् र भ्रष्टाचार कतिको भएको छ भनेर दुईवटा पाटालाई सँगसँगै हेरिन्छ । हाम्रो मुलुकको हकमा भन्दा जुन-जुन क्षेत्रहरूले राम्रो अंक दिए ती खासगरी भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा प्रशासनिक क्षेत्रले प्राप्त गरेका उपलब्धिहरूलाई हामीले बढी अनुमान गर्नसक्ने स्थिति हुन्छ । हाम्रो मुलुकमा तीन/चारवटा दृष्टिकोणले अलिकति सुधार आएको देखिन्छ । जस्तो, भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा नियमनकारी संस्था अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले

वास्तविक रूपमा विगतमा भन्दा बढी सक्रियता देखाएको र एउटा विश्वास आर्जन गरेको स्थिति छ । केही भ्रष्टाचार भएको छ र उजुरी गरियो भने अख्तियारले तुरुन्तै पक्राउ गर्छ भन्ने विश्वास आर्जन गर्नु भनेको धेरै ठूलो उपलब्धि हो । परिणामका हिसाबले पनि भ्रष्टाचारविरुद्ध धेरै मुद्दा चलेका छन् । उपलब्धिका हिसाबले पनि करिब ८० प्रतिशतभन्दा बढी अदालतबाटै सफलता प्राप्त गरेको स्थिति छ । यस्तै, कर उठाउने कार्यालयहरू पनि अहिले कर असुलीदेखि कर नियन्त्रणमा विगतमा भन्दा अलि बढी सक्रिय भएको देखिएको छ । सोचेजति त होइन, तर विगतको भन्दा सक्रियता देखाएको अवस्था छ । त्यसैगरी, सर्वोच्च अदालतमा राष्ट्रिय महत्वका मुद्दामा केही साहसिक फैसला भएको देखिन्छ । एनसेल काण्डको फैसलालाई तपाईं उदाहरणका रूपमा हेर्न सक्नुहुन्छ । एनसेलले लाभकर तिर्नैपर्दैन भन्ने कुरामा सम्पूर्ण राजनीतिक दलका नेताकै सहमति थियो । उनीहरूले चन्दा, सहयोग लिएका कारण हुन सक्छ, मन्त्रिपरिषद्बाटै एनसेलले लाभकर तिर्नै पर्दैन भन्ने निर्णय गराउन खोजिएको थियो । विभिन्न पक्षबाट आलोचना हुँदाहुँदै पनि सर्वोच्चले अबै रूपायौं एनसेलले नै तिर्नुपर्छ भनेर गरेको फैसला उपलब्धिपूर्ण फैसला हो । यस्तै, नक्कली भ्याट बिल सम्बन्धमा पनि साहसिक निर्णय गरेको अवस्था छ । यो मुद्दाको अर्को पक्ष धेरै बलियो थियो । तर, त्यसो हुँदाहुँदै पनि सर्वोच्चले मुलुकको पक्षमा फैसला गर्‍यो । यस्तै, गलत नियत भएका न्यायाधीशमाथि पनि कडा निगरानी राखेको पनि देखिएको छ र केहीमाथि कारबाही पनि भएको देखिएको छ । यसले सुशासनको पक्षमा केही राम्रो संकेत गर्‍यो ।

यस्तै नेपाली सेनाभित्र धेरै गडबड, घोटाला, अनियमितता हुने गरेको कुरा सुन्दा आइएको हो ।

त्यसलाई नियन्त्रण गर्न न त सरकारले सकेको अवस्था थियो, न त अरु निकायले त्यसमा हात हाल्ने अवस्था थियो । तर, वर्तमान प्रधानसेनापति आइसकेपछि नेपाली सेनाभित्रका बदमासीलाई नियन्त्रण गर्ने काममा ठूलो सफलता मिलेको हामीले अनुभूति गरेका छौं । विगतमा सेना भर्नामा नातागोता, योग्यतै नपुगेका, प्रमाणपत्र नै नभएका, आफ्ना घरमा काम गर्ने मात्र होइन, घुस खाएर नियुक्ति गर्ने परम्परालाई उहाँले कडाइसाथ नियन्त्रण गर्नुभयो । जसले बदमासीमा साथ दिएका थिए, तिनलाई विभागीय कारबाहीलगायत जेलसम्मको सजाय भएको छ । छ करोडभन्दा बढी घुस रकम राजस्व दाखिला गरेको स्थिति छ । यस्तै, प्रधानसेनापतिले आफ्नो सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गरेर आर्थिक सुशासनको सन्दर्भमा राम्रो काम गर्नुभएको छ । यसले अरु जर्नेल, कर्नेलहरूलाई पनि सदाचार अपनाउन र गलत काम नगर्न प्रेरणा दिएको छ ।

चौथो कुरा, हामीले सोचेअनुसार काम हुन नसके पनि लोकतन्त्रको सुदृढीकरण भएको छ । सरकार स्थायी भएको छ । प्रदेश सरकारले गति लिन सकेको अवस्था छैन । तर, गाउँपालिका, नगरपालिकालगायतका स्थानीय सरकारले पूर्ण रूपमा काम गरेको अवस्था छ । र, उनीहरूमार्फत राज्यबाट जनताले पाउने सेवासुविधा विगतमा भन्दा निकै नै सुलभ र सहज तरिकाले प्राप्त गर्न सफल भएका छन् । तर त्यहाँ भइरहेका भ्रष्टाचार र बदमासीका अंक पनि बढ्दै छ । यो कुरा महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनले औल्याएको छ । वडाबाटै ६२ किसिमका सेवासुविधा जनताले पाइरहेका छन् । यो पनि सुशासनको पक्षमा हो । पाँचौँ कुरा, सरकारले नियन्त्रणमुखी कानुन ल्याउने प्रयास गर्‍यो । तर, नागरिकहरूले त्यसविरुद्ध लडाइँ लडे । त्यसपछि सरकार ती कानुन फिर्ता लिन तथा सच्याउन बाध्य भएको छ । यसले पनि हाम्रो अंक बढ्नमा सघाउ पुगेको हो ।

दुई तिहाइको सरकारको पालामा पनि यति मात्र सुधार हुनु सन्तोषजनक कुरा हो ?

होइन । एकलौटी सरकार छ, वास्तवमा । दुई तिहाइको बहुमत छ । एकमना सरकार छ । यस्तो अवस्थामा भ्रष्टाचार नियन्त्रणका प्रयासहरूमा मुलुकले छलाङ लगाउनुपर्ने अवस्था हो । तर, हुनसकेको छैन । आयल निगमको जग्गा खरिद काण्डमा एक अर्ब रूपैयाँभन्दा बढी घोटाला भएको छ भनेर संसदीय समितिहरूले प्रतिवेदन दिए । तर, त्यसमा संलग्न राजनीतिक नेतृत्व अर्थात् तत्कालीन मन्त्रीहरू, सचिवहरूमाथि कारबाही अगाडि बढाइएन । आयल निगमका त्यसबेलाका जीएमलाई मात्र कारबाही गरियो । त्यो पनि अकुत

सम्पत्ति कमाएको सन्दर्भमा मात्रै हो, भ्रष्टाचार गरेको सन्दर्भमा होइन । त्यो कुरा त्यतिकै ढाकछोप गर्ने स्थिति छ । अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले पनि राज्य तहबाट प्रोत्साहन, सुरक्षाको अनुभूति नपाउँदासम्म यस्ता राजनीतिक केसहरूमा हात हाल्न सक्दैन । उसलाई पनि सुरक्षाको वातावरण सिर्जना गरिदिने काम सरकारको हो । सरकारले त्यो गरेन ।

यस्तै, सार्वभौम संसद्को सार्वजनिक लेखा समितिले वाइडबडी प्रकरणमा चार अर्ब ३५ करोड रूपैयाँभन्दा बढीको हिनामिना भएको छ भनेर अनुसन्धानपछि तथ्यांकसहित कारबाहीको सिफारिस गरेको छ । तर, सरकारले अख्तियारलाई स्वतन्त्रतापूर्वक कारबाही गर्नुस् भनेर प्रोत्साहित गर्नुपर्नेमा सम्मानित प्रधानमन्त्रीज्यूले, त्यो काण्डलाई ढाकछोप गर्नका लागि एउटा न्यायिक छानबिन समिति गठन गर्नुभयो । वास्तवमा त्यसले काम गर्न नै पाएन । तर, त्यसले सरकारको नियत उदांगो पारिदियो ।

विगतमा सेना भर्नामा नातागोता, योग्यतै नपुगेका, प्रमाणपत्र नै नभएका, आफ्ना घरमा काम गर्ने मात्र होइन, घुस खाएर नियुक्ति गर्ने परम्परालाई उहाँले कडाइसाथ नियन्त्रण गर्नुभयो । जसले बदमासीमा साथ दिएका थिए, तिनलाई विभागीय कारबाहीलगायत जेलसम्मको सजाय भएको छ

यस्तै, बालुवाटार जग्गा प्रकरणमा सुरुआती अवस्थामा सरकारले चासो लिएको थियो । सरकारी जग्गा व्यक्तिहरूले खाने, मास्ने, लिने, हडप्ने सबै गरिसकेको अवस्थामा समिति गठन गरेर खोजतलास गरेर एउटा निक्क्योलमा पुर्‍याउने भनेर काम गरिएको छ । यसमा सरकारलाई धन्यवाद दिनुपर्छ । तर, त्यसलाई सही निष्कर्षमा पुर्‍याएपछि मात्रै सरकार पूर्ण धन्यवादको पात्र बन्न सक्छ । त्यहाँ आफ्ना कार्यकर्ता अथवा नेता संलग्न भएको खबर आउनासाथ उहाँ त दोषी हुनुहुन्न भनेर पहिले नै निर्णय सुनाउनेजस्ता काम सरकारी पक्षबाट भयो । यसले गर्दा राजनीतिक तह संलग्न भएका ठूला भ्रष्टाचारका मुद्दाहरूमा सरकार पक्षले जुन दृढ राजनीतिक इच्छाशक्ति देखाउनुपर्ने हो, त्यो देखिएन । बरु, उदाहरण त के देखिएको छ भने, सरकारको स्वार्थ गौँसिएको कम्पनीलाई अथवा सरकार सम्बद्ध पार्टीको स्वार्थ गौँसिएको कम्पनीलाई नेपाल ट्रस्टको जग्गा, गोकर्ण रिसोर्टको जग्गा दिन हतारहतारमा नेपाल ट्रस्ट

ऐन नै परिवर्तन गरेर र छ वर्ष अवधि बाँकी रहँदै २५ वर्षपछि सम्मका लागि अहिले निर्णय गरेर दिनु भनेको नीतिगत भ्रष्टाचारको चरम नमुना हो । यसले भ्रष्टाचार नियन्त्रणप्रति सरकार र सरकार प्रमुख प्रतिबद्ध भएको देखिँदैन । उहाँहरूले जे प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो, त्यो ओठे प्रतिबद्धता मात्रै हो भन्ने देखिन्छ । त्यसैले गर्दा जनमानसमा यो मुलुकमा भ्रष्टाचार घटेको छैन, भन्ने बढेको छ भन्ने धारणा व्यक्त भएका हुन् । हाम्रो मुलुकको भ्रष्टाचार अवधारणा सूचकांकमा अहिलेको परिस्थितिमा छलाड मार्नुपर्ने अवसर गुमेको छ । हाम्रो मुलुकमा राजनीतिक भ्रष्टाचार र नीतिगत भ्रष्टाचार घटेको छ भनेर भन्न मिल्ने अवस्था छैन ।

हामीले जुन किसिमको शासन प्रणाली अंगीकार गरेका छौं, यसले नागरिकलाई घरदैलोमै सेवा दिए पनि भ्रष्टाचार पनि चलाएको छ भन्ने आमगुनासो छ । भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने निकाय अख्तियार सुविधासम्पन्न छैन, दक्ष र पर्याप्त जनशक्ति छैन भनेर गुनासो गरिरहेको सुनिन्छ । भ्रष्टाचार बढ्नुमा यसको असर कति छ ?

सर्वसाधारण जनतालाई सेवासुविधा उपलब्ध गराउनमा स्थानीय सरकारहरूले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका छन् । र, जनतालाई सरल र सहज पनि भएको छ । न्यायमा सरल र सहज भन्ने कुरा ठूलो कुरा हो । गाउँघरका मुद्दा मामिला इत्यादि गाउँघरमै टुंगिन्छन्, यो राम्रो पक्ष हो । जहाँ विकास निर्माण अथवा आर्थिक कारोबारका कुरा छन् त्यहाँ बेहिसाब भएका कुराहरू अख्तियारले पनि आँल्याएको छ । महालेखापरीक्षकको रिपोर्टले पनि आँल्याएको छ । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपालका विभिन्न अध्ययन र रिपोर्टको आधारमा पनि त्यो कुरा बढेकै देखिएको छ । यसमा मूलतः हाम्रो धारणामा पनि समस्या छ । यो सबै नियन्त्रण गर्ने काम अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको हो र भ्रष्टाचार गर्ने काम चाहिँ जनप्रतिनिधि अथवा सरकारको हो भनेजस्तो भयो । त्यो होइन । भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने मुख्य काम त सरकारकै हो । सरकार भन्नेबित्तिकै संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय सबै तहका सरकार पर्छन् । विगतमा हाम्रै अनुभव हेर्दा पनि सचिवले बदमासी गरेका छन् भने मन्त्रीले हेर्ने हो । डीजीहरू, विभागीय प्रमुखहरूले बदमासी गरेका छन् भने सचिवले हेर्ने हो । तलका कर्मचारीले बदमासी गरेका छन् भने कार्यालय प्रमुख, विभागीय प्रमुखहरूले हेर्ने, नियन्त्रण गर्ने र गलत काम गरेकालाई विभागीय सजाय दिने काम सरकारको हो । तर, यो काममा सरकार ज्यादै उदासीन देखियो । म तपाईंलाई एउटा उदाहरण दिन्छु, अहिलेका मन्त्री आउनुअघि भौतिक योजना मन्त्रालयमा १८ महिनामा

करिब चार जना सचिव सरूवा भए । सडक विभागका चार जना डीजी सरूवा भए । ती किन सरूवा भए ? ती अयोग्य भएर, नालायक भएर वा कार्यक्षमता नभएर सरूवा भएका हुन् ? हुन् त हाम्रो अध्ययनका आधारमा भन्दा त्यहाँ मन्त्रीले गलत मनसायले प्रेरित भएर निर्देशन दिँदा नमानेका कारणबाट उनीहरूको सरूवा भएको छ । अर्थात्, उनीहरूले गर्ने बदमासीमा सहयोगी नभएका कारण सरूवा भएको छ । अनि भ्रष्टाचार कसरी रोकिन्छ ? ऐनले, कानूनले जसलाई नियन्त्रण गर्ने दायित्व दिएको छ, उनीहरूले नियन्त्रण गर्ने हो । अख्तियारको काम भनेको त भ्रष्टाचार भइसकेपछि सजायका लागि अदालतमा पुर्‍याउने काम हो । नियन्त्रण गर्ने काम अख्तियारको होइन । त्यसैले मुलुकभरका सार्वजनिक कार्यालयले अख्तियारको आँखा छल्न सकियो भने जति भ्रष्टाचार गरे पनि हुन्छ भन्ने धारणा पलायो भने भ्रष्टाचार नियन्त्रण हुन सक्दैन ।

भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा प्रधानमन्त्री स्वयंको सक्रियता कति देख्नुभएको छ ?

भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने प्रमुख दायित्व सरकारकै हो । सरकार प्रमुख भएको हुनाले प्रमुख दायित्व प्रधानमन्त्रीकै हो । सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूले बेलाबेला भन्दै पनि आउनुभएको छ- 'म पनि भ्रष्टाचार गर्दिनँ । अरूलाई पनि गर्न दिन्नँ । भ्रष्टाचारीको मुखै हेर्न चाहन्नँ । भ्रष्टाचारमा शून्य सहनशीलता अपनाउँछु ।' तर, व्यवहारमा हेर्दा राजनीतिक तहमा हुने भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा उहाँको ओठे प्रतिबद्धताजस्तो मात्र देखियो । बोलिएका कुरा कार्यान्वयन तहमा यसले मूर्त रूप लिनसकेको देखिएन । प्रधानमन्त्रीज्यूले चाहने हो भने, उहाँले जसरी भन्नुहुन्छ, भनेअनुसार कार्यान्वयन गर्ने हो भने भ्रष्टाचार नियन्त्रण हुनका लागि छ महिना पनि कुर्नुपर्दैन । वास्तवमा प्रधानमन्त्रीले त्यो गर्नु पनि पर्थ्यो । नेकपाले अहिले जसरी करिब करिब दुई तिहाइ बहुमत प्राप्त गरेको छ, त्यसमा हुन त उहाँको पार्टीको पनि योगदान छ । अरु नेताको पनि योगदान होला । तर, प्रमुख रूपमा यो

मत प्राप्त गरेको भनेको केपी शर्मा ओलीले हो । त्यसो हुनाले उहाँ पार्टीप्रति मात्र होइन, संसदप्रतिभन्दा पनि बढी जवाफदेही जनताप्रति हुनुपर्छ । जनताले सुखसुविधा पाउने, सुशासन पाउने कुरामा उहाँ जवाफदेही हुनुपर्छ । उहाँले कुनै एउटा मन्त्रीलाई तैले भ्रष्टाचार गरिस् भनेर बीचमा निकालेर फालेको देखियो त ? देखिएन । बरु, गोकर्ण विष्ट र रघुवीर महासेठलाई एकैपटक निकालियो । मन्त्रिमण्डल फेरबदलको क्रममा मात्र उनी फेरिए । तर, उनले गरेको बदमासीबापत उनले सजाय पाएको त देखिएन । अहिलेसम्म कुनै एक जना सचिवलाई एक ग्रेड घटुवा गरेको तपाईंले सुन्नुभएको छ ? छैन । यदि बदमासी गरेको रहेछ भने त कारबाही गर्नुपर्ने हो नि । त्यही भौतिक योजना मन्त्रालयका सचिवहरूमध्ये कुनैले बदमासी गरेको, घुस खाएको हो भने त तिनलाई कारबाही गर्नुपर्नेमा नसिहतसम्म दिएको पनि देखिएन । बरु, खुरुखुरु सचिव फेरियो । त्यसो हुनाले प्रधानमन्त्रीले चाहने हो भने छ महिनाभित्र मुलुकमा भ्रष्टाचार नियन्त्रण हुनसक्छ ।

यहाँले राजनीतिक भ्रष्टाचारलाई कसरी हेर्नुभएको छ ?

सबैभन्दा ठूलो भ्रष्टाचार भनेको राजनीतिक भ्रष्टाचार हो । त्यो राजनीतिक भ्रष्टाचार गर्न दलालहरू, सिन्डिकेटधारी, बिचौलियाहरूले सघाइरहेका छन् । यो कुरा सरकारले चाह्यो भने छ महिनामै रोकनसक्छ । बदमासी गरिरहेकाहरूले राजनीतिक छहारी खोजिरहेका हुन्छन् । नेताहरूले उनीहरूसँगै चन्दा, पुरस्कार लिएर राजनीति गरिरहेका हुन्छन् । दलाल, बिचौलिया, सिन्डिकेटधारीले राजनीतिक दलकै संरक्षण पाउँछन् । त्यसैले भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यू प्रतिबद्ध हुने हो भने छ महिनाभित्रै यो नियन्त्रण हुन सक्छ र, हामीले भ्रष्टाचारको सूचकांकमा छलाड मार्न सक्छौं भन्ने मलाई विश्वास छ ।

यहाँ पूर्वप्रशासक पनि हुनुहुन्छ । पञ्चायत र बहुदलीय कालमा राज्य सञ्चालकहरूसँगका अनुभव यहाँसँग छ । त्यो अनुभवका आधारमा भन्दा त्यस्तो के कारण हुन्छ, जसले सुशासन कायम गरेर वाहवाही कमाउने अवस्थाबाट राज्य सञ्चालकहरू चुक्छन् ?

मैले त्यतिसारो अनुमान गर्ने कुरा त होइन । तर, मेरो विचारमा हिजो दण्ड र पुरस्कारले प्रशासन संयन्त्रलाई अनुशासित बनाउने र सुशासनमा त्यसले प्रभाव पार्ने हुन्थ्यो । अहिले दण्ड र पुरस्कार प्रभावकारी भएन । दण्ड दिने भनेको खाली अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग मात्र भयो । सरकारी पक्षबाट भएन । हिजो त्यो हुन्थ्यो । मानिसहरू डराउँथे । आफ्नो हाकिम आउँदै छ भनेपछि आफ्नो काम गरे नगरेको दुरुस्त राख्थे । अहिले

त्यो अवस्था छैन । उनीहरूको सोभै सम्पर्क राजनीतिक व्यक्तिहरूसँग हुन्छ र उनीहरूले सुरक्षा गरिदिन्छन् । मानौं, एउटा ओभरसियरले कुनै ठेकेदारसँग पैसा खाएर कुनै निर्माण कार्य कमसल गराएको छ भने उसलाई माथिल्लो हाकिमले कारबाही गर्न खोजे पनि राजनीतिक तहबाट हस्तक्षेप हुन्छ । किन कारबाही गर्ने उसलाई ? ऊ हाम्रो पार्टीको मान्छे हो, हामीलाई सहयोग गरेको मान्छे हो भनिन्छ । त्यसकारण प्रशासनदेखि सबै तहमा अत्यधिक राजनीतिकरण भयो । राजनीतिक नेतृत्वले चाह्यो भने यो राजनीतिकरण तत्कालै हटाउन सक्छ । बदमासी गर्ने जुनसुकै व्यक्तिमाथि प्रहरीले कारबाही गर्न लाग्यो भने हाम्रो कुनै पनि कार्यकर्ताले हस्तक्षेप गर्न हुँदैन, गर्नेलाई कारबाही गरेर पार्टीबाट हटाइनेछ भनेर भनेको अहिलेसम्म सुनिएको छैन । केही दिनअघि पार्टीमा अनुशासन कायम राख्न भनेर नेकपाले ११ बुँदे निर्देशन गएको सुनिएको छ । तर, त्यो हेर्दा नेतृत्व तहले जे गरे पनि हुने र तल्लो तहमा बसेकाले मात्र त्यो पालना गर्नुपर्ने भनेजस्तो कुराले कुनै अर्थ राख्दैन । तपाईंले मलाई कुनै विषयमा उपदेश दिनुहुन्छ भने पहिला त्यो आफूले पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । राजनीतिक नेतृत्वको हकमा पनि यही लागू हुन्छ । माननीय मन्त्रीहरूलाई सरकारले एउटा गाडी सुविधा दिएको छ भने चार-पाँचवटा गाडी राखेर बस्ने अनि तलका कार्यकर्तालाई सदाचार कायम गर्नुपर्छ, सरकारी सम्पत्तिको हिनामिना गर्नु हुँदैन भन्ने उपदेश दिँदैमा त्यो पालना हुँदैन । त्यसले परिणाम दिँदैन । त्यसैले तल्लो तहमा जे निर्देशन दिइन्छ, त्यो पहिला आफूले कार्यान्वयन गर्नुपर्छ, नमुना बन्नुपर्छ । अन्यथा, यो सबै ढोग हुन्छ । ढोगी नेतृत्वलाई न जनताले न आफ्नै कार्यकर्ताले विश्वास गर्ने अवस्था हुन्छ । हिजो बदमासी भयो भने राजाकै वा दरबारकै तहबाट मात्र हुन्थ्यो । त्यसबाहेक मन्त्री, सचिव, विभागीय प्रमुखहरू सम्पूर्ण अनुशासित भएर नियमबद्ध तरिकाले काम गर्नुपर्ने हुन्थ्यो । तर, अहिले त्यो अवस्था रहेन ।

एउटा उदाहरण नै हेर्नुहुन्छ भने नेकपाका अध्यक्ष प्रचण्डज्यू, एउटा बदनाम ठेकेदारको घरमा बस्नुभएको छ । त्यसले समयमा काम नसक्दा त्यसलाई सजाय कसले दिने ? केपी ओलीले दिन सक्नुहुन्छ ? सक्नुहुन्न । आज पनि कर्मचारीलाई जिल्लामा घुम्न जाँदा कुनै विवादास्पद व्यक्ति छ भने उसको घरमा बास पनि नबस्नू, एक कप चिया पनि नखानू भन्ने निर्देशन हुन्छ । तर, मुलुक चलाउने पार्टीको सर्वोच्च नेता एउटा बदनाम ठेकेदारको घरमा गएर बस्दा 'कन्फ्लिक्ट अफ इन्ट्रेस्ट' हुन्छ कि हुँदैन ? उसले गरेको बदमासीमा कारबाही गर्न लाग्नासाथ पार्टी नेतृत्वबाट हस्तक्षेप हुन्छ कि हुँदैन ? अनि तलका तिमीहरू राम्रा हुनुपर्छ मात्रै भनेर हुँदैन ।

कथनीमा एउटा कुरा र करनीमा अर्को कुरा भइसकेपछि त्यो निष्प्रयोजन हुन्छ । कुनै परिणाम आउँदैन ।

भ्रष्टाचार नियन्त्रण, सुशासन कायम गराउनमा आमनागरिकको भूमिका हुन्छ कि हुँदैन ?

आमनागरिकको भूमिका हुन्छ । नागरिक भन्नाले नागरिक समाजसँगै त्यसमा मिडिया पनि आउँछ । यी सबैले त्यसविरुद्ध संगठित रूपमा आवाज उठाइरहेकाले पनि सरकार कतिपय कुरामा पछि हट्नुपरेको हो । गोकर्ण रिसोर्टकै विषयमा पनि नागरिक समाज र सञ्चार माध्यमले आवाज उठाइरहेका छन् । त्यसले धेरै ठूलो अर्थ राख्छ, प्रभाव पार्छ । जस्तो एनसेलको पुँजीगत लाभकर राज्यले पाउनुपर्छ भनेर केही सञ्चार माध्यमले लगातार उठाइरहे, केही नागरिकले उठाइरहे । र, अन्ततः मुलुकले त्यो प्राप्त गर्‍यो । नागरिक समाजका सबै अंगले सरकारलाई नै सहयोग पुऱ्याउने हुनुपर्छ । अहिले हाम्रो मुलुकको सूचकांक बढ्दा हामी खुसी छौं । किनभने यसमा हाम्रो पनि केही योगदान छ । अख्तियारले, अदालतले, सेनाले, इमानदार राजनीतिक कार्यकर्ताले पनि योगदान छ भन्थान् । तर, मूल कुरो त नेतृत्व नै हो । ताफ्के नतातेसम्म बिँड मात्र तातेर त्यसको प्रयोग पूरा हुनसक्दैन । ताफ्के भनेको सरकार नै हो । राज्यका तीन प्रमुख अंगमध्ये सरकारै सबैभन्दा महत्वपूर्ण अंग हो । मुलुकमा सुशासन कायम गर्ने सवालमा त्यो अंगले पूर्ण रूपमा इमानदार पहल गरेन भने उपलब्धि विलीन भएर जान्छ । सम्माननीय प्रधानमन्त्रीले “सरकारले गरेका कुनै पनि कामको चर्चा भएन । सम्पादकहरु बोल्दैनन् । मुटु नै छैन कि क्या हो” भनेको सुनियो । त्यसको कारण के हो भने ठूलठूला गल्ती देखिएका छन् । उहाँले गर्छु भनेका कुरा पूरा भइराखेका छैनन् । यदाकदा भइरहेका फिनामसिना कुरा नभएका धेरै कुराको गर्तमा विलीन हुन्छन् । होइन भने, बिल्कुलै काम नभएको भन्ने कुरा पनि होइन । परराष्ट्र सम्बन्धमा वास्तवमा राम्रै उपलब्धि प्राप्त भएको छ जस्तो हामीलाई लाग्छ । विकास निर्माणका काममा भ्रष्टाचार भएको छ, तर भौतिक प्रगति पनि भएकै छ । नेपाली जनता साह्रै सजिला छन् । थोरै मात्र काम गर्नुस्, तर इमानदार भएर गर्नुस् । त्यतिमै जनता खुसी हुन्छन् । हुन नसक्ने कामको गुड्डी नहाँक्नुस् । विनियौं राष्ट्रपति नेपाल आउँदा एक हप्तामा काठमाडौंको कायापलट गर्‍यो । कसले गर्‍यो त्यो ? यिनै राष्ट्रसेवक, यिनै सेना, यिनै प्रहरी होइनन् ? काम हुँदो रहेछ नि त, गर्नसक्दा रहेछन् नि त । उनीहरूको त्यो क्षमतालाई प्रोत्साहित गर्ने काम राज्यको हो । राज्यमा पनि मुख्य गरेर सरकारको हो । तर, सरकारले यसमा ध्यान दिएन । जसले सरकारको

नेतृत्व गरेका छन्, उनीहरूले उदाहरण बनेर देखाउनुपर्ने हुन्छ । त्यो कुराको अभाव छ ।

दुई तिहाइको सरकार छ । संघमा मात्र होइन, प्रदेशमा छवटै सरकार, स्थानीय तहमा पनि दुई तिहाइभन्दा बढी नेकपाकै छ । फेरि पनि निराशा छ । यो सरकारको बाँकी अवधिमा भ्रष्टाचार न्यूनीकरण र सुशासनको अवस्था सुधारमा आशावादी हुनसक्ने ठाउँ छ ?

हामी पूर्ण रूपमा आशावादी थियौं । केही राम्रा सुरुआत भएका पनि थिए । तर, तिनले निरन्तरता नपाउँदा र कार्यान्वयन हुन नसक्दा निराशा आयो । आमनागरिकमा फेरि त्यो आशा जगाउन प्रधानमन्त्रीज्यूले योगदान गर्नुपर्ने हुन्छ । उहाँ प्रधानमन्त्री भइसक्नुभयो । उहाँले अब इतिहास बनाउने हो । उहाँ पार्टी बनाउन लाग्ने होइन । उहाँले इतिहास बनाउनुभयो भने उहाँको पार्टी त्यसका आधारमा बन्छ । कांग्रेसले एउटा बीपी कोइरालालाई देखाएर आजसम्म पार्टीलाई जीवन्त राखेको छ । त्यसैको भरमा अहिलेसम्म राष्ट्रिय पार्टीका रूपमा गणना भइरहेको छ । प्रधानमन्त्रीज्यूले दलका कार्यकर्ता र नेतालाई होइन, जनतालाई हेर्ने, जनताको भावना बुझेर प्रणाली बसाल्ने, गलत काम गर्न नदिने, राम्रो काम गर्नेलाई प्रोत्साहित गर्ने, हुन सक्ने काम मात्रै बोल्ने र त्यसलाई पूरा गरेरै छाड्ने, इमानदारीपूर्वक काम गर्ने मन्त्री र सचिव खोजेर राख्ने, प्रशासन यन्त्रलाई विश्वासमा लिएर पूर्ण सहयोग लिने काम गर्नुपर्छ । यहाँ एउटा व्यक्तिले गरेर हुँदैन । त्यो पनि सत्य हो । तर, एउटा व्यक्तिले गरेर हुन्छ, त्यो भनेको प्रधानमन्त्री हो । त्यही बिहारको छिन्नभिन्न अवस्था एउटा नीतिश कुमारले सम्हालेका हुन् । लि क्यान युले सिंगापुरलाई सिंगापुर बनाए । कर्मचारीले असहयोग गरे त त्यहाँ ? गरेनन् । मोहम्मद महाथिरले त्यस्तो मलेसियालाई अहिलेको आधुनिक मलेसिया बनाए । एउटा मान्छे हो । त्यसो भएकाले एउटा मान्छे नै पर्याप्त हुन्छ । त्यो भनेको प्रधानमन्त्री हो । अहिलेको प्रधानमन्त्री हिजोको जस्तो कमजोर सरकारको होइन । करिब दुई तिहाइको बहुमतको प्रधानमन्त्री हो । त्यसैले उहाँले प्रणाली बसाउन सक्नुहुन्छ । आँटेको काम गर्न सक्नुहुन्छ । जनतामा फेरि आशा जगाउने हो भने प्रधानमन्त्रीले ठूलो त्याग गर्नुपर्छ । त्यो त्याग भनेको उहाँलाई गलत सल्लाह दिने व्यक्तिहरूको त्याग, जुन स्वार्थी घेरा छ, त्यसलाई उहाँले सबैभन्दा पहिला त्याग गर्न सक्नुपर्छ ॥१॥

(दृष्टि साप्ताहिकमा २०७६ फागुन १४ गते प्रकाशित अन्तर्वार्ता, प्रस्तुति : छविरमण अधिकारी)

लोकतान्त्रिक विकास र सार्वजनिक उत्तरदायित्व

□ देवेन्द्रराज पाण्डे

संस्थापक सदस्य, पूर्वअध्यक्ष, मानार्थ सदस्य
टीआई नेपाल

शीर्षकमा परेका तीन मूल शब्दहरू छन्, जो आफैँमा बोभिला छन्, एउटै भारी बनाउँदा वहन गर्न गाह्रो पर्लाजस्तो छ । यी शब्दावलीको अर्थ र सम्बन्ध प्रस्ट गर्न ऐतिहासिक पृष्ठभूमि समातेर छोटकरीमा कुरा गर्छु । यी विषयहरूको यथार्थ अर्थ र देखिएको व्यवहारबीचको खाडलले गर्दा सत्य के हो, गर्नुपर्ने के हो भन्नेबारे अन्योलको स्थिति होला कि भन्ने लागिरहेको छ । मुलुकमा लोकतन्त्र छ, तर सम्बन्धित संस्थाहरूमा लोकतान्त्रिक चरित्रको संस्कृति-आचरण छैन । विकासबारे चर्चा धेरै सुनिन्छ । तर, विपन्न समुदायको जीवनयापन चुनौतीपूर्ण बन्दै छ । सम्पन्न वर्गमा समेत सामाजिक स्थिरता र भविष्यबारे सुरक्षित हुन नसकेको लक्षण देखिँदै छ । सार्वजनिक दायित्वको चर्चा कहाँबाट सुरु गरेर कहाँ अन्तः गर्ने भन्ने लाग्छ ।

शीर्षक चयन म स्वयंले गरेको हुँ । मेरो जिन्दगीसँग यो शीर्षकको प्रत्यक्ष सम्बन्ध छ । बितेको जीवनको दुई कालखण्डसँग यो विषयवस्तु गाँसिएको छ । म असी वर्षको भएँ । बाल्यकाल, किशोरकाल हुँदै विद्यार्थीकालमा उच्च शिक्षा प्राप्त गर्दा विकास विषय रोजेँ । पञ्चायत कालमा निजामती कर्मचारी हुँदा मूलतः विकासकै नीति, कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा संलग्न भएँ । २०३६ सालमा निजामती जीवन त्यागेर नागरिक जीवन सुरु गर्दा पनि पेसागत रूपमा केही समय विकास विश्लेषण र अध्ययनमा नै बिताएँ ।

दोस्रो कालखण्डमा मूलतः लोकतन्त्र मेरो जीवन आदर्श बन्न पुग्यो । मानवअधिकारकर्मी हुँदै आन्दोलनहरूमा भाग लिएँ । एक वर्ष अर्थमन्त्री हुन पुगेँ र पछि गणतान्त्रिक व्यवस्थाको प्रादुर्भावका निम्ति समेत केही योगदान गर्न पाएँ । यस क्रममा लोकतन्त्रप्रति समर्पणभाव विकसित हुँदै

गर्दा आन्दोलनको क्रममा सभाहलहरूमा वा सडकमा भाषण गर्दै हिँड्दा अथवा पत्रपत्रिकाका लागि लेखरचना तयार गर्दा, सञ्चार माध्यमहरूमा अन्तर्क्रिया गर्दा पनि मेरा निम्ति प्रेरक तत्त्व लोकतान्त्रिक आदर्शप्रतिको मेरो आकर्षण छँदैथियो । मैले बुझेको विकास अवधारणाको सार्थकता लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थामा मात्रा सम्भव लाग्न थालेको थियो । अहिलेको अवस्था पनि त्यही हो । त्यही क्रममा मैले 'लोकतान्त्रिक विकास' भन्न पनि सिकेँ । लोकतन्त्र र विकास दुवै अभियानका निम्ति अति महत्वपूर्ण, 'सार्वजनिक उत्तरदायित्व'को भूमिका पनि यही क्रममा बुझ्न थालेँ र ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल जस्तो संस्था स्थापना गरेर सो क्षेत्रमा पनि योगदानको प्रयास गरें ।

सामान्यतः सामाजिक, अर्थराजनीतिक अध्ययनको सिलसिलामा विकास बुझ्दै जाँदा, यो शब्दको व्याख्या गर्दा विशेषण जोडेको मलाई मन पर्दैन । इमानदारीपूर्वक चिन्तन, अभ्यास गर्ने हो भने विकास शब्द आफैँमा पूर्ण छ, कुनै विशेषणले यसलाई सजाउनु पर्दैन । जब हाम्रो चिन्तनमा, अभ्यासमा वा निष्ठामा विद्यमान कमी कमजोरीहरूको कारणले विकास अभियानमा अपेक्षित प्रगति हुँदैन

दोस्रो कालखण्डमा मूलतः लोकतन्त्र मेरो जीवन आदर्श बन्न पुग्यो । मानवअधिकारकर्मी हुँदै आन्दोलनहरूमा भाग लिएँ । एक वर्ष अर्थमन्त्री हुन पुगेँ र पछि गणतान्त्रिक व्यवस्थाको प्रादुर्भावका निम्ति समेत केही योगदान गर्न पाएँ ।

वा प्रत्युत्पादक विकृतिहरू देखिन्छन्, विकासविद् वा विशेषज्ञहरू कुनै विशेषण अघि सारेर स्थितिलाई सच्याएर वा बढी लाभप्रदायक बनाएको सन्देश दिन खोज्छन् । दृष्टान्तमा 'दिगो विकास' (sustainable development) शब्दावली लिँदा हुन्छ । मेरो दृष्टिमा दिगो नहुने विकासलाई विकास भन्न मिल्दैन । त्यसैले दिगो विकास भनिरहनु पर्दैन । विकास अभियानमा निरन्तरताको निम्ति सही दिशाबोध सही रणनीति चाहिन्छ, 'दिगो' विशेषण होइन ।

तर म आफैँ आज विशेषणयुक्त विकास, लोकतान्त्रिक विकासबारे चर्चा गर्दैछु । आजको सन्दर्भमा यसको केही खास कारण छन् । लोकतन्त्र विरोधीहरूले विकास अवधारणाको दुरुपयोग गर्ने र विकासकै निम्ति भनेर लोकतन्त्रलाई निषेधित गर्ने प्रवृत्ति हिजो पनि थियो — नेपालमा पञ्चायतकाल नै एउटा दृष्टान्त हो — आज पनि छ । लोकतन्त्र वा कुनै पनि प्रतिस्पर्धात्मक राजनीतिक प्रक्रिया विकासका लागि बाधक हुने तर्क गर्ने टेक्नोक्रेटिक चिन्तनका पकड अहिले नेपाल र नेपालबाहिर समेत दृढ छ । लोकतान्त्रिक राजनीतिक व्यवस्थामा नेताहरू भ्रष्ट हुन्छन्, राज्य अक्षम हुन्छ र जनतासमेत छाडा हुन्छन् भन्ने तर्क अघि सारेर विकासको नाममा अधिनायकहरू उदाउने गरेको इतिहास सर्वविदित छ । जनतालाई विकास र राजनीति दुवै प्रक्रियाबाट अलग्याएर, गाँसबास पाए रमाउने अचेतन प्राणीका रूपमा व्यवहार गर्ने कार्य विकास हुँदैन । जनताको स्वतन्त्रता हर्ने माध्यममात्र हुन्छ । त्यसैले विकासले नागरिकको, जनताको केन्द्रीयता खोज्छ, जनपरिचालन, जनहभागिताका विधिमारफत जनताप्रति उत्तरदायी भएर जनकल्याणको अभिवृद्धि निश्चित गर्छ ।

लोकतन्त्रविनाको विकास

सत्य हो, मानव सभ्यताको विकास सधैं लोकतन्त्रको छहारीमा भएको होइन, युगानुसारको विकास निरन्तर चलिरहेको छ, तर आधुनिक लोकतन्त्रको इतिहास दुई सय वर्षभन्दा केही बढी मात्र होला । आदिमकालमा जीवन धान्न फिरन्ते भएर जंगलमा आहार खोजी हिँड्ने स्थितिबाट खेतिपाती गर्ने युगमा आइपुग्नु पनि विकासकै सिलसिला मानिन्छ होला । क्रमशः कृषिउपज, हस्तकला, खनिज पदार्थको उत्पादनसमेत बिस्तारै बढ्न थाल्दा व्यापार देखापःयो र समुद्री यातायातमारफत 'अन्तरदेशीय' व्यापार हुन थाल्यो । मानव सभ्यतालाई आधुनिक युगमा प्रवेश गराउन थप आविष्कार हुन थाले । छापाखानासँगै लेख्ने, पढ्ने कामको बिस्तार भयो । बडबडे ठालूहरू र सम्राट्, राजा र पोप-पण्डाहरू आपसी लडाइँमा मात्र लागेनन्, कला, संस्कृतिको

विकासलाई संरक्षण पनि दिए । अनि कृषि क्रान्ति भयो, औद्योगिक क्रान्ति भयो, विश्व आधुनिक युगमा प्रवेश गर्‍यो । तर आधुनिक युगमा इतिहासको लेखौटमा मानव चेत र जीवनको क्रमिक परिवर्तनलाई हामीले अपेक्षा गरेको विकासका रूपमा कहिल्यै बुझाइएन, व्याख्या गरिएन ।

यो सबै विकास थियो भने त्यहाँ जनता कहाँ थिए, समाजमा तिनको स्थान कहाँ थियो भन्ने प्रश्न गर्नुपर्ने हुन्छ । आधुनिक युगमा प्रवेश गरिरहँदा पनि तत्कालीन विश्वको प्रत्येक भागमा देखिएको सामन्तहरूको बिगबिगी, गरिखाने कामदारहरूको शोषण, दासहरूको किनबेच र उपयोग, बालश्रम र नारी जातिदेखि विभिन्न खाले आदिवासीहरूमाथिको अत्याचार सबै त्यस्तै सभ्यता वरिपरिका अवस्था हुन् । त्यस कालखण्डमा भए गरेका केही राम्रा कामलाई पनि कसैले 'विकास' भनेन होला किनभने सायद विकास शब्दको प्रादुर्भाव धेरै पछि मात्र भयो । सत्य हो, यस क्रममा प्रतिस्पर्धी सामाजिक विचारधाराहरूको प्रादुर्भाव अवश्य भथ्यो । एकथरीले यस प्रक्रियाको अन्तिम विन्दुलाई पुँजीवादी आर्थिक क्रियाकलापको सही उपजका रूपमा बुझे । केही अरूले यस प्रक्रियामा अन्तर्निहित विकृतिहरूलाई हेरेर पुँजीले श्रमलाई शक्तिशालीले निर्बललाई दमन र शोषण गर्ने पद्धतिको रूपमा ग्रहण गरेर सो पद्धतिको अन्त्यका निम्ति संघर्षको आवश्यकता देख्न थाले । यो वैचारिक द्वन्द्वलाई आधुनिक युगमा विकास चिन्तनको उदयका रूपमा बुझ्न पनि सकिन्छ होला ।

केही सीमित उपलब्धिलाई विकास भन्ने हो भने नेपालको पनि आफ्नो इतिहास छ । इतिहासको विद्यार्थी नहुँदा यस विषयमा धेरै चर्चा गर्न मसँग अध्ययन छैन । तर काठमाडौँ उपत्यकामा लिच्छवि र पछि मल्लकालमा भएका विकास कार्यहरूको फलक वा फल हामी अहिले पनि भोग गर्दैछौँ । प्राथमिक स्तरको उत्पादन भए पनि त्यस कालमा तिब्बतसँगको व्यापारसमेतको कारणले कला, कौशल, सम्पदाको निर्माणमा सघाउ पुग्यो । शाहकालमा पछि राजा महेन्द्रको 'निर्दलीय' विकासको इतिहास पनि आफ्नो ठाउँमा छँदै छ, त्यसबेला पनि केही पनि विकास कार्य भएन भन्न नमिल्ला । सो अघि राणाकालमा पनि वीर शमशेरले अस्पताल बनाए, चन्द्र शमशेरले काठमाडौँमा केही घरहरूमा बत्ती बाले र महत्वपूर्ण कुरा त्रिचन्द्र कलेज स्थापना गरे । यसैगरी सतीप्रथा, दासप्रथाको उन्मूलन भयो (कतिपय शोषण प्रथाहरू आज पनि कायम देखिने गरेको भए पनि) । पछि जुद्धशमशेरले पनि दोस्रो विश्वयुद्धले प्रदान गरेको अवसर छोपी केही उपभोग्य वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गरे । यी सबै दृष्टान्त सम्बन्धित कालखण्डमा

‘राष्ट्रिय गौरवका परियोजना’ थिए होलान्, तर विकास वा विकासको प्रतीक थिएनन्, तिनको पछाडि उन्नत विचाराधारात्मक सोच र जनमैत्री लक्ष्य थिएन । आमजनताका निम्ति अर्थपूर्ण उद्देश्य राखेर, रणनीति तर्जुमा गरेर ती कार्य भएका होइनन् । राजाहरूले जनतालाई सधैं ‘प्रजा’ देखे, आफूलाई प्रजापालक पनि घोषणा गरे होला । तर उनीहरूको मूल उद्देश्य आफ्नै शक्ति र समृद्धि थियो । श्री ३ महाराजहरूको सार्वजनिक सम्बोधनका भाषामा सम्बोधित हुने भाइ, भारदार, सन्त, महन्त हुन्थे, नागरिक हुन्थेनन् । आमनेपालीको उपस्थिति स्वीकार्न परे तिनीहरू ‘दुनियाँ’मा गनिन्थे, नागरिक वा जीवन्त आत्मा होइन ।

हो, यस क्रममा महाराज पद्म शमशेर केही फरक देखिए । २००४ सालमा उनले घोषणा गरेको, तर जन्मँदै मृत्यु भएको संविधानबारे सबैलाई ज्ञान छ । त्यो क्षणमा उनलाई संविधान किन चाहियो भन्ने व्याख्या गर्ने क्रममा उनले थोरै भए पनि ‘लोकतान्त्रिक विकासको चेत’ प्रदर्शन गरेका छन्, मैले जानेसम्म नेपाली शासकहरूको व्यवहारमा पहिलो पटक । सर्वप्रथम, सम्बोधन गर्दा उनले ‘भाइ-भारदार’ मात्र भनेनन्, ‘सज्जनवर्ग, भाइबहिनीहरू’ पनि भने, जुन कुरा उनका भाइ भतिजाहरूलाई मन परेन । दोस्रो कुरा, संविधानका तात्पर्य ‘आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक प्रश्नहरू, शिक्षा प्रचार, देशको उद्योग व्यवसाय र खेतीपातीको उन्नति, स्वास्थ्य सुधार, सबैतिर एकैसाथ दृष्टि पुऱ्याउनुपर्ने अवस्थाको संकेत दिए । तीनजना भारतीय संविधानविद्हरू समेत सल्लाहमा निर्मित सो संविधानले थोरै मात्रामा भए पनि विकास र राजनीतिक प्रक्रियाको सम्बन्ध स्वीकार्न खोजेको थियो ।

त्यो काल संयुक्त राष्ट्र संघको स्थापना काल पनि थियो । त्यो कोणबाट पनि विकासको नयाँ परिभाषा र आह्वान प्रादुर्भाव भयो होला । राष्ट्रसंघको चार्टरले सुरुमै भन्छ : **We the people of the United Nations are determined to promote social progress and living standards of life in larger freedom. 'In larger freedom'** वाक्यांश यहाँ महत्वपूर्ण हुन्छ । विकास भनेको मानिसहरूको ‘स्वतन्त्रताहरू विस्तारित हुने अवस्था हो’ भन्ने किसिमको अमर्त्य सेनको सन् २००० को पुस्तकको मूल सन्देशले संयुक्त राष्ट्रसंघमा भण्डै पाँच दशकअघि प्रवेश पाइसकेको थियो । यो व्याख्याले पनि विकासलाई जनता र राजनीतिक स्वतन्त्रता अर्थात् लोकतन्त्रसँग जोड्छ ।

दुर्भाग्यवश, त्यही समयताका विकास सिद्धान्त र अभ्यासमा केही नौलो कोण र अनुभवले प्रवेश पाए

जसले गर्दा विकास र राजनीतिबीचको सम्बन्ध अलि बढी जटिल हुन पुग्यो । एकातिर, त्यही कालखण्डमा एसिया, अफ्रिकामा उपनिवेश बनाइएका मुलुक स्वतन्त्र राज्य हुने क्रम सुरु भयो । ती मुलुकहरूमा स्वतन्त्रताका निम्ति संघर्ष गर्ने योद्धाहरूको आकांक्षा राजनीतिक स्वतन्त्रता मात्र होइन, त्यसकै जगमा आम जनताको सुरक्षा र कल्याण वृद्धिका निम्ति आर्थिक-सामाजिक विकास पनि थियो । केही प्रयास पनि भए, तर धेरै मुलुकहरूमा लोकतान्त्रिक शासनको स्थानमा सैनिक पोसाक लगाएका वा नलगाएका अधिनायकहरूले शासन चलाउन थाले ।

संयुक्त राष्ट्र संघको स्थापनाकालदेखि विश्व अर्थराजनीतिमा र विकास चिन्तनमा प्रभाव पार्ने अर्को प्रवृत्ति पनि सुरु भयो । एसिया, अफ्रिकामा पूर्वउपनिवेशहरूको विकास अन्तर्राष्ट्रिय समुदायको एजेन्डा समेतमा प्रवेश पायो । त्यही क्रममा विकास अर्थशास्त्रको प्रादुर्भाव र विकास चिन्तन र रणनीतिमा आर्थिक क्षेत्रको उद्देश्य, रणनीति, र विश्लेषणले प्रधान

लोकतान्त्रिक विकासमा आर्थिक वृद्धिदर मात्र होइन, शिक्षा, स्वास्थ्य क्षेत्रमा भएका प्रगति पनि मूलतः साधन हुन्छ, अन्तिम साध्य हुन्छ । महत्वपूर्ण कुरा, जनताको सहभागिता र प्रतिफलमा आमजनताको पहुँच हुन्छ ।

स्थान ओगट्न थाल्यो । नेपालमा पद्म शमशेर समेतले स्वीकारेको विकास र ‘राजनीतिक प्रश्नहरू’को सम्बन्ध ओभरेलमा पर्न थाले । सुरुमै मैले उल्लेख गरेको विकास चिन्तन र प्रक्रियामा र लोकतान्त्रिक आदर्शमा टेक्नोक्रेटिक हस्तक्षेप छायाँमा पर्नुको प्रमुख कारक र विन्दु पनि यही हुन गयो ।

बीचबीचमा सामाजिक मुद्दाहरू अवश्य उठने गरेका छन् । विकासको नाममा राज्यसत्ता परिवर्तन पनि हुने गरेका छन् — नेपालमा र अरु मुलुकहरूमा पनि — चाहे त्यो परिवर्तन दक्षिणपन्थी दिशामा होस् वा वामपन्थी वा सैन्यवादी । हाम्रो जस्तो मुलुकको पुरातनी विकास सोचमा सामाजिक मुद्दाहरूको अर्थ, अधिकार, अस्मिताको प्रत्याभूतिका रूपमा प्रकट हुँदैन, न त्यसरी हेरिन्छ । सामाजिक क्षेत्र भनेको सामाजिक स्थिति, द्वन्द्व, अवसर होइन । स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानीजस्ता क्षेत्रहरूको विकासका रूपमा बुझिन्छ । त्यस्ता क्षेत्रमा हुने विकासबाट नागरिकले केही राहत पाउँछन्, तर

आफ्नो, अस्मिता, अधिकार, स्वतन्त्रता स्थापित भएको अनुभूति गर्दैन् । त्यसका निम्ति लोकतान्त्रिक विकास नै आवश्यक हुन्छ ।

लोकतान्त्रिक विकासमा आर्थिक वृद्धिदर मात्र होइन, शिक्षा, स्वास्थ्य क्षेत्रमा भएका प्रगति पनि मूलतः साधन हुन्छ, अन्तिम साध्य हुन्छ । महत्वपूर्ण कुरा, जनताको सहभागिता र प्रतिफलमा आमजनताको पहुँच हुन्छ । आज आफूलाई सबैभन्दा समृद्ध र शक्तिशाली मुलुक मान्ने संयुक्त राज्य अमेरिकामा १० प्रतिशत घरपरिवारको स्वामित्वमा मुलुकको ७० प्रतिशत सम्पत्ति छ, जम्माजम्मी एक प्रतिशतसँग ३२ प्रतिशत सम्पत्ति । आर्थिक असमानताले सामाजिक, सांस्कृतिक र मानसिक तहमा पारेको दुष्प्रभावले गर्दा सो मुलुकमा लोकतान्त्रिक विकास मात्र होइन, लोकतन्त्र नै धरापमा परेको छ ।

लोकतन्त्र र विकास अर्थात् लोकतान्त्रिक विकासको सफलताको एक प्रमुख आधार सार्वजनिक उत्तरदायित्व संरचना र संस्कृति हो । यसको कानूनीदेखि आचार व्यवहार र संस्कृतिसम्मका विविध पक्ष छन्, ती सबै विषयमा छलफल गर्न अहिले सम्भव छैन । त्यसो त सबैभन्दा चर्चा हुने विषय त वित्तीय साधनको उपयोग, दुरुपयोगको प्रवृत्ति हुने गरेको छ, यो महत्वपूर्ण पक्ष पनि हो ।

पश्चिम र पूर्वका अन्य मुलुकहरूमा पनि यो प्रवृत्ति हाबी हुँदै छ । पश्चिम युरोप, पूर्वी युरोप लगायत विश्वमा कतिपय विकसित भनिने सहरहरूमा जनता अहिले सडकमा छन् । मेरो सरल बुझाइमा यसको एक प्रमुख कारण लोकतान्त्रिक विकासको अवहेलना हो ।

नेपालमा लोकतान्त्रिक विकासको अवधारणा अघि सारेर मैले औल्याउन खोजेको मुख्य कुरा हो- विकासलाई गैरराजनीतिक होइन, राजनीतिक परिवेशमा हेरिनुपर्छ । यदि मुलुकको विकास साधनको परिचालन, उपयोग र बाँडफाँटसँग सम्बन्धित छ भने विकास राजनीतिक मुद्दा हुन्छ, आमनागरिकसँग निकटको सम्बन्ध भएको विषय हुन्छ । त्यसो हो भने सामाजिक विविधताको खानी नेपालमा सबै समुदायहरूको आकांक्षा र अपेक्षा केन्द्रविन्दुमा रहने विकास र त्यसका लागि गरिने संस्थागत, नीतिगत प्रयास पनि विकास अभियानको मुद्दा बन्छ । सिंगापुर र ली क्वान यूको उपलब्धिको चर्चा गर्दा, एउटा मूल कुरा छुट्ने गर्छ । त्यो हो, सो

मुलुकको विविधता । भारतीय, चिनियाँ र मलए जातिको बसोबास भएको सो सानो आकारको मुलुकमा, नागरिक अधिकारको स्थिति सन्तोषजनक नहुँदा पनि त्यहाँको सरकारले सुरुदेखि नै सांस्कृतिक विविधतावाद (multi-culturalism) लाई राज्यको चरित्रको महत्वपूर्ण पक्ष बनायो । सो कारणले आर्थिक विकासमा पनि सघाउ पुग्यो ।

लोकतान्त्रिक विकासको अवधारणाले राजनीतिमा विकासमा समावेशिताको आग्रह गर्छ भने सो आग्रहलाई विकासको बाधक होइन, साधकका रूपमा ग्रहण गरिनुपर्छ । लोकतान्त्रिक विकासको अवधारणाले साधन र शक्तिको न्यायपूर्ण बाँडफाँटको पनि अपेक्षा गर्छ । लोकतन्त्रमा यस्तो व्यवस्थापन राजनीतिक प्रणाली र प्रक्रियाले गर्छ, जहाँ अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता र जनसहभागिताको प्रतिबन्धताले गर्छ । सो हुन नसके लोकतन्त्र सम्बन्धमा सीमित हुन्छ । विकासले स्थान पाउँदैन, समाजमा द्वन्द्व हुन्छ ।

मलाई थाहा छ, मेरा यी कुरा धेरै विज्ञहरूलाई अवैज्ञानिक, अव्यावहारिक र सायद असंगत पनि लाग्न सक्छ । यहाँ उल्लिखित लोकतान्त्रिक विकासको उच्च विन्दुमा शीघ्र पुग्न सकिन्छ भन्ने मलाई पनि लाग्दैन, पूर्णरूपमा कहिल्यै पुगिँदैन होला । तर विकास गन्तव्यविनाको यात्रा हुन सक्दैन, जनता सहयात्री नभएको विकास यात्राको अर्थ पनि हुँदैन । आर्थिक वृद्धि वार्षिक ७ प्रतिशत वा ८ प्रतिशत भन्ने गन्तव्य होइन, एउटा महत्वपूर्ण साधनको व्यवस्थासम्म हो । सो आर्थिक वृद्धिले निरन्तरता पाउँछ-पाउँदैन र त्यसको वितरण समाज उपयोगी, लोकतन्त्रमैत्री हुन्छ, हुँदैन, ध्यान जानुपर्ने विषय यो हो ।

सार्वजनिक उत्तरदायित्व

लोकतन्त्र र विकास अर्थात् लोकतान्त्रिक विकासको सफलताको एक प्रमुख आधार सार्वजनिक उत्तरदायित्व संरचना र संस्कृति हो । यसको कानूनीदेखि आचार व्यवहार र संस्कृतिसम्मका विविध पक्ष छन्, ती सबै विषयमा छलफल गर्न अहिले सम्भव छैन । त्यसो त सबैभन्दा चर्चा हुने विषय त वित्तीय साधनको उपयोग, दुरुपयोगको प्रवृत्ति हुने गरेको छ, यो महत्वपूर्ण पक्ष पनि हो । आर्थिक साधनको दुरुपयोग वा विवेकशून्य उपयोगले विकासका निम्ति उपलब्ध साधनको अभावलाई थग्नै नसक्ने गरी निरन्तरता दिन्छ । तैपनि वित्तीय अनुशासनहीनता नेपाली सत्ताको सदाबहार चरित्र हुने गरेको छ । बजेट निर्माणको अवस्था, खर्च गर्ने विधि र क्षेत्रदेखि लिएर लेखासम्म यसबाट प्रभावित छ । सबैभन्दा बढी उत्तरदायित्वविहीनता, महालेखा परीक्षकको

वार्षिक प्रतिवेदनको नियमित अवहेलना हो, संसदमा छलफलसम्म पनि हुँदैन । लोकतान्त्रिक विकासमा, जनहितमा र सुशासनमा चासो राख्ने सरकारले धेरै समयदेखि विद्यमान रहेको स्थिति सुधार्न ध्यान दिनुपर्ने कुरा निर्विवाद छ । सम्बन्धित सबैले दायित्वबोध नगरेसम्म थप छलफलले प्रतिफल दिँदैन ।

विकासको विद्यार्थीसमेत रहेको नाताले मलाई लाग्छ, यस विषयमा सबैभन्दा महत्वपूर्ण क्षेत्र हो, नीतिगत उत्तरदायित्व । सुधारका निम्ति सम्बन्धित राजकीय संस्था र नेताहरूले आफ्नो दायित्वप्रति गम्भीर छन्-छैनन् भन्ने प्रश्नको उत्तर विकास नीतिको तर्जुमा, प्राथमिकता निर्धारण र प्रक्रियागत प्रतिबद्धतामा भार पर्छ । धेरै भयो, नीतिगत अस्थिरता र दायित्वबोधको कमीले गर्दा राज्यको सीमित साधन जनहितका निम्ति उपयोग हुन सकेको छैन र दुरुपयोगसमेत बढ्ने क्रममा देखिन्छ । धेरै चर्चा भ्रष्टाचारका वास्तविक वा सम्भावित घटनाहरूबारे हुन्छ, तर त्यत्तिकै महत्वपूर्ण पक्ष अर्को पनि छ । त्यो हो, ठूलो मात्रामा सार्वजनिक साधन वा राजस्व उपयोग हुने कतिपय ठूला परियोजनाहरू पछाडि कुन नीति, रणनीति वा अध्ययन छ भन्ने विषयमा आश्वस्त हुने अवस्था मैले पाएको छैन । आकार वा खर्चको स्तरमा साना देखिए पनि काठमाडौँ र अन्य केही सहरभित्र वा वरिपरि निर्माण हुने ठूलाठूला कार्यालय भवन, निवासहरू र सेना, सुरक्षा निकायहरूका कहिल्यै अन्त्य नहुने संरचना विस्तारको प्रवृत्तिले सार्वजनिक साधनको उपयोग जनहित वा निश्चित प्राथमिकता क्रमका आधारमा होइन, अरु नै कारणहरूबाट निर्देशित देखिन्छ । त्यसमाथि उच्चपदस्थ सार्वजनिक पदाधिकारीहरूको बढ्दो विलासिता जनताको करले धान्नुपर्दा, शिक्षा स्वास्थ्यजस्ता क्षेत्रमा लगाउन सकिने साधनको दुरुपयोगबारे ध्यान गएजस्तो लाग्दैन । राजमार्गहरूदेखि काठमाडौँलागयतका सहरी सडकहरूको दुरवस्था, अव्यवस्थित ट्राफिक, प्रदूषण आदिबीच सवारीसाधनको निरन्तर वृद्धि लगायतका उपभोक्तावादी आचरण कतार, मलेसियामा नेपाली युवाहरूले जीवन धान्न बगाएको पसिना र रगतले सम्भव तुल्यायो होला, तर अल्पविकसित मुलुकमा असंगत लाग्छ । लोकहितका आदर्श र भावना त धेरै टाढाको कुरा हुन्छ ।

विचित्रको यथार्थ त नेपाललाई योजनाबद्ध विकासमा प्रयत्नरत मुलुक पनि भनिन्छ । संसारका धेरै आश्चर्यहरूमध्ये नेपालमा एउटा आश्चर्य छ, हाम्रो मुलुक १४ थान आवधिक योजना कार्यान्वयन गरेर १५ औं योजनामा कार्यान्वयनरत छ । मुलुकको आर्थिक सामाजिक अवस्थाले यस्तो प्रयासबाट अपेक्षित प्रगति देखाउँदैन । मलाई अचम्म लागेथ्यो जब २०६२-६३

को आन्दोलनपछिका संक्रमणकालीन सरकारहरूले पनि त्रिवर्षीय योजनाहरू घोषणा गरे जबकि सम्बन्धित सरकार र योजनामा घोषित नीति, कार्यक्रमले निरन्तरता पाउने निश्चित आधार केही थिएन । मुलुकमा योजना आयोग छ, त्यहाँ सत्तामा रहने राजनीतिक दलसँग सम्बन्धित व्यक्तिहरू उपाध्यक्ष, सदस्य बन्छन् । उनीहरूलाई आफ्नो काम देखाउनुपर्छ, आवधिक योजना निस्कन्छ, कर्मकाण्ड त्यहीँ अन्त हुन्छ ।

यसर्थ, सत्य के लाग्छ भने लोकतान्त्रिक विकासको जुन उद्देश्य र आदर्श मैले प्रतिपादित गरें, सोसँग मेल खाने संस्था निर्माण र नीतिगत उत्तरदायित्वबोधको नेपालमा ठूलो खँचो छ । संस्थागत आचरण वा पद्धति नहुँदा यसले तदर्थवाद मात्र निम्त्याउँदैन, शासकहरूको अविवेकी, स्वविवेकी र भ्रष्टाचार समेतमा प्रश्रय पुऱ्याउँछ । लोकतान्त्रिक विकासका निम्ति सच्याउनुपर्ने महत्वपूर्ण क्षेत्र संस्था-संस्कृति निर्माण हो ।

अन्तमा, स्वतन्त्र समाजमा लोकतान्त्रिक विकासको पूर्ण अभिभारा राज्यले मात्र लिन सकिँदैन, लिन हुँदैन । निजी उद्यमशीलताले अहिले पनि केही क्षेत्रमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरिरहेछ । यसलाई बढी व्यापक र बढी प्रभावकारी बनाउन निजी क्षेत्रमा पनि संस्थागत चरित्र र संस्कृतिको विकास हुनुपर्छ । तर पनि लोकतान्त्रिक राज्यमा सरकारी नीतिहरू बढी जिम्मेवार र पारदर्शी भए मात्र निजी क्षेत्रको आचरण र व्यवहार लोकतान्त्रिक र जनउपयोगी केन्द्रित विकास अनुकूल हुन सक्छ ।

त्यस्तै सार्वजनिक उत्तरदायित्वको बहसमा समाजमा सार्वजनिक हितका लागि काम गर्छु भन्ने सबै संस्था, पेसा, व्यक्तिको व्यवहार पनि यहाँ सान्दर्भिक हुन्छ । सधैं राजनीतिक दल वा सरकारको आलोचना गर्दै हिँड्ने नागरिकहरूको बथान ठूलै छ नेपालमा । यो समूहमा पर्ने व्यक्तिले सबैभन्दा पहिले आफ्नै कार्य संस्कृतिमा खास परिवर्तन गरेदेखि राज्य व्यवस्था र विकास अभियान दुवै लोकतान्त्रिक हुन सक्छन्, सो मनन गर्दा राम्रो होला । गल्ली नगर्ने मानिस हुँदैन । तर मानिस हुन गल्लीबाट सिकिने बानी बसाल्नुपर्छ । स्वास्थ्य, शिक्षाजस्ता महत्वपूर्ण क्षेत्रमा काम गर्ने बौद्धिक, वैज्ञानिक पेशावरहरूले प्रदर्शन गर्ने आचरणले विशेष महत्व राख्नेछ । राजनीतिक नेताहरूले 'महाजनो येन गतः स पन्थाः' को उपदेश बिसै भने सोही सांस्कृतिक निर्देशनमा हुर्केका जिम्मेवार नागरिकहरूले आफ्नो प्राथमिकता, व्यवहार सुधारेमा सबैका लागि उपयोगी, प्रेरणादायी हुनसक्छ, हुनुपर्छ ॥

(आईएमई लिटरेचर फेस्टिभल पोखरामा प्रस्तुत
कि-नोट स्पिचमा आधारित ।)

COVID-19 Pandemic: Trends, Effects and Way outs

- ❑ **Prof. Dr. Pushkar Bajracharya**
Former Member, National Planning Commission
- ❑ **Mukunda Bahadur Pradhan**
Secretary General, TI Nepal

1. Background

The world is currently under the threat of coronavirus (COVID-19) pandemic, which was first noticed in Wuhan city of China in December 2019 and then spreading to all over the world reaching 212 countries proving to be highly contagious. This infectious disease, which is caused by a newly discovered virus, is more severe to aged people and those having chronic medical problems like cardiovascular diseases, diabetes, chronic respiratory diseases and cancer. But the effect is seen albeit at varied degree in all segments of people. The disease has spread almost all over the world as pandemic with infected cases crossing the mark of 4.3 million and number of deaths crossing 285 thousand by the second week of May, 2020. The current hotspots of the disease are Italy, Spain, France, Britain, USA, Iran, Turkey, Belgium, Netherlands, Brazil, Switzerland, Russia and India. UNDP has called this pandemic as the worst humanitarian disaster after the Second World War and the global financial bodies like the World Bank and IMF are talking about global recession for a long period due to this pandemic that currently is estimated to be – 5.9% and to be more severe in developed countries. In Spain, the central bank estimated Spanish economy to be down more than 13 % meaning that apart from the health crisis, serious economic crisis is going to challenge the world economy and more

concerted efforts are going to be required to launch recovery efforts than in the financial and the economic crisis of 2008-09.

There is high chance of this disease being spread in South Asia because of geographical nearness with China. Poor health facilities along with high population densities and large scale slum settlement further raise the concerns for this region. On top of that, frequent people's movement in Nepal due to foreign labor migration keeps the country at high risk. Government of Nepal took some early step of awareness campaign which was followed by tightening in the border entry. From 24th March 2020, the government took aggressive step of total lockdown in the country for a week which currently is extended to eight weeks. Further, public relief fund has been created to control COVID-19 epidemic and people from different fields of life have come forward to support the government.

2. COVID-19 Epidemic: A Review

The pandemic, estimated to have started from December, 2019, have affected the entire world virtually leading to the closure of the world never seen before including during the world wars. It was spread quickly to all over the world through the movement of the people. For the first time, humans were afraid to deal with humans and social distancing became the rule to these social animals.

Table 1: Covid 19 Effects: Share of Global Regions

Global Regions	22 April			27 April		
	Cases	Deaths	Recovered	Cases	Deaths	Recovered
World	2,635,716	184,066	717,444	3,062,515	211,449	921,320
% share	100	100	100	100	100	100
Europe	1,168,284	111,202	360,797	1,301,271	123,997	446,464
% share	44.33	60.41	50.29	42.49	58.64	48.46
North America	912,911	51,088	102,613	1,090,796	61,549	168,606
% share	34.64	27.76	14.30	35.62	29.11	18.30
Asia	422,287	15,854	198,656	483,226	17,588	236,575
% share	16.02	8.61	27.69	15.78	8.32	25.68
South America	96,661	4,575	41,402	144,174	6,730	51,611
% share	3.67	2.49	5.77	4.71	3.18	5.60
Africa	26,654	1,244	7,315	34,036	1,468	10,575
% share	1.01	0.68	1.02	1.11	0.69	1.15
Oceania	8,198	88	6,016	8,291	102	6,844
% share	0.31	0.05	0.84	0.27	0.05	0.74
International conveyances	721	15	645	721	15	645
% share	0.03	0.01	0.09	0.02	0.01	0.07
Global Regions	2 May			7 May		
	Cases	Deaths	Recovered	Cases	Deaths	Recovered
World	3,481,351	244,663	1,120,908	3,913,644	270,426	1,341,022
% share	100	100	100	100	100	100
Europe	1,424,364	139,410	531,348	1,553,700	148,461	611,529
% share	40.91	56.98	47.40	39.70	54.90	45.60
North America	1,258,602	73,780	213,784	1,409,318	84,961	269,720
% share	36.15	30.16	19.07	36.01	31.42	20.11
Asia	545,810	19,339	284,294	618,504	21,205	338,641
% share	15.68	7.90	25.36	15.80	7.84	25.25
South America	199,750	10,243	69,039	267,592	13,583	93,920
% share	5.74	4.19	6.16	6.84	5.02	7.00
Africa	43,734	1,763	14,664	55,320	2,083	19,099
% share	1.26	0.72	1.31	1.41	0.77	1.42
Oceania	8,370	113	7,134	8,489	118	7,468
% share	0.24	0.05	0.64	0.22	0.04	0.56
International conveyances	721	15	645	721	15	645
% share	0.02	0.01	0.06	0.02	0.01	0.05

Source: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

**Table 2: Changes during 22 April and 7 May, 2020
in percentage**

Changes during 22 April and 7 May, 2020 in Percentage			
Region	Cases	Deaths	Recovered
<i>World in Number</i>	<i>1,277,928</i>	<i>86,360</i>	<i>623,578</i>
Europe %	-4.63	-5.52	-4.69
North America %	1.37	3.66	5.81
Asia %	-0.22	-0.77	-2.44
South America %	3.17	2.54	1.23
Africa %	0.40	0.09	0.40
Ocenia %	-0.09	0.00	-0.28

During the 20 days of time (22 April to 7 May) world Covid-19 Cases, Deaths and Recovered number has increased by 1,277,928 (48.49%), 86,360 (46.92%), and 623,578 (86.92%) respectively indicating that the challenge will persist and analysis that it will start declining will take time as opined by experts who predict it to last the entire 2020 or even beyond. Europe particularly Italy, Britain, Spain, France, Germany, Russia, Switzerland, Belgium, Turkey and the Netherlands became the hot spot shifting from the original hotspot China and then Iran. The share of Europe in Cases and Deaths has decreased by 4.63 percent and 5.52 percent respectively. Although recovery has decreased by 4.69%, it seems that Europe has started controlling Covid-19. The present hotspots are the US with over 1.3 million infections, Russia with the largest daily increase and Brazil with exponential growth in death rates. The share of North America in Cases and Deaths has increased by 1.37 percent and 3.66 percent respectively. And the number of recovery has also increased by 5.81 percent. This shows that in North America although recovery percentage is better, the Cases and Deaths are increasing.

In Asia the cases and deaths has slightly decreased by 0.22 percent and 0.77 percent respectively, the recovery rate has decreased by 2.44 percent.

Moreover, looking at the huge population of Asia, this region is still in highly vulnerable condition. WHO is also warning this region. The share of South America in Cases and Deaths has increased by 3.17 percent and 2.54 percent. And the number of recovery has also increased by 1.23 percent. This shows that in South America although recovery percentage is slightly better, the Cases and Deaths are increasing. Moreover, the number of cases and deaths has increased more than two folds in these 20 days. So this region is highly vulnerable. The social stigma also is alarming reflected by the corpses lying around the streets in Ecuador. The share of Africa in cases and deaths has increased by 0.4 percent and 0.09 percent. The number of recovery has also increased by 0.40 percent. The change in the share of Africa has been negligible but looking on the change in figures of cases, it is more than the double and in deaths figure is almost double in these 20 days. So this region too is also highly vulnerable. The change in Oceania region is negligible. Also in terms of additional number of Cases and Deaths, it is only 291 and 30 respectively. Covid-19 is seen highly controlled in this region of the world with death rate also reported to be low.

Table: 3 COVID-19 in South Asian Countries

SN	Cases in	17-Mar	17-Apr	30-Apr	11-May
1	India	129	13835	33610	67724
2	Pakistan	194	7025	16117	30941
3	Bangladesh	10	1838	7667	15691
4	Afghanistan	22	906	2171	4687
5	Sri Lanka	29	242	653	863
6	Maldives	13	28	396	862
7	Nepal	1	16	57	121
8	Bhutan	1	5	7	9
	<i>Total</i>	<i>399</i>	<i>23895</i>	<i>60678</i>	<i>120898</i>
	World Total	186302	2200364	3246229	4215274
	Share of SAC %	0.21	1.09	1.87	2.87

SN	Deaths in	17-Mar	17-Apr	30-Apr	11-May
1	India	3	452	1079	2215
2	Pakistan	0	135	358	667
3	Bangladesh	0	75	168	239
4	Afghanistan	0	30	64	122
5	Sri Lanka	0	7	7	9
6	Maldives	0	0	1	3
7	Nepal	0	0	0	0
8	Bhutan	0	0	0	0
	Total	3	699	1677	3255
	World Total	7465	147787	229239	284672
	Share of SAC %	0.04	0.47	0.73	1.14

The scenario in South Asia, despite comparatively smaller, is posing challenge due to growth though improvements in recovery are noted. India dominates in all four areas, total infection, recovery, death and new contamination followed by Pakistan, Bangladesh and Afghanistan. India accounts for around 55 percent of occurrence, followed by 20 percent in Pakistan and 13 percent in Bangladesh. The death rate in the area is so far low at 2.69 percent compared to the 7percent death rate at the global level. Number of contamination is low at Nepal, Bhutan and Maldives.

In Nepal, except one case noted in January, cases were being witnessed from March, 2020 only. It has reached 191 (May, 12, 2020) mostly among migrant workers from India and returnees from abroad. Region 5 has become the centre followed by Region 1 and Region 2. Only Karnali region is devoid of Covid-19 cases. The age group infected include 2 months to 81 years' age group and fortunately so far there has not been casualties. The prospect is, however, not encouraging with further large number waiting to come to the country both from India and Overseas countries particularly the middle east.

The serious problems are inadequacy of testing kits, facilities or ability to quarantine and ability to manage the number.

3. Covid 19 implications: An Assessment

COVID-19 has evolved as global concern for humanitarian as there is exponential spread of this virus around the world. The World Health Organization's COVID-19 Situation Report dated 5th April 2020 states that the number of new cases diagnosed in the first week of March, 2020 was below 10,000 per day but it has reached more than 70,000 per day by the end of the March, 2020 which clearly portrays intensity of global threat¹. As the vaccine to treat the disease has not been invented yet, WHO alerts Non-Pharmaceutical Intervention of Social Distancing as only mean to check the spread of the virus and to save the global life. Business Insider dated 15th April 2020 reports that one third of the global population are in COVID-19 lockdown and the large economies like USA, India, France and UK have implemented most restrictive mass quarantines². China, where the virus was first detected, remained in standstill from January to March, 2020 and it is gradually unlocking as new cases of the disease decrease. This has raised the global concern on how this pandemic and lockdown affect economy and livelihood. As COVID-19 pandemic is of distinct nature with no surety on when it will be get control, most of the assessments have only analyzed some early indications. But there is high possibility of situation getting more severe if this pandemic lasts for long.

IMF has significantly revised its global economic forecast due to COVID-19 pandemic. In January, IMF has projected global growth of 3.3 percent for the year 2020 but this projection has been revised in April and IMF is currently saying that the global economy is projected to contract by 3 percent in 2020. (IMF, 2020 April³) The World Bank's (2020⁴)

¹ WHO (2020 April 5th). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report. No 76. Online Available at: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200405-sitrep-76-covid-19.pdf?sfvrsn=6ecf0977_2

² <https://www.businessinsider.com/countries-on-lockdown-coronavirus-italy-2020-3>

³ IMF (2020 April). World Economic Outlook, April 2020. Washington. Online Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>

⁴ World Bank (2020). The Economic Impact of COVID-19 on South Asia. Washington. Online Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33478/9781464815669.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

impact evaluation of South Asia opines that the region will likely experience the worst economic performance of the last 40 years and it estimates that regional growth will be between 1.8 to 2.8 percent in 2020 revising the region's growth of 6.3 percent projected six months ago. ADB's Asian Development Outlook, 2020 published in early April predicts that the Asia is expected to grow slowly at 2.2% in 2020 due to current health crisis (ADB, 2020⁵) but IMF's recent forecast predicts that economic growth rate of Asia will remain at zero in 2020⁶.

There is still apprehension on extent of COVID-19 impact on economy but the above mentioned studies highlight that tourism, civil aviation, trade and small and medium size enterprise are most severely affected sectors. World Bank (2020⁷) reports that the tourism based countries of South Asia like Maldives and Sri Lanka are expected to have negative growth rate of 8.5 to 13 and 0.5 to 3 respectively in 2020. There is also halt and/or slowdown in agriculture, industrial production and commercial activities and this prolonged pandemic crisis has also strained supply chains which, in the current age of globalization, is a complex web of interactions involving producers, input providers, processing plants, shipping, wholesaler, retailers, transporters and more. FAO chief economist, Maximo Torero Cullen, alerts about market speculation in the current period of emergency and urges to take all efforts to keep supply chains moving in order to avoid food shortages⁸⁹. The World Economic Forum (2020 March 27th) urges

that most pertinent challenges to make supply chain functional are workers' movement, transport and production, export restriction, supply chain finance, trade facilitation, digital readiness and information sharing and the most important risk management priorities are risk quantification, scenario planning, data sharing, trusted networks and multi stakeholder input¹⁰. The slowdown in economy also attributes to unemployment and poverty. ILO (2020¹¹) reports that the lockdown measures are now affecting almost 2.7 billion workers, representing around 81 per cent of the world's workforce and the self-employed and daily paid informal sector workers are the most severely affected. It is the landless agro workers, daily paid informal sector labors, rural farmers and manual workers who immediately fall into poverty due to pandemic and the lower middle class will also become vulnerable if pandemic goes prolong. Initial estimate of OXFAM¹² predicts that about half a billion push into poverty due to COVID-19 and there is much more possibility of this number getting higher.

The early impact assessment of Nepal also highlights of adverse effect due to COVID-19. ADB's Asian Development Outlook, 2020¹³ predicts Nepal's growth rate of only 5.3 percent in 2020 due to uneven monsoon and COVID-19's outbreak. But the World Bank (2020¹⁴) predicts of harsher effect of COVID-19 as the revised forecast of the bank estimates Nepal's 2020 economic growth to be around 1.5 to 2.8 percent which is substantially less than the Bank's last October estimate of 6.4 percent. However, the Nepali government organizations, like

5. ADB (2020). Asian Development Outlook 2020: What Drives Innovation in Asia?. Manila.

6. <https://www.cnn.com/2020/04/16/coronavirus-imf-forecasts-zero-growth-for-asia-economy-in-2020.html>

7. ibid

8. Cullen, Maximo Torero (2020). COVID-19 and the risk to food supply chains: How to respond?. Rome: FAO

9. Cullen (2020) reports that, as of 20th March 2020, 45 countries have introduced or expanded their safety net programs in response to the pandemic. He adds that there is need of smallholder farmers' support to enhance their productivity and market the food they produce, also through e-commerce channels

10. <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/covid-19-coronavirus-lessons-past-supply-chain-disruptions/>

11. ILO (2020 April 7th). COVID-19 and the World of Work. Online Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf

12. <https://www.businessinsider.in/current/economy-politics/coronavirus-impact-covid-19-may-push-half-million-people-into-poverty-says-oxfam/story/400639.html>

13. ibid

14. ibid

National Planning Commission and Central Bureau of Statistics, argue that the impact of lockdown on economy won't be as severe as the World Bank's prediction¹⁵. According to them, there is loss of 1.34 percent in GDP due to last one month's lockdown so if the situation goes well there will economic growth rate of 5 to 5.5 percent in 2020. These government organizations considers that there is adverse impact of COVID-19 on tourism, hotel and restaurant whereas construction and industrial productions are halted only due to lockdown and there is no significant impact of lockdown in agriculture, trade, electricity and water supply. It is to be noted that sector wise impact analysis of World Bank (2020)¹⁶ is not different than what these government organization are saying. Nevertheless, there is adverse impact of COVID-19 on employment as significant portion of workforces (mainly daily paid informal labors) remain jobless due to lockdown. On top of that, government has also restricted labor migration to foreign land¹⁷ and there are also news reports of labor migrants intending to come back due to job cut¹⁸ which will not only increase unemployed workforce but also affect remittance inflow in Nepal.

The unprecedented scenario posed by COVID 19 globally as well as in Nepal is enormous in the sense that even during the wars such scenario were not noted. In the absence of data and figures not yet available, yet the situation is grim and in case the lock down has to be extended, further effects may be unfolding. The brief assessment as per the calculation by the author shows that the GDP is estimated to grow by around 1.8 – 2.4% if the lockdown persists to Baisakh end and longer term will induce recessionary trend. Lockdown up to Mid-July, the growth may come down to – 2- - 3 % and if extended to longer term, the GDP may be in recessionary trend contracting the economy of 2076/77 by 2 to 3 percent and that of 2077/78

by 8 to 16 percent. The biggest challenge will be creating jobs for masses expected to return back to the country because of the pandemic. Already more than 300,000 persons are reported to have come back from India and in the middle east 407,000 people are waiting for return. Additionally, 40,000 workers per month have not been able to go abroad in approved jobs. The challenge therefore will be enormous and hence require serious government attention.

4. Recommendations

Following recommendations are provided to come out from the pandemic:

a. Health: Strong attention is needed to improve the health facilities including testing kits and materials, equipment and facilities to medical staff. Proper quarantining needs to be ensured. People blocked at the border points must be immediately allowed in as it is the basic human rights of the citizens to come to the country. The only thing is they must be properly quarantined. Similarly planning would be required for migration at mass scale.

b. Education: Another serious issue with glaring effects will be the education as the apprehension is increasing that could lead to a loss of one academic year for almost nine million students in the country. Following strategies should be well worth consideration in the perspective.

- ❑ To the extent feasible, even conventional education system should revert to on-line and virtual education system by equipping with basic infrastructure encompassing university level education and up to class 9. This may be extended even to skill development and training with appropriate provisions for practical activities. Later on too, there could be combination of virtual and conventional teaching learning processes.

¹⁵ <https://www.onlinekhabar.com/2020/04/855113>

¹⁶ ibid

¹⁷ <http://annapurnapost.com/news/149492>

¹⁸ The Supreme Court has issued judicial order in the name of Government of Nepal to bring back labor migrants who are at risk in foreign land. See: <https://www.setopati.com/politics/204047>

- ❑ The primary classes should be
- ❑ Time conducted through television and for this the Ministry of Education, schools, school associations and other concerned agencies should come together to design and deliver the programmes.
- ❑ Yet, some 20 to 30 percent students may be deprived of the education and we have to reach at their doorsteps or other suitable arrangements will have to be made.
- ❑ For two years, education in general could be squeezed two months in each academic year to plan and manage the lost academic time if necessary by extending the teaching learning hours.

c. Economic Recovery: The most important pressures the industries and businesses facing are in the financial front in terms of loan repayment and interest burden particularly when their economic activities are at a standstill. Therefore, following suggestions are provided,

- ❑ The budget for the fiscal year 2077/78 and 2078/79 should completely focus on recovery and engaging in path towards improvement by creating jobs and enabling people to survive
- ❑ Defer payments of loan and interest for one quarter in case of short term lockdown, two quarters in case of medium term lockdown and one year in case of longer term lockdown. This will require coordination with Nepal Rastra Bank and the financial institutions. The deferral of payments may require supporting to banks. In the perspective of the crisis, the financial institutions should be asked to shed their dues and NRB should provide guidelines and support measures with due negotiations.
- ❑ Interest support measures are going to be highly essential and extended to all scales of industries, big, medium, small, cottage and micro in progressive manner meaning more to the smallest scale and so on. The amount should be decided based on discussions with Ministry of Finance and the government. The small and micro sector have mostly borrowed

from cooperatives and other informal sector and their interest costs are much higher. They must with priority be supported. But cautions must be extended about misuse of support that may emanate particularly in these sectors.

- ❑ Feasible support in utility payment also should be made in consultation with Nepal Electricity Authority, Water authorities, Telecom agencies etc.
- ❑ Transit of inputs as well as finished products should be facilitated if needed by negotiating with destination countries and transit countries (India and China).
- ❑ Coordination is also required among the central, provincial and local governments in all these respects.
- ❑ Tax incentives may not be needed as they are generally subject to activity utilisation level.
- ❑ Property and land or fixed charges/taxes should be waived for one year in case of short and medium lockdown and for two years in case of longer lockdown.

d. Revival Strategies

- a. Industries could be gradually allowed for operation by issuing operating guidelines that should include at least the health status of the workers, operating environment, issuing guidelines and generating awareness about do's and don't's.
- b. Public procurement of essential and basic commodities also should be started for distribution or selling through fair price authenticated centers.
- c. Market should be gradually opened more particularly in no risk (or very less vulnerable areas) and zoning if necessary may be initiated.
- d. A stimulus package must be brought out. We suggest the package to be of Rs 75 billion. Industries may be granted easy loans for cheaper interest rates for example 6 percent for larger industries, 4 percent for SMEs and 2 percent for micro operators. The risk will

be collection difficulties and hence measures must be defined beforehand in case collection becomes difficult like raising like government dues, registration cancellation etc. Misuse of funds also need to be protected as these resources may go to people with political or other interests.

e. General Strategies

- To overcome from the situation, time bound support may be extended say for one year or two year.
- Utility price concessions may be given for limited period.
- In the big and medium industries, most of the labour are from outside. Initiatives should be taken by the industrialists and the government to skill the local labour befitting to the industrial requirements.
- Productivity improvement drives should be continuously launched if needed in cooperation with appropriate agencies like APO.
- Wage increase or determination should take into account: need, inflation and productivity effects. ◀◀

References

- ADB (2020). Asian Development Outlook 2020: What Drives Innovation in Asia?. Manila.
- Bajracharya, Pushkar, Manadhar, M.D., and Bajracharya, Rojan (2019). Nepal's Economy in Disarray: The Policies and Politics of Development. Delhi: Adroit Publisher.
- Business Today (2020). Coronavirus Impact: COVID-19 may Push Half Million People into Poverty, says Oxfam. Online Available at: <https://www.businesstoday.in/current/economy-politics/coronavirus-impact-covid-19-may-push-half-million-people-into-poverty-says-oxfam/story/400639.html>
- Cullen, Maximo Torero (2020). COVID-19 and the Risk to Food Supply Chains: How to Respond?. Rome: FAO.
- FICCI (2020). Impact of Covid-19 on the Indian Economy. New Delhi.
- Forbes (2020). Pandemic Economics: Lessons from the Spanish Flu in 1918. Online Available at: <https://www.forbes.com/sites/pedroacosta/2020/04/03/pandemic-economics-lessons-from-the-spanish-flu-in-1918/#5427c34d797a>
- ILO (2004). The informal economy and workers of Nepal, Series 1, Kathmandu: International Labour Organization.
- ILO (2020 April 7th). COVID-19 and the World of Work. Online Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf
- WHO (2020 April 5th). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report. No 76. Online Available at: https://www.who.int/docs/default-source/coronavirus/situation-reports/20200405-sitrep-76-covid-19.pdf?sfvrsn=6ecf0977_2
- World Bank (2020). The Economic Impact of COVID-19 on South Asia. Washington. Online Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33478/9781464815669.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- <https://covid19.mohp.gov.np/#/>
- <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

COVID-19

नोबल कोरोना भाइरसबाट कसरी आफु र अरुलाई बचाउने ?

निरामित रूपमा
साबुन पानीले हातधुने

यदि फलु जस्तो लक्षण देखिएमा
चिकित्सकसँग परामर्श लिने

प्रयुक्त मासु/अण्डा
राखीसँग पकाएर मात्र खाने

जंगली तथा घरेलु प्रसुपंछीहरूसँग
असुरक्षित सम्पर्कबाट टाढा रहने

फलु जस्तो लक्षण देखाउने जो
कोहीको सम्पर्कबाट टाढा हुने

खोपडा र हाथसुँग
नाक र मुख छोप्ने

जनहितमा जारी

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल
नेपाल

छात्रकु मार्ग, नयाँबानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल ।
फोन: ०१-४४७७७७७७, ४४७७७७७७
फैट बक्स नं: ११४८६

सुशासन, सदाचार र सामाजिक जवाफदेहिता

□ कृष्ण झवाली

कार्यसमिति सदस्य, टीआई नेपाल

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपाल गैरसरकारी संस्था भए पनि यो अरु संस्थाजस्तो होइन । यो प्रोजेक्टभन्दा फरक हो । सामान्य प्रकृतिका गैरसरकारी संस्था यहाँ हजारौं छन् । प्रोजेक्टको नाम सुन्नासाथै मान्छेले व्यंग्य गर्छन्, उपहास गर्छन् । खुब डलर कमायो होलान् भनेर कटाक्ष गर्छन् ।

सदाचार भन्ने यो जुन शब्द छ, यसलाई हामीले हाम्रो व्यक्तिगत, सामाजिक वा सार्वजनिक जीवनमा कहिल्यै पनि बिर्सनुहुन्न । सामाजिक जवाफदेहिता सदाचारको बलियो उपकरण हो । सदाचारसँगै सामाजिक जवाफदेहिता पनि सुशासनका लागि उत्तिकै महत्वपूर्ण छ । उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता भनेको चाहिएको बेलामा, मागेका बखत, खोजेको, मागेको जवाफ दिनुपर्ने अवस्था हो । यो अवधारणाले सार्वजनिक ओहोदाका व्यक्ति वा संस्थाबाट सार्वजनिक जवाफको अपेक्षा गर्छ । जवाफ दिनबाट कुनै पनि सार्वजनिक पदाधिकारी पन्छिन मिल्दैन ।

हामीले आधारभूत रूपमा तीनवटा कुरा सँगसँगै लैजानुपर्छ- सदाचार, पारदर्शिता, र उत्तरदायित्व वा जवाफदेहिता ।

सदाचारसँगै सामाजिक जवाफदेहिता पनि सुशासनका लागि उत्तिकै महत्वपूर्ण छ । उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता भनेको चाहिएको बेलामा, मागेका बखत, खोजेको, मागेको जवाफ दिनुपर्ने अवस्था हो । यो अवधारणाले सार्वजनिक ओहोदाका व्यक्ति वा संस्थाबाट सार्वजनिक जवाफको अपेक्षा गर्छ ।

सहभागिता, समावेशिता, कानूनको शासन, र संस्थागत क्षमतालाई सुशासनका आधारस्तम्भका रूपमा सुशासन ऐन, २०६४ मा राखिएको रहेछ । यी सुशासनका महत्वपूर्ण तत्व हुन् । हामीले आत्मसात् गर्नुपर्ने कुरा यिनै हुन् । समावेशिता सुशासनको अर्को महत्वपूर्ण तत्व हो ।

सामाजिक जवाफदेहिताको सन्दर्भमा कुरा गर्दा २०६४ को सूचनाको हकसम्बन्धी ऐनमा त्यसको प्रस्तावनामै तीनवटा शब्द प्रयोग गरिएको रहेछ- खुलापन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता । यसले के देखाउँछ भने सुशासनका लागि सूचनाको हकको जति महत्व छ, सूचनाको हक स्थापना गर्न यी तीनवटा कुरा पनि त्यत्तिकै महत्वपूर्ण छन् - खुलापन, जवाफदेहिता र पारदर्शिता ।

सुशासनका सन्दर्भमा पहिलो महत्वपूर्ण कुरा विधि नै रहेछ । किनभने, विधिको शासन नै सुशासनको पिलर हो । विधि नबनीकन पद्धति नबन्ने रहेछ । पद्धति भनेको थिति अथवा प्रणाली हो । नेपालमा चाहिँ बलियो थिति नै बस्न सकेन । एक प्रकारले भन्नुपर्दा यहाँ सिस्टमै छैन । थोरबहुत भएको पनि प्रभावकारी रूपमा प्रयोगमा आएको छैन । सिस्टम भनेको त प्रयोगमा आउनुपर्ने कुरा पो हो ।

नेतृत्व बलियो र इमानदार भयो भने मात्र थिति बस्छ । यो थिति बसाल्नका निम्ति सामाजिक उत्तरदायित्वको ठूलो भूमिका छ । त्यसैले सामाजिक उत्तरदायित्व बलियो र इमानदार नेतृत्वको अर्को सबल पक्ष हो । विधि, पद्धति, प्रविधि सामाजिक उत्तरदायित्वका उपकरण हुन् । सबभन्दा पहिले सदाचार हुनपर्नेछ । हामी यसमा गम्भीर बन्नुपर्नेछ । त्यसैगरी मुहान सफा भयो भने मात्र तल सफा हुन्छ भन्ने कुरा पनि हामीले बिर्सनु भएन ।

राम्रो भनिएको नेतृत्वले पनि यो वा त्यो काम राम्ररी गर्न सकेन यहाँ । खासगरी विवेकमा चुक्यो भने त्यसले डेलिभरी दिन सक्दैन । विवेकभित्र उसको विशेष नियत, उसको मनोवृत्ति, उसको आशा निहित हुन्छ । सदाचार र भ्रष्टाचारको कुरा गर्दा म कहिलेकाहीँ सोच्छु-हामीकहाँ नीति र नियतको समस्या बढी छ । त्यसपछि प्रक्रियाको जटिलता थपिन्छ । अर्थात् प्रक्रिया मिलाएर खाने वा चोखिने । त्यसैले सदाचारको कुरा गर्दा यसमा मूलतः तीनवटा कुरा देख्छु म- नीति, नियत र प्रक्रिया ।

नीति र नियतबाट गरिएको भ्रष्टाचार अक्षम्य लाग्छ, मलाई । प्रक्रियामा भने थोरै विचार गर्न सकिन्छ । प्रक्रिया सामयिक रूपमा परिमार्जन पनि हुँदै जान्छ । प्रक्रिया आफैँमा केही त्रुटिपूर्ण पनि हुन सक्छ । बनाउने बेलामा एउटा बनाएको हुन्छ, पछि काम गर्दा मात्र त्यसका खास जटिलता र अव्यावहारिकताबारे थाहा हुन जान्छ । प्रक्रियाबारे पूर्ण जानकारी नभइकन पनि असल नियतले निर्णय गरिएको हुनसक्छ । त्यसो हुनाले प्रक्रियाबाट भएको अनियमितताको भ्रष्टाचारप्रति थोरै लचकता राख्न सकिन्छ । त्यो भनेको त्यस्तो भ्रष्टाचारीलाई दण्डित नै नगर्ने भनेको चाहिँ कदापि होइन । केवल दण्ड दिँदा वा कारबाही गर्दा अलि नरम प्रकृतिको दण्ड दिएर सुध्रिने मौका दिने, सावधान वा सचेत हुन प्रेरित गर्ने भनेको मात्र हो । तर, नियत र नीति नै गलत राखेर गरिने भ्रष्टाचार भने अक्षम्य हो । यो अत्यन्त निष्छ, तुच्छ र दूषित मनोवृत्तिको परिणाम हो ।

मैले एकदम विधि पुन्याएर काम गरिरहेको छु भनेर पनि हुँदैन, जवाफदेहिता चाहिन्छ । जवाफदेहिता नेतृत्वको पदमा बस्ने अधिकारीहरूका लागि उत्तिकै आवश्यक हो । कुनै पनि संस्था वा संयन्त्रमा जिम्मेवारी बोकेर बस्ने मान्छेमा जवाफदेहिता अति नै आवश्यक हुन्छ ।

हाल अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धानसम्बन्धी कानुनले निजी क्षेत्रलाई सहज रूपमा समेट्न सकेको छैन । किनभने, निजी क्षेत्रसँग त अख्तियार छैन । अख्तियार हुनेले न दुरुपयोग गर्छ अख्तियार । त्यो भनेको मूलतः सरकारी कर्मचारी हो । तर निजी क्षेत्रले अख्तियार दुरुपयोग गर्नमा पक्कै पनि सघाउँछ । किनभने, निजी क्षेत्र भ्रष्टाचारको आपूर्तिको गतिलै स्रोत हो ।

तर हाललाई अख्तियारवाला सबैसँग पनि अख्तियार पुग्न सकिरहेको छैन । जस्तो कि, सेनासँग पुग्न सकिरहेको छैन । त्यस्ता अरू पनि निकाय छन् । अदालतमा पनि पुग्न सकिरहेको छैन । मन्त्रिपरिषद्को निर्णयमा पुग्न सकिरहेको अवस्था छैन । किनभने, त्यसलाई नीतिगत

निर्णयको आवरणले रक्षाकवच लगाइदिएको छ ।

समग्रमा भन्दा, सदाचारको प्रवर्द्धन गर्न खालि सरकारी कर्मचारीले गरेको भ्रष्टाचार नियन्त्रण गरेर मात्र पुग्दैन । समाजका सबै पक्ष उत्तिकै जिम्मेवार हुनुपर्छ ।

सूचनामा पहुँच नभइकन सामाजिक उत्तरदायित्व सुनिश्चित हुँदैन । अहिले हरेक कुरा मान्छेले रेकर्ड गरेर राखेका हुन्छन् । “मैले त भनेको छैन” भनेर उम्कन पाउँदैन, कोही । पहिले पहिले नेताहरूले बोल्थे, मिडियामा आउँथ्यो, फेरि भोलिपल्टै खण्डन पनि आउँथ्यो । तर अहिले त्यो सम्भावना न्यून छ, किनभने अहिले हरेक कुरा रेकर्डमा सुरक्षित छ । अहिलेको अवस्थामा कुनै सार्वजनिक पदमा बसेको

अहिले हरेक कुरा मान्छेले रेकर्ड गरेर राखेका हुन्छन् । “मैले त भनेको छैन” भनेर उम्कन पाउँदैन, कोही । पहिले पहिले नेताहरूले बोल्थे, मिडियामा आउँथ्यो, फेरि भोलिपल्टै खण्डन पनि आउँथ्यो । तर अहिले त्यो सम्भावना न्यून छ, किनभने अहिले हरेक कुरा रेकर्डमा सुरक्षित छ ।

पदाधिकारीले सार्वजनिकरूपमा प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दै यो गर्छु, यो गर्दिनँ भनेर भन्छ भने त्यो पनि महत्वपूर्ण हुन्छ । यसलाई पनि सामाजिक जवाफदेहिताको उपकरणका रूपमा लिन सकिन्छ ।

सहभागितामूलक योजना र बजेट सामाजिक जवाफदेहिताको एउटा अर्को महत्वपूर्ण तत्त्व हो । हामीले सहभागितामूलक योजना र बजेटका सन्दर्भमा धेरै कुरा गरिसक्यौं, लेख्दा धेरै मसी खर्च भइसक्यो ।

सामाजिक जवाफदेहिताका निम्ति सामाजिक लेखापरीक्षण एउटा अर्को उपकरण हो, जो त्यत्तिकै आवश्यक छ । लाभग्राही अथवा सेवाग्राही समुदायले सरकारसँग खर्चको हिसाबकिताब माग्दा दिनुपर्छ । वास्तवमा नमाणे पनि दिनुपर्छ । उनीहरूको चित्त नबुझ्दासम्म त्यो लेखापरीक्षण भएको मानिँदैन । त्यसैगरी सार्वजनिक सुनुवाइ पनि महत्वपूर्ण छ । सेवाप्रदायक र सेवाग्राहीबीच अन्तर्क्रिया हुनुपर्छ । अनि मात्र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित हुन मद्दत पुग्छ ।

(ज्ञवाली नेपाल सरकारको पूर्वसचिव हुनुहुन्छ । संस्थाको समीक्षा कार्यक्रममा प्रस्तुत मन्त्रालयको सम्पादित संक्षिप्तीकृत रूप)

टीआईएनको रणनीतिक योजना २०१८-२०२२ को फ्रेमवर्क

रणनीतिक दिशा

यो नयाँ रणनीतिक योजना २०१८-२०२२ ले पुरानै योजनालाई टीआईएन र मुख्य साभेदारहरुबीच सर्वेक्षण, छलफल, अन्तर्वार्ता र लिखित सुभावका आधारमा फराकिलो र समावेशी परामर्शको प्रक्रियाद्वारा निरन्तरता दिनेछ । दोस्रो रणनीतिक योजना २०१३-०१७ पछिको

यो नयाँ योजनाले निम्नलिखित मुख्य चार दिशालाई मार्गचित्र बनाउनेछ :

- (१) वकालत तथा हस्तक्षेप,
- (२) निवारण, कार्यान्वयन तथा निष्पक्षता,
- (३) आम नागरिकको संलग्नता,
- (४) समुदाय, संस्था तथा साभेदारहरु ।

रणनीतिक दिशा १ : वकालत तथा हस्तक्षेप

प्राथमिकता

- राज्यका निकायहरुको जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्न विधायिकी पहलका लागि थप उपायहरु खोज्ने र सुझाउने ।
- सार्वजनिक सदाचार, विशेषगरी दण्डहीनताको बुझाइ वा बढ्दो अवस्थालाई सम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिँदै कार्यकारी जिम्मेवारीलाई मुख्य प्रस्थानविन्दु ठानेर हस्तक्षेप गर्ने ।
- न्यायिक प्रणालीको पारदर्शिता तथा जवाफदेहितालाई राज्यका अरु अङ्गसँगै सरहमा ल्याउने ।
- राजनीतिक दलको आर्थिक कार्यप्रणालीको पारदर्शिता र उनीहरुको जवाफदेहिताका लागि विशेष तरिकाले हस्तक्षेप गर्ने ।
- सार्वजनिक कोषजस्तै वैदेशिक सहायताको पनि प्रवाह र प्रयोगमा पारदर्शिताका लागि वकालत र हस्तक्षेप गर्ने ।
- विद्यालय पाठ्यक्रममा भ्रष्टाचार विरुद्धको सिकाइ र मान्यतालाई समावेश गर्न दबाब दिने ।
- सरकारी पदाधिकारीमा सदाचार अभिवृद्धि गर्न आचारसंहिता र स्वार्थको द्वन्द्वको खोजी र अनुगमन गर्ने ।
- निजी क्षेत्रमा पारदर्शिता र जवाफदेहिताका लागि पैरवी गर्दै हस्तक्षेप गर्ने ।

रणनीतिक दिशा २ : निवारण, कार्यान्वयन तथा निष्पक्षता

प्राथमिकता

- भ्रष्टाचार विरुद्ध विशेष मापदण्डको कार्यान्वयनलाई प्राथमिकीकरण गर्ने, सुभाव दिने र निरीक्षण गर्ने ।
- सरकारलाई नीति तथा विधायिकी सुधार, निरीक्षण विधि र मापदण्डका लागि सुभाव दिने ।
- अदालतहरुको न्यायिक प्रवाहमा निष्पक्षता सुनिश्चित गर्न न्यायिक मुद्दाहरुको निरीक्षण गर्ने ।
- संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारका सरोकारवाला संस्थालाई संलग्न हुने ।
- भ्रष्टाचार विरोधी अभियानमा समान उद्देश्यले काम गर्ने राज्यका निकायहरु र संसदीय समितिसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गर्ने
- सम्बन्धित पक्षहरूसँग राष्ट्रिय सहकार्य गर्दै राज्यका कार्यकलापमा निष्पक्षताका लागि सुभाव दिने ।

रणनीतिक दिशा ३ : आम-नागरिकको संलग्नता

- ❑ नागरिकहरूलाई केन्द्रविन्दुमा राखेर भ्रष्टाचार विरोधी सार्वजनिक अभियानको विकसित गर्ने ।
- ❑ शिक्षा, स्वास्थ्य, सरकारी काम, सार्वजनिक सेवा प्रवाह र राजस्व सेवा आदिमा आम-नागरिक सक्रियरूपमा संलग्न हुनेखालका कार्यक्रम र गतिविधि सञ्चालन गर्ने ।
- ❑ टीआईएनका मूल्य-मान्यताहरूलाई नागरिकसँग जोड्न सञ्चार र सूचना प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ❑ टीआईएनका वार्षिक प्रतिवेदन, अनुसन्धान र अन्य प्रकाशनहरूलाई आम-नागरिकमा सचेतना जगाउने गरी बाहिर ल्याउने ।
- ❑ निश्चित संवेदनशील क्षेत्र र प्रक्रिया तथा त्यसभित्रका ज्यादती र दुरुपयोगमा केन्द्रित हुने र सुधारका उपायहरू सुझाउने ।
- ❑ भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण, जलवायु परिवर्तन, सामाजिक विकास, सूचनाको हक र खुला सरकारको सुधारका लागि निगरानी गर्ने तथा उपायहरू सुझाउने ।
- ❑ सदाचारको उदाहरणीय कार्यलाई पहिचान गर्ने र सम्मान गर्ने ।

रणनीतिक दिशा ४ : समुदाय, संस्था तथा साभेदारहरू

प्राथमिकता

- ❑ साभेदार संस्थाहरूको नीति तथा कार्य सञ्चालनमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने ।
- ❑ ज्ञान उत्पादन गर्ने संस्थाहरू (विश्वविद्यालय, अनुसन्धानमूलक संस्थाहरू)सँग कार्यगत सम्बन्धको विकास गर्ने ।
- ❑ समाजभित्रका भ्रष्टाचार विरुद्ध लड्न प्रतिबद्ध समूहलाई सबलीकरण गर्दै उनीहरूसँग सहकार्य पनि गर्ने ।
- ❑ भ्रष्टाचार विरुद्धको अभियानमा मिडियालाई अभिन्न साभेदारका रूपमा लिई मिडियासँग प्रभावकारी समन्वय गर्ने ।
- ❑ नेपालमा शासकीय पद्धति र दिगो विकासमा काम गरिरहेका अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरू, दुईपक्षीय र बहुपक्षीय निकायहरूसँग समन्वयात्मक सम्बन्ध विकास गर्ने ।
- ❑ सूचना, ज्ञान, भ्रमण र साभा कार्यक्रमहरूको आदान-प्रदानमार्फत् दक्षिण एसियाका टीआई च्याप्टर्ससँग सञ्जाल विकास गर्ने ।

कार्यप्रणालीको प्रबन्ध (अपरेसनल अरेन्जमेन्ट)

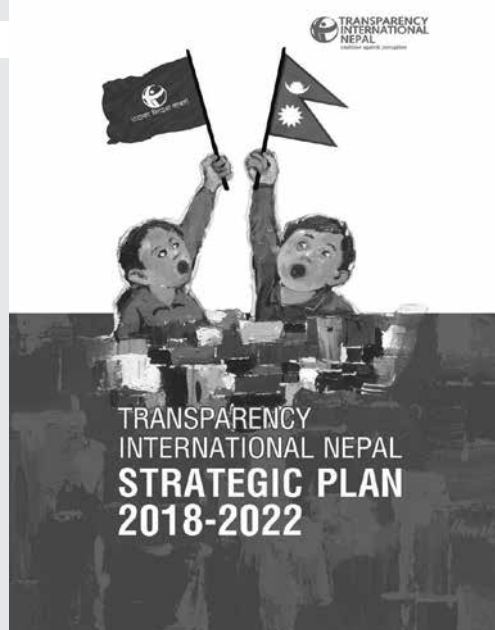
प्राथमिकताहरू

ॐ शासकीय सुधार

- ❑ सदस्यता वृद्धि तथा संलग्नता
- ❑ टीआईएनको प्रयासमा युवा तथा महिला सहभागिता
- ❑ आन्तरिक संरचनामा परिवर्तन
- ❑ नयाँपन र लचकता

ॐ सचिवालयको क्षमता अभिवृद्धि

- ❑ निरीक्षण तथा मूल्याङ्कन
- ❑ मानव संसाधन विकास
- ❑ टीआईएन भवन तथा भौतिक सुविधा
- ❑ वार्षिक योजना ।।

महामारीमा मनपरी

□ भद्र शर्मा
पत्रकार

११ माघ २०७६ मा चीनको वुहानबाट नेपाल फर्किएका एक विद्यार्थीमा कोरोना भाइरस संक्रमण भएलगत्तै यहाँ विश्वव्यापी महामारीको त्रास बढिसकेको थियो । चीनमा विद्यावारिधि गरिरहेका ती विद्यार्थी नेपाल फर्किएपछि भाइरसको संक्रमण भएको घटनाले ठूलै हलचल मच्चिएको थियो । सबै सशक्तित भएका थिए, किनकि कोरोना महामारीको संक्रमण हुने मुलुकको सूचीमा नेपाल दक्षिण एसियाको पहिलो देश भएको थियो । चीनसँग सीमा जोडिएका कारण महामारीको दोस्रो केन्द्रबिन्दु नेपाल नै त हुँदैन भन्ने आशयका साथ कोरोना भाइरस संक्रमणको सो घटनालाई स्वदेशी र विदेशी सञ्चार माध्यमले ठूलो प्राथमिकतासाथ प्रकाशन र प्रसारण गरेका थिए ।

विश्वव्यापी महामारीका रूपमा देखापरेको कोरोना भाइरसका बिरामीको पहिचान भइसकेपछि आवश्यक सबै सामग्रीको बन्दोबस्त गरेर तयारी अवस्थामा रहनुपर्ने स्वास्थ्य मन्त्रालय महामारीविरुद्धको

लडाइँमा निकै सुस्त देखियो । महामारीविरुद्धको अभियानमा अत्यावश्यक स्वास्थ्य सामग्री र औषधिको तत्काल प्रबन्ध गर्न जिम्मेवार स्वास्थ्य मन्त्रालयलाई सार्वजनिक सूचना जारी गर्न नै फागुन ३० गतेसम्म पर्खिनु पर्‍यो ।

सात दिनको म्याद दिएर इच्छुक आपूर्तिकर्तालाई आह्वान गरिए पनि मन्त्रालयको समन्वय अभाव र परिस्थिति पहिले नै जटिल बनिसकेका कारण खरिद प्रक्रियामा आपूर्तिकर्ता उत्साहित देखिएनन् । यसले खरिद प्रक्रिया भनै लम्बियो । विडम्बना, कोरोना भाइरसको दोस्रो बिरामीको पहिचान नहुँदासम्म सरोकारवाला मन्त्रालयले सार्वजनिक खरिद प्रक्रियाअनुसार स्वास्थ्य सामग्री र औषधि खरिद प्रक्रियामा चासो दिएनन् ।

नयाँ बिरामी भेटिएसँगै चैत ११ गते उपप्रधान तथा रक्षामन्त्री ईश्वर पोखरेलको संयोजकत्वमा रहेको उच्चस्तरीय समन्वय समितिले तत्काल आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री र औषधिको व्यवस्था गर्न निर्देशन दियो । निर्देशनपछि मात्रै मन्त्रालयले सामग्री खरिद प्रक्रिया सुरु गर्‍यो । तर, समय घर्किसकेका कारण नियमित प्रक्रियाबाट आपूर्ति असम्भवजस्तै थियो । त्यति नै बेला मन्त्रालयले भन्डै दुई महिनाअघि आह्वान गरेको टेन्डर पनि समय अभावको विशेष कारण देखाएर रद्द गरिदियो ।

सम्झौता किन रद्द गरियो सरकारले हालसम्म पनि चित्तबुझ्दो जवाफ दिएको छैन । लामो समयसम्म कानुनबमोजिम न्यून मूल्य प्रस्ताव गर्ने कम्पनीलाई सामान खरिदको जिम्मा दिनुको साटो एक्कासि खरिद सम्झौता गरिएकाले टेन्डर आह्वान गर्ने निकाय र सरकारको नियतमा प्रश्न उठाइएको

लामो समयसम्म कानुनबमोजिम न्यून मूल्य प्रस्ताव गर्ने कम्पनीलाई सामान खरिदको जिम्मा दिनुको साटो एक्कासि खरिद सम्झौता गरिएकाले टेन्डर आह्वान गर्ने निकाय र सरकारको नियतमा प्रश्न उठाइएको छ । खरिद सम्झौता खारेज गरिसकेपछि पनि किन ओम्नीलाई नै सरकारले नै ढुवानीको ग्यारेन्टीसहित छनोट गर्‍यो ?

छ । खरिद सम्झौता खारेज गरिसकेपछि पनि किन ओम्नीलाई नै सरकारले नै ढुवानीको ग्यारेन्टीसहित छनोट गर्‍यो ? यसले कतै सरकार जसरी भए पनि आफूले चाहेको कम्पनीलाई नै करोडौं मूल्य रूपैयाँ लागतका स्वास्थ्य सामग्री खरिदका लागि आयातको जिम्मा दिने नियतका साथ ढिलाइ गरेर बसिरहेको त थिएन भन्ने प्रश्न उठेको छ ।

समय घर्किएका कारण अष्टयारो महसुस गरेको मन्त्रालयले काठमाडौंमा उपलब्ध आपूर्तिकर्तालाई बोलाएर आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री र औषधिको तत्काल व्यवस्था गर्न अनुरोध गरयो । कोरोना भाइरसका कारण अन्तराष्ट्रिय हवाई सेवा बन्द भइसकेको र औषधि आपूर्ति गर्ने देशहरूले पनि आफ्नै देशमा संकट उत्पन्न भइसकेका कारण आपूर्तिकर्ताले सामान आपूर्तिमा उत्साहपूर्ण चासो देखाएनन् ।

उच्चस्तरीय समितिले निर्देशन दिएको तीन दिनपछि केही स्वास्थ्य सामग्री र औषधि आपूर्तिकर्तालाई बोलाइएकामा स्वास्थ्य सेवा विभागले मध्यरातमा ओम्नी समूहलाई अन्तिममा एक अर्बभन्दा बढी लागतका सामग्री किन्ने दिने निर्णय दियो । विभागले विनाप्रतिस्पर्धा छानिएको कम्पनीले पेस गरेको सामानको मूल्यसूची प्रचलित बजार मूल्यभन्दा तीन गुणासम्म महँगो भएको भिडियामा सरकारको आलोचना भयो ।

विवाद भएपछि विभागका महानिर्देशक महेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठले विशेष परिस्थितिका कारण ओम्नी समूहमार्फत आयात गरिएका सामानको दरभाउ बजार मूल्यभन्दा २० प्रतिशत महँगो भएको सार्वजनिक रूपमा स्वीकार गरिसकेका छन् । कसको कारणले समयमा औषधि खरिद गर्दा विभागले दुई महिनाअघि खोलिएको टेन्डर खारेज गरेर २० प्रतिशत महँगोमा स्वास्थ्य सामग्री किन्नुपरेको भन्नेबारे महानिर्देशक श्रेष्ठ र मन्त्रालयले प्रस्ट पारेका छैनन् ।

चर्को आलोचनापछि मन्त्रालय आफैँले चैत १९ गते ओम्नी समूहसँग गरेको सम्झौता सामान ल्याउन दिइएको समयसीमा सकिनुभन्दा एक दिन पहिले खारेज गरयो । ओम्नीले राखेको पाँच करोड धरौटी जफत गरेर कालोसूचीमा राख्ने निर्णय पनि महानिर्देशक श्रेष्ठले नै सुनाए । श्रेष्ठका अनुसार ओम्नीले सम्झौताबमोजिम कुल मागको १० प्रतिशत स्वास्थ्य सामग्री र औषधि आपूर्ति गरेको थियो । सम्झौता रद्द गरेको एक हप्ताभित्र आवश्यक सबै सामग्री खुला प्रतिस्पर्धाबाट आपूर्ति गर्ने घोषणा गरिएको एक महिना बिता पनि आपूर्ति हुनसकेको छैन ।

यसबाट पनि ओम्नीसँगको खरिद सम्झौता सामानको सहज आपूर्तिभन्दा पनि राजनीतिक दबाबका कारण नै रद्द गरिएको बुझ्न सकिन्छ । यसअघि प्रधानमन्त्री कार्यालयमा 'वार रूम', मन्त्रिपरिषद् बैठकलाई पेपरलेस बनाउनेदेखि विद्यालयमा कम्प्युटर शिक्षालगायतका महत्वपूर्ण परियोजना ओम्नीमार्फत नै सम्पन्न भएकाले सो कम्पनीले सरकारसँग राम्रै सम्बन्ध स्थापना गरेको बुझिन्छ ।

खुला प्रतिस्पर्धाबाट औषधि आयात गर्ने भनिए पनि पछि मन्त्रिपरिषद्को बैठकले आपूर्तिको जिम्मा सेनालाई दिइएको छ । बुझ्नुपर्ने अर्को तथ्य के पनि छ भने ओम्नी समूहले सरकारका लागि चीनबाट आयात गरेका ७५ हजार आरडीटी टेस्ट किट पनि शंकाको घेरमा छन्, गुणस्तरका कारण । विश्व स्वास्थ्य संगठनले यसको प्रभावकारिता र गुणस्तरको विषयमा प्रश्न उठाएको छ ।

खरिद प्रक्रिया र मूल्यको विषयमा प्रश्न उठिसकेपछि

खुला प्रतिस्पर्धाबाट औषधि आयात गर्ने भनिए पनि पछि मन्त्रिपरिषद्को बैठकले आपूर्तिको जिम्मा सेनालाई दिइएको छ । बुझ्नुपर्ने अर्को तथ्य के पनि छ भने ओम्नी समूहले सरकारका लागि चीनबाट आयात गरेका ७५ हजार आरडीटी टेस्ट किट पनि शंकाको घेरमा छन्, गुणस्तरका कारण । विश्व स्वास्थ्य संगठनले यसको प्रभावकारिता र गुणस्तरको विषयमा प्रश्न उठाएको छ ।

नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद्को चेकजाँचपछि मात्रै प्रयोग गर्ने भनिएको भए पनि कोरोना भाइरसका बिरामी बढेकाले आरडीटी टेस्ट किटमार्फत पनि स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको छ । भरपर्दो नभएको भनेर आरडीटी टेस्ट किटमार्फत परीक्षण भएकाहरूको पनि पीसीआर परीक्षण पनि हुँदै आएको छ ।

त्यसबाहेक विनाप्रतिस्पर्धा सरकारले रुचाइएको ओम्नी समूहलाई अत्यावश्यक स्वास्थ्य सामग्री फेरि पनि सेनालाई दिइएको छ । प्रचलित कानूनअनुसार नेपाली सेना, न्यायालय, राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र र सरकारी एवं गैरसरकारी क्षेत्र भ्रष्टाचार नियन्त्रणको जिम्मेवारी पाएका अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगजस्ता

निकायको दायरामा छैनन् । सोही तथ्यका आधारमा सामान खरिद गर्दा भ्रष्टाचार भए पनि राजनीतिक नेतृत्वलाई उन्मुक्ति दिन सेनालाई अधि सारिएको धेरैको तर्क छ ।

राजनीतिक स्वार्थका लागि सेनालाई अधि सारिएको नेपालका सेनाका सेवा निवृत्त अधिकारीले असन्तुष्टि पनि व्यक्त गरिसकेका छन् । असन्तुष्टिका बाबजुद कोरोनाविरुद्धको लडाइँ जारी छ । मानिसहरू जीवन मरणको दोसाँधमा रहेकाले खरिद प्रकरणमा भएको अनियमितताको विषय जोडबलले उठाएका छैनन् ।

विवादास्पद खरिद प्रक्रियाबारे शृङ्खलाबद्ध रिपोर्ट प्रकाशित भएपछि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सामग्री खरिदसम्बन्धी कागजात र त्यस कार्यमा संलग्न कर्मचारीको बयान लिएको भए पनि राजनीतिक नेतृत्वलाई हालसम्म बयानका लागि बोलाइएको छैन ।

त्यसैगरी ओम्नी समूहलाई कालोसूचीमा राख्ने निर्णय भए पनि ढिलाइ भइरहेको छ । सोही ढिलाइको मौका छोपी ओम्नीले सामान आयातमा लागेको खर्च असुल्ने र बाँकी सामान खरिदका लागि प्रतिस्पर्धामा रहिरहने दाउमा छ ।

यसले गर्दा सरकारको दबाबका कारण नियामक निकाय पनि कतै स्वास्थ्य सामग्री खरिद काण्ड ओभरलेमा पर्ने त होइन भन्ने आशंका थपिएको छ । तीन चरणमा कुल ७५ हजार आरडीटी टेस्ट किट ल्याउने सम्झौता गरेको ओम्नीले सरकारले नै दुवानीको प्रबन्ध पनि गरिदिएका कारण थप २५ हजार थपेर पहिलो चरणमै एक लाख किट ल्याएको थियो । तर, सम्झौताभन्दा बढी ल्याएको किट भन्सार शुल्क तिरेर मात्रै ल्याउन पाइने विषयमा विवाद भएपछि थप किट विमानस्थलमै रहेका थिए ।

विमानस्थलमा रहेका किट व्यवस्थापनका लागि स्वास्थ्य सचिव यादव कोइरालाले स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधिहरूलाई मन्त्रालयमा बोलाएर गुणस्तरको प्रश्न उठेका किट किनेर सहयोग गर्न प्रस्ताव गरेको खबर प्रकाशित भएका छन् । कालोसूचीमा राख्न सिफारिस भएको कम्पनीले सम्झौताविपरीत खरिद गरेका स्वास्थ्यसामग्री बिक्रीका लागि सरोकारवाला मन्त्रालयले नै पहल गर्नुले ओम्नीलाई साथ दिन सरकार नै लागेको बुझ्न सकिन्छ ।

(शर्मा द रिपब्लिका दैनिकमा आबद्ध हुनुहुन्छ ।)

विपद् व्यवस्थापन

विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, योजना र पूर्व तयारीको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको हो भन्ने यहाँलाई थाहा छ ?

सबैले ध्यान दिउं

- विपद्बाट हुने जोखिम र बच्ने उपायबारे जनचेतना अभिवृद्धि गरौं ।
- जोखिमयुक्त घर/बस्ती/स्थानको पहिचान गरौं ।
- विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्न सहयोग गरौं ।
- विपदमा सुरक्षित हुने स्थान र खास क्षेत्रहरू पहिचान गरौं ।
- विपद्बाट हुने क्षति न्युनिकरण गर्नेबारे पूर्व तयारी शुरू गरौं ।
- आफ्नो क्षेत्रको घर धुरी तथ्याङ्क अध्यावधिक गरौं ।
- विपद् व्यवस्थापनको काम र बजेटबारे जानकारी लिऔं ।
- साथै, विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारले गर्नुपर्ने कामहरू भए नभएको बारे जानकारी लिऔं ।

विपद् व्यवस्थापन, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा सबैले सहयोग गरौं अनि क्षति र जोखिम न्युनिकरण गरौं ।

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल नेपाल
भ्रष्टाचार विरुद्धको सहकार्य

छकुबकु मार्ग, नयाँबानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल, पोष्ट बक्स नं: ११४८६
फोन: ००९७७-१-४४७५२६२, ४४७५०६२, फ्याक्स: ००९७७-१-४४७५११२
टोलफ्री नं: १६६०-०१-२२-२११, नोटिस बोर्ड सेवा: १६१८-०१-४४-७५-११२
E-mail: trans@tinepal.org, Web: www.tinepal.org ००/tinepal

सहयोग:

European Union

पारदर्शिताका लागि इन्टरनेट बैंकिङ

□ मनोज रेग्मी
पत्रकार

बैंकिङ क्षेत्रमा प्रविधिको प्रयोगले ठूलो चमत्कार नै ल्याएको छ । प्रविधिका कारण घरमै बसीबसी सम्पूर्ण कारोबार गर्न सकिन्छ । पछिल्लो दशकमा बैंकहरूले सेयर कारोबार, बीमा सेवा तथा लगानीका विभिन्न क्षेत्र र बजारका अन्य सुविधा पनि बैंकबाटै लिन सकिने आधुनिक प्रविधिहरू भित्र्याएका छन् । बैंकमा खाता खोल्न, रकम जम्मा गर्न र भुक्तानी गर्न आधुनिक प्रविधिका कारण सहज बनेको छ । यसले गर्दा लामो समयसम्म लाइनमा बस्नुपर्ने बाध्यकारी अवस्थाको अन्त्य गरेको छ । इन्टरनेट बैंकिङमार्फत विभिन्न ठाउँमा भुक्तानी, किनमेल गर्न सम्भव भएको छ । यसकारण विशेषगरी प्रदेश र स्थानीय तहमा हुने साना साना भ्रष्टाचारमा कमी आउने देखिन्छ । पारदर्शिताको हिसाबले पनि यो अति नै अब्बल छ । प्रविधिबाट प्रयोग गरी गरिएको कारोबार पनि सबल र विश्वसनीय रहेको नेपाल राष्ट्र बैंकका डेपुटी गभर्नर चिन्तामणि शिवाकोटी बताउँछन् । उनी भन्छन्, 'नेपालमा इन्टरनेट बैंकिङ सेवा सुरु भएको धेरै भएको छैन । तर, छोटै अवधिमा पनि यसले लोकप्रियता कमाएको छ । यो हाम्रा लागि अत्यन्तै खुसीको कुरा हो ।' अहिले एटीएम कार्डमार्फत जुनसुकै समयमा पनि एउटा कार्ड छिराएको भरमा आफ्नो खाता रहेको पैसा निकाल्न सकिन्छ । यस्तै डेबिट र क्रेडिट कार्डमार्फत पनि पैसा निकाल्न र वस्तु सेवा खरिद गर्न सहज भएको छ । यसको प्रयोग गर्दा समयको बचत हुन्छ । पैसा निकाल्न लाइनमा बस्नुपर्दैन । साथै अहिले अधिकांश बैंकले अनलाइन बैंक खाता पनि सञ्चालनमा ल्याएका छन् । देश तथा विदेशमा रहेका ग्राहकहरूले अनलाइन बैंकिङमार्फत सजिलै खाता खोल्न सक्नेछन् । यस्तो प्रकारको खाता शून्य मौज्जातमा खोल्न सकिनेछ । ब्यालेन्स हेर्न, स्टेटमेन्ट

हेर्न र प्रिन्ट गर्न, नयाँ चेक बुकको अनुरोध गर्न, हराएको चेक रोक्का गर्न, विभिन्न बिलको भुक्तानी गर्न इन्टरनेट बैंकिङबाट सकिन्छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो कारोबार ग्रामीण तहसम्म विस्तार गर्न मोबाइल बैंकिङ कारोबार सुरु गरेका छन् । मोबाइल एप्लिकेसनहरूमार्फत मोबाइलबाट नै बैंकमा खाता खोल्ने, पैसा जम्मा गर्नेलगायत काम गर्न सकिन्छ । मोबाइल बैंकिङ चौबीसै घण्टा उपलब्ध हुन्छ । पैसा ट्रान्सफर गर्ने, बिलहरू भुक्तानी गर्नेलगायतका सेवाहरू यस बैंकिङमा उपलब्ध छ । गोजीमा बोक्ने पर्सजस्तै अब मोबाइलमा नै वालेट बोक्न मिल्ने भएको छ । कुनै पनि बैंकमा रहेको आफ्नो खाताबाट मोबाइल बैंकिङ वा कार्डको माध्यमबाट वालेटमा पैसा राखी अनलाइन पेमेन्ट, रिचार्जलगायतका सुविधा प्रयोग गर्न सकिन्छ । एसएमएस बैंकिङ मोबाइल बैंकिङकै एउटा रूप हो । यो सेवाअन्तर्गत बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्ना ग्राहकलाई एसएमएसमार्फत विभिन्न जानकारी गराउने गर्दछन् । आफ्नो खातामा भएको कारोबार एसएमएसमार्फत जानकारी पाउने व्यवस्था यसमा हुन्छ । अहिले नेपालमा शाखारहित बैंकिङ सेवा निकै प्रभावकारी ढंगबाट सञ्चालित छ । बैंकहरूले आफ्नो भौतिक शाखाबिना बैंककै कर्मचारीहरूलाई एजेन्टका रूपमा प्रयोग गरी दुर्गम तथा गाउँगाउँमा दिने बैंकिङ सेवा नै शाखारहित बैंकिङ सेवा हो । अहिले बैंकहरूले रियल टाइममा नै खाता खोल्न मिल्नेगरी ब्रान्चलेस बैंकिङ सेवा उपलब्ध गराउन थालिसकेका छन् । त्यति मात्रै कहाँ हो र पस मेसिनको माध्यमबाट बिना नगद कारोबार गर्न सकिन्छ । यस्ता मेसिनहरू व्यापारिक केन्द्रहरूमा राखिएको हुन्छ । त्यहाँबाट ग्राहकहरूले आफ्नो डेबिट वा क्रेडिट कार्डको प्रयोगबाट रकम भुक्तानी गरी सामान तथा सेवा खरिद पनि गर्न सक्छन् ।

दैनिक उपभोग्य सामान किन्ने पसल, डिपार्टमेन्टल स्टोर, टूलाटूला सपिङ मल, होटल, सिनेमा हललगायतमा यसको प्रयोग बढेको छ । यस्तै अन्तरबैंक विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीमार्फत बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा रहेका ग्राहकहरूले एक अर्काको खातामा भुक्तानी दिन र लिन गरिने कारोबार एवं फछ्यौट व्यवस्थापनका लागि सञ्चालन गरिएको भुक्तानी प्रविधि हो । नेपाल क्लियरिङ हाउस लिमिटेडले यो प्रविधि नेपालमा भित्र्याएको हो । यस्ता खाले सेवाले नेपाली बैंकिङ क्षेत्रलाई सशक्त ढंगबाट अगाडि बढाएको छ । यसले गर्दा आम जनमानसलाई पनि अत्यन्तै सहज भएको छ । तर, यसमा वित्तीय साक्षरताको कमीले गर्दा कतिपय जनताले यसलाई विश्वसनीय नमानेको पाइएको छ । यसको पनि बिस्तारै विकास हुँदै जाने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

कोरोना भाइरसका कारण लामो समय लकडाउनको अवस्था भेलेको नेपालको आर्थिक स्थिति उकास्न

नेपालमा पर्याप्त प्रविधिको विकास नभइसकेको हुनाले दैनिक जीवनका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री खरिद गर्न, फोनको बिल, बिजुलीको बिललगायत भुक्तानी गर्न कठिन छ । यस्तो अवस्थामा मोबाइल बैंकिङ अर्थात् सामान्य भाषामा भन्दा मोबाइलबाटै सम्पूर्ण कारोबार गर्न मिल्छ ।

अब बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले इन्टरनेट बैंकिङ प्रविधि अपनाइनुपर्ने मुक्तिनाथ विकास बैंकका कार्यकारी अधिकृत एवं बैकर प्रधुम्न पोखरेल बताउँछन् । उनी भन्छन्, 'यो बेलामा दैनिक कारोबार सञ्चालन गर्न अत्यन्तै कठिन छ । अझ नेपालमा पर्याप्त प्रविधिको विकास नभइसकेको हुनाले दैनिक जीवनका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री खरिद गर्न, फोनको बिल, बिजुलीको बिललगायत भुक्तानी गर्न कठिन छ । यस्तो अवस्थामा मोबाइल बैंकिङ अर्थात् सामान्य भाषामा भन्दा मोबाइलबाटै सम्पूर्ण कारोबार गर्न मिल्छ । यस्तो सुविधा यतिबेला मुलुकका लगभग सबै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले सुरु गरिसकेका छन् ।'

अनलाइन कारोबार गर्दा अत्यन्तै विश्वसनीय हुने बताउँदै उनले भने, 'अहिले मुलुकमा ३७ सयभन्दा धेरै एटीएम मेसिन सञ्चालनमा छन् । यो संख्या भने हाम्रो मुलुकका लागि धेरै नै हो ।' उनले राष्ट्र बैंकको तथ्यांकलाई केलाउँदै अहिले मुलुकमा ८७ लाखको हाराहारीमा इन्टरनेट बैंकिङ कारोबार गर्ने रहेको बताए । यसकारण

नेपालमा अहिले मात्र नभई पहिलेदेखि नै बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र प्रविधिमैत्री बनाउने प्रयास सुरु भएको र यो सबै नेपाली दाजुभाइ, दिदीबहिनीसमक्ष पुग्ने उनले विश्वास व्यक्त गरे । नेपालमा अझै पनि डिजिटल प्रविधिबाट सामान खरिद गर्नेको संख्या अत्यन्त कम छ । यद्यपि फोन, इन्टरनेट र टेलिभिजनको बिल तिर्नेको संख्या भने यतिबेला बढेको उनले जनाए ।

प्रविधिको प्रयोगमा ह्याकिङको चिन्ता

विगतको तुलनामा अहिले बैंकिङ क्षेत्र सशक्त ढंगबाट अगाडि बढेका छन् । बैंकमा अत्यन्तै पारदर्शिता कायम भएको छ । समस्या नआएका भने होइनन् । एटीएम ह्याकिङदेखि खाता नै स्विफ्ट गरेर पैसा चोर्ने काम पनि भए । तर, समयमा नै अपराधीहरू पक्राउ परे । त्यसैले देखिएका समस्या समयमा नै समाधान भएको राष्ट्र बैंकका प्रवक्ता गुणाकार भट्टले बताए । उनले भने, 'सुरक्षा संवेदेनशीलतमा ध्यान नदिएको भए त त्यति छिटै अपराधी पक्राउ पर्दैनथे । यस्ता घटना बैंकले छिटो थाहा पाएरै त हो । तर, यस्ता घटनाबाट हामी सधैं सजग रहनपर्छ । सतर्कता अपनाउनुपर्छ ।' उनीहरूले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई बारम्बार आईटी क्षेत्रमा लगानी गर्न पनि सुझाव दिएको बताए । अहिले बिस्तारै बैंकहरूले पनि यसको कार्यान्वयन गरेको पाइन्छ । यसलाई अझ सहज र सबल बनाउनका लागि बैंकहरूले राम्रा सफ्टवेयरको प्रयोग गर्न जरुरी भएको उनले बताए । आमजनताले पनि आफूले कारोबार गर्ने पासवर्ड बलियो गरी राख्न आम जनमानसलाई टिप्स दिए । उनले भने, 'बैंकिङ अपराध न्यूनीकरणका लागि केवाईसी फर्म अहिले अनिवार्य गरिएको छ । यस्ता खालका कुरामा ध्यान दिएमा आगामी दिनमा यसको न्यूनीकरण गर्न सहज हुनेछ ।'

नेपालमा ८७ लाखभन्दा धेरैले इन्टरनेटमार्फत बैंकिङ कारोबार गर्ने गरेको राष्ट्र बैंकको पछिल्लो तथ्यांकमा देख्न सकिन्छ । यो तथ्यांक अहिलेको परिवेश र देशको समग्र परिपाटीलाई केलाउँदा अत्यन्तै राम्रो मानिन्छ । तर, वित्तीय साक्षरताको कमी र इन्टरनेटको पहुँच नहुँदा अझै पनि आम नेपाली दाजुभाइ, दिदीबहिनीले इन्टरनेटबाट कारोबार गर्नसक्ने अवस्था देखिँदैन । राष्ट्र बैंकले हरेक स्थानीय तहमा बैंक र अनलाइनमार्फत कारोबार गर्न सक्ने अभियान अगाडि सारे पनि सोहीअनुसारको प्राविधिक ज्ञान नहुँदा इन्टरनेट कारोबार बढाउन समस्या भएको बुझिन्छ । स्थानीय तहमा हुने साना पेटी करप्सन, हप्काइदफ्काई असुलिने साना रकम, अत्यन्तै साना कारोबारमा अनलाइन कारोबार गर्दा अत्यन्तै पारदर्शी हुने आमजनमानसको अपेक्षा छ ॥

(रेग्मी समाचारपत्र दैनिकमा आबद्ध हुनुहुन्छ ।)

भूकम्पपछिको पाँच वर्ष : अबको बाटो कता ?

□ टेनिस रोका

पत्रकार

विनाशकारी भूकम्प गएको २०७२ साल कहालीलाग्दो थियो । वैशाख १२ र २९ को विनाशकारी भूकम्पले आठ हजार ९७९ जनाको ज्यान लियो । २३ हजार ३०९ जना घाइते भए । भौतिक क्षति नगन्य भयो । राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरी प्रकाशित विपद्पछिको आवश्यकता आकलन प्रतिवेदन २०१५ अनुसार भूकम्पका कारण रु. ७०६ अर्ब बराबरको भौतिक क्षति पुगेको छ ।

गोरखाको बारपाकलाई केन्द्रबिन्दु बनाएर गएको विनाशकारी भूकम्पको मार हामीले अहिले पनि बेहोरिरहेका छौं । काठमाडौँकै मुख्य भित्री बस्तीहरूमा अहिले पनि टेका लगाएका पुराना घर देख्न सकिन्छ । भूकम्पले क्षति पुऱ्याएको धराहरा भर्खर बनिरहेको छ । वसन्तपुर दरबार क्षेत्र, रानीपोखरीलगायत पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू बन्ने क्रममा छन् । राजधानीकै कतिपय विद्यार्थी अहिले पनि टहरामा पढ्न बाध्य छन् । काठमाडौँ महानगरीय प्रहरी परिसर पाँच वर्षदेखि टेकुस्थित सरकारी जग्गामा आड लिएर त्रिपालमुनि बस्दै आएको छ भने अपराध महाशाखा नजिकैको एक निजी बैक्चेटको एका भागमा बसेर काम गरिरहेको छ । यी सबै दृष्टान्त पाँच वर्षदेखिको हामीले भोगिरहेका छौं । विनाशपछि कतिपय ठाउँमा तत्परता र जागरुकतासाथ सकारात्मक सन्देश प्रवाह भएका छन्, कतिपय ठाउँमा ढिलासुस्तीले निराशा पनि छरिहेको छ ।

जहाँ प्रगतिको सकारात्मक सञ्चार छायो

भूकम्पपछि नेपालमा दुई थरीका सकारात्मक सञ्चार छान्छ । भूकम्पबाट राष्ट्रमा पुऱ्याएको क्षतिको सामना गर्न सबै राजनीतिक दल एकजुट भए, जसको

फलस्वरूप संविधान जारी भयो । पहिलो संविधान सभा संविधान नै जारी गर्न नसकेर विघटित भएको थियो । दोस्रो संविधान सभाले पनि नतिजा यहीँ दिन्थ्यो भन्न सकिने स्थिति थिएन । तर, भूकम्पपछि सबै दल एकजुट भए, जसले नयाँ संविधान २०७२ को घोषणासम्मको यात्रा तय गर्‍यो ।

अर्कोतर्फ भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण तथा प्रबलीकरणमा तमाम चुनौती, समस्या र कमीकमजोरी तथा ढिलासुस्तीका बाबजुद पनि आजका मितिसम्म आउँदा उल्लेख्य प्रगति भएको छ । सरकारले भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणका लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण गठन गरेको छ ।

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणमा हालसम्म निजी आवासतर्फ पुनर्निर्माण सम्पन्न र पुनर्निर्माणका क्रममा रहेकोसहित ८८ प्रतिशत काम सम्पन्न भएको छ । प्राधिकरणका अनुसार चार लाख ९४ हजार ४४ अर्थात् ६३ प्रतिशत लाभग्राहीको निजी आवास पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको छ । थप एक लाख ९० हजार १४५ अर्थात् २५ प्रतिशत लाभग्राही निजी आवास पुनर्निर्माणको चरणमा रहेका छन् । अन्तिम किस्ता भुक्तानीका लागि प्रमाणीकरण गरिएका

काठमाडौँकै मुख्य भित्री बस्तीहरूमा अहिले पनि टेका लगाएका पुराना घर देख्न सकिन्छ । भूकम्पले क्षति पुऱ्याएको धराहरा भर्खर बनिरहेको छ । वसन्तपुर दरबार क्षेत्र, रानीपोखरीलगायत पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू बन्ने क्रममा छन् ।

लाभग्राहीको संख्या पाँच लाख ६१ हजार ६५० अर्थात् ७२ प्रतिशत छ ।

भूकम्प प्रभावित ३२ जिल्लामा ठूलो संख्यामा भूकम्प प्रतिरोधी संरचनाहरू तयार भएको र कतिपय संरचना पुनर्निर्माणका क्रममा रहेका छन् । भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त पाँच हजार ५९८ अर्थात् ७४ प्रतिशत विद्यालयको पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको छ । एक हजार ४९२ अर्थात् २० प्रतिशत विद्यालय पुनर्निर्माणका क्रममा छन् । सम्पदातर्फ ४०२ वटाको पुनर्निर्माण सकिएको छ । काठमाडौँ उपत्यकाभित्रका विश्व सम्पदा क्षेत्रका क्षतिग्रस्त १७० वटा सम्पदामध्ये १०१ वटा अर्थात् ५९ प्रतिशत सम्पन्न भएका छन् । बाँकी ५४ वटा अर्थात् ३२ प्रतिशत पुनर्निर्माणका क्रममा छन् । स्वास्थ्य संस्थातर्फ ६६९ वटाको पुनर्निर्माण सकिएको छ । ३४९ वटा सरकारी भवन, सुरक्षा निकायका १९४ वटा संरचनाको

दर्जनौँ ठाउँमा त काम सुरुसमेत भएको छैन । निजी आवासतर्फ चार लाख ९४ हजार ४४ अर्थात् ६३ प्रतिशतको सम्पन्न भए पनि ३७ प्रतिशत काम अपूरो छ । जसमध्ये एक लाख ९० हजार १४५ अर्थात् २५ प्रतिशतले पुनर्निर्माणको काम जारी राखेका छन् भने पाँच लाख ६१ हजार ६५० अर्थात् ७२ प्रतिशतको अन्तिम किस्ता भुक्तानीका लागि प्रमाणीकरण भएको छ ।

पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको छ । प्राधिकरणले भूकम्पपछि असुरक्षित स्थानमा रहेका लाभग्राहीमध्ये चार हजार २०४ लाभग्राहीलाई सुरक्षित आवासका लागि जग्गा व्यवस्था मिलाइएको जनाएको छ । नौवटा एकीकृत बस्तीको पुनर्निर्माण सम्पन्न सकिएको छ । ढिलै भए पनि धरहरा ठडिइरहेको छ । रानीपोखरी बनिरहेको छ । भूकम्पपछि प्रभावित क्षेत्रमा विद्यालय भवनहरूको पुनर्निर्माण र पुनर्संरचना भएका छन् । कतिमा अत्याधुनिक र आधुनिक भवन बनेका छन् । कति बन्ने क्रममा छन् । ढिलासुस्तीको पाटो बिसिदिने हो भने चुनौती र समस्याका बीच यी प्रगति सकारात्मक छन् ।

कहाँ अडकियो पुनर्निर्माण ?

प्राधिकरण गठनपछि पनि लामो समय प्राधिकरणले खासै राम्रो काम गर्न सकेन । भारतले लगाएको नाकाबन्दी, देशमा विभिन्न चरणमा भएका निर्वाचन,

राजनीतिक अस्थिरता, वित्तीय स्रोतको अभाव, कानून र कर्मचारीको अभाव आदि कारणले गठनको करिब दुई वर्ष प्राधिकरणले उल्लेख्य काम गर्न सकेन । जसका कारण भूकम्प भएको पाँच वर्षपछि पनि स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, सुरक्षा निकाय आदि महत्वपूर्ण क्षेत्रको पुनर्निर्माण बाँकी नै छ । कति त अहिलेसम्म सुरुसमेत हुनसकेको छैन । लामो अवधिसम्म सामान्य तर अति महत्वपूर्ण देखिने ठाउँमा राज्यको ध्यान नपुग्नु दुःखलाग्दो विषय हो । सुरुवाती चरणमा सरकार परिवर्तनसँगै प्राधिकरणको नेतृत्व परिवर्तनले पनि पुनर्निर्माणको काममा असर पुऱ्यायो । लगत्तै देशमा स्थानीय तह, प्रदेश र संघको निर्वाचन भयो । देश नै निर्वाचनमा होमिँदा पुनर्निर्माणको काममा असर नपर्ने कुरो रहेन । त्यसपछि कानून निर्माण र कर्मचारी समायोजनमा पनि प्राधिकरण निकै समय अड्किन बाध्य भयो । कर्मचारी अभावमा कतिपय काम अगाडि बढ्नसमेत सकेन । यस्ता समस्याको सामना गर्दा प्राधिकरणको म्याद निकै गुज्रिन पुग्यो । यीबाहेक प्राधिकरणभित्रैको ढिलासुस्ती पनि कम छैन । कर्मचारीबाट जुन सक्रियता हुनुपर्ने हो त्यो देखिएन ।

पछिल्लोपटक विश्वभरि महामारीको रूप लिइरहेको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९)को असर पुनर्निर्माणमा परेको छ । करिब सबै पुनर्निर्माणका काम अहिले ठप्पजस्तै रहेका छन् । प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले भूकम्प भएको पाँच वर्षको सन्दर्भमा जारी विज्ञप्तिमा कोभिड-१९ ले पारेको प्रभावले पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनाका बाँकी काम सम्पन्न गर्न चुनौती थपिदिएको उल्लेख गरेका छन् । 'मानिसको जीवन रक्षाका सामु अरु विषय गौण बनेका छन् । स्थिति सहज हुनासाथ पूर्ववत् अवस्थामा नै पुनर्निर्माणका कार्य हुनेछन् ।' ज्ञवालीले भनेका छन् ।

कति बाँकी छ पुनर्निर्माण ?

पाँच वर्षको अवधिमा अझै करिब एक तिहाइ पुनर्निर्माणको काम बाँकी देखिन्छ । दर्जनौँ ठाउँमा त काम सुरुसमेत भएको छैन । निजी आवासतर्फ चार लाख ९४ हजार ४४ अर्थात् ६३ प्रतिशतको सम्पन्न भए पनि ३७ प्रतिशत काम अपूरो छ । जसमध्ये एक लाख ९० हजार १४५ अर्थात् २५ प्रतिशतले पुनर्निर्माणको काम जारी राखेका छन् भने पाँच लाख ६१ हजार ६५० अर्थात् ७२ प्रतिशतको अन्तिम किस्ता भुक्तानीका लागि प्रमाणीकरण भएको छ ।

भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त सात हजार ५५३ विद्यालयमध्ये तीन सयभन्दा बढीको अझै पुनर्निर्माण नै सुरु हुन सकेको छैन भने एक हजार ४९२ अर्थात् २० प्रतिशत

विद्यालय पुनर्निर्माणका क्रममा छन् । ३२ जिल्लाका ९२० वटा सम्पदामध्ये १४१ वटा सम्पदा पुनर्निर्माणका चरणमा छन् । काठमाडौं उपत्यकाभित्रका विश्व सम्पदा क्षेत्रका क्षतिग्रस्त १७० वटा सम्पदामध्ये १०१ वटा अर्थात् ५९ प्रतिशतको मात्र सम्पन्न भएको छ बाँकी ५४ वटा अर्थात् ३२ प्रतिशत पुनर्निर्माणका क्रममा छन् । एक हजार १९७ वटा क्षतिग्रस्त स्वास्थ्य संस्थामध्ये करिब छ सयको अझै पुनर्निर्माण सुरुसमेत भएको छैन । १४५ वटा पुनर्निर्माणको चरणमा छन् । यस्तै ४१५ सरकारी भवनमध्ये नौवटाको पुनर्निर्माण सुरु भएको छैन भने ४९ वटा पुनर्निर्माणका चरणमा रहेका छन् । सुरक्षा निकायतर्फ ३८३ मध्ये १६७ वटाको अझै पुनर्निर्माण सुरु भएको छैन । २२ वटा पुनर्निर्माणका चरणमा छन् । ४३ वटा एकीकृत बस्तीको योजना स्वीकृत भएकामा नौवटा एकीकृत बस्तीको मात्र पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको छ ।

सरकारले विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सुरक्षा निकायजस्ता संवेदनशील र महत्वपूर्ण निकायको पुनर्निर्माणलाई पहिलो प्राथमिकता दिनुपर्नेमा त्यसमा भने चुकेको देखिन्छ । पाँच वर्षसम्म विद्याथीहरू टहरामै बसेर पढ्न बाध्य हुनु, स्वास्थ्य संस्थाले आवश्यक भवन नपाउनु, सुरक्षा निकाय त्रिपालमुनि बस्नु पक्कै राम्रो कुरो होइन ।

अबको बाटो

सरकारले पुनर्निर्माणको कामका लागि प्राधिकरण गठन गरेको ५२ हप्ता पुगेको छ । अब बाँकी आठ महिनामा पुनर्निर्माणको काम पूरा हुने कुनै सम्भावना देखिँदैन । यसमा सरकारसामु दुई विकल्प छन् । पहिलो विकल्प, प्राधिकरणको एक वर्ष म्याद थप्न सकिने प्रावधानअनुसार

म्याद थपेर पुनर्निर्माणका बाँकी काम पूरा गर्न सकिने देखिन्छ । दोस्रो विकल्प, प्राधिकरणको म्याद नथप्ने र बाँकी पुनर्निर्माणको काम सम्बन्धित मन्त्रालय, प्रदेश तथा स्थानीय तहमार्फत गराउनसक्ने देखिन्छ । सरकारले म्याद थप गर्ने कि नगर्ने भन्ने विषयमा सुभाब दिन प्राधिकरणकै सीईओको नेतृत्वमा सुभाब कार्यदल गठनसमेत गरिसकिएको छ । कोरोनाअघि सरकारको तयारी म्याद नथप्ने देखिएको थियो । अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाले विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरण बनाइसकेकाले पुनर्निर्माण प्राधिकरणको म्याद थप्न आवश्यक नरहेको सार्वजनिक अभिव्यक्ति दिएका थिए । तर, चैतदेखि लकडाउनका कारण पुनर्निर्माणको काम ठप्प छ । सबैभन्दा बढी विकासका काम हुने समयमा काम रोकिएको छ । अब, सरकारले पुनर्निर्माणको काम कसरी अगाडि बढाउने भन्ने विषयमा गहन छलफल र सुभाब लिएर विकल्प खोज्नुपर्ने देखिन्छ । यस्तो अवस्थामा एक वर्ष नभए पनि छ महिनासम्म प्राधिकरणको म्याद थपेर बाँकी कामलाई रफ्तारमा लैजाने र त्यसपछि बाँकी रहेका काम सम्बन्धित मन्त्रालय प्रदेश तथा स्थानीय तहमार्फत सम्पन्न गर्नु उत्तम हुनसक्छ ।

तर, प्रश्न प्राधिकरणको म्याद थप्नु वा नथप्नु अथवा २०७२ को भूकम्पबाट क्षति पुगेका सम्पदा तथा संरचनाको पुनर्निर्माण गर्नुमा मात्र सीमित छैन । भविष्यमा यस्तै संकट आएमा त्यसको कसरी सामना गर्ने, त्यसको तयारी के छ यो महत्वपूर्ण विषय हो । यसमा सरकारको पर्याप्त ध्यान जान आवश्यक छ ।

(रोका राजधानी दैनिकमा आबद्ध हुनुहुन्छ ।)

हामी आह्वान

तपाईंले कतै भ्रष्टाचार, अनावश्यक हैरानी वा ढिलासुस्तीको सामना गर्नुपरेको छ ? छ भने हामी निःशुल्क नम्बर १६६०-०१-२२-२-११ मा सम्पर्क गर्नुहोस् । हामी तपाईंलाई मद्दत गर्न तयार छौं ।

शुल्क नलाग्ने नम्बर १६६०-०१-२२२११

(गुनासो सुन्न व्यवस्था गरिएको)

भ्रष्टाचार विरुद्धको सहकार्य

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण प्रगति विवरण

२०२०/०५/११

निजी आवास अनुदान वितरण	
कुल सर्वेक्षण घरधुरी	१०३६५६८
लाभग्राही सूचीमा परेका कुल संख्या	८३२४०८
प्रबलीकरण सूचीमा परेका लाभग्राही संख्या	७५४४५
अनुदान सम्झौता सम्पन्न	७८११७६
पहिलो किस्ता वितरण	७७६९५७
दोस्रो किस्ता वितरण	६४२०२६
तेस्रो किस्ता वितरण	५५०५९०
निजी आवास पुनर्निर्माण	
निर्माण सम्पन्न भएका घर	४९४०४४
बन्दै गरेका घरहरू	६८४१८९
दोस्रो किस्ता भुक्तानीका लागि निवेदन दिने लाभग्राहीको संख्या	६४८८९१
दोस्रो किस्ता भुक्तानीका लागि प्रमाणिकरण गरीएका लाभग्राही संख्या	६४५६७९
तेस्रो किस्ता भुक्तानीका लागि निवेदन दिने लाभग्राहीको संख्या	५६५०७६
तेस्रो किस्ता भुक्तानीका लागि प्रमाणिकरण गरीएका लाभग्राही संख्या	५६१६५०
गुनासो व्यवस्थापन	
दर्ता भएका कुल गुनासो	३०६८५८
पुनरावलोकन गरिएका गुनासो	३०६८५८
फर्छौट भएका गुनासोहरू	३०६८५८
छुट सर्वेक्षण तथा पुनर्जाँच	
छुट तथा पुनःजाँच सर्वेक्षण (पहिलो चरण)	१२५४१०
छुट तथा पुनःजाँच सर्वेक्षण फर्छौट (पहिलो चरण)	१२२०००
छुट तथा पुनःजाँच सर्वेक्षण (दोस्रो चरण)	१८५०००
छुट तथा पुनःजाँच सर्वेक्षण फर्छौट (दोस्रो चरण)	N/A
जनशक्ति विकास	
डकर्मी, सिकर्मी, फ्लम्बर, ... आदि	७०१२७

स्रोत: राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण वेबसाइट

स्वास्थ्य क्षेत्रमा गरिने सार्वजनिक खरिद र खरिद सूचनाको उपलब्धता सम्बन्धित अध्ययन प्रतिवेदनको सारांश

□ एस.पी.एम.ई.आर. नेपाल

अध्ययनको उद्देश्य

यस अध्ययनको समग्र उद्देश्य स्वास्थ्य प्रणालीमा विद्युत्मा आधारित सरकारी खरिद प्रणाली (Electronic Government Procurement System; e-GP) र खुला करार सूचना मापदण्ड (Open Contracting Data Standard; OCDS) को विद्यमान खरिदसम्बन्धी कानून, छिद्र, समस्या र चुनौती पहिचान गर्नु रहेको छ । यसका साथै अत्यावश्यक औषधि तथा खोपहरूको खरिद प्रक्रिया, यसको लागत गणना र विभिन्न तहको खरिद प्रक्रियामा हुने मूल्यको अन्तरसहित स्वास्थ्य खरिद प्रणालीको मूल्यांकन गर्नु रहेको छ ।

अध्ययन विधि

मात्रात्मक (Quantitative) र गुणात्मक (Qualitative) दुवैको मिश्रित दृष्टिकोणको प्रयोग गर्दै एक क्रस अनुभागीय (Cross Sectional Design) विधि प्रयोग गरी अध्ययन गरिएको थियो । अध्ययनको उद्देश्य प्राप्तिका लागि संघीय, प्रान्तीय र स्थानीय सरकार स्तरको स्वास्थ्य संस्था तथा कार्यालयहरू, नगरपालिका र खरिदसम्बन्धी कार्य गर्ने निकायहरू उपलब्धता र आवश्यकताअनुसार अध्ययन एकाइका लागि छनोट गरिएको थियो । अध्ययन एकाइहरू बाग्मती प्रदेशका तीन जिल्लाबाट छनोट गरिएको थियो । अवलोकन, प्रमुख सूचनाकर्ता अन्तर्वार्ता (Key Informant Interview) र गहिरो सूचनाकर्ता अन्तर्वार्ता (Indepth Interview) गर्न मिश्रित र खुला खालको सूचना संकलन प्रश्नावलीको प्रयोग गरी छानिएका ठाउँबाट सूचना संकलन गरिएको थियो । स्वास्थ्य संस्थाको औसत न्यून नमुना छनोटले देशैभरिका स्वास्थ्य संस्थाको प्रतिनिधित्व नभएको भने हुनसक्छ ।

अध्ययनको निष्कर्ष

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले सार्वजनिक खरिद ऐन २००७ (तेस्रो संस्करण) र सार्वजनिक खरिद नियमावली (आठौँ संस्करण)को प्रयोग गरेर औषधि र उपकरणहरू खरिद गर्ने गर्छ । खरिद अधिकार प्रत्येक सार्वजनिक स्वास्थ्य संस्थाका सबै तहमा विकेन्द्रीकृत गरिएको छ । यद्यपि खरिद कार्य अझ पनि मन्त्रालय र यसअन्तर्गतको मुख्य निकायभित्र बढी मात्रामा हुने गरेको छ । सरकारले अत्यावश्यक वस्तुहरूको समयमै अझ प्रभावकारी र कुशल खरिदका लागि ईजीपी कार्यान्वयन गरिरहेको छ । सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय (पीपीएमओ) नेपालमा ईजीपी कार्यान्वयन तथा सार्वजनिक खरिद प्रणालीको अनुगमन गर्न स्थापित शीर्ष निकाय हो ।

सार्वजनिक खरिदको व्यवस्था

सार्वजनिक खरिद ऐन २००७ अनुसार नेपालमा हुने सार्वजनिक खरिदअन्तर्गत मालसामानको आपूर्ति, सेवा र परामर्श सेवासहित सानोदेखि ठूला पूर्वाधार परियोजनाहरूको निर्माणसम्मका सबै गतिविधि सामेल रहेका छन् । स्वास्थ्यलगायत अन्य क्षेत्रमा हुने सार्वजनिक खरिद प्रक्रियाले मुलुकमा सामाजिक आर्थिक विकास, प्रतिस्पर्धात्मकता, दक्षता, पारदर्शिता र सुशासन प्रवर्द्धनमा महत्वपूर्ण भूमिका खेली योगदान पुर्‍याउँछ (आ.व्य.मा. प्रतिवेदन २०७४, पी.पी.ए. २०६३) । स्वास्थ्य क्षेत्रको खरिद प्रक्रियामा प्रयोग गर्नका लागि निम्नलिखित ऐन, नियम, नीति र निर्देशनहरू रहेका छन् :

प्रमुख ऐनहरू

- सार्वजनिक खरिद ऐन २००७ (तेस्रो संस्करण)
- सार्वजनिक खरिद नियमावली २००७ (आठौँ संस्करण)

- स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित योजनाहरू
- खरिद सुधार योजना (२०१७ र १८ (२०२१ र २२)
- नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र सहयोग योजना (NHSSP) (२०१६(२०२१)
- वित्तीय व्यवस्थापन सुधार योजना (FMIP) (२०१६ र १७ (२०२१ र २२)

कार्यविधि निर्देशकहरू

- ईजीपी आधारित खरिद २०१६ का लागि निर्देशन
- स्वास्थ्य सम्बन्धित खरिदका लागि ईजीपी मापदण्ड कार्यान्वयन कार्यविधि
- खरिद र औषधिको आपूर्ति व्यवस्थाका लागि सहयोगी दिशानिर्देश कार्यविधि

सबै सरकारी संस्थाहरूले निर्माण सेवाहरू, वस्तुहरू र कार्य सेवाहरूको खरिदका लागि पी.पी.ए. र पी.पी.आर. अनिवार्य अनुसरण गर्नुपर्छ । सिद्धान्ततः सरकारले सबै सम्भावित बोलपत्रकर्तामा पहुँच पुऱ्याउन मुख्य रूपमा विद्युतीय सरकार खरिद (ईजीपी)को माध्यमबाट खरिद गर्नलाई प्राथमिकता दिन्छ । यसले सरकारको सबै तहमा बढी पारदर्शी र जवाफदेही खरिद प्रक्रियाका लागि सक्षम बनाउँछ । खरिदका हात दिइएका तीन विधि हाल स्वास्थ्य क्षेत्रका सरकारी संस्थाहरू धेरैजसो प्रयोग गरेको पाइन्छ ।

प्रत्यक्ष खरिद (Direct Purchase)

- सिलबन्दी लगाइएको उद्धरण (Sealed Quotation)
- खुला बोलपत्र आह्वान (Open Bidding)
- राष्ट्रिय (National)
- अन्तर्राष्ट्रिय (International)

संशोधन पी.पी.ए. र पी.पी.आर.द्वारा समाधान गरिएका विषय

पी.पी.ए. सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको बृहत् छलफल र सल्लाहपछि संशोधन गरिएको छ । समग्रमा थपिएको वा संशोधित प्रावधानहरू सार्वजनिक खरिदलाई जवाफदेही र पारदर्शी बनाउने सही दिशामा रहेका छन् । निर्धारित समयभित्र र गुणस्तरीय खरिदका लागि (विभाग, डिभिजन वा प्रोजेक्ट वा कार्यक्रम शाखा)को प्रमुखलाई पूर्ण कार्य गर्ने जिम्मेवारी दिइएको छ । थप खरिदसँग सम्बन्धित अधिकारीलाई अझ बढी उत्तरदायी, जवाफदेही र पारदर्शी बनाउनका लागि थप अनुपालक (Compliance) को व्यवस्था थप गरिएको छ ।

विशेष गरी संशोधित पी.पी.ए.ले "नियमित सुपरीवेक्षण, अनुगमन र गुणस्तर नियन्त्रण उपायहरू कार्यान्वयन

गरेर तोकिएको समयमा पूरा गर्ने सुनिश्चितता"सम्बन्धी एक प्रावधान समावेश गरेको छ । ईजीपीको माध्यमबाट गरिने बोलपत्र आह्वान अझ स्पष्ट र अनिवार्य रूपमा गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ साथै सार्वजनिक खरिद प्रक्रियालाई अझ सजिलो र सहजीकरण गर्न अन्य थप प्रत्यक्ष खरिद विधिसमेत समावेश गरिएको संशोधित पीपीएका सकारात्मक पक्षहरूको रूपमा रहेका छन् । अर्को महत्वपूर्ण संशोधन भनेको लागत भिन्नताको सम्बन्धमा छिटो निर्णय लिने विधि र सुविधाको प्रावधान हो । संशोधित प्रावधानमा भएअनुसार अबका दिनमा विभागीय प्रमुखहरूले बढीमा १५ प्रतिशत, सम्बन्धित सचिवले १५ देखि २५ प्रतिशतको बीचमा भए र मन्त्रिपरिषदले २५ प्रतिशतभन्दा माथिको फरक स्वीकृत गर्न सक्छन् ।

पीपीएम सम्बोधन हुन बाँकी रहेका विषय

संशोधित पीपीएले सम्बन्धित विषयमा विशिष्टता क्षमता प्रत्याभूतिसँगै बोलपत्रमा कम रकम बोलकबोल गरेकोलाई पहिलो प्राथमिकता दिएको छ । तर, पीपीएले स्वास्थ्यसम्बन्धी खरिदको मुख्य चासोलाई र चिन्तालाई अलग रूपमा सम्बोधन गरेको छैन । अझै पनि पीपीए र पीपीआरमा समावेश गरिएको औषधि र स्वास्थ्य उपकरणको सम्बन्धमा औषधिको संवेदनशीलतालाई मुख्य ध्यान दिँदै सम्बोधन नगरी अन्य गैरऔषधिजन्य सामान खरिदको जस्तै व्यवहार गरेको छ । कम रकम बोलकबोल बोलपत्रलाई मात्र प्रमुख आधार नदिई स्वास्थ्य सेवाको खरिदमा प्राविधिक क्षमताको मूल्यांकनलाई बढी भार दिएर सुल्झाउन आवश्यक छ । यसैले गर्दा कम रकम बोलकबोल गर्ने अपर्याप्त प्राविधिक क्षमता र कमजोर बोलपत्रकर्ताहरूलाई प्रभावकारी रूपमा निरुत्साहित गर्न सहयोग पुग्छ ।

कानुनी रूपमा संशोधित पीपीएले ईजीपीमा आधारित खरिद प्रक्रियाको कार्यान्वयनलाई अनिवार्य गरेको छ, तथापि सम्बन्धित सरोकारवालाहरू र नागरिक समाजको समेत पहुँच पुग्नेगरी खरिद गर्ने संस्थाले प्रकाशन गर्नुपर्ने खरिद प्रक्रियाको सूचनाको सम्बन्धमा भने केही बोलेको छैन ।

पीपीएले संघीय, प्रादेशिकलगायत स्थानीय सरकारको तहमा भएका सरकारी र अर्धसरकारी संस्थाहरूको सबै तहमा हुने स्वास्थ्यसम्बन्धी खरिदलाई समग्र रूपमा समेटेछ । पीपीए र पीपीआरमा भएका अन्य गैरस्वास्थ्य सेवा र सामानहरू खरिद व्यवस्थाको प्रावधानले औषधिजन्य सामानहरूको खरिद प्रक्रियामा केही हदसम्म आपूर्तिकर्ता र सरकारी निकायहरूबीच विवाद

पैदा गर्ने गरेको छ । यसले गर्दा औषधि गुणस्तरको अनुपालन अनुगमनमा चुनौती र समस्या खडा गरेको छ । त्यसैगरी साना र कम खर्च गर्ने सरकारी संस्थाले खरिद गर्दा हुने समस्या तथा आपत्कालीन अवस्थामा खरिद गर्ने औषधिलगायत विशिष्ट उपकरणहरूको खरिद समस्या इत्यादिका लागि रहेको कानुनी व्यवस्थाले समेत गुणस्तरको अनुपालन गराउन सकेको देखिँदैन । यसले गर्दा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले स्वास्थ्य समस्यासम्बन्धी औषधि र उपकरण खरिदका लागि छुट्टै ऐन र प्रावधान विकास गर्न बारम्बार अनुरोध गरेको छ । पी.पी.एम.ओ.ले समेत पहिले नै स्वास्थ्य प्रावधानसम्बन्धी सम्बन्धित वस्तुहरूको खरिदका लागि तिनीहरूको संवेदनशीलता सुनिश्चित गर्न छुट्टै प्रावधान र कानुनी उपायको आवश्यकताको महसुस गरे पनि त्यतातिर खासै काम हुन सकेको देखिँदैन ।

अति आवश्यक औषधि, परिवार नियोजन उपकरण र खोपहरूको खरिद प्रक्रिया

नेपालको स्वास्थ्य प्रणाली भर्खरै संघीय संरचनाअनुसार पुनर्संरचना गरिएको छ । त्यहाँ पुनर्संरचनामा गर्नुपर्ने धेरै कार्यहरू (जस्तै: कर्मचारीको समायोजन, कागजातहरूको हस्तान्तरण, सरकारको प्रत्येक तहमा कानुन र नियमहरूको विकास) अबै राम्रोसँग पूर्ण भएको छैन । यसैले गर्दा अधिकांश औषधि र उपकरण अहिलेसम्म संघीय तहको केन्द्रीय निकायबाट आपूर्ति गरिएको छ भने स्थानीय स्तरमा केवल थोरै र सीमित वस्तुहरूको मात्र खरिद गरिएको छ । भर्खर स्थापना गरिएको प्रादेशिक स्तरको आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रले प्रादेशिक स्तरमा खरिद प्रक्रिया सुरुवात नै गरेको देखिँदैन ।

सिधै औषधिजन्य सरसामान खरिदका लागि नगरपालिका कार्यालय (उपमहानगरपालिका, नगरपालिका र ग्रामीण नगरपालिका) मा बजेट टुक्र्याउने वा सानो परिमाण निर्धारण गर्ने अभ्यास अत्यधिक पाइएको छ । खोपको खरिद कार्य भने प्रादेशिक र स्थानीय तहमा नगरी केन्द्रीय स्तरमा व्यवस्थापन महाशाखाबाट गरिएको छ । तथापि, अध्ययनमा छनौट भएका प्रायः सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूले गरेको खरिद कार्य पी.पी.ए. र पी.पी.आर.मा व्यवस्था भएको प्रावधानसँग अनुपालन गरेको पाईएको छ । पी.पी.ए. र पी.पी.आर.को प्रावधानसँग अन्तर्विरोध नहुने गरी केही अस्पतालहरूले उनीहरूको आफ्नै कार्यविधि विकास गरेको पाइएको छ । अस्पतालहरूले केही आपत्कालीन औषधि खरिदका लागि आफैँले विकास गरेको सोही कार्यविधि प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

अति आवश्यक औषधि, परिवार नियोजन उपकरण र खोपहरूको वितरण प्रक्रिया

वितरण प्रणाली

स्वास्थ्य प्रणालीको पुनर्संरचना हुनुभन्दा पहिला सम्पूर्ण अति आवश्यक औषधिहरू, परिवार नियोजन उपकरणहरू र खोपहरूको वितरण सबै केन्द्रीय र क्षेत्रीय स्टोरहरूबाट गरिएको थियो । क्षेत्रीय मेडिकल स्टोरले स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई चाहिने वा माग बमोजिमको परिमाणहरू सम्बन्धित जिल्लाहरूमा पठाउँथ्यो र त्यसपछि सम्बन्धित जिल्लाहरूले सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरूमा यसको दुवानीका लागि जिम्मेवार हुन्थ्यो ।

स्वास्थ्य प्रणालीको पुनर्संरचनापछिको नयाँ प्रणालीअन्तर्गत, आवश्यकता वा मागअनुसार मात्र व्यवस्थापन महाशाखाले औषधि र औषधिजन्य सामग्रीको खरिद र वितरण गर्छ । प्रादेशिक स्तरको आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र मुख्य रूपमा प्रदेशअन्तर्गतको स्वास्थ्य संस्थाहरूमा औषधि पठाउन जिम्मेवार हुन्छ । त्यसैगरी स्थानीय स्तरको खरिद शाखा र स्वास्थ्य शाखाहरू आफूअन्तर्गतको स्वास्थ्य संस्थाहरूमा औषधि पठाउन जिम्मेवार हुन्छ । केन्द्रले खरिद गरेको औषधि र औषधिजन्य सामानहरू प्रदेश हुँदै स्थानीय तहमा वा सिधै स्थानीय तहमा वितरण हुन्छ । संघीय स्तरको स्वास्थ्य कार्यालय (व्यवस्थापन महाशाखा) ले आपत्कालीन, महत्वपूर्ण र अति संवेदनशील औषधिहरू, खोपहरू, एन्टीबायोटिकहरूलाई स्वास्थ्य कार्यालय वा संस्थामा सिधै वितरण गर्दछ ।

वितरणको लागत

अध्ययनको क्रममा औषधि र औषधिजन्य सामानहरूको वितरण (यातायात) लागतमा उच्च भिन्नता छ । धेरैजसो अवस्थाहरूमा सम्झौतामा व्यवस्था भएअनुसार आपूर्तिकर्ताले नै सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरूमा औषधि पुऱ्याउने गर्छ । यदि सम्झौतामा त्यस्तो व्यवस्था समावेश गरिएको छैन भने त्यसपछि निम्न तरिका अपनाउने गरिएको पाइएको छ :

- ❑ आफ्नै सरकारी गाडीमार्फत (जिल्ला वा प्रदेशको)
- ❑ केही अवस्थाहरूमा स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीहरूले भ्रमण तथा यातायात खर्च लिएर औषधि वितरण गर्ने गरेका पनि छन् ।
- ❑ केही अवस्था र ठाउँहरूमा औषधि वितरण कार्यका लागि गाडी भाडामा लिइएको थियो । भाडामा

लिइएको सवारी साधनका लागि संस्थागत रूपमा शुल्क तय गरिएको थिएन र समय र ठाउँअनुसार भाडामा उच्च भिन्नता रहेको पाइयो । मौसम, वितरण मार्ग, औषधि वा उपकरणको मात्रा, सडक अवस्था र समयावधि आदि कारणले गर्दा पनि औषधि र औषधिजन्य सामानहरूको वितरणको लागतमा भिन्नता पाइएको छ ।

- ❑ औषधि, खोप र परिवार योजना उपकरणहरूको खरिद लागत भिन्नता
- ❑ औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्यलाई आधार मानी तुलना गरेर हेर्दा संघीय, प्रान्तीय र स्थानीय स्तरमा औषधि खरिद प्रक्रियाको लागतमा निकै नै भिन्नता रहेको छ ।
- ❑ संघीय स्तरमा खरिद गरिएको औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्यको तुलनामा पालिका तहमा प्रतिएकाइ खरिद मूल्य धेरै बढी पाइयो ।
- ❑ गत आर्थिक वर्षमा केन्द्रीय स्तरमा खरिद गरिएको औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्यको तुलनामा पालिका तहमा खरिद गरिएको औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्य न्यूनतम दश प्रतिशतदेखि तीन सय प्रतिशतसम्म फरक पाइएको छ । औषधि खरिद प्रक्रियाको प्रशासनिक कार्य, बोलपत्र प्रक्रिया, यातायात आदि जस्ता कार्यले गर्दा पनि खरिद गरिएको औषधि र उपकरणको एकाइ लागत बढ्ने गरेको पाइएको छ । त्यसबाहेक स्थानीय निकाय रहेको ठाउँ, वितरण गर्नुपर्ने ठाउँ, खरिद परिमाण, खरिद औषधिको प्रकार आदि पनि औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्यमा फरक पार्ने तत्वका रूपमा रहेका छन् । यसबाहेक खरिदको मात्रा, खरिद गर्ने पटक र आवृत्ति, स्टक खरिद बिन्दु (आपत् कालमा खरिद अर्डर बिन्दु (Emergency Order Point) र रोगको समयमा महामारी र आपतकालीन अवस्था पनि सरकारको तीन तहमा औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्य फरक पर्नुको कारण रहेको छ ।
- ❑ यद्यपि, स्थानीय तहमा प्रत्यक्ष खरिद प्रक्रिया औषधिको प्रतिएकाइ खरिद मूल्य फरक पर्नुको मुख्य कारणको रूपमा रहेको छ ।
- ❑ अध्ययन प्रक्रियामा सामेल प्रायः सबै पालिकाहरूले प्रत्यक्ष खरिदको प्रक्रियाको माध्यमबाट औषधि किन्ने गरेको पाइएको छ ।

स्वास्थ्य प्रणालीमा गरिने औषधि र स्वास्थ्य उपकरण खरिद प्रक्रियामा विद्युत्मा आधारित सरकारी खरिद प्रणाली ईजीपी (Electronic Government Procurement System; e-GP) र खुला करार सूचना मापदण्ड

ओ.सि.डी.एस. (Open Contracting Data Standard; OCDS) खुला करार सम्झौताले व्यवसायी र नागरिक समाजको संलग्नता गराउँदै गुणस्तर सूचना/तथ्यांक र यसको विश्लेषणले सार्वजनिक खरिदलाई जवाफदेहिता र पारदर्शिताको क्षेत्रमा स्थान्तरण गर्न सक्छ । यसमा सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र सम्झौताको योजना, खरिद, वितरण र व्यवस्थापनको हरेक चरणबारे सूचना/तथ्यांक र कागजातहरू नागरिकको र आपूर्तिकर्ताहरूको पहुँचमा पुग्ने गरी खुलासा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय (पी.पी.एम.ओ.) ले विद्युत्मा आधारित सरकारी खरिद (ईजीपी) प्रणालीको व्यवस्थापन, सञ्चालन र अनुगमन गर्ने गर्छ । यो वेबमा आधारित एकीकृत खरिद पोर्टल हो जसमा सार्वजनिक खरिद जीवनचक्रका विभिन्न गतिविधि समावेश छन् । यस पोर्टलमा बोलपत्र सूचना, बोलपत्रकर्ताको दर्ता, खरिद योजना, अनलाइन मूल्यांकन, सम्झौता व्यवस्थापन आदिबारे उल्लेख गरेको हुन्छ । पी.पी.एम.ओ. र विधायिकाहरूले यस खरिद तथा व्यवस्थापन प्रणालीमा नागरिकहरूको सूक्ष्म खबरदारी र अनुगमनका लागि कानुनी आधार प्रदान गर्न दृढ प्रयास गर्नुपर्छ । हालसम्म, स्वास्थ्य र जनसंख्या मन्त्रालयले खुला करार सूचना मापदण्ड (ओ.सी.डी.एस.) को प्रक्रिया सुरु गरेको छैन ।

ईजीपी प्रणालीको स्थापनाले पारदर्शिता, दक्षता र न्यून लागतमा कार्य कुशलतामा सार्वजनिक खरिद गर्न मद्दत पुऱ्याउने सरकारले विश्वास राखेको छ । सरोकारवालाहरू (सरकारी संस्था र कार्यालय र आपूर्तिकर्ताहरू) ले पनि ईजीपी अवधारणालाई सबै ठाउँमा सबै खाले सार्वजनिक खरिदमा लागू गर्नुपर्ने कुरालाई जोड दिएका छन् । पी.पी.एम.ओ.ले त्सेभो संशोधनअनुसार प्रत्येक सार्वजनिक निकायले अनिवार्य रूपमा साठी लाख नेपाली रुपैयाँ वा सोभन्दा माथिको खरिदमा अनिवार्य रूपमा ईजीपी प्रणाली प्रयोग गर्नुपर्छ भने त्यो भन्दा मुनिकालाई दुवै (ईजीपी र कागजी खरिद प्रक्रिया र म्यानुअल) गर्ने गरी अलि खुकुलो प्रावधान रहेको छ ।

सार्वजनिक खरिदलाई नियमन गर्ने प्रमुख कानून सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ ले खरिद सूचनाको अधिकार समावेश गरेको छैन तर खरिद प्रक्रियाको विज्ञापन प्रकाशन गर्नेलायत बोलपत्रबारे केही परिचयात्मक जानकारी खुलासाको प्रावधान मात्र व्यवस्था गरेको छ । यसले कसरी नागरिक र सरोकारवालाको पहुँच पुग्ने गरी सूचना प्रकाशित गर्नुपर्छ भनेर उल्लेख

गरेको छैन । अहिलेको अवस्थामा कुनै पनि नियमले सार्वजनिक करारमा कुनै पनि प्रकारको नागरिक संलग्नताको पहुँचको प्रत्याभूत गर्दैन । आपूर्तिकर्ता, सरकारी कार्यालयहरू, नागरिक र समुदायले खुला करार सूचना मापदण्ड ओ.सी.डी.एस. (Open Contracting Data Standard; OCDS) बारे कुनै जानकारी वा ज्ञान राखेको पाइएन यद्यपि सबै सरकारी संस्था र आपूर्तिकर्ताहरू ईजीपीबारे जानकारी वा ज्ञान राखेको र कानुनी प्रक्रियामा सचेत भएको पाइयो ।

ईजीपी प्रणालीको कार्यान्वयनमा चुनौती

नीतिगत

- स्थिरता, विश्वसनीयता र सुरक्षासम्बन्धी समस्या रहेको छ ।
- पालिकास्तरमा न्यून प्राविधिक ज्ञान र सहयोग ।

प्राविधिक चुनौती

- कहिलेकाहीँ सूचना प्रविष्टिपछि ईजीपी प्रणाली ढिलो हुने र प्रविष्टि पोस्ट समय लिने, डाटा हराउने प्रतिक्रिया (Submission report) ढिलो दिने, डाटा बेस ह्याङ हुने, ढिलो अपडेट गर्ने प्रणाली एक प्रमुख टेक्निकल समस्याका रूपमा रहेको छ ।
- अघिल्लो वर्षको खरिद योजना ईजीपी प्रणालीमा सजिलै देख्न नसकिने ।

पूर्वाधार

- इन्टरनेटको समस्या मुख्य सहरबाहेक अन्य ठाउँमा कम पहुँच र यदि इन्टरनेट भए पनि राम्रोसँग काम नगरेको वा एकदम ढिलो रहेको छ ।

प्रक्रियागत

- ईजीपीसम्बन्धी तालिम लिएको कर्मचारीको अभाव वा तालिम लिएको भए पनि कर्मचारीको अत्यधिक सरुवाको समस्याले गर्दा प्रणालीलाई नियमित सुचारु हुन दिन कठिनाई भएको छ ।
- अहिलेसम्म ईजीपीमा आपूर्तिकर्ताहरूको सहभागिता कम रहेको छ । त्यसो भएर सार्वजनिक स्वास्थ्य संस्थाले दुवै तरिकाले (ईजीपी र कागजी खरिद प्रक्रिया र म्यानुअल) बिडिड गर्न आह्वान गर्ने गरेको छ ।

ओ.सी.डी.एस.को कार्यान्वयनमा चुनौती

- प्राविधिक ज्ञान अभाव र कर्मचारीको कमजोर प्राविधिक क्षमता
- कर्मचारी ओ.सी.डी.एस.बारे नबुझेको वा यसबारे पर्याप्त ज्ञान नभएको
- औषधि वा स्वास्थ्यजन्य उपकरण खरिदमा ओ.सी.डी.एस.मा जानकारी लागि कुनै अनिवार्य कानुनी प्रावधान नभएको
- जागरूकता र खबरदारी समूहहरू, सम्बन्धित सार्वजनिक र सरोकारवालाहरूमा ओ.सी.डी.एस.यसको प्रयोग, योसँग सम्बन्धित अधिकार, नागरिक दायित्वसम्बन्धी सूचना तथा ज्ञानको अभाव
- पढ्नयोग्य भाषामा, स्पष्ट रूपमा देखिने र बुझ्ने गरी सूचना र डाटा ईजीपी र ओ.सी.डी.एस. नभएको ।

(टीआई नेपालका लागि एस.पी.एम.ई.आर. नेपालद्वारा सम्पन्न अध्ययनको सारसंक्षेप)

पारदर्शी खरिद प्रक्रियाका लागि अपिल

शिक्षा, स्वास्थ्यजस्ता जनसरोकारका कामसम्बन्धी योजना, बजेट र खर्चका विवरणबारे सहज तवरले सूचना पाउनु हरेक नागरिकको अधिकार हो । सरकार, नागरिक समाज र निजी क्षेत्रको सहकार्यमा आम-नागरिकको स्वास्थ्य र जीवन रक्षाका लागि स्वास्थ्य क्षेत्रसम्बन्धी खरिद-बिक्री, सेवा र सूचना प्रवाह खुला र पारदर्शी बनाऔं ।

www.tinpal.org 9 /tinpal

विपद् र जोखिम न्यूनीकरण

□ दीनानाथ भट्टराई

वरिष्ठ अधिकृत, टीआई नेपाल

पृष्ठभूमि

विपद् भनेको कुनै पनि प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक कारणले अकस्मात् देखापर्ने विपत्तिपूर्ण अवस्था हो । अर्को अर्थमा कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सिर्जना भई जनधनको क्षति र जीवनयापनमै प्रतिकूल असर परेको विशेष अवस्थाको उपस्थिति विपद् हो ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले विपद्का रूपमा हिमपात, असिना पानी, बाढी पहिरो, आँधी हुरी, खडेरी, भूकम्प, ज्वालामुखी, शीतलहर, तातो हावा, भू-स्खलन आदि सूचीकृत गरेको छ । अर्कातर्फ गैरप्राकृतिक विपद्मा महामारी, अनिकाल, जीवाणु आतंक, विकिरण, हवाई, खानी, सडक, जल, तथा औद्योगिक दुर्घटना, विषाक्त ग्यास, विषाक्त खाद्यान्न, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा लाग्ने फलु आदिलाई लिने गरिएको छ ।

कमजोर भूबनोट, भौगर्भिक अवस्था, मौसमी तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, जनसंख्या वृद्धि, गरिबी

अव्यवस्थित सहरीकरण नेपालका साभा समस्या हुन् । सम्भावित जोखिम विचार नगरी गरिने विकास निर्माण अर्को समस्या हो । हामीले यस्तै प्राकृतिक र गैरप्राकृतिक विपद् भेल्लै र पर्खिदै आएका छौं ।

भूकम्प, आगलागी र चट्याङ यहाँ हुने विपद्का केही प्रमुख रूप हुन् । जसले विगतमा नेपालको धेरै जनधनको क्षति गरेको छ । यसले आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक विकासमा ठूलो चुनौती थपेको छ । यहाँका थुप्रै विकास पूर्वाधारमा पनि यसले क्षति पुऱ्याउँदै आएको छ ।

विपद्का प्रकृति

पहिरो : मूलतः यो समस्या नेपालको पहाडी क्षेत्रमा धेरै देखिने प्राकृतिक विपद् हो । यो विपद् प्राकृतिक र मानवीय कारकहरू जस्तै ठाडो कटान, कमजोर भूगोल, वर्षाको उच्च तीव्रता, जथाभावी वन फँडानी, अव्यवस्थित मानव बस्ती आदिका कारणले सिर्जना हुने समस्या हो । भूमिको अनुचित प्रयोग, कटानमा अतिक्रमण र अव्यवस्थित विकास गतिविधिहरू जस्तै सडक र सिँचाई नहरहरूको निर्माण, पहाडी क्षेत्रमा उचित योजनाविना गरिने सबै खालका विकास निर्माण यसका मुख्य कारक हुन् ।

बाढी : नेपालका लागि वर्षायाम विपद्को समय हो । यसले अत्यधिक क्षति पुऱ्याउँदै आएको छ । नेपालका सबै नदी उत्तरबाट दक्षिणतिर बग्छन् । यिनीहरूमध्ये कोसी, नारायणी, कर्णाली र महाकाली हिउँ पग्लिएर बाढेमास बगिरहने ठूला नदीहरू हुन् । ती सबै हिमालय क्षेत्रबाट पहाडहरू हुँदै तराईका मैदानसम्म पुग्छन् । यी नदीहरूको र जलवायु परिवर्तनका कारण हुने अतिवृष्टिबाट वर्षायाममा बाढीको प्रकोप विगत केही वर्षमा बढ्दो छ ।

भूकम्प, आगलागी र चट्याङ यहाँ हुने विपद्का केही प्रमुख रूप हुन् । जसले विगतमा नेपालको धेरै जनधनको क्षति गरेको छ । यसले आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक विकासमा ठूलो चुनौती थपेको छ । यहाँका थुप्रै विकास पूर्वाधारमा पनि यसले क्षति पुऱ्याउँदै आएको छ ।

भूकम्प : भूकम्पको जोखिममा नेपाल विश्वमा ११औँ स्थानमा छ । विभिन्न समयको अन्तरालमा नेपालमा भूकम्प गइरहेका छन् । यसले समयसमयमा आमनागरिकको जीवनमा प्रत्यक्ष असर पारेको देखिन्छ । हरेक सय वर्षको अन्तरालमा ठूलो भूकम्प आएको पाइन्छ । यही क्रममा २०७२ सालमा पनि ठूलो भूकम्पको मार नेपालले खेप्नुपरेको थियो । भूकम्पका कारण भएको मानवीय क्षति अपूरणीय हुन्छ तर आवासीय क्षति कम गर्न सरकारका तर्फबाट विभिन्न दातृ निकायको सहयोग र आफ्नै पहलमा समेत विभिन्न सहयोग पुऱ्याएको पाइन्छ ।

आगलागी : देशका कुल घरपरिवारमध्ये धेरै कृषिमा आधारित छन् । यसैले ग्रामीण क्षेत्रहरूमा धेरै जनसंख्या ढुंगा, माटो र काठले बनेका घरमा बस्छन् । नेपालमा आवासीय उद्देश्यका लागि घरहरू व्यवस्थित रूपमा बनाउने र त्यसका आधारमा विकसित भएका छैनन् । यसमा आगो सल्कने सम्भावना बढी हुन्छ । जोडिएका घरहरूमा सुक्खा मौसममा धेरै जोखिम रहन्छ । वनमा लाने आगो प्राकृतिक प्रकोपको अर्को कारण हो । जुन प्रायः सुक्खा मौसममा, खासगरी मध्यपहाडी क्षेत्रहरूमा हुने गर्छ । तराई क्षेत्रमा आगलागी मुख्य रूपले सुक्खा मौसममा हुन्छ ।

सडक दुर्घटना : विगत पाँच वर्षको (२०७०-२०७५) गृह मन्त्रालयको तथ्यांकअनुसार नेपालमा बर्सेनि करिब १० हजार सडक दुर्घटना हुने गरेका छन् । जसका कारण बर्सेनि करिब १९ सय व्यक्तिले ज्यान गुमाएका छन् भने करिब १३ हजार व्यक्ति घाइते हुन्छन् ।

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयका अनुसार बाढी, पहिरो, डुबान, भूकम्प, चट्याङ, आगलागी, हावाहुरी, हिमताल विस्फोट, सडक दुर्घटनालगायतका प्राकृतिक र गैरप्राकृतिक विपद्का घटनाहरू नियमित रूपमा घट्ने गरेका छन् । यसको परिणामस्वरूप ठूलो मात्रामा जनधनको क्षति हुने गरेको छ । यसले जीविकोपार्जनमा प्रतिकूल असर पार्ने गरेको छ । सो मन्त्रालयका अनुसार पछिल्लो ४५ वर्ष (वि.सं. २०२८ देखि २०७२)को अवधिमा नेपालमा ४० हजारभन्दा बढी व्यक्तिले विपद्का कारण ज्यान गुमाएका छन् । उच्च मृत्युदरको अतिरिक्त उक्त अवधिमा ७५ हजारभन्दा बढी व्यक्ति घाइते भएका छन् भने करिब ३० लाख मानिस प्रभावित भएका छन् ।

विगतमा केही दशकदेखि जलवायु परिवर्तनका कारण मौसमजन्य प्रकोपहरूको प्रकृति, मात्रा र प्रवृत्ति फरक हुँदै गएको छ । जसका कारण विपद् व्यवस्थापनमा नयाँ चुनौती थपिँदै गएका छन् । नेपालमा गृह मन्त्रालयका अनुसार हरेक वर्ष ५ सयभन्दा बढी विभिन्न

खालका विपद्का घटना भएको देखिन्छ ।

नेपालको जमिनको बनावटमा विविधता रहेको छ । यहाँ कहिले भूकम्प, बाढीपहिरो, कहिले आगलागी, चट्याङ तथा अन्य विपत्तिले आमनागरिक समस्यामा पारेको पाइन्छ । यस्ता विपत्तिमा हरेक नागरिकको आशा आफ्नो सरकारमाथि रहेको हुन्छ ।

विपद्बाट हुनसक्ने सम्भावित मानवीय क्षति तथा धनसम्पत्ति र आधारभूत पूर्वाधारहरूमा हानिनोक्सानी कम गर्नका साथै विपद्को समयमा प्रभावकारी रूपमा मानवीय सहायता परिचालन गर्न विपद् पूर्वतयारीले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्छ । तसर्थ विपद् पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यलाई मजबुत बनाउन जरुरी छ ।

विगतमा केही दशकदेखि जलवायु परिवर्तनका कारण मौसमजन्य प्रकोपहरूको प्रकृति, मात्रा र प्रवृत्ति फरक हुँदै गएको छ । जसका कारण विपद् व्यवस्थापनमा नयाँ चुनौती थपिँदै गएका छन् । नेपालमा गृह मन्त्रालयका अनुसार हरेक वर्ष ५ सयभन्दा बढी विभिन्न खालका विपद्का घटना भएको देखिन्छ ।

विपद् न्यूनीकरणका लागि संस्थागत प्रयास

नेपाल सरकारले विपद् न्यूनीकरणका लागि विशेष

कानुनी प्रबन्ध गरेको छ । यसका लागि 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५)' बनाएर लागू गरिएको छ । यो ऐनले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा अलगअलग संरचनाको व्यवस्था गरेको छ । यसैअन्तर्गत विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि "राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण"को व्यवस्था पनि गरिएको छ ।

- ❑ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
- ❑ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- ❑ राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
- ❑ प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्
- ❑ प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

यसका अतिरिक्त उक्त ऐनले संघीय सरकारअन्तर्गत राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, प्रदेश आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको समेत व्यवस्था गरेको छ । विगतमा स्थानीय तहको लागत संकलन तथा अन्य कुरामा समस्या रहेको आमबुझाइ रहेको पाइन्छ । त्यसैले हाल निर्वाचित स्थानीय सरकारले आफ्ना मातहत रहेका आमनागरिकको तथ्यांक संकलन गरी सुरक्षित राख्ने र जोखिमयुक्त क्षेत्रको पहिचान गरी नागरिकलाई सचेतनामूलक कार्यक्रम आयोजना गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

विपद् न्यूनीकरणमा गैरसरकारी एवं नागरिक संस्थाहरू

अहिले धेरै नागरिक संस्थाहरू विपद् न्यूनीकरणका क्षेत्रमा नेपालमा कार्यरत रहेको पाइन्छ । विश्वव्यापी रूपमा विपद् व्यवस्थापनमा रेडक्रस सक्रिय रहेको छ ।

गैरसरकारी संस्थाले आमनागरिकलाई सचेत गराउने, सरकारी नीति नियमलाई सहजीकरण गर्ने काम गरेको पाइन्छ । यसैगरी कतिपय संस्थाहरूले घर पुनर्निर्माण गरिदिने, विद्यालयलाई सहयोग गर्नेसम्म काम गरेको पाइन्छ । यसै क्रममा २०७२ पछिको भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणमा सदाचार प्रवर्द्धन गर्न ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपालले पनि नागरिकका गुनासा संकलन गर्ने, सरकारी निकायबीच छलफल चलाउने, निजी आवासका बारेमा जानकारी लिने, नीतिनियमका बारेमा जानकारी गराउने, विद्यालय पुनर्निर्माणमा नागरिकको सहभागिता बढाउने काममा सक्रिय रूपमा सहभागिता भएको छ ।

यस संस्थाले विपद् (भूकम्प) पीडित नेपाली जनस्तरका समस्या गाउँ तथा जिल्ला तह संकलन गरी केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारका जिम्मेवार निकायलाई जानकारी गराउने र सो समाधानमा सहजीकरण गर्ने काम गरेको छ । यसबाट कतिपय विद्यालयको पुनर्निर्माणको काम समयमा भएको, नागरिकको किस्ता प्राप्त गर्न सहज भएको छ । नागरिकले यस संस्थाको कामलाई सकारात्मक रूपमा लिएको पाइन्छ ॥

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणमा सदाचार अपनाऔं

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनामा समस्या छ ? भए हामीलाई खबर गर्नुहोस्

हटलाइन (निःशुल्क)

१६६० ०१ २२ २११

एसएमएस
९८४३२४९९०९

टेलिफोन
०१-४४७५२६२

इमेल
complain@tinepal.org

फ्याक्स
०१-४४७५१९२

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल नेपाल
अन्तराष्ट्रिय विकासको सहकार्य

छकुबकु मार्ग, नयाँबानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल
पोष्ट बक्स नं: ११४८६
E-mail: trans@tinepal.org
Web: www.tinepal.org
tinepal

नोटिस बोर्ड: १६९८-०१-४४-७५-११२

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनामा सदाचार कार्यक्रम (IPERR) जिल्ला सम्पर्क
ओखलढुङ्गा: सिद्धिचरण नगरपालिका वडा नं. १२, जिविस टोलबजार, फोन: ०३७-५२०२४६
दोलखा: भीमेश्वर नगरपालिका वडा नं. ३, चरिघडाडबजार, फोन: ०४९-४२१४११
सुनसरी: मन्थली वडा नं. १, बिनिताचोक, फोन: ०४८-५४०५२१
सिन्धुली: कमलामाई नगरपालिका वडा नं. ६, प्लट नं. २ बजार, फोन: ०४७-५२९९९८
सिन्धुपाल्चोक: चौतारा साँगाचोकगढी न.पा. वडा नं. ५, जुगल बजार, फोन: ०११-६२०९५५
कान्तिपुरलान्चोक: धुलिखेल नगरपालिका वडा नं. ७, सरस्वतीबजार, फोन: ०११-४९९०६८
रसुवा: गोसाँईकुण्ड गाउँपालिका वडा नं. ५, धुन्चे बजार, फोन: ०१०-५४००७४
नुवाकोट: विदुर नगरपालिका वडा नं. ४ नगरपालिका अफिसरोड, फोन: ०१०-५६०४०७
धादिङ: निलकण्ठ नगरपालिका वडा नं. ३ शान्तबजार, फोन: ०१०-५२९३९६
मकवानपुर: हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ५ सिन्धु टोल, फोन: ०५७-५२३४०३
गोरखा: गोरखा नगरपालिका वडा नं. १ शक्तिचोक, बैकरोड, फोन: ०६४-४२०००८
भक्तपुर/ललितपुर/काठमाडौं: छकुबकुमार्ग, नयाँबानेश्वर, फोन: ०१-४४७५२६२, ४४७५०६२

सहयोग:

European Union

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनासम्बन्धी नीति-निर्माण, योजना कार्यान्वयन र अनुगमनमा सहकार्य

यात्रा संस्मरणः भारत भ्रमण

□ विनोद भट्टराई

वरिष्ठ अधिकृत, टीआई नेपाल

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार कार्यक्रमअन्तर्गत २०१९ मे ५ देखि १० सम्म भारतको गुजरात र दिल्लीको भ्रमण गरी भूकम्प प्रभावित विभिन्न ठाउँको अवलोकन गर्नुका साथै कार्यक्रमहरुमा सहभागिता जनाइएको थियो । भ्रमणमा ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालको तर्फबाट चार जना सहभागी थियौं । भ्रमण सोही संस्थाको आईपीईआरआर कार्यक्रमअन्तर्गत गरिएको थियो । भारतको मुम्बई हुँदै भुज पुगेर सुरु भएको अवलोकन तथा बैठकमा सहभागी हुने कार्यक्रम अहमदाबाद र दिल्लीमा समेत गरिएको छ । भ्रमणका क्रममा गरिएको अवलोकन, बैठकको अनुभव तथा देखिएका विषयलाई संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्न कोसिस यहाँ गरिएको छ ।

हाम्रो यात्राको पहिलो दिन २०१९ मे ६ बिहान ८:३० बजे भुज पुग्ने तालिका बेलुका करिब ४:३० बजे पुगे पनि तत्काल काम अगाडि बढाइयो । साँझ करिब ५:०० बजे राज्य विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणका कुच जिल्ला योजना अधिकृत मेहुल पदारियालाई उहाँकै कार्यक्षमा भेटी गुजरात भूकम्पका विषयमा सम्पूर्ण जानकारी लिइयो । अधिकृत पदारियाले भूकम्प गएको जनवरी २६ मा भुजको अवस्था भयावह भएको बताउनुभयो । उहाँले उद्धार गर्न सेना, प्रहरी, स्थानीय, नागरिक, रेडक्रस, नागरिक संघसंस्थाहरु अत्यन्त गम्भीरतापूर्वक खटेको बताउनुभयो । उद्धारपछि घाइतेहरुको उपचार, भूकम्पपीडितको अस्थायी बसोबासको व्यवस्थापनमा समेत सबै पक्ष बराबर समन्वयात्मक रूपमा लागेको बताउनुभयो । उहाँले कुच जिल्लामा भइरहेको विपद् व्यवस्थापनको विषयमा बताउनु हुँदै भूकम्पबाट प्रभावित क्षेत्र र पुनःस्थापित बस्ती तथा नवनिर्मित मन्दिरहरुको अवलोकन गर्न, त्यहाँका नागरिकसँग

संवाद गर्न सुभावसमेत दिनुभयो । त्यहाँ बताइएको सबभन्दा महत्वपूर्ण विषय के थियो भने स्थानीय ग्राम पञ्चायतले आफ्नो एरियामा बसोबास गर्ने सबै नागरिकको इलेक्ट्रोनिक डाटा सधैं अपडेट हुने प्रणालीले उद्धार र पुनःस्थापनामा कुनै भन्फट व्यहोर्नु नपरेको बताउनुभयो । विद्यालयका शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी प्रकोप व्यवस्थापन तथा सुरक्षाबारे जानकारी दिन सकिने, एकीकृत बस्ती निर्माणमा सरकारले नै जिम्मेवारी लिएर कार्य गर्दा प्रभावकारी हुने तथा पुरानो बस्तीलाई कुनै उद्योगधन्दा सञ्चालनमा प्रयोग गर्न सकिने, प्राकृतिक प्रकोप परेको अवस्थामा गाउँपालिकाबाट नै क्षतिको ग्रेड छुट्याएर राहत तथा अनुदान वितरण गरेमा प्रभावकारी हुने, आपत्कालीन अवस्थामा सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालयहरु एकलाएकलै काम गर्नुभन्दा एकद्वार प्रणाली लागू गरी संयुक्त रूपमा काम गरेमा प्रभावकारी हुने भन्ने कुरा हाम्रो जस्तो छिमेकीले अनुसरण गर्न उपयोगी लाग्यो ।

हाम्रो योजनाबमोजिम नै पदारियाजीले सल्लाह दिनुभएकाले हामीले सोहीअनुसार त्यही दिन पुनःस्थापित बस्तीहरु आर्टिओ र मुन्द्रडाको अवलोकन तथा पीडितसँग छलफल गर्ने निर्णयमा पुग्यौं । वैशाखको दिन त्यसमा पनि नेपालभन्दा धेरै

यहाँ बताइएको सबभन्दा महत्वपूर्ण विषय के थियो भने स्थानीय ग्राम पञ्चायतले आफ्नो एरियामा बसोबास गर्ने सबै नागरिकको इलेक्ट्रोनिक डाटा सधैं अपडेट हुने प्रणालीले उद्धार र पुनःस्थापनामा कुनै भन्फट व्यहोर्नु नपरेको बताउनुभयो ।

पश्चिम भएकाले साँझ ८:०० बजेसम्म उज्यालो हुन्छ भन्ने स्थानीय नागरिकको भनाइ भएकाले अपराह्न भूकम्प पीडितको पुनःस्थापित बस्तीहरू आरटिओ र मुन्द्राडाको अवलोकन तथा पीडितसँग छलफल गर्ने क्रममा आरटिओ रिलोकेसन क्षेत्रमा पुगियो । त्यहाँ व्यवस्थित ६९२ घर बनेका रहेछन् । त्यस एरियामा ठूला चौडा सडक, ठाउँठाउँमा पार्क तथा प्रशस्त खुला ठाउँ, बाल उद्यानजस्ता सुविधा देखियो । बेलुकीपख भएकाले बालबालिका, वृद्धवृद्धा निर्धक्क पार्कहरूमा रमाइरहेको दृश्य मनमोहक देखिन्थ्यो । व्यवस्थित तवरले एकैनासका लहरै बनेका घर, व्यवस्थित सडक, पार्क आदिको दृश्यसँगै नेपालमा पनि यस्तै बस्तीको निर्माण परिकल्पना गरिएको भए पनि अभैसम्म कामले गति नलिएकाले मनमा चिन्ता लागिरहेको थियो । अवलोकनका क्रममा भूकम्पले घर भत्काएर रिलोकेसन एरियामा घर निर्माण गरी बसिरहेकी जैसरा बहेनको घरमा पुगियो । उहाँ

भूकम्पपश्चात् घर बनाउनुभएका शारदा बेहेन मिताली, अमिता बेहेन मिताली, राजेनराज गोहिल र पूजा गोहिलको निवासमा पुगी पुनःस्थापनापछिको बसोबासको विषयमा कुराकानी गरियो । कुराकानी तथा छलफलमा उहाँहरूले सुरुसुरुमा बजार एरियाभन्दा बाहिर टाढाको बसाइ अनि काम गर्न बजारमा जानुपर्दा केही कठिनाइ भए पनि आजभोलि सहज भइसकेको बताउनुभयो ।

आफैले बनाउनुभएको सो घरका लागि सरकारले ८० हजार भारु दिएको अरु खर्च सबै आफैले गरेको बताउनुभयो । पुरानो ठाउँबाट त्यहाँ आउँदा निकै खुसी लागेको बताउनुभयो । १५ वर्षभन्दा लामो बसोबास गरिसकेको सो घर अहिलेसम्म केही नभएको र भूकम्प प्रतिरोधी भएको बताउनुभयो ।

आरटिओ रिलोकेसन एरियाको अवलोकनपश्चात् सोही समय मुन्द्राडा रिलोकेसन एरिया हेर्ने र त्यहाँ बसोबास गर्ने नागरिकसँग कुराकानी गर्ने तीव्र इच्छा जागेपछि हाम्रो टोली त्यसतर्फ मोडियो । त्यो एरियामा पनि अवलोकन गर्दै भूकम्पपश्चात् घर बनाउनुभएका शारदा बेहेन मिताली, अमिता बेहेन मिताली, राजेनराज गोहिल र पूजा गोहिलको निवासमा पुगी पुनःस्थापनापछिको बसोबासको विषयमा कुराकानी गरियो । कुराकानी तथा छलफलमा उहाँहरूले सुरुसुरुमा बजार एरियाभन्दा बाहिर टाढाको बसाइ अनि काम गर्न बजारमा जानुपर्दा केही कठिनाइ

भए पनि आजभोलि सहज भइसकेको बताउनुभयो । त्यहाँ पनि भूकम्प प्रतिरोधी घर बनेकाले मनमा ढुक्कको अनुभव भएको बताउनुभयो । त्यहाँ २५० घर बनेका रहेछन् ।

हामीलाई दोस्रो दिन २०१९ मे ७ का दिन विश्वकै चर्चित कालापहाड हेर्ने र गुजरात भूकम्पको बेला त्यहाँ भएको क्षति र पुनर्निर्माणको विषयमा जान्ने इच्छा भएकाले बिहानै त्यसतर्फ मोडियो । भुजबाट भन्डै ११० किमि टाढा रहेको कालापहाड एरिया संसारको पाँचौं भूकम्पीय जोखिम जोन पर्दोरहेछ । भूकम्पकै कारण त्यो पहाड बनेको हो भन्ने कुरा अधिल्लो दिन नै विपद् योजना अधिकृत मेहुल पदारियाले बताएका थिए । यो पहाडलाई म्याग्नेच्युट हिल पनि भनिँदो रहेछ । यहाँ जमिनमा नै चुम्बकीय शक्ति भएकाले होस पुन्याएर बिस्तारै गाडी चलाउनुपर्दो रहेछ । गाडी गुड्दै गाड्ने हुँदोरहेछ । जब हामी त्यस पहाडको टुप्पोमा पुग्यौं त्यहाँ दत्तात्रेयको मन्दिर रहेछ । भूकम्पमा त्यो मन्दिर पूरै क्षति भएको रहेछ । सरकारले करिब दुई करोडमा त्यो मन्दिर पुनर्निर्माण गरेको मन्दिरका पुजारी लालजी वाईले बताउनुभयो । त्यस्तै स्थानीय नागरिक रवि गिरीले मन्दिर बनाउन तथा गाउँमा भत्किएका घर बनाउन सरकारले सहयोग गरेको बताउनुभयो । सहरबाट टाढा रहेको यो ठाउँ अत्यन्त सुन्दर थियो । पानी अत्यन्त कम पर्ने यो डाँडा पाकिस्तान बोर्डरबाट पनि नजिकै रहेको स्थानीय नागरिकले बताए ।

कालापहाडबाट फर्केलगत्तै हामीलाई भुजको सहरी एरियामा कसरी पुरातात्विक संरचना बनेका रहेछन् त भनेर बुझ्ने ध्येय पलाएपछि भुज सहरको केन्द्रमा रहेको लक्ष्मीनारायण मन्दिर अवलोकन गर्न पुगियो । भूकम्पले पूर्ण क्षति भएकामा सरकारले जस्ताको तस्तै भूकम्प प्रतिरोधी बनाएको स्थानीय नागरिक मीना श्रीवास्तवले बताउनुभएको थियो । उहाँले मन्दिर जस्ताको त्यस्तै पुरानै संरचनामा बनेकामा खुसी व्यक्त गर्नुभयो ।

सहरी एरियाका दुई वडा पुनःस्थापित बस्ती हेरेपश्चात् हामीलाई ग्रामीण क्षेत्रका बस्ती भूकम्पपछि कसरी पुनःस्थापित गरिएको रहेछ भनेर बुझ्ने चाहना भएकाले पुनःस्थापित बस्ती भिमासर मिलेज र रावल वाडीको अवलोकन तथा पीडितसँग छलफलसमेत गर्न सोही दिन अपराह्न त्यसतर्फ अगाडि बढ्यौं । भुजबाट करिब ७० किमि टाढा रहेको भिमासर मिलेज र सात किमि टाढा रहेको रावल वाडी पुनःस्थापित बस्तीहरूको अवलोकन तथा पीडितहरूसँग छलफल गरियो । पशुराम जयन्तीको सार्वजनिक बिदा भएको दिन भए पनि भिमासर ग्राम पञ्चायतका प्रशासन तथा लेखा प्रमुख प्रकाश भाइ रावल कार्यालयमा नै स्थानीय नागरिकहरूसँग छलफल गरेर बसिरहनुभएको थियो । सोही अवसरमा उहाँलगायत स्थानीय नागरिकसँग बसेर भूकम्पपछि भएको पुनर्निर्माणको

विषयमा छलफल गरियो । भिमासर गाउँ भूकम्पले क्षति पुऱ्याएका नागरिकहरूको नयाँ बस्ती हो । त्यहाँ ८३९ परिवारको बसोबास रहेको स्थानीयले बताए । त्यो एक स्मार्ट गाउँ भएको पनि बताइयो । सम्पूर्ण गाउँ सीसीक्यामेराको निगरानीमा रहेको छ भने पानी, बत्ती, सञ्चार, शिक्षा, स्वास्थ्य, बाटोजस्ता पूर्वाधारहरूको सुविधा भएको त्यहाँ उपस्थित सहभागीहरूले छलफलमा बताउनुभएको थियो । हामीले सचिवज्यूसँग भूकम्पपछि पीडित लाभग्राही छनोटमा केही समस्या भएको थियो कि भनेर सोधेका थियौँ । जवाफमा प्रमुख रावले ग्राम पञ्चायतमा भूकम्प आएको एक दिन अधिसम्मको जन्मदर्ता, अंशबण्डा, विवाहदर्ता, मृत्युदर्ताजस्ता कागजपत्र अपडेट भएकाले त्यस्तो केही समस्या भेल्लु नपरेको बताउनुभयो । सिस्टममा नै सबै प्रस्ट तथ्यांक भएपछि कसैले छलकपट गर्न नसक्ने बताउनुभयो । छलफलपश्चात् लगत्तै राना शाहको एक कोठे घर, लक्ष्मी बेहेनको दुई कोठे घर र मेनुका बेहेनको तीन कोठे घर अवलोकन गरियो । सरकारले क्षतिको मात्रा र क्षति भएको जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार १०० स्क्वायर मिटर, २५० स्क्वायर मिटर र ४०० स्क्वायर मिटर क्षेत्रफल रिलेकेसन एरियामा उपलब्ध गराएको थियो । जम्मा तीन डिजाइनको मात्र घर बनाउन पाउने नियम बनाइएकामा निजी क्षेत्र, संघसंस्थाले बनाउन चाहेमा सोही मापदण्डमा रहेर बनाउन सकिने नियम लागू गरिएको रहेछ । सानो एरियामा बनेका एक कोठे घरले मनै लोभ्याए । एउटै कोठा भए पनि भान्साको स्वस्त्र एकातर्फ थियो भने सुत्ने बेड र बैठकको स्पेस पनि रहेका घरहरू देखिए । जोडिएर नबनाइएका सबै घरमा शौचालय पनि थिए । यहाँका मानिसहरू भन्दै थिए, भूकम्प एक विपत् थियो । यसले हाम्रा धेरै नागरिकको ज्यान लियो र करौडौँको सम्पत्तिमा पनि क्षति पुऱ्यायो तर त्यसपछि बस्ती स्थान्तरणसँगै भएको पुनर्निर्माणले गाउँमा अलौकिक खुसी ल्याएको छ । आज आएर विपत् एक समयमा विनाश भए पनि हाल आएर वरदान साबित भएको उनीहरूले बताएका थिए ।

हामी दुई दिनको पुनर्निर्मित बस्तीहरूको अवलोकनपश्चात् यस्तो बस्ती स्थापना गर्दा सरकार, संघसंस्था तथा नागरिक समाजको कस्तो भूमिका रहेको रहेछ भन्ने जान्न तेस्रो दिन २०१९ मे ८ मा गान्धिनगर र अहमदाबादतर्फ यात्रा तय गरियो । भूकम्पका बेला बालबालिकाको अवस्था र तिनीहरूको उद्धार विषयमा के भएको रहेछ भनी हामी गुजरात युनिसेफ कार्यालय पुगी युनिसेफ प्रमुख लक्ष्मी भवानीसहितको टिमसँग छलफल गरियो । उहाँहरूले भूकम्पपछिको उद्धार तथा टेन्टको बसाइका बेला बालबालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा उचित आहारको विषयमा सरकार, नागरिक समाज तथा

स्थानीय नागरिकसँग मिलेर काम गरेको बताउनुभयो । पुनर्निर्माणमा सरकारले नागरिक समाज दातृ निकाय, एनजीओसँग राम्रो समन्वय गरेको उहाँहरूले बताउनुभयो ।

त्यस्तै अल इन्डिया डिजिस्टर मिट्रिगेसन इन्स्टिच्युट (एआईडीएमई) को कार्यालयमा पनि भूकम्प र त्यसपछि भएको पुनर्निर्माणको विषयमा सोही कार्यालयमा प्रमुख मिहिर भट्ट, वन्दना चौहनसहितको टिमसँग बसेर कुराकानी गरियो । उहाँहरूले एआईडीएमईसँग विपद् व्यवस्थापनमा लामो अनुभव रहेको बताउनुभयो । विपद् व्यवस्थापनमा सरकार, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, एनजीओ तथा आईएनजीओ, स्थानीय नागरिक सँगसँगै काम गरेको उहाँहरूले बताउनुभयो । पुनर्निर्माणको कार्य सम्पन्न भएपछि नागरिकमा विपद्बारे चेतना कम भएकाले फेरि जोखिम हुनसक्ने भन्दै यस्तो जोखिमको न्यूनीकरणका लागि विपद् विषयमा स्कुलहरूमा अवेरेनेस कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको बताउनुभयो ।

हामी भ्रमणको चौथो दिन २०१९ मे ९ मा दिल्लीसम्म आइपुगिसकेका थियौँ । विपद्को व्यवस्थापनमा संघीय सरकार र राज्य तथा स्थानीय सरकारको कस्तो भूमिका हुने रहेछ भन्ने कुरा जान्ने अभिप्रायले एनडीएमए (राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरण) र इन्डियन रेडक्रस सोसाइटीसँगको बैठक तथा छलफल गर्ने योजना तय गरियो । हामी बिहान करिब ११:०० बजे एनडीएमए (राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरण) कार्यालय दिल्लीमा सोही कार्यालयका अन्डर सेक्रेटरी पंकज श्रीवास्तवसँग छलफल गर्न उहाँकै कार्यक्षमा पुगेका थियौँ । उहाँले विपद्मा राज्य तह तथा स्थानीय तहसँग मिलेर समन्वयमा काम गरिने बताउनुभयो । एनडीएमएको केन्द्रमा मात्रै कार्यालय भएको र यसले प्रत्यक्ष रूपमा लोकल लेभलमा काम नगर्ने बताउनुभयो । यसले समन्वयकारी भूमिका खेल्छ र विशेष गरी नीति निर्माणको कार्य बढी गर्छ । त्यस्तै इन्डियन रेडक्रस सोसाइटी दिल्लीसँगको बैठकमा सोही कार्यालयका स्पेसलिस्ट एभाइस डिजाइन अफिसर तपसकुमार शाहसँग कुराकानी तथा छलफल गरियो । उहाँले इन्डियन रेडक्रसको ठूलो सञ्जाल रहेको बताउनुभयो । यो संस्थाले विपद्का समयमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने बताउनुभयो । उहाँले राज्य तह तथा स्थानीय तहसँग समन्वयात्मक रूपमा सबै कार्य अगाडि बढिरहेको बताउनुभयो । विशेष गरी विपद्का बेला सबै सुरक्षा निकाय, सरकारी संयन्त्र, नागरिक संघसंस्था, अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूसँग मिलेर कार्य गर्न इन्डियन रेडक्रसको महत्वपूर्ण समन्वयात्मक भूमिका रहेको बताउनुभयो । विपद्को विषयमा नागरिकलाई सचेतनासम्बन्धी कामसमेत गरिरहेको बताउनुभयो ॥

कोरोना भाइरस र अवस्था

□ सानुबाबु तिमिल्सिना

जिल्ला अधिकृत, टीआई नेपाल

विश्व परिवेश

अहिले विश्व नै कोरोना भाइरस कोभिड-१९ को संक्रमणको चपेटामा छ । यसले महामारीको रूप लिएसँगै समग्र विश्व यतिबेला चिन्तित हुन पुगेको छ । नेपाल मात्रै होइन, विश्वमा नै शक्तिशाली मानिएका देश पनि अहिले भाइरस संक्रमणको असरले गर्दा नराम्ररी आक्रान्त हुनपुगेका छन् । अहिले अमेरिका, इटाली, स्पेन, फ्रान्स र बेलायतलगायतका देशलाई यस भाइरसले निकै आक्रान्त पार्दै गएको देखिएको छ । कोरोना भाइरसको संक्रमणले ज्यान गुमाउनेको संख्या मात्र बढेको होइन, ती देशमा संक्रमित रोगीको संख्या पनि अकल्पनीय रूपमा बढ्दै गएको छ । अहिलेसम्म पनि यो रोग नियन्त्रणका लागि उपचार विधि र औषधि पत्ता लागेको छैन । यो लेख तयार पार्दासम्म कोरोना भाइरसको संक्रमणबाट विश्वभर ९५ हजारभन्दा धेरैको मृत्यु भइसकेको छ भने १५ लाखभन्दा धेरैमा संक्रमण देखिएको छ । साथै तीन लाख ३० हजारभन्दा बढी उपचारपछि निको भएका छन् ।

नेपालको अवस्था

अहिले नेपालमा पनि नौ जनामा यो भाइरस संक्रमण पुष्टि भएको छ, त्यसमा एक जना निको भइसकेका छन् भने अन्य आठ जना उपचारका क्रममा रहेका छन् । त्यसमा पनि, विश्व स्वास्थ्य संगठनले आँल्याएनुसार नेपाल कोरोना भाइरस संक्रमणको दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा पर्ने क्षेत्र हो । उत्तरी छिमेकी मुलुक चीन र दक्षिण, पूर्व र पश्चिममा रहेको भारत, दुवै देशमा कोरोना भाइरसको विकास र फैलावट भएको छ ।

यसैगरी नेपालीहरू रोजगारी, अध्ययन र विभिन्न

पेसा व्यवसायको खोजीमा भारत र चीन मात्रै होइन, विश्वभरि नै पुगेका छन् । यहाँ अन्तर्राष्ट्रिय आवतजावतको प्रक्रिया बाक्लो रूपमा हुने गरेको छ । यद्यपि केही दिनयता अन्तर्राष्ट्रिय आवतजावत पूर्णतः बन्दै गरिएको छ । तथापि त्यसअघि नै भाइरस संक्रमित देशबाट नेपाल भित्रिएका सम्भावित संक्रमित मानिसको संख्या निकै छ । यस अर्थमा पनि नेपालमा भाइरस संक्रमण हुन नदिन अलि बढी सजग हुनुपर्ने अवस्था छ ।

अहिलेसम्म हेर्दा नेपाल सरकारले कोरोना भाइरसको रोकथाम र नियन्त्रणका लागि लकडाउनको रणनीतिदेखि लिएर संक्रमणको सम्भावना भएका व्यक्तिहरूको पहिचान गर्ने, परीक्षणको दायरालाई फराकिलो बनाउँदै लैजाने र उपचारका लागि अस्पतालहरूको व्यवस्थापन गर्ने कार्य गर्दै आएको छ । व्यवस्थापनको सन्दर्भमा जनशक्ति, उपकरण र पूर्वाधारहरूको स्थापना तथा विस्तार गर्ने कार्य भएको पाइन्छ । उपचारका क्रममा स्वास्थ्यकर्मीका लागि व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण, मास्क, ग्लोब तथा मेडिकल किट्सहरूको व्यवस्था गर्ने कार्यमा सरकारले तदारुकता देखाएको पाइन्छ ।

विश्वव्यापी महामारीका रूपमा देखापरको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) संक्रमणविरुद्ध नेपाली नागरिकलाई बचाउन सरकारले विभिन्न रणनीति अपनाएको छ । पहिलोपटक सरकारले कोरोना भाइरस संक्रमण हुन नदिन चैत ११ देखि १७ गतेसम्म, दोस्रोपटक चैत १७ देखि चैत २५ गतेसम्म र तेस्रोपटक चैत २५ देखि वैशाख ३ गतेसम्म लकडाउन गर्ने निर्णय गरेको छ । लकडाउन सुरु गरेदेखि नै सरकारले देशभर नै उल्लंघन गर्नेलाई कारबाही गर्ने, नागरिकलाई सचेत पार्नलगायतका

कार्यक्रम गर्दै आएको छ । जुन तल्लो निकायसम्म निकै कडाइसाथ कार्यान्वयन भइरहेको अवस्था पनि छ । अहिले स्थानीय स्तरमा लकडाउन नै संक्रमण हुन नदिने एक विकल्प भएको महसुस भएको पाइएको छ ।

धादिङको अवस्था

कोरोना भाइरस कोभिड-१९ को संक्रमण हुन नदिन सावधानी अपनाइरहँदा धादिङमा पनि विशेष सावधानी अपनाइएको छ । ८६ किलोमिटर राजमार्ग क्षेत्र रहेको धादिङ जिल्ला अलि बढी जोखिम रहन सक्ने भन्दै स्थानीय पालिकाहरू अलि बढी सजग बनेका हुन् । छिमेकी मुलुक भारतमा समेत कोरोना भाइरसको संक्रमण बढ्दै गएको र चीनसँगको सिमाना नजिक रहेको कारण पनि धादिङले बढी सावधानी अपनाउनु जरुरी थियो । किनभने देशका धेरैजसो जिल्लालाई काठमाडौँसम्म जोड्ने प्रमुख राष्ट्रिय राजमार्ग यही जिल्लामा पर्ने, ती राजमार्गमा ओहोरदोहोर गर्ने सवारी साधन र त्यसमा यात्रा गर्ने हजारौँ यात्रुले खाजा, खाना खाने होटल यही राजमार्गका आसपासमा रहेका अवस्थामा थोरै मात्र असावधानीका कारण रोग फैलन सक्ने प्रबल सम्भावनालाई मध्यनजर गर्दै स्थानीयस्तरमा पालिकाहरूले सावधानी अपनाएका थिए, जुन निकै सराहनीय काम बनेको छ ।

भनिन्छ नि रोग लागेर उपचार गर्नुभन्दा रोग लाग्न नदिनु नै बुद्धिमानी हो, यसै भनाइलाई आत्मसात् गरेअनुरूप अहिलेसम्म जिल्लामा त्यस्तो कुनै पनि जोखिमको अवस्था देखिएको छैन । एक जना जिल्लावासीलाई संक्रमण भएको भए पनि ती व्यक्ति काठमाडौँमा नै रहेको र उतैबाट अस्पताल पुगेका कारण जोखिम बढ्न पाएन । यसका साथै जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठकमा जिल्लालाई सुरक्षित राख्ने विषयमा भएको छलफल मात्र होइन, जिल्लाभित्रका सबै (१३ वटै) स्थानीय तहले तत्काल बैठक बसी पालिकाभित्र सचेतना, निगरानी र सावधानीका गतिविधि बढाएर यस अभियानलाई सबैले एकैसाथ सञ्चालन गरेका छन् ।

जिल्लाभित्रको तयारी

धादिङमा कोरोना भाइरस कोभिड-१९ फैलन नदिने अभियान सँगसँगै कुनै कारणबाट संक्रमण देखिएको अवस्थामा त्यसलाई व्यवस्थापन गर्न बिरामी राख्ने क्वारेन्टाइन र आइसोलेसन कक्षसमेत तयारी अवस्थामा छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालय धादिङका अनुसार जिल्लाभित्र ६३३ वार्डको क्वारेन्टाइन र ३२ वार्डको आइसोलेसन तयारी अवस्थामा छ । यसमा पनि धादिङको नीलकण्ठ नगरपालिकामा ७० वार्डको

क्वारेन्टाइन र पाँच वार्डको आइसोलेसन निर्माण गरिएको छ । थाक्ने गाउँपालिकामा १९ वार्डको आइसोलेसन र २१० वार्डको क्वारेन्टाइन, बेनिघाट रोराङ गाउँपालिकामा तीन वार्डको आइसोलेसन, त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा २० वार्डको क्वारेन्टाइन र पाँच वार्डको आइसोलेसन निर्माण गरिएको छ । त्यस्तै गजुरी गाउँपालिकामा २७, सिद्धलोकमा १०, ज्वालामुखीमा १८, रुबीभ्यालीमा २४, खनियाबासमा ६०, गल्छीमा ५०, नेत्रावती डब्जोङ गाउँपालिकामा १०, गंगाजमुनामा ५० र धुनिबैंसी नगरपालिकामा ५२ वार्डको क्वारेन्टाइन निर्माण गरिएको छ ।

भनिन्छ नि रोग लागेर उपचार गर्नुभन्दा रोग लाग्न नदिनु नै बुद्धिमानी हो, यसै भनाइलाई आत्मसात् गरेअनुरूप अहिलेसम्म जिल्लामा त्यस्तो कुनै पनि जोखिमको अवस्था देखिएको छैन । एक जना जिल्लावासीलाई संक्रमण भएको भए पनि ती व्यक्ति काठमाडौँमा नै रहेको र उतैबाट अस्पताल पुगेका कारण जोखिम बढ्न पाएन ।

विदेशबाट धादिङमा कति आए ?

धादिङ जिल्लामा यस अवधिमा भारतलगायत अन्य मुलुकबाट ४०९ जना व्यक्ति आइपुगेका छन् । तीमध्ये १०८ जना मात्र क्वारेन्टाइनमा बसेका छन् भने अन्य होम क्वारेन्टाइनमा बसेका छन् । त्यसमा पनि विदेशबाट आएका ७८ जना मात्र क्वारेन्टाइनमा रहेका छन् । विदेशबाट जिल्ला फर्किएकामा पनि सबैभन्दा धेरै भारतबाट ३९३ जना रहेका छन् । यसैगरी दुबईबाट ३७ जना, कतारबाट १७ जना, अमेरिकाबाट एक जना, इराकबाट एक जना, कुवेतबाट दुई जना, जापानबाट सात जना, जोर्डनबाट दुई जना, पोर्चुगलबाट दुई जना, फ्रान्सबाट एक जना, बंगलादेशबाट एक जना, मलेसियाबाट १० जना, रसियाबाट एक जना, साउदी अरेबियाबाट दुई जना, साउथ अफ्रिकाबाट एकएक जना रहेका छन् ।

स्वास्थ्य सामग्री वितरण

धादिङमा विभिन्न निकाय तथा संघसंस्थाले स्वास्थ्य सामग्री सहयोग गरेका छन् । यस क्रममा धादिङ उद्योग वाणिज्य संघले जिल्ला प्रहरी कार्यालय धादिङ, सशस्त्र प्रहरी बल धादिङबैंसी र एम्बुलेन्स चालकहरूलाई मास्क

र स्यानिटाइजर वितरण गरेको छ । साथै धादिङ उद्योग वाणिज्य संघले जिल्लामा अति आवश्यकीय खाद्यान्न, ग्यास, तरकारी, फलफूल, दूधलगायत दैनिक उपभोग्य वस्तुको सहज आपूर्ति र बजार अनुगमनमा स्थानीय प्रशासनको सहकार्यमा सहजीकरण गर्नेसमेत जनाएको छ । यसैगरी स्वास्थ्य र सरसफाइको क्षेत्रमा काम गर्दै आइरहेको संस्था शान्ति नेपालले धादिङका विभिन्न स्थानीय तह तथा धादिङ अस्पताल र प्रशासनसहित ६१ थान पीपीई सेट हस्तान्तरण गरेको छ । संस्थाले धादिङका चार गाउँपालिका, धादिङ अस्पताल र प्रशासनसहित गरेर ६१ थान पीपीई सेट हस्तान्तरण गरेको हो । अग्रपंक्तिमा खटिने स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि आवश्यक पर्ने पीपीई सेट नहुँदा समस्या भइरहेका बेलामा शान्ति नेपालले तत्कालका लागि पीपीई सेट, ज्वरो नाप्ने मेसिन, मास्क र हातमा लगाउने ग्लोभ्स,

धेरै ठाउँमा राहत वितरण भइरहेको खबर पनि आएको छ तर राहत वितरणमा पाउनुपर्नेले राहत नपाएको घटना पनि बाहिर आएका छन् । यसकारण यस अवस्थामा सदाचार भएको पाइँदैन ।

ह्यान्ड स्यानिटाइजर हस्तान्तरण गरेको छ भने धादिङ चेम्बर अफ कमर्सले जिल्लाका पत्रकार, सुरक्षाकर्मी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री वितरण गरेको छ भने अन्य संस्थाले पनि पालिकास्तरमा आवश्यक सामग्री वितरण गरेका छन् । तर, पछिल्लो समय जिल्लामा सर्जिकल मास्क र एन ९५ मास्कको अभाव देखिएको स्वयं स्वास्थ्यकर्मीहरूले बताएका छन् ।

सहयोगको अवस्था

लकडाउनको अवस्थामा खाद्यान्न तथा अत्यावश्यक दैनिक उपभोग्य सामग्रीको अभाव हुन नदिन धादिङ उद्योग वाणिज्य संघले जिल्लाका मुख्य बजारहरूमा किराना, तरकारी, दूधजन्यलगायत आवश्यक पसलहरू बिहान ६:०० देखि ९:०० बजेसम्म र अपराह्न ४:०० बजेदेखि साँझ ६:०० बजेसम्म पसल खुला गर्ने व्यवसायीहरूलाई आग्रह गरेको छ । यसैगरी गजुरी गाउँपालिकाले फुड बैंक स्थापना गरी खाद्यान्न सामग्री संकलन गरी विपन्न परिवारलाई वितरण गर्ने कार्य अगाडि बढाएको छ । यस्तै बेनीघाट रोराङ, नेत्रावती डब्जोङ, गल्छी, त्रिपुरासुन्दरी र गंगाजमुना गाउँपालिकाले पालिकाभित्र राहत वितरण सुरु

गरिसकेका छन् भने अन्य पालिकाले पालिकाभित्रका अति विपन्न परिवारको लगत संकलन गरी राहत वितरणको तयारी सुरु गरेको छ । सिद्धलेक गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी रकम संकलन सुरु, नीलकण्ठ नगरपालिकामा एक करोड एक रुपैयाँको कोरोना उपचार कोष स्थापना गरिएको छ भने अन्य पालिकाले पनि विभिन्न गतिविधि गरी कोरोना रोग नियन्त्रणको अभियान सञ्चालन गर्दै आएका छन् ।

यसैबीच नीलकण्ठ नगरपालिकाले सबै वडामा चैत २६ देखि निःशुल्क भोजनको व्यवस्था गरेको छ । वडाभित्रका विपन्न र असहाय व्यक्तिहरूको सहयोगका लागि निःशुल्क भोजनको व्यवस्था गरिएको नगरपालिकाले जनाएको छ । निःशुल्क भोजन बिहान ९:०० देखि ११:०० बजेसम्म र साँझ ५:०० बजेदेखि ७:०० बजेसम्म खुवाइने व्यवस्था मिलाइएको छ । तर, नगरपालिकाको यो अभियानलाई पनि राम्रो मानिएको छैन । जिल्लाका निम्न आय भएका र विपन्न वर्गलाई यस अभियानले नसमेट्ने भन्दै यसको विरोध भएको छ । बिहीबार मात्र जिल्ला प्रशासन कार्यालयले निःशुल्क भोजनको कार्य गलत भएको भन्दै नीलकण्ठ नगरपालिकाले सदरमुकाममा सञ्चालन गरेको भोजन कार्यक्रममा प्रयोग भएको भाँडाबर्तन जफत गरेको छ ।

कोरोना र सदाचार

कोरोना रोगले अहिले यतिखेर विश्वलाई नै चुनौती दिइरहेको छ । यस अवस्थामा आमनागरिक समस्यामा परेका छन् । नेपालमा पनि यसले धेरै समस्या पारेको छ । खासगरी चैत ११ देखि सुरु भएको लकडाउनका कारण दैनिक ज्यालाले गुजारा गर्दै आएका मजदुरका परिवार समस्यामा परेका छन् । यस अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै देशका विभिन्न ठाउँमा राहतको कार्यक्रम पनि सुरु भइसकेको छ । धेरै ठाउँमा राहत वितरण भइरहेको खबर पनि आएको छ तर राहत वितरणमा पाउनुपर्नेले राहत नपाएको घटना पनि बाहिर आएका छन् । यसकारण यस अवस्थामा सदाचार भएको पाइँदैन । राहत वितरण गरिनु राम्रो कुरा हो तर आवश्यकताको आधारमा राहत वितरण हुनुपर्छ भन्ने हो । यसका लागि पहिले त्यस्ता वर्गको पहिचान गर्नु आवश्यक छ । सबै पालिकाले आफ्नो पालिकाभित्र भएका, आफ्नो वडाभित्र रहेका निम्न आर्थिक अवस्था भएका मजदुर, ज्यालादारीमा काम गर्ने मजदुर भूमिहीन वर्गको पहिचान गरी राहत वितरणको व्यवस्था मिलाएमा केही सहज हुनसक्छ । यसतर्फ अहिले सबैले ध्यान दिनु आवश्यक छ ॥

स्थानीय तह, समृद्धि र सुशासन

□ भानु पराजुली

कार्यक्रम अधिकृत, सुनास, कास्की

गृहासक्तस्य नोविद्यानो दया मौस भोजिनः ॥
द्रव्य लुब्धस्य ना सत्या स्त्रैणास्य न पवित्रता ॥५॥

-चाणक्य

गृहमा आसक्त हुने मानिसको विद्या हुँदैन भने मासुको आहारा खोजेसँग दया पाइन्न । त्यस्तै द्रव्य लोभीसँग सत्यता हुँदैन भने व्यभिचारीबाट पवित्रताको आश गर्नु पनि व्यर्थ हो । प्रशस्त धन सम्पत्ति भएको मानिसमा सत्यता कहिल्यै नहुने तथा त्यस्ता व्यभिचारी मानिसबाट पवित्रता खोज्नु मूर्खता हो ।
आचारः कुलमाख्याती दे शुभाख्याती भाषणम् (२)
अर्थात्, आचारले कुललाई जनाउँछ, बोलीले देशलाई चिनाउँछ । यसको मतलब के हो भने, जस्तो घरको रहनसहन छ, त्यस्तै बोलीचाली र व्यवहार हुन्छ भने देशका नागरिकको चेतनाको स्तरले त्यस देशको सही प्रतिनिधित्व गर्छ । हुन त 'मुहानै धमिलो भयो भने खोलामा सड्दो पानी बग्दैन' देशको मूल सरकार भएको सिंहदरबार नै अहिले त्यस्तै बेथितिको आहालमा छ अनि स्थानीय तहले गाउँको वडा र टोलसम्म पुगेको भ्रष्टाचारको जालो भत्काउन सक्छ र देशमा सुशासन आउँछ भन्नु भनेको गोहीले खसाल्ने आँसुजरस्तै बनेको छ ।

मैले स्थानीय तहलाई नागरिकको "आँगन सरकार" भन्ने गरेको छु । नागरिकसँगको निकटतामा रही सार्वजनिक सेवा प्रदान गर्नका लागि यो सरकार निर्माण गरिएको हो । सरकार सिंहदरबारमा मात्रै बस्ने होइन, नागरिकको घरआँगनमै पुगेर सेवा दिनुपर्छ भन्ने मान्यतासँगै यो अवधारणा अगाडि आएको हो । त्यसैले पनि स्थानीय सरकार स्वभावैले नागरिकप्रति बढी उत्तरदायी र जवाफदेही बन्छन् र बन्नुपर्छ पनि । नेपालको संविधानले नै स्थानीय तहलाई संवैधानिक अधिकार प्रदान गरेको छ ।

नयाँ संविधानले केन्द्र सरकारले जस्तै स्थानीय सरकारले पनि राज्यशक्तिको अधिकार प्रयोग गर्नसक्ने बनाएको छ । विगतमा स्थानीय निकायसम्बन्धी ऐन २०५५, नियमावली २०५६, लगायतका थुप्रै नियम र कानून नबनेका पनि होइनन् तर व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयन हुन नसकेका कारण नै नेपालमा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रम असफल बनेको हो । एउटा भूगोल र क्षेत्रीय विकासको विद्यार्थी भएको नाताले नेपालमा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रम सही रूपमा लागू गरिएन र केही हदसम्म भए पनि त्यसको प्रयास थालिएको थियो, तर असफल बनाएर संघीयताको अवधारणा अगाडि ल्याइएको भन्ने लाग्छ । त्यसैले अब राज्यशक्तिको प्रयोग गर्ने स्थानीय सरकारहरू आर्थिक, राजनीतिक, प्रशासनिक लगायतका दृष्टिले अभै सबल हुन आवश्यक छ ।

स्थानीय तहलाई सक्षम र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने अधिकार, जिम्मेवारी र स्रोतसाधन निक्षेपण गर्ने, स्थानीय तहमा स्थानीय जनताका लागि नै सोच्ने र जवाफदेही तथा पारदर्शी वहन गर्नसक्ने संस्थागत प्रभावकारी संयन्त्र र कार्यगत

सरकार सिंहदरबारमा मात्रै बस्ने होइन, नागरिकको घरआँगनमै पुगेर सेवा दिनुपर्छ भन्ने मान्यतासँगै यो अवधारणा अगाडि आएको हो । त्यसैले पनि स्थानीय सरकार स्वभावैले नागरिकप्रति बढी उत्तरदायी र जवाफदेही बन्छन् र बन्नुपर्छ पनि । नेपालको संविधानले नै स्थानीय तहलाई संवैधानिक अधिकार प्रदान गरेको छ ।

संरचनाको निर्माण गरी विकास गर्ने, स्थानीय तहलाई सुम्पिएका काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी तथा जवाफदेही वहन गर्नका लागि आवश्यक पर्ने स्रोतसाधनहरू संकलन र परिचालन गर्ने अधिकार सुम्पने नीति ऐनमार्फत बनाइएको छ । के अब स्थानीय तह नागरिकको सबैभन्दा नजिकैको सरकार बन्नसक्यो त ? के यो संरचनाले पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सदाचार बढ्यो त ? के प्रजातान्त्रिक प्रक्रियाअनुसार समावेशी सहभागिता बढ्यो त ? लक्षित वर्गमा खोजिएको सामाजिक उपलब्धि हासिल गर्न सकियो त ? के हामीले खोजेको विकास र सुशासन प्राप्त गर्न सक्यौं त ? कतै हामीले सिंहदरबारमा रहेको भ्रष्टाचारको जालो हाम्रो घरआँगनसम्मै त ल्याएनौं ? अब हामी स्थानीय तहको पातमा मात्रै रुमलिने होइन, जरैसम्म पुग्न आवश्यक छ ।

के अब स्थानीय तह नागरिकको सबैभन्दा नजिकैको सरकार बन्नसक्यो त ? के यो संरचनाले पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सदाचार बढ्यो त ? के प्रजातान्त्रिक प्रक्रियाअनुसार समावेशी सहभागिता बढ्यो त ? लक्षित वर्गमा खोजिएको सामाजिक उपलब्धि हासिल गर्न सकियो त ? के हामीले खोजेको विकास र सुशासन प्राप्त गर्न सक्यौं त ? कतै हामीले सिंहदरबारमा रहेको भ्रष्टाचारको जालो हाम्रो घरआँगनसम्मै त ल्याएनौं ?

एउटा चर्चित चिनियाँ उखान सम्झौत : एक वर्षका लागि हो भने- धान रोप । एक दशकका लागि हो भने- रूख लगाउ । तर एक शताब्दीका लागि हो भने- नागरिकलाई शिक्षित गर । नेपालमा हिजोआज विकास र समृद्धिको सपना जोकको थालीमा राखेर बेचे पनि बिकलाजस्तो माहोल छ । विकासको सपना र नारा पञ्चायतको ३० वर्ष र बहुदलीय प्रजातन्त्रको २५ वर्षमा पनि निरन्तर बिकेकै हो । ७० वर्ष कट्यो नेपालमा विकास-विकास भनिएको, तर न त विकास आउँछ, न त आउँदैन भन्ने कसैले कल्पनासम्म पनि गरेको छैन । पञ्चायतकालमा आकर्षक एजेन्डा बनेको विकास अहिले समृद्धि शब्दको नयाँ अवतारमा फेरि उस्तै आकर्षक बनेको छ । आखिर यो विकास पहेली के हो ? तपाईं गाउँको दूरदराजमा रहेको गरिबलाई विकास चाहिन्छ

भनेर सोध्नुस् ? उसले चाहिन्छ-चाहिन्छ भन्छ । तर, तिम्रा निम्ति विकास भनेको के हो ? के भयो भने विकास भएको ठान्छौ ? भनेर पनि सोध्यो भने उसले आफ्नो अन्तर्यको कुरा भन्छ । हाम्रा नेताको विकास भनेको बाटो, पुल, नहर, हो । त्यसको उपादेयता के हो ? त्यसबाट कसले फाइदा लिन्छ ? बनाउँदा कसले फाइदा पाउँछ ? तर, यस्ता प्रश्न त्यो गरिबलाई गरिंदैन ? तर, सबैभन्दा अनौठो कुरा त एउटा गरिबले पनि पोखरामा एयरपोर्ट चाहिन्छ भन्छ । तर वास्तवमा उसका लागि त्यो एयरपोर्ट किन चाहिएको हो अन्तर्यमा गएर कसैले पनि सोध्दैन ?

अचेल गाउँगाउँमा, टोलटोलमा मोटरबाटो खनिएको छ, विद्यालयहरू खुलेका छन्, स्वास्थ्य चौकीहरू पनि प्रशस्तै खुलेका छन् । क्षेत्रीय विकासका अध्येता रेड्डर डेल भन्छन्, 'विकास हुनका लागि नागरिकको प्रत्यक्ष जनजीवनमा आर्थिक परिवर्तन आएको हुनुपर्छ ।' विद्यालय खुल्ने संख्या वृद्धि हो तर त्यहाँको साक्षरतामा कति परिवर्तन आयो भन्ने विषयलाई मात्रै विकास मान्न सकिन्छ । मानौं कुनै गाउँमा ५० किलोमिटर भएको मोटरबाटो आज बढेर १५० किलोमिटर भयो होला, त्यसलाई विकास भन्न मिल्दैन, त्यो वृद्धि हो । विकास भन्नका लागि त ती गाउँमा मोटरबाटो पुगेपछि त्यहाँका नागरिकको जीवनशैलीमा आर्थिक विषयले कस्तो परिवर्तन ल्यायो भन्ने मूल प्रश्नको उत्तर खोजिनुपर्छ । गाउँमा पोल छ, बिजुली बल्दैन । धारा छ, पानी खस्दैन । मोटरबाटो छ, गाडी चल्न सक्दैन । स्कुल छन्, गुणस्तरीय शिक्षा छैन । प्रशस्त जमिन छ, उत्पादन छैन । त्यसैले हाम्रो देशका योजनाकार तथा आमसमुदाय वृद्धिलाई विकास भनेर रुमलिरहेका भन् भन्ने आरोप लगाउन बाध्य छु ।

अहिले स्थानीय तह पनि माफिया र बिचौलियाहरूको जञ्जालमै फसेजस्तो लाग्छ । योजना छनोटदेखि कार्यान्वयनसम्म राजनीतिक बिचौलिया हाबी हुने गरेको देखिन्छ । योजनाहरू नागरिकको चाहना र आवश्यकताभन्दा पनि खर्च गर्न कसरी सकिन्छ र कमाउन कसरी सकिन्छ भन्ने ध्येयबाट बढी प्रेरित भएर योजना निर्माण र कार्यान्वयन हुने गरेको घामजस्तै छर्लंग छ । सबैजना सिन्डिकेटको विरोध त गर्छन्, तर आफै सिन्डिकेट गर्छन् । राजनीति गर्ने नेताहरूदेखि आमनागरिकसम्मलाई यो सिन्डिकेटले गाँजेको छ । नेता मै मात्र मन्त्री, प्रधानमन्त्री बन्न पाइराख्छु भन्छ, लाभको पद मैले मात्रै पाउँ भनेर दौडधूप गर्छ, यातायात व्यवसायी सिट क्षमताभन्दा बढी यात्री राख्न नपाएको भौकमा चक्काजाम गर्छन्, पेट्रोलमा मिसावट गर्न नपाएको भौकमा पम्पहरू बन्द गरिन्छन्, दुवानी

व्यवसायीहरू मनपरी गर्न नपाए दुवानी रोक्छन्, ट्याक्सीमा मिटर मनपरी गर्न नपाए ट्याक्सीचालक बन्द गर्छन्, ठेकेदारहरू मिलीजुली दररेटमा टेन्डर हाल्छन्, व्यवसायीहरू कालोबजारी गर्न नपाएको भाँकमा पसल बन्द गर्छन् ।

स्थानीय तहमा श्रममूलक बढी योजना छनोट गर्नुपर्ने हो तर अधिकांश मेसिनरी सामान प्रयोग हुने योजना छनोट भएको पाइन्छ, जसका कारण एउटा गाउँ वा टोलमा गएको लाखौं रूपैयाँ ठेकेदारले लैजान्छ, र त्यहाँका स्थानीय आफूले पाउने रोजगारबाट वञ्चित बन्नुपरेको छ । हुँदाहुँदा त अहिले स्थानीय तहका वडाअध्यक्षहरूलाई 'डोजराध्यक्ष'समेत भन्न थालिएको छ । सामाजिक उपलब्धि हासिल गर्न चलाइएको लक्षित वर्ग बजेटको कार्यक्रम कतिपय ठाउँमा तुलनात्मक राम्रो मानिए पनि समग्रमा कमजोर नै छ । महिला, दलित, बालबालिका, जनजाति आदिवासी, ज्येष्ठ नागरिकका कार्यक्रम प्रभावहीन देखिन्छन्, यसको प्रभावकारी अनुगमन हुन नसक्नु तथा सामाजिक उपलब्धि हासिल गर्नका लागि कस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने हो भन्ने सामान्य ज्ञानसमेत नभएका कारण यो प्रभावकारी नभएको मेरो निचोड हो । उत्पादनशीलभन्दा अनुत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी दोहोरिएको छ । यसतर्फ स्थानीय तहका जिम्मेवार अधिकारीहरूले बेलैमा सोच्न जरुरी छ ।

स्थानीय तहमा विकास कर्मचारीहरूको एकाधिकार चल्ने कार्यालय हो एकातिर भने अर्कोतिर राजनीतिक दलहरूको मिलेमतोमा बढी अपारदर्शी काम हुने पनि । खर्च मनपरी हुन्छ, त्यहाँको बेरुजु र पेस्कीको अवस्था हेरे भइहाल्छ कति आर्थिक अनियमितता चुलिएको छ भनेर । भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने बेलामा इन्जिनियरले गर्ने बदमासीलाई सबैले नजरअन्दाज गरेको पाइन्छ । १० वर्षका लागि स्टिमेन्ट गरी लागत निर्माण र कार्य गर्न लगायो भने एक वर्षमै भत्कने पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्राविधिक सबैभन्दा ठूला भ्रष्टाचारी हुन् । तपाईं आफै देख्नुहुन्छ र हेर्नुहोला पनि हाम्रो गाउँघरमा बनेका मोटरबाटो, पुल, विद्यालय, भवनहरू कति गुणस्तरका छन् ? एउटा योजनाको लागत स्टिमेन्ट गर्ने र डिजाइन गर्ने इन्जिनियर वा ओभरसियरले सुको कमिसन नखाई काम नै थाल्दैन र भुक्तानी लिने ठाउँमा पनि कमिसन नबुझाई पूरा भुक्तानी नहुने उपभोक्ता समितिहरूको गुनासो छ, यो कसले रोक्ने ? कतिपय प्राविधिक कार्यालयका कर्मचारीहरू योजनास्थलमा नपुगी स्टिमेन्ट तथा अनुगमन गर्ने अर्को रोग नै देखिन्छ ।

हामीले स्थानीय तहमा सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता र जनसहभागिताका लागि सार्वजनिक सुनुवाइ मात्रै गर्दैनौं, सार्वजनिक परीक्षण र सामाजिक परीक्षणलगायतका विभिन्न कार्यक्रम गरिरहेका छौं । अब प्रश्न उठ्न थालेको छ, के त्यस्ता पारदर्शिताका लागि प्रयोग गरिएका औजार "कागजी" प्रक्रिया मात्रै छन् कि "व्यावहारिक" रूपमा नै कार्यान्वयनमा आएको छ । यसपालि कास्कीका स्थानीय तहमा अहिले क्रियाशील वडा समिति, उपभोक्ता समिति, योजना तर्जुमा समिति, अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समिति, आमा समूह, युवा क्लबलगायत विभिन्न यी र यस्ता अन्य संस्थाहरूले गरेको कार्यक्रमको सूक्ष्म तरिकाले अवलोकन गर्ने मौका मिल्यो ।

स्थानीय सरकार सबैभन्दा बढी पारदर्शिता र जवाफदेहिताका लागि प्रयासरत संस्था र बढी बेथिति भएको संस्था पनि हो । अहिले रहेका अधिकांश

स्थानीय तहमा सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता र जनसहभागिताका लागि सार्वजनिक सुनुवाइ मात्रै गर्दैनौं, सार्वजनिक परीक्षण र सामाजिक परीक्षणलगायतका विभिन्न कार्यक्रम गरिरहेका छौं । अब प्रश्न उठ्न थालेको छ, के त्यस्ता पारदर्शिताका लागि प्रयोग गरिएका औजार "कागजी" प्रक्रिया मात्रै छन् कि "व्यावहारिक" रूपमा नै कार्यान्वयनमा आएको छ ।

उपभोक्ता समितिहरूले गर्ने कार्यको यथार्थ मूल्यांकन गर्ने हो भने नै त्यहाँको बेथिति कस्तो छ भन्ने तथ्य पत्तिहाल्छ । एकाधबाहेक अधिकांश स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरूले कागजी सार्वजनिक परीक्षण, कागजी अनुगमन तथा समयमा सम्भाव्यता नगर्ने र काम पनि समयमा नगर्ने प्रचलन छ । उपभोक्ता समितिको अध्यक्ष आफै ठेकेदार भएर आर्थिक अनियमितता हुनेगरी काम गरेको कतिपय स्थानमा देखिएको पनि छ । उपभोक्ता समितिका कामको अनुगमन जबसम्म तेस्रो पक्षबाट मूल्यांकन हुँदैन तबसम्म स्थानीय तहमा सरकारले गरेको लगानी बालुवामा पानीजस्तै हो । त्यसैले जरैदेखि स्थानीय तहको पारदर्शिता, जवाफदेहिता प्रवर्द्धन गर्ने तथा आर्थिक सुशासन कायम गर्ने सुशासनको अभियान चलाउन जरुरी छ, जबसम्म स्थानीय तहमा रहेको अपारदर्शी कार्यको अन्त्य हुँदैन तबसम्म विकासले गति लिन सक्दैन । अस्तु !

२०७२ सालको भूकम्पपछि गएका परकम्पन (आफ्टरसक)

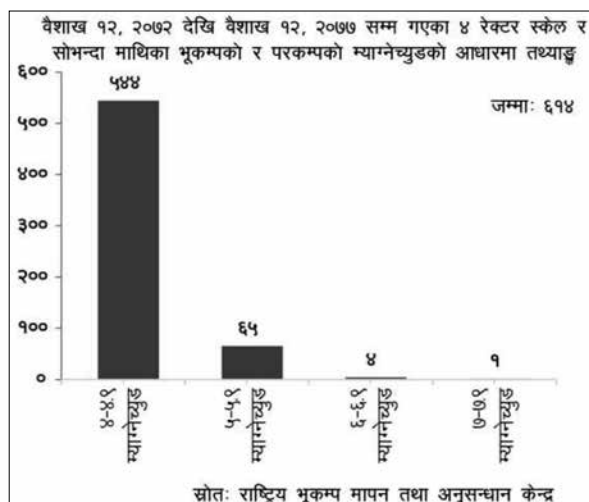
□ उत्तम राउत

तथ्यांक विश्लेषक, टीआई नेपाल

२०७२ साल वैशाख १२ गते गोरखाको बारपाक केन्द्रबिन्दु भएर गएको ७ दशमलव ६ रेक्टर स्केलको भूकम्प, १९९० सालपछिको सबैभन्दा ठूलो भूकम्प हो । सामान्यतया ठूलो भूकम्प आउनुअघि र गइसकेपछि स-साना परकम्पहरू आउने गर्दछन् । ठूलो भूकम्प जानुअघि आउने परकम्पलाई फरसक भनिन्छ भने ठूलो भूकम्प गएपछि आउने परकम्पहरूलाई आफ्टरसक भनिन्छ ।

नेपालमा भूकम्प सम्बन्धी तथ्य र तथ्यांकहरूको मापन एवं अभिलेखीकरण राष्ट्रिय भूकम्प मापन तथा अनुसन्धान केन्द्रले गर्दै आइरहेको छ । राष्ट्रिय भूकम्प मापन तथा अनुसन्धान केन्द्रको तथ्यांकअनुसार, २०७२ वैशाख १२ गते गएको भूकम्पपछि त्यही दिनमा मात्र ४० वटा पराकम्प गएका थिए जसमध्ये सोही दिन ६ दशमलव ६ रेक्टर स्केलको परकम्प र ठीक अर्को दिन ६ दशमलव ९ रेक्टर स्केलको परकम्प गएको थियो । तथ्यांकअनुसार, गोरखा भूकम्पपछिको पहिलो तीन महिनामा मात्र (वैशाखदेखि असार महिनासम्म) ४ रेक्टर स्केल वा सोभन्दा बढीका पराकम्प ३६३ पटक

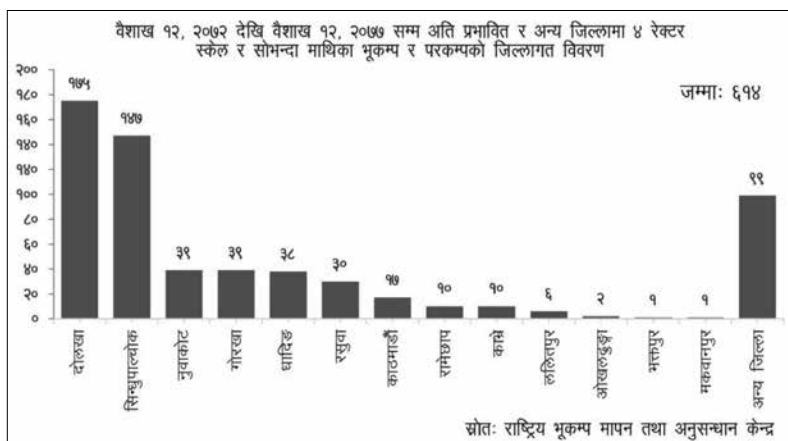

गएका थिए । गोरखा भूकम्पपछि चार वर्षको अन्तरालमा ४ रेक्टर स्केल वा सोभन्दा बढीको पराकम्प ६१४ पटक गएको थियो जसको तथ्यांक प्रत्येक तीन महिनाको आधारमा तलको चित्रमा देखाइएको छ ।

अमेरिकी भौगर्भिक सर्वेका अनुसार, भूकम्पलाई

म्याग्नेच्युडको आधारमा ७ प्रकारमा विभाजन गरिएको छ, जसमा अति सूक्ष्म (२-२.९ म्याग्नेच्युड), सूक्ष्म (३-३.९ म्याग्नेच्युड), सानो (४-४.९), मध्यम (५-५.९ म्याग्नेच्युड), शक्तिशाली (६-६.९ म्याग्नेच्युड), ठूलो (७-७.९ म्याग्नेच्युड) र महाभूकम्प (८ वा सोभन्दा माथिको म्याग्नेच्युड) पर्दछन् ।

वैशाख १२, २०७२ मा गएको ७ दशमलव ६ रेक्टर स्केलको भूकम्पपछि सोही दिन २४ पटक

साना परकम्पहरू, १४ पटक मध्यम परकम्प र १ पटक ठूलो परकम्प भएको थियो । गोरखा भूकम्पछिको चार वर्षको अन्तरालमा भएको भूकम्प र परकम्पको म्याग्नेच्युडको आधारमा विवरण तलको चित्रमा देखाइएको छ ।

गोरखा जिल्लाको बारपाक केन्द्रबिन्दु बनाएर भूकम्प गएपश्चात् लगभग आधी घण्टापछि सोही जिल्लाबाट

पुनः ६ दशमलव ६ रेक्टर स्केलको परकम्प भएको थियो । त्यस दिन गोरखा भूकम्पसहित सिन्धुपाल्चोकमा १३, रसुवामा ९, नुवाकोटमा ५ र अन्य जिल्लामा १३ परकम्प गरी ४० परकम्प भएको थियो । अति प्रभावित जिल्ला र अन्य जिल्लामा २०७२, वैशाख १२ गते देखि २०७७, वैशाख १२ गतेसम्म भएको भूकम्प र परकम्पको विवरण माथिको चित्रमा देखाइएको छ ।

लकडाउनपछिको स्थिति आकलन गर्न टीआई नेपाल कर्मचारीबीच गरिएको सर्वेक्षण

नेपाल सरकारले विश्वव्यापी महामारीका रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) को संक्रमण नियन्त्रण र रोकथामका लागि २०७६ चैत ११ गतेदेखि लकडाउन लागू गरेको थियो । लकडाउनपछि टीआई नेपाल सचिवालयको कर्मचारी र आईपीईआरआर कार्यक्रमअन्तर्गत उपत्यकाबाहिरका ११ जिल्लाका कर्मचारीबीच कोभिड-१९ को स्थिति आकलन गर्न चैत २१ गते प्रश्नावली तयार पारी कर्मचारीहरूलाई ई-मेलमार्फत पठाइएको थियो । सो प्रश्नावलीमा लकडाउनपछि आफू र आफ्नो परिवारको स्वास्थ्य अवस्था, आवश्यक खाना/औषधीको उपलब्धता, कार्यालयको काम, कारबाही र आफू रहेको टोल/जिल्लामा भएको कोभिड-१९ को अपडेटसम्बन्धी प्रश्न समेटिएका थिए । चैत २३ गतेसम्म प्राप्त २६ वटा जवाफको आधारमा छोटो प्रतिवेदन तयार पारिएको थियो ।

प्रश्नावलीको पहिलो भागमा लकडाउनपछि आफू र आफ्नो परिवारको स्वास्थ्य अवस्था कस्तो छ भनी सोधिएको थियो जसमा २६ वटा जवाफ प्राप्त भएका थिए । यीमध्ये २४ जनाको स्वास्थ्य अवस्था सामान्य रहेको र २ जनाको स्वास्थ्यमा केही समस्या रहेको पाइएको थियो भने सम्पूर्णको परिवारको स्वास्थ्य अवस्था सामान्य नै रहेको पाइएको थियो । त्यसैगरी लकडाउनको अवस्थामा घरमा आवश्यक खाना र औषधी उपलब्धता कस्तो छ भनी सोधिएको प्रश्नमा सबैको घरमा चाहिने खाना/औषधी भएको भनी जवाफ प्राप्त भएको थियो ।

प्रश्नावलीको दोस्रो भागमा कार्यालयको काम कारबाहीसम्बन्धी प्रश्न समेटिएका थिए । प्राप्त जवाफको आधारमा सबै जिल्ला र सचिवालयमा कार्यालय बन्द गर्नुअघि कार्यालयलाई सुरक्षित राख्न सावधानी अपनाइएको पाइएको थियो । त्यसैगरी कार्यालय बन्द भए तापनि घरमा बसेर कार्यालयको काम गरिरहनुभएको

छ भनी सोधिएको प्रश्नमा २५ जनाले घरमै बसेर काम गरिरहेको कुरा उल्लेख गर्नुभएको थियो । कार्यालयमा आउने फोन आफ्नो मोबाइलमा डाइभर्ट गरेको छ वा छैन भनी सोधिएको प्रश्नमा उपत्यकाबाहिरका सबै ११ सम्पर्क कार्यालयहरूको कर्मचारीले लकडाउन सुरु हुने समयमै आफ्नो मोबाइलमा डाइभर्ट गरेको पाइएको थियो र टीआई नेपाल सचिवालयमा भने यस सर्वेक्षण गर्नु केही दिनपछि हटलाइन र कार्यालयमा आउने फोन, दुई जना सम्पर्क व्यक्तिको मोबाइलमा डाइभर्ट गरिएको थियो । लकडाउनको समयमा फोनमार्फत कुनै गुनासो आएको छ भनी सोधिएको प्रश्नमा एउटा जिल्ला (सिन्धुली) मा मात्र गुनासो प्राप्त भएको तर कोभिड-१९ सम्बन्धी नरहेको पाइएको थियो । लकडाउन सुरु भएपश्चात् कुनै आधिकारिक कार्यक्रममा सहभागी हुनुभएको थियो भनी सोधिएको प्रश्नमा कोही कुनै पनि कार्यक्रममा सहभागी नभएको पाइएको थियो ।

प्रश्नावलीको तेस्रो भागमा आफू रहेको टोल/जिल्लामा कोभिड-१९ को अपडेटसम्बन्धी प्रश्न समेटिएका थिए । तपाईं रहनुभएको टोल/जिल्लामा कोभिड-१९ संक्रमण पुष्टि भएको व्यक्ति हुनुहुन्छ भनी सोधिएको प्रश्नमा, चैत २३ भित्र प्राप्त जवाफका आधारमा काठमाडौं जिल्लामा मात्र ३ जनामा संक्रमण पुष्टि भएको र ७ जिल्लामा भने कोभिड-१९ को शंकामा बिरामीहरू उपचारको क्रममा रहेको भन्ने जवाफ प्राप्त भएको थियो । कोभिड-१९ न्यूनीकरणका लागि २६ जनामध्ये १२ जनाले आफू बसेको टोल (१० जिल्ला) मा कीटनाशक औषधि छर्कने काम भएको उल्लेख गर्नुभएको थियो । त्यसैगरी, १० जनाले आफू रहेको जिल्लामा विपन्न, असहाय, पीडित वर्गहरूलाई केन्द्रित गरेर केही कार्य भएको कुरा बताउनुभएको थियो । यस सर्वेक्षण टीआई नेपालको कर्मचारीहरूबीच आन्तरिक प्रायोजनका लागि मात्र गरिएको थियो ।

संक्रामक रोग ऐन, २०२०

लालमोहर र प्रकाशन मिति

२०२०।११।१६

संशोधन गर्ने ऐन

१. संक्रामक रोग (पहिलो संशोधन) ऐन, २०२९	२०२९।६।५
२. केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४८	२०४९।१।८
३. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५	२०५५।४।६

प्रमाणीकरण र प्रकाशित मिति

४. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६	२०६६।१०।७
५. नेपालको संविधान अनुकूल बनाउन केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७५	२०७५।११।१९

२०२० सालको ऐन नं. २८

✂.....

संक्रामक रोगहरूको रोकथाम गर्ने व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: नेपाल ✂..... भर वा त्यसको कुनै भागमा कुनै संक्रामक रोग फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा त्यस्तो रोगले उग्र रूप लिन नपाउने गरी रोगको निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्नको लागि व्यवस्था गर्नु वान्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पन्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबस्नेकोछ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ : (१) यो ऐनको नाम "संक्रामक रोग ऐन, २०२०" रहेकोछ ।

www.lawcommission.gov.np

(२) यो ऐन नेपाल ✂..... भर लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

७२. विशेष व्यवस्था गर्ने अधिकार : (१) ❖नेपालभर वा त्यसको कुनै भागमा ❧..... मानिसमा कुनै संक्रामक रोग उब्जेमा वा फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा नेपाल सरकारले सो रोग निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्न आवश्यक कारवाई गर्न सक्छ र सर्वसाधारण जनता वा कुनै व्यक्तिहरूको समूह उपर लागू हुने गरी आवश्यक आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(२) नेपाल सरकारले ❧..... मानिसमा उब्जेको वा फैलिएको वा फैलिने सम्भावना भएको कुनै संक्रामक रोग निर्मूल गर्न वा सो रोग रोकथाम गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन कुनै अधिकारीलाई मुकरर गरी आवश्यक अधिकार सुम्पन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) को सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी नेपाल सरकारले पैदल वा जुनसुकै सवारीको साधनबाट लगिने वा ल्याइने ❧.....सफर गर्ने यात्रुको जाँचबुझ गर्न र त्यस्ता पशु, पंक्षी वा

❧ यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको, प्रशस्ती र अधिराज्य शब्द फिकिएको ।

✂. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा फिकिएको ।

७१ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

❖ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा संशोधित ।

❧ पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ द्वारा फिकिएको ।

यात्रुलाई कुनै संक्रामक रोग लागेकोछ भन्ने शङ्का लागेमा जाँचबुझ गर्न खटिएको कर्मचारीले त्यस्तो
 ❧.....यात्रुलाई अस्पताल तथा अन्य स्थानहरूमा अलग गरी राख्न वा कुनै किसिमबाट ल्याउन लैजान वा
 सफर गर्नमा समेत निरीक्षण र नियन्त्रण गर्नको लागि आवश्यक आदेशहरू जारी गर्न सक्नेछ ।

●२क. विशेष व्यवस्था गर्ने प्रदेशको अधिकार (१) प्रदेशभर वा त्यसको कुनै भागमा कुनै संक्रामक रोग उब्जेमा वा फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा प्रदेश सरकारले सो रोग निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्न आवश्यक कारबाही गर्न सक्नेछ र सर्वसाधारण जनता वा व्यक्तिहरूको समूह उपर लागू हुने गरी आवश्यक आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(२) प्रदेश सरकारले प्रदेशमा उब्जेको वा फैलिएको वा फैलिने सम्भावना भएको कुनै संक्रामक रोग निर्मूल गर्न वा सो रोग रोकथाम गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन कुनै अधिकारीलाई मुक्कर गरी आवश्यक अधिकार सुम्पन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) को सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी प्रदेश सरकारले पैदल वा जुनसुकै सवारीको साधनबाट यात्रा गर्ने यात्रुको जाँचबुझ गर्न र त्यस्ता यात्रुलाई कुनै संक्रामक रोग लागेको छ भन्ने शंका लागेमा जाँचबुझ गर्न खटिएको कर्मचारीले त्यस्तो यात्रुलाई अस्पताल तथा अन्य स्थानमा अलग गरी राख्न वा कुनै किसिमबाट ल्याउन लैजान वा यात्रा गर्नमा समेत निरीक्षण र नियन्त्रण गर्नको लागि आवश्यक आदेशहरू जारी गर्न सक्नेछ ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा २ बमोजिम नेपाल सरकारले आदेश जारी गरिसकेको अवस्थामा प्रदेश सरकारले यस दफा बमोजिम आदेश जारी गर्नु पर्ने छैन र त्यस्तो आदेश प्रदेश सरकारले समेत कार्यान्वयन गर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम प्रदेश सरकारले आदेश जारी गरेको जानकारी नेपाल सरकारको सम्बन्धित मन्त्रालयलाई तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।

३. **सजाय** : (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत दिइएको आदेशलाई अपहेलना गर्ने व्यक्ति उपर १ महीनासम्म कैद वा रु. १००/- सम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(२) यो ऐन अन्तर्गत अधिकृत व्यक्तिहरूलाई काममा बाधा पुऱ्याउनेलाई ६ महीनासम्म कैद वा रु. ६००/- सम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ ।

४. **कारवाई र किनारा गर्ने अधिकार** : यस ऐन अन्तर्गत भए गरेको कसूरमा कारवाई र किनारा गर्ने अधिकार (प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई हुनेछ ।

५. **असल नियतले गरेकोमा बचाउ** : यो ऐन अन्तर्गत अधिकृत व्यक्तिले कुनै आफ्नु कर्तव्य पालन गर्दा असल नियतले कुनै काम कारवाई गरेकोमा निजको विरुद्ध नालिस वा अरु कुनै कानुनी कारवाई गर्न सकिनेछैन ।❧❧

द्रष्टव्य :-

१. स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२२ द्वारा स्थान्तर गरिएको शब्द:-

“बडाहाकिम वा मेजिष्ट्रेट” को सट्टा “अञ्चलाधीश” ।

२. केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ बमोजिम स्थान्तर भएका शब्दहरू:-

“श्री ५ को सरकार” भन्ने शब्दको सट्टा “नेपाल सरकार” ।

● नेपालको संविधान अनुकूल बनाउन केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ द्वारा थप ।

❧ केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४८ द्वारा संशोधित ।

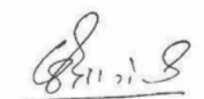
ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल राष्ट्रिय सदाचार सम्मान २०७६

राष्ट्रिय सदाचार सम्मान २०७६

गीत संगीत, प्रहसन र टेलिश्रृङ्खलाको माध्यमबाट मुलुकमा व्याप्त अव्यवस्था र अनियमितता विरुद्ध चोटिलो प्रहार गरी जनमानसमा सुशासन प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचार विरुद्धको अभियानमा विगत चार दशक देखि खेलनु भएको अनुकरणीय भूमिकाको प्रशंसा गर्दै ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपाल तपाईं मह जोडी श्री मदनकृष्ण श्रेष्ठज्यू तथा श्री हरिवंश आचार्यज्यूलाई यो राष्ट्रिय सदाचार सम्मान-२०७६ प्रदान गर्दछ ।

मुकुन्द बहादुर प्रधान
महासचिव

खेमराज रेग्मी
अध्यक्ष

इति सम्बत् २०७६ साल मंसिर २३ गते रोज २ शुभम्

‘राष्ट्रिय सदाचार सम्मान-२०७६’ द्वारा वरिष्ठ कलाकार मदनकृष्ण श्रेष्ठलाई सम्मानित गरिँदै

‘राष्ट्रिय सदाचार सम्मान-२०७६’ द्वारा वरिष्ठ कलाकार हरिवंश आचार्यलाई सम्मानित गरिँदै

FIRST RESPONSE: PROCURE MEDICAL SUPPLIES AT ANY COST (AND RISK)

This is part one of a two-part series, Procuring for Life, about public procurement during the coronavirus or COVID-19 pandemic. Read the introduction or part two.

The coronavirus or COVID-19 pandemic forced governments to respond to an unexpected global health crisis with drastic and immediate measures. In order to speed up the purchasing times of vital medical supplies and equipment, contracting authorities are using existing framework agreements with suppliers to expedite delivery. But given the unprecedented scale of the crisis, this alone is not enough.

LOOSER PROCUREMENT REQUIREMENTS

The relaxing of existing national procurement laws, which most countries are introducing in light of the pandemic, allows public buyers to purchase much-needed medical and personal protective equipment (PPE), such as masks, gloves, goggles, face shields and ventilators quickly, in large quantities and with little bureaucratic red tape.

In most cases, these relaxed measures are time-bound with a narrow scope and limited purpose suited for an emergency response.

Specifically, looser measures may include changes to existing contracts, particular exceptions, rapid but limited modifications to contracts, notice of performance changes, applications for subcontractors, and waivers of receivables due to failed contractor performance.

Relaxed rules may also result in procurement tenders that go unpublished, which under normal circumstances, raises big red flags.

Looser restrictions in times of crisis also have support from regional and international bodies. The European Union recently published revised

procurement guidelines for countries during the coronavirus, inviting European member states to: substantially reduce deadlines to accelerate open or restricted procedures; include a negotiated procedure without publication; and consider direct awarding under certain circumstances.

While relaxing procurement rules can help governments respond more quickly to a growing health pandemic, there are also significant risks associated with looser restrictions.

Do relaxed measures foster greater corruption, which in turn can cost additional lives?

To better understand the plethora of corruption risks, it is important to analyze the broader health landscape and the consequences of an expedited procurement process:

SCARCITY OF MEDICAL SUPPLIES

When every country in the world is scrambling to buy the same medical supplies in similar mass quantities, demand can outweigh global supply. This creates a situation where countries are competing with each other for scarce medical resources.

In addition, contracting authorities often face restrictions on medical exports imposed by many developed countries trying to limit critical supplies moving overseas – fifty-four countries by latest count, according to a recent study from the University of St. Gallen in Switzerland.

GLOBAL COMPETITION: VENTILATORS VS. MASKS

With many ventilators produced in the developed world, a large quantity of which come from EU member states, the presence of export restrictions is particularly problematic. With restrictions on ventilators and other specialised medical equipment, it is difficult for many developing countries to

purchase these critical supplies.

When it comes to more generic PPE, such as googles and face masks, the opposite is true. Since the pandemic began, production of these items has moved to developing countries to help lower costs. However, several manufacturers have shut down factories in developing countries and quarantined workers, which puts medical supplies like face masks in even higher demand.

A BIDDING WAR BETWEEN LOCAL GOVERNMENTS

The scarcity of medical supplies also creates unnecessary competition among contracting authorities within countries, including between central purchasing authorities, national ministries, national agencies, regional governments, and publicly owned companies.

Instead of working together to procure supplies, in this scenario, states and provinces within a given country end up outbidding each other for the same masks, ventilators, or gloves. Suppliers also seize this opportunity to raise prices and negotiate commitments, sensing greater profits elsewhere.

The less coordinated and weaker states and provinces are in their purchasing power, the higher the corruption risks become. "It's an eBay-style bidding war," declared the Governor of New York Andrew Cuomo, while struggling to find ventilators.

Decentralised purchasing distorts the market, as it places central and local public buyers in competition with one another, allowing sellers to increase prices and command greater negotiating power.

At the same time, contracting services and goods locally often means meeting local needs more quickly and accurately. However, during a pandemic when resources are already scarce, contracting locally could cost additional lives in other parts of the country.

RUSHED PUBLIC TENDERS

To keep up with these challenges, public buyers must act extremely fast if they want to purchase much-needed medical supplies. As a result, governments will expedite the regular public

procurement process in order to compete with other countries, or even themselves.

During an emergency response, public tenders are often published for a very limited time to help speed up the process. Upon selecting the right company, the contracting authority is highly motivated to seal the deal and complete purchases quickly, often with as little paperwork as possible, before any goods are sold to a more nimble buyer, willing to pay more.

Working under such time pressure, it's no wonder that corruption risks become more relevant during an emergency response.

BROKERS WIN AND QUALITY SUFFERS

In times of crisis, the competitive process of choosing a supplier is often a luxury. Sometimes the reliability of those suppliers is also questionable. In many cases, public buyers are not purchasing directly from the producer, but from brokers, which aim to maximise profit from these lucrative contracts.

Payments are often upfront, adding an additional layer of risk on the quality of procured goods. For example, in Spain, the government recently purchased 640,000 test kits from China, only to later find out that the tests were unreliable and the seller was unlicensed by the Chinese authorities.

Similarly, in Romania the government purchased 1 million protective masks and had to toss half of them away because of inadequate quality.

And in the US, the government awarded a no-bid contract of US\$55 million for the production of face masks – at much greater cost – to a company with no employees nor experience in producing medical supplies.

PRICE GOUGING AND RIGGING

Relaxed procurement rules create the right conditions for companies to maximise profitability through price gouging. Reports from Brazil, the US, and Germany show how price gouging distorts the market. In some extreme cases, governments purchased masks at 25 times the original price.

The rapid changes in procurement procedures and legislation often give suppliers the upper hand to move their product elsewhere. If they don't like the rules in one country, they can move to another with looser restrictions.

In addition, suppliers with bulk quantities of goods may opt to remove precious medical supplies from the market to force demand and prices up. As a result, the idea of a level playing field doesn't exist with COVID-19.

Unfair competition benefits unethical suppliers and creates ideal conditions for price rigging, including from organised crime. These actors then work to eliminate competition and prevent new suppliers from entering the market.

UNDUE INFLUENCE AND BRIBERY

Given the extraordinary circumstances of this global health crisis, contracting authorities have stronger decision-making powers to select their supplier of choice. In some cases, this may lead to awarding large contracts to companies with strong ties to politicians or other government leaders.

For example, in Brazil, a contract was awarded to a supplier close to the President, despite the company charging 12 times more for surgical masks than market price. Similarly, in Slovenia the Minister of Economic Development and Technology was caught on tape pressuring a public buyer from the Commodities and Reserves Agency to award a contract worth US\$8.6 million to a specific supplier.

Bribery is another risk. With large contracts on offer,

public buyers are vulnerable to potential bribery from companies competing for large awards to provide critical medical supplies. While there are little to no reports of bribery to date, some cases may emerge once access to information restrictions are lifted.

LIMITED ACCESS TO INFORMATION

Finally, the emergency response to the coronavirus has also affected existing access to information laws in some countries.

In Romania, for example, the Romanian Academic Society highlighted that contracting authorities only have an obligation to share award notices with the National Agency for Public Procurement within 30 days after the end of the emergency response. Although contracting authorities are making an extraordinary effort to procure vital goods, disclosing procurement data is important to foster a culture of transparency and accountability.

Similarly, in Italy, our national chapter reported that emergency measures to fight COVID-19 have temporarily suspended existing freedom of information act (FOIA) requests, limiting available information on public procurement during this time.

Any limitations to restrict citizens' access to information should be well-justified, temporary and should not preclude access to vital information related to COVID-19. ◀◀

(Procuring for Life, is a two-part series about public procurement during the coronavirus or COVID-19 pandemic.)

www.transparency.org

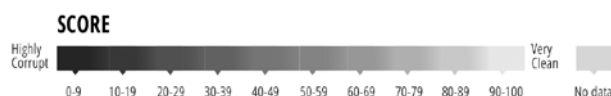
**नगरौं, नगराऔं, नसहौं: भ्रष्टाचार
देशका लागि अति उत्तम हो सदाचार**

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2019

180 COUNTRIES. 180 SCORES.

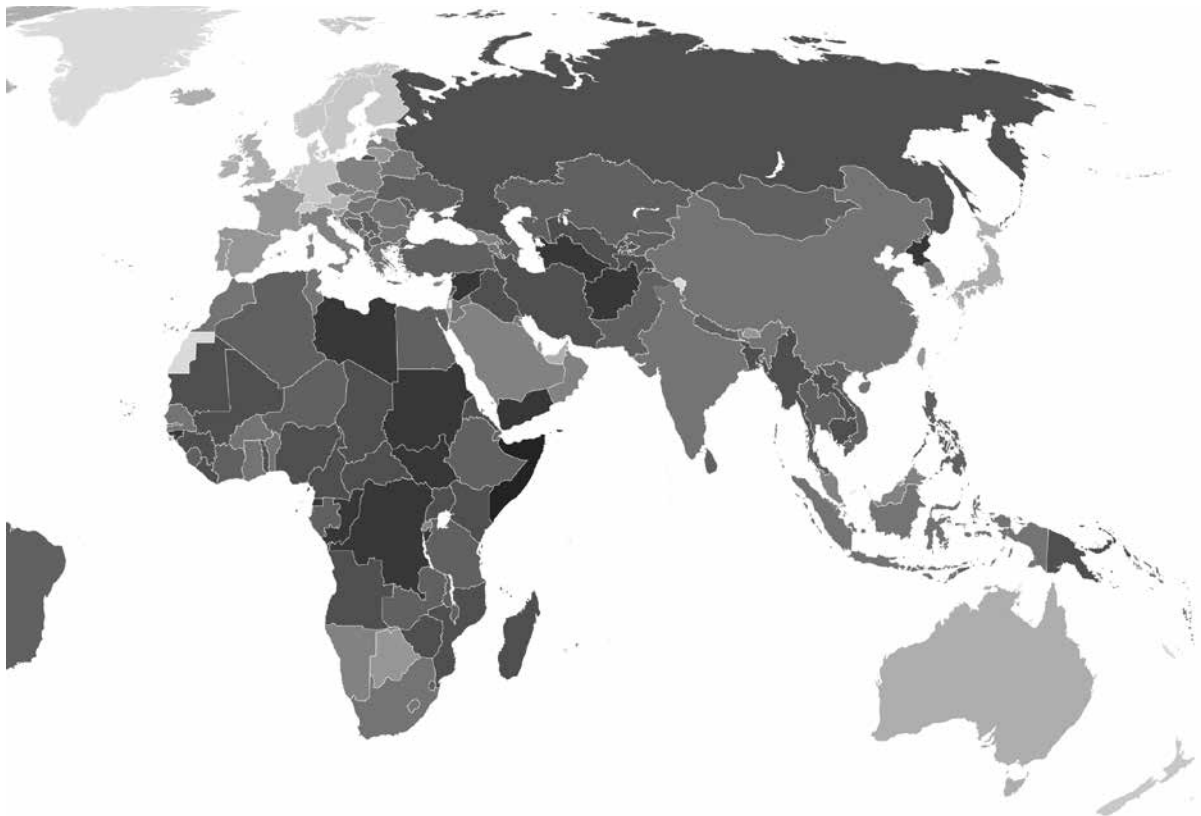
HOW DOES YOUR COUNTRY MEASURE UP?

The perceived levels of public sector corruption in 180 countries/territories around the world.

SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK
87	Denmark	1	69	France	23	56	Czech Republic	44
87	New Zealand	1	69	United States of America	23	56	Georgia	44
86	Finland	3	68	Bhutan	25	56	Latvia	44
85	Singapore	4	67	Chile	26	55	Dominica	48
85	Sweden	4	66	Seychelles	27	55	Saint Lucia	48
85	Switzerland	4	65	Taiwan	28	54	Malta	50
84	Norway	7	64	Bahamas	29	53	Grenada	51
82	Netherlands	8	62	Barbados	30	53	Italy	51
80	Germany	9	62	Portugal	30	53	Malaysia	51
80	Luxembourg	9	62	Qatar	30	53	Rwanda	51
78	Iceland	11	62	Spain	30	53	Saudi Arabia	51
77	Australia	12	61	Botswana	34	52	Mauritius	56
77	Austria	12	60	Brunei Darussalam	35	52	Namibia	56
77	Canada	12	60	Israel	35	52	Oman	56
77	United Kingdom	12	60	Lithuania	35	50	Slovakia	59
76	Hong Kong	16	60	Slovenia	35	48	Cuba	60
75	Belgium	17	59	Korea, South	39	48	Greece	60
74	Estonia	18	59	Saint Vincent and the Grenadines	39	48	Jordan	60
74	Ireland	18	58	Cabo Verde	41	47	Croatia	63
73	Japan	20	58	Cyprus	41	46	Sao Tome and Principe	64
71	United Arab Emirates	21	58	Poland	41	46	Vanuatu	64
71	Uruguay	21	56	Costa Rica	44	45	Argentina	66
						45	Belarus	66
						45	Montenegro	66
						45	Senegal	66
						44	Hungary	70
						44	Romania	70
						44	South Africa	70
						44	Suriname	70
						43	Bulgaria	74
						43	Jamaica	74
						43	Tunisia	74
						42	Armenia	77
						42	Bahrain	77
						42	Solomon Islands	77
						41	Benin	80
						41	China	80
						41	Ghana	80
						41	India	80
						41	Morocco	80
						40	Burkina Faso	85
						40	Guyana	85
						40	Indonesia	85
						40	Kuwait	85
						40	Lesotho	85
						40	Trinidad and Tobago	85

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2019

39	Serbia	91	34	Kazakhstan	113	28	Dominican Republic	137	24	Zimbabwe	158
39	Turkey	91	34	Nepal	113	28	Kenya	137	23	Eritrea	160
38	Ecuador	93	34	Philippines	113	28	Lebanon	137	22	Nicaragua	161
38	Sri Lanka	93	34	Eswatini	113	28	Liberia	137	20	Cambodia	162
38	Timor-Leste	93	34	Zambia	113	28	Mauritania	137	20	Chad	162
37	Colombia	96	33	Sierra Leone	119	28	Papua New Guinea	137	20	Iraq	162
37	Ethiopia	96	32	Moldova	120	28	Paraguay	137	19	Burundi	165
37	Gambia	96	32	Niger	120	28	Russia	137	19	Congo	165
37	Tanzania	96	32	Pakistan	120	28	Uganda	137	19	Turkmenistan	165
37	Vietnam	96	31	Bolivia	123	26	Angola	146	18	Democratic Republic of the Congo	168
36	Bosnia and Herzegovina	101	31	Gabon	123	26	Bangladesh	146	18	Guinea Bissau	168
36	Kosovo	101	31	Malawi	123	26	Guatemala	146	18	Haiti	168
36	Panama	101	30	Azerbaijan	126	26	Honduras	146	18	Libya	168
36	Peru	101	30	Djibouti	126	26	Iran	146	17	Korea, North	172
36	Thailand	101	30	Kyrgyzstan	126	26	Mozambique	146	16	Afghanistan	173
35	Albania	106	30	Ukraine	126	26	Nigeria	146	16	Equatorial Guinea	173
35	Algeria	106	29	Guinea	130	25	Cameroon	153	16	Sudan	173
35	Brazil	106	29	Laos	130	25	Central African Republic	153	16	Venezuela	173
35	Cote d'Ivoire	106	29	Maldives	130	25	Comoros	153	15	Yemen	177
35	Egypt	106	29	Mali	130	25	Tajikistan	153	13	Syria	178
35	North Macedonia	106	29	Mexico	130	25	Uzbekistan	153	12	South Sudan	179
35	Mongolia	106	29	Togo	130	24	Madagascar	158	9	Somalia	180
34	El Salvador	113									

REPORT OF THE UN SECRETARY-GENERAL ON THE 2019 CLIMATE ACTION SUMMIT AND THE WAY FORWARD IN 2020

(CLIMATE ACTION SUMMIT 2019)

We are in a climate crisis.

Science is telling us that the impacts of climate change are happening now, and faster than we had predicted. This is becoming increasingly evident in our daily lives. In its report titled “United in Science” (2019) published on the day of the Climate Action Summit, the Summit’s Science Advisory Group brought together the key scientific findings of recent work undertaken by major partner organizations in the domain of global climate change research: all pointed to 2019 as one of the warmest years on record and extreme weather events have hit populations from the Bahamas to Mozambique through to Australia, Western Europe, and the United States. Science also tells us what needs to be done and how. The “Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) on the Impacts

of Global Warming of 1.50C above preIndustrial Levels” (2018), demonstrates that we must limit global warming to 1.50C by the end of this century to avoid irreversible and catastrophic impacts. This means that carbon dioxide (CO₂) emissions need to decline by about 45 percent by 2030 and reach net zero in 2050. While the IPCC says that this goal is within reach, to achieve it would require urgent and unprecedented social and economic transformation. Against this backdrop, the initial national climate pledges (Nationally Determined Contributions, or NDCs) made under the Paris Agreement are inadequate. Pathways reflecting countries’ current climate plans imply global warming of about 30C by 2100, with warming continuing afterwards. In addition, 2015-2019 has seen a continued increase in CO₂ levels and other key greenhouse gases (GHG) in the atmosphere to new records, with CO₂ growth rates nearly 20 percent higher than the previous five years. This trend is not estimated to begin reversing by 2030, let alone 2020. People around the world have demonstrated that they understand the severity of the challenge and are asking for solutions. Youth in particular have taken to the streets in the millions, demanding urgent action to be taken. This call cannot be left unanswered. Responding to the urgent need to scale-up climate action, the Secretary-General convened the Climate Action Summit on 23 September 2019 to focus global attention in the face of the worsening climate crisis and to forge new pathways ahead to support the achievement of the Paris Agreement and the 2030 Agenda for Sustainable Development. Leaders at all levels were requested to step-up to the challenge and demonstrate that business as usual is no longer

acceptable. Grounded in science and building on the global framework of the Paris Agreement, the Summit focused on nine key action areas: youth and public mobilization; social and political drivers; energy transition; finance and carbon pricing; resilience and adaptation; nature-based solutions; industry transition; mitigation strategy; and cities infrastructure and local action. The Secretary-General built coalitions consisting of governments, business leaders, subnational actors, indigenous peoples and other civil society stakeholders to develop transformative initiatives for which participants would be held accountable to implement. This novel collaboration between a wide range of stakeholders was critical to ensure solutions had the potential to address the deep social and economic transition required to limit global temperature increase to no more than 1.50C and to transition to climate resilient economies. Countries were also asked to present concrete and realistic plans compatible with these goals. The Secretary-General asked leaders to come to the Summit to present plans, not make speeches. The most ambitious plans were presented on 23 September, creating a unique opportunity

to showcase leadership towards transformative climate action that would make change in the world. In addition to the Climate Action Summit, the Secretary-General also convened the first ever Youth Climate Summit on 21 September, bringing young people into the United Nations, alongside other global leaders, to share their concerns, ideas and commitments for greater climate action. The Youth Summit was a unique opportunity to ensure youth voices from all over the world were heard and their ideas considered in global decision-making processes. To provide strategic guidance and oversight of the Summit, the Secretary-General established a Steering Committee (comprised of heads of United Nations agencies and international organizations, and business, as well as academia and civil society representatives); a Science Advisory Group, and an Ambition Advisory Group, composed of eminent leaders and experts in the field of climate change. These groups met to discuss key issues in the preparation of the Summit and provided advice to the Secretary-General and coalitions to support development of ambitious initiatives for climate action.◀◀

भ्रष्टाचारका सम्बन्धमा विभिन्न संस्थाले गरेको परिभाषा

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल भ्रष्टाचार भन्नाले सार्वजनिक क्षेत्रमा काम गर्ने पदाधिकारी र राजनीतिक वा सरकारी अधिकृतले आफूलाई सुम्पिएको अख्तियारी र शक्तिको दुस्प्रयोग गरी कुनै पनि व्यक्ति वा सम्बद्ध व्यक्तिहरूको निजी फाइदाका लागि प्रयोग गर्ने वा गैरकानूनी व्यवहारलाई जनाउँछ ।

विश्व बैंक निजी फाइदाका लागि सार्वजनिक ओहदाको दुस्प्रयोग नै भ्रष्टाचार हो ।

संयुक्त राष्ट्रसङ्घ भ्रष्टाचार भन्नाले निजी लाभका लागि सार्वजनिक शक्तिको दुस्प्रयोग हो, जसले सार्वजनिक हितमा अवरोध पैदा गर्दछ । (UN Manual on Anti-Corruption Policy Vienna 2001)

एशियाली विकास बैंक भ्रष्टाचार भन्नाले सार्वजनिक र निजीक्षेत्रमा कार्यरत पदाधिकारीहरूको त्यस किसिमको व्यवहारलाई जनाउँछ, जसबाट उनीहरू आफैं तथा आफ्ना नजिकका जो-कोहीलाई पदको दुस्प्रयोग गरी अनुचित र गैरकानूनीरूपमा फाइदा पुऱ्याउने काम गरिन्छ ।

युरोपेली सङ्घ भ्रष्टाचार भन्नाले सम्बद्ध पदाधिकारीलाई आफ्नो कार्यसम्पादनको क्रममा आवश्यक हुने पदीय दायित्व र व्यवहारबाट विमुख तुल्याउने गरी प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्षरूपमा घूस वा अरु कुनै अनुचित फाइदा लिने, दिने, माग्ने, स्वीकार्ने र स्वीकार गर्न सक्ने स्थितिलाई जनाउँछ ।

Transparency International Nepal

Climate Governance Integrity (CGI)

Introduction

Transparency International Nepal (TIN) is a civil society organization dedicated to increasing public accountability and curbing corruption in all walks of life. It is registered at the Kathmandu District Administration Office and is affiliated with the Social Welfare Council Nepal.

TIN is one of the national chapters of Transparency International (TI), an NGO that leads a global movement against corruption. Transparency International is active in more than 100 countries with its secretariat in Berlin. It builds up support for the national chapters as part of a growing international movement for a transparent and corruption-free society.

Climate Governance Integrity (CGI)

The Climate Governance Integrity (CGI) project is the second phase of TI's Climate Finance Governance- CFG initiative that aims to improve the overall standard of Climate governance in Kenya, Rwanda, Peru, Mexico, Costa Rica, South Korea, Bangladesh, Maldives and Nepal. The CGI project was initiated in Nepal in October 2019. Under this project, TI-Nepal aims to promote integrity and good governance in climate change related programs and their finances. TI-Nepal work will also focus on safeguarding climate and climate finance from corruption related issues by proactively engaging with Central, Provincial and Local government of Nepal, multiple stakeholders, victims, media, and civil society representatives.

Project Detail

Expected Outcome

- ☐ Strengthened advice for Global and national policy
- ☐ Increased civil society advocacy

Project period: October, 2019-March, 2021

Budget: € 73,309

Funding Source

The German Federal Ministry of the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety (BMU) through Transparency International (TI).

Activities

- ☐ Climate change mitigation & adaptation, climate finance related policy and plan discussions with Government
- ☐ Interactions with Municipalities on their policies/ measures for climate change mitigation and adaptation
- ☐ Climate change site observation
- ☐ Climate Integrity Pact outcome mapping
- ☐ NGO alliance meetings for a district advocacy plan
- ☐ Public hearing with concerned agencies and among climate change vulnerable communities
- ☐ Women groups' grievance collection related to climate change and environmental issues
- ☐ HS level students' debate competition on climate change and environmental issues
- ☐ Artists'/cartoonists' painting competition on climate change and environmental issues and display on Environment Day
- ☐ Anti corruption day (Dec 9) awareness interaction on climate change and environmental issues
- ☐ CSO capacity building event
- ☐ Meeting with private sector/banks to encourage on climate CSR

Post-Earthquake Reconstruction Work in Nepal, its Successes and Challenges

□ Dr. An Bhandari, et al
Research Team, USDC*

Abstract:

After the devastating earthquake of 25 April 2015, Nepal adopted an inclusive model of post-earthquake reconstruction by engaging key stakeholders. The reconstruction grant was provisioned for those whose houses were damaged due to the earthquake. The reconstruction grant supports at three critical stages which have helped the reconstruction of private houses especially, in rural areas. Transparency and accountability were expected in the reconstruction grants and process throughout. During interactions, peoples' view regarding key service delivery were rated as moderate. A larger number of policies and procedures were effective, while some such as; granting concessional loans and livelihood improvement of affected households remained ineffective. There are many best practices observed like consensus among political parties, community participation, working through local government, and gender sensitivity. There have been positive impacts such as increased awareness on earthquake, skill development for local masons, and generating local employment in reconstruction work. However, there have been negative impacts as well such as a sharp

rise in the market price of construction materials during peak reconstruction phase. Amid this scenario, the role of Transparency International Nepal in the most affected 14 districts has been to serve as a watch-dog to aware and facilitate both service providers as well as to the service recipients. Overall, Nepal's post-earthquake reconstruction work is successful.

1. Background

Nepal is a Himalayan country that stretches between the two tectonic plates: the Indian plate and Eurasian plate. Geologists believe that the collision of Indian and Eurasian tectonic plates has resulted-in skyrocketing mountains of Nepal. The tectonic movement between these two plates cause devastating earthquake at different time intervals. Being a mountainous country impacted by climate change, Nepal is highly vulnerable to several natural disasters such as earthquakes, floods, landslides, avalanches, windstorms, hailstorms, lightning, glacier lake outburst floods, droughts and erratic rainfalls.

A major earthquake hit Nepal with a magnitude of 7.8 Richter Scale on 25th of April 2015 at around 11:56 AM local time with its epicentre at Barpak in Gorkha District at

* Dr. An Bhandari-Team Leader, Bhuwan Bhatta-Socioeconomist, Hemraj Kharel-Statistician, Ishwor Awasthi-Sociologist & Hari Pandey-Data Analyst & Field Coordinator. Based on a research "Post-earthquake reconstruction work, its' success and challenges" conducted by Universal Sustainable Development Consultancy (USDC) for Transparency International Nepal.

a depth of approximately 8.2 km. It was the worst natural disaster to strike Nepal since the 1934 earthquake reckoned as Nabbe Salko Bhuichalo (Earthquake of 1990 Bikram Sambat). The major earthquake of 25 April 2015 and its aftershocks of magnitude 6.7 on 26 April and 7.3 Richter Scales on 12th of May 2015 affected 32 districts of Nepal. Among them, 14 worst affected districts are: Sindhuplanchowk, Dolakha, Ramechhap, Okhaldhunga, Sindhuli, Kavreplanchowk, Bhaktapur, Lalitpur, Kathmandu, Makwanpur, Dhading, Nuwakot, Rasuwa and Gorkha.

The earthquake caused a loss of life of about 8,790 people and injured about 22,300 people (NRA Annual Report 2075/76). Approximately one million private houses, thousands of schools, hundreds of health facilities and government premises and many heritage sites were damaged. The Post Disaster Needs Assessment (PDNA) conducted by the National Planning Commission (NPC) in 2015 estimated that the loss of property in monetary values was worth 7.1 Billion US Dollars.

Having such a huge damage, post-earthquake reconstruction required full commitment and adequate resources too. To this effect, the Government of Nepal established a separate entity reckoned as National Reconstruction Authority (NRA) to command the Herculean task of post-earthquake reconstruction. The NRA mobilized resources, identified affected households, devised policies and started reconstruction work in collaboration with related stakeholders. Transparency International Nepal (TIN) was entrusted to watch the reconstruction works both from service provider's and service recipient's perspectives which required monitoring, facilitation, evaluation and research. Therefore, TIN intended to commission this study.

The purpose of this study was to research "Post-earthquake reconstruction work, its' successes and challenges" in 14 severely affected districts of Nepal. The study was aimed at fulfilling the following objectives: (i) Measure effectiveness of reconstruction acts, regulation, policies, directives, working procedures, (ii) Analyse the processes,

practices, uses and difficulties related to budget and expenditure of reconstruction and rehabilitation work, (iii) Assess the impact on reconstruction work of government procurement policies, processes, plans and practices, (iv) Measure the peoples' and stakeholders' perception and experiences on reconstruction works, successes, impacts, challenges and current issues, and (v) Recommend for improvement of policy, implementation of project (IPERR), local government and the households.

Household survey was conducted by trained Enumerators using a semi-structured questionnaire. In addition to that, the Field Supervisors and Researchers also gathered data from 42 key informants and 14 stakeholder meetings using key informant interview (KII) and stakeholder analysis checklists respectively. The study was conducted from *Ashwin to Margshir* 2076 (October-December 2019) in 42 municipalities representing three local government bodies per district including urban and rural municipalities.

2. Key Findings:

Structural Arrangements – One of the major policy break-through for post-earthquake reconstruction was the establishment of a separate entity - National Reconstruction Authority (NRA) which is guided by the National Advisory Council (*Rastriya Punarnirman Parishad*). The council is chaired by the Prime Minister and Co-chaired by the Leader of opposition party in the parliament. The members of the council represent major political parties, related bureaucrats, academicians, social workers and philanthropists. Likewise, there is a Steering Committee (*Nirdeshak Samitee*) which functions as a central governing body of the NRA. The committee is chaired by the Prime Minister again. Similarly, the NRA has an Executive Committee to perform the duties of the NRA and manage day to day functions, chaired by its CEO. The other members of the executive committee include one Secretary of the office of the prime minister as assigned by the Chief Secretary of the GoN, four members as experts in reconstruction, engineering, law, economics, management, geography, cultural

heritage, development professionals graduated from GoN recognized university, and a person with at least 10 years of international experience in the field of development work, one member-secretary who is also the Secretary of the NRA. The NRA ensures an inclusive reconstruction model and works through:

- ❑ Central level project implementation unit (CLPIU)
- ❑ District level project implementation unit (DLPIU)
- ❑ Grant Management and Local Infrastructure (GMALI)
- ❑ Department of archaeology
- ❑ Local government
- ❑ NGOs, INGOs and school management committees (SMC)

Magnitude of Damage and Earthquake Awareness

- The survey revealed that the private houses of 93.5% of the surveyed households were fully damaged while 6.5 % houses were partially damaged. In regards to the people's awareness on earthquake, the survey revealed that the general awareness among the people on earthquake has increased at present while only 4.5% of the household members had obtained earthquake awareness training before 25 April 2015.

Effectiveness of reconstruction act, regulation & working procedures - Promulgation of required Acts, Policy Guidelines, and Procedures have enabled NRA to implement reconstruction work in collaboration with related stakeholders.

Analysis of the reconstruction policies, regulations, and working processes revealed that a large number of NRA related policies and procedures were effective while few were partially effective. Nevertheless, some policies remained ineffective like: granting concessional loans to earthquake affected households, plantation and supply of timber, implementation of reconstruction fund (*Punarnirman Kosh*), relocation & resettlement of beneficiaries from risky areas, and rehabilitation/livelihood recovery of earthquake affected households.

Reconstruction progress - Despite initial

disappointment of the people, the NRA picked-up the reconstruction pace leading to a success resulting 83% progress in reconstruction as of Poush 2076 Bikram Sambat. The surveyed households had signed grants agreement with NRA for reconstruction of their houses following the given technical standards. The government of Nepal had adopted a policy of providing grant support for reconstruction of private houses in three instalments for which the beneficiary households had to prove that they have properly used the 1st instalment in order to qualify for 2nd and for the 3rd instalment.

A total of 7,923 schools damaged by the April 2015 earthquake 370 were merged and another 350 schools didn't have their own land for reconstruction. So, 7,200 schools required reconstruction of which 5,063 (70.3 %) schools has been completed as of BS 2075/76. To expedite the reconstruction of the schools, NRA has adopted a policy of getting the reconstruction done through different institutions like the school management committees (SMCs), donor-driven contracts, and through non-government organizations (NGOs).

The study found that the reconstruction progress of archaeological and cultural heritage structures was slow. There were 753 archaeological and cultural heritage structures damaged in 14 highly affected districts of which 133 were fully damaged and 622 were partially damaged. Reconstruction progress showed that 380 archaeological structures registering less than 50% progress as of 2075/76.

Procurement Policy & Procedure – Besides generic public procurement policy, the Government has also issued procurement procedure for post-earthquake reconstruction. Provision of approving the lowest cost bidder without quality concerns has implicated delayed reconstruction of archaeological heritage.

Rehabilitation – Rehabilitation of earthquake affected household to recover economic loss caused by the 25 April 2015 earthquake is lacking despite satisfactory reconstruction of private houses. Greater attention required for recovering livelihoods of affected households. Rehabilitation must be an integral part of the post disaster work following

rescue, relief and reconstruction.

Reconstruction budget, expenditure and related difficulties – Post-earthquake reconstruction and rehabilitation required huge financial resources of which the donor agencies committed Four Kharba 10 Arba in Nepalese Rupees of which an agreement of only NPR Three Kharba 32 Arba was signed as of the study period. This indicates that the reconstruction budget was not availed as per the commitment.

Budget and expenditure analysis has shown that the NRA had allocated a total budget of NPR 14432.95 Crore for reconstruction of different sectors like private houses, schools, government buildings, archaeological buildings, roads, trails, security sector buildings, and financial sector buildings of which the expenditure was NPR 8990.63 Crore as of 2075/76. The highest amount of allocation as well as expenditure was for private house reconstruction followed by school sector, government buildings, health facilities and security sector. Overall financial efficiency of the reconstruction budget measured into burn rate disclosed that only 62.29 % was utilized against allocated budget (NRA, annual progress report 2075/76). The study revealed following difficulties related to reconstruction budget:

- 1) Reconstruction fund was not activated
- 2) Donor commitment was not fulfilled as per the commitment
- 3) Allocated budget was not released on time to affected districts
- 4) Budget utilization efficiency of the NRA was low just around 62.29%
- 5) NRA faced difficulty to fulfil the requirement of some donor and funding agencies
- 6) Although overall budget & expenditure data was available but district-wise budget & expenditure was not readily available and also not published in the annual progress report (2075/076).

Best Practices - There are many lessons learnt during the post reconstruction work that could

be cited as the best practices: Political consensus among various parties, Community participation, Working through Local government, Gender empowerment, Utilization of local resources, Initiation of rehabilitation centres even if at nominal scale, electronic transferring reconstruction grants to beneficiaries through banking, Technological innovation in the reconstruction process, NRA technicians conducted research on the strength of mud mortar houses.

TIN's Presence - Transparency International Nepal (TIN) has been implementing "Integrated Post-Earthquake Reconstruction and Rehabilitation (IPERR) project in the highly affected districts in collaboration with the European Union (EU). Key informant surveys conducted among local leaders, DLPIU, and local people has revealed that the TIN's presence at the district level has contributed in many ways i.e. Awareness raised among beneficiary households; Keeping an eye on transparency of reconstruction related matters; Policy improvement; Ensuring social accountability; Facilitating grievances of the earthquake affected people. TIN has been the "Voice of the voiceless people" and contributed to ensure beneficiaries' entitlements.

Impacts - The study revealed several positive impacts of the post-earthquake reconstruction work such as: increased awareness, skill development, piloting of integrated resettlement centres, youth & community mobilization, and employment generation for local masons. However, rise of market price of main construction materials during peak reconstruction period was a negative impact.

Main Challenges - Major challenges faced during the post-earthquake reconstruction work included: procurement policies & procedures of preferring the least cost bidder without quality, lack of adequate financial resources, Inability of NRA to get committed fund from donor/funding agencies, delay in releasing grant amount although budget was approval, delay in field monitoring & technical supervision, difficulty in getting construction materials, land ownership problems, problem related to reconstruction in urban areas, archaeological

issues, problems related to integrated settlement and others.

Recommendations - In totality, the post-earthquake reconstruction seemed very satisfactory with its more success in rural areas as compared to urban-based reconstruction. For further improvement, the study recommends to policy, implementation, local government actions, TIN/IPERR and for the households:

i) Policy level – Formulate insurance policy for urban houses to reduce reconstruction grant burden to national budget in case of such disasters. Devise grant support policy based on the percentage share of the total cost of construction of a typical earthquake resistant private house instead of lump-sum basis. Strengthen a permanent mechanism to effectively deal with the earthquake disasters and similar other disasters i.e. National Disaster Risk Reduction and Management Authority (NDRRMA). Make civic societies and local governments more accountable in reconstruction work with strict supervision from CLPIU and DLPIUs. Provide integrated service from one-window system. Formulate workable soft loan policies in collaboration with banks and financial institutions.

ii) Implementation level - Proper identification of beneficiary households with full technical parameters at once will substantially help reduce grievances based re-assessment time, thereby accelerate reconstruction work; Timely release of allocated budget; Real time monitoring (RTM) is vital for expediting the reconstruction work, therefore NRA/NDRRMA should adopt RTM system effectively. Support with special income generating activities for weaker sections (Dalits and poor households) to enable them to recover from the lost opportunities caused by the disaster. For future reconstruction, NDRRMA should coordinate with the private sector to control price of construction materials. Disaster risk reduction information should be adequately shared and affected households be counselled

properly and timely. NRA's annual report 2075/76 also does not clearly show district-wise budget and expenditure, therefore, it is recommended to keep prompt financial records of each districts and publish in annual report for transparency.

iii) Local government - Expedite the process of approving house maps of earthquake affected households. Recommend genuine earthquake affected households to be a beneficiary for reconstruction grants. Identify suitable location for resettlement of landless households & people staying in risky topography and recommend that to NRA for resettlement benefits to such households.

iv) Project level /IPERR - Increase monitoring strength; Raise issue of opportunistic rise in market price of construction materials; Raise issue related to quality of construction materials; Greater focus to backward communities especially in rural municipalities.

v) Household level - Make use of received instalments as per the agreement; Get appropriate information on all receivables & responsibilities and comply with agreed-upon commitments.

References

1. Bhandari, An Singh (2019), Post-Earthquake Reconstruction, Progress and Challenges; An article published in Transparency (Pardarshi) bulletin, year 18, no.2, Transparency International Nepal, Ashoj, 2076 (2019).
2. Government of Nepal (2063), The public procurement Act, Government of Nepal
3. Gyewali, Sushil (2019), Chief Executive Officer of NRA. An article on Reconstruction in Nepal: Lessons Learnt and Way Forward, published in the Milan, special issue of Japan Alumni Association of Nepal (JAAN), 45th Annual Function, JAAN, Kathmandu, Nepal
4. National Reconstruction Authority
5. Thapa, Dilli Ram, 2018, Seismicity of Nepal and the surrounding region, Department of Geology, Birendra Multiple Campus, Tribhuvan University, Nepal, Bulletin of Department of Geology, Tribhuvan University, Kathmandu, Nepal, vol. 20-21, 2018, pp. 83-86. ◀◀

Public Procurement in Nepal

□ Shakti Prasad Shrestha

Expert

Public procurement refers to the process of acquisition of goods, works and services by public entities. These goods, works and services are required to enable public entities to fulfil their economic, legal and political mandates in providing the citizens with essential services, such as public utilities, educational system, medical services and facilities, defences and infrastructure. In other words, most of the public services are delivered through public procurement. All inhabitants of a country are beneficiaries of the public procurement system. Public procurement is a crucial pillar of services delivery for governments. Development goals cannot be achieved without public procurement. Public procurement translates the budget into service. As public procurement accounts for a substantial portion of the taxpayers' money (almost 20 percent of the GDP and 60 to 70 percent of the yearly budget is spent through public procurement (PPMO 2017). The Governments are expected to carry it out efficiently and with high standards of conduct in order to ensure high quality of service delivery and safeguard the public interest. An effective procurement system plays a significant role in Government for avoiding mismanagement and waste of public funds. Public procurement plays significant role in improving good governance, public sector management and accountability. Poor public procurement practices result

in waste of scarce public funds and affects economic development. The Government of Nepal (GoN), like most governments around the world, is the largest buyer of goods, works, and services in the country. Almost 60 to 70 percent of the annual national budget goes to procurement. Hence, public procurement plays a critical role in the economy and is an important factor in economic growth. Sound and efficient use of scarce public resources is the responsibility of the government and every public entity. Public procurement is the fundamental and integrated part of the good governance and public financial management in the country. Sound procurement practices plays important role in the service deliveries and to produce timely result and accomplish the goals and objectives of the entity. So, the GoN initiated governance reform program in various areas for effective public service delivery.

As a part of this reform agenda, Government of Nepal has promulgated Public Procurement Act, 2007 (PPA). and Public Procurement Regulations, 2007 (PPR). This Act and Regulations form the legal framework for the public procurements. Transparency, fairness, competition, value for money, equal access to all bidders and non-discrimination are the fundamental principles of public procurement. The legal framework has made the procurement procedures and decision making process much

more open, transparent, objective and reliable, obtain the maximum returns of public expenditures in an economical and rational manner. It has promoted competition, fairness, honesty, accountability and reliability in public procurement processes for ensuring good governance.

The PPA and PPR has made provisions to provide clear and consistent information on entire procurement cycle to potential suppliers, contractors and other relevant stakeholders so that the public procurement process is well understood and applied as equitably as possible and promote fair and equitable treatment for potential suppliers. Governments may adapt the degree of transparency according to the recipient of information and the stage of the cycle. In particular, confidential information may be protected to ensure a level playing field for potential suppliers and avoid collusion. They should also ensure that public procurement rules require a degree of transparency that enhances corruption control as public procurement has been identified as the government activity most vulnerable to corruption. As a major interface between the public and the private sectors, public procurement provides multiple opportunities for both public and private actors to divert public funds for private gain. Time over run, cost overrun and quality of procurement are the major issues that we often hear in this regard. So, mechanisms should put in place to prevent such risks in public procurement. Civil society organisations, media and the wider public should have access to public information on the key terms of public contracts. It is critical that government authorities establish adequate internal and external control mechanisms, including monitoring by civil society. Procurement officials must meet high professional standards of knowledge, skills and integrity and ensure that public funds are used in procurement according to the purposes intended. Any suspicion of wrong doing must be followed up in the appropriate form so that corrupt operators understand that their activities are likely to be discovered and they will be penalized severely. Efforts to prevent corruption in public procurement must be seen as the responsibility of

both public officials and the Suppliers/Contractors.

The procurement legal framework has further developed into policies and procedures, procurement manuals and guidelines, technical notes, including standard bidding documents that are used to call for offers from contractors, suppliers and service providers. The guidelines govern from the identification of a requirement through to the closing out of a contract.

There are many steps in the procurement process - stretching from need identification, procurement planning, cost estimation, pre-bid preparation, bid invitation, bid evaluation, contract award and its execution, reporting and auditing. If the procurement process is not managed in an efficient and transparent manner, interest among suppliers in competing for procurement contracts decreases, which leads to fewer choices and higher prices for the procurement.

Public Procurement Monitoring Office (PPMO) is established under the Office of the Prime Minister and Council of Ministers (OPMCM) heading by the Gazetted Special Class Official of the Government of Nepal for implementing Public Procurement Law provisions effectively by facilitating procurement proceedings. PPMO came into operation from the GON's decision of August 20, 2007. The major functions, duties and powers of the PPMO as provisioned in the PPA are as follows:

- a) Make necessary recommendations to the GON for reform in the procurement policy/laws,
- b) Issue technical guidelines and manuals,
- c) Prepare standard bidding documents, prequalification documents, procurement contract document and documents relating to proposal to conduct procurement proceedings,
- d) Collect statistics of procurement proceedings, monitor and conduct technical auditing in order to know the status of compliance with the Act, Regulations and manuals,
- e) Provide opinion and advices to the PE, if they seeks opinion and advices on the matter as referred to in the PPA/PPR,

- f) Establish and operate procurement website,
- g) Publish a bulletin for information dissemination,
- h) Make arrangements for regular training program for bidders and employees,
- i) Make necessary criteria of exclusion from the blacklist and exclude from such blacklist as per the criteria,

However, PPMO has not been able to deliver an efficient and effective procurement system and resolve the issue of the implementation of the procurement legislation. Most of the task assigned by the PPA and PPR are still unresolved. Organizational Structure of PPMO has been poorly designed. Significant units such as Planning, Research and Development, Information Technology, Pool of Expert, etc., are missing from the structure. Public procurement is inadequately monitored because of inadequate trained staff, underfunded resources, and inadequate motivated staff in PPMO. Research and Development function of PPMO

is also very poor so that it is unable to analyze major procurement issues and recommend for improvement.

PPA/PPR has not been implemented effectively due to insufficient backstopping services to Public Entities, inadequate guidelines and technical notes, inadequate trained manpower in public entities, inadequate monitoring from PPMO. Due to political protection and lack of effective cooperation of security, collusion among the bidders and intimidation at the time of bid submission are in existence both in the central and district level. However, use of the EGP system has significantly decreased the volume of the collusion among the bidders. Most of the officials designated for procurement are not well versed to accompany with the basic provisions of public procurement law which has decreased the efficiency and outcomes of public procurement. ◀◀

(Shakti P. Shrestha is former Deputy Comptroller General of Nepal)

अपिल

शिक्षा, स्वास्थ्यजस्ता जनसरोकारका कामसम्बन्धी योजना, बजेट र खर्चका विवरणबारे सहज तवरले सूचना पाउनु हरेक नागरिकको अधिकार हो । सरकार, नागरिक समाज र निजी क्षेत्रको सहकार्यमा आम-नागरिकको स्वास्थ्य र जीवन रक्षाका लागि स्वास्थ्य क्षेत्रसम्बन्धी खरिद-बिक्री, सेवा र सूचनाप्रवाह खुला र पारदर्शी बनाऔं ।

Anti-corruption in Nepal: After Democratic Restoration in 1990

□ **Rajeev Kunwar**
PhD Researcher

After the second advent of democracy in 1990, new political changes and set-up started to open up and democratize the state and society of Nepal. Since then the political party in power exhibited policy commitment to anti-corruption, decentralization, good governance and public interest information based on transparency approaches serving the needs of democracy and open society. In this pursuit, oversight and anti-corruption agencies created were even constitutionally designed to emphasize their autonomy, impartiality and transparent proceedings. Further to counter challenges and pangs of corruption in bureaucracy, the government of Nepal had instituted immediate agencies under its jurisdictions as well. On rhetorical terms, political parties in Nepal are unanimous and unequivocal to control corruption, leakage and seepage. There are no fundamental differences as such on public policy on anti-corruption matter for the last 27 years. But the question remains why Nepal is a corrupt state and it is on the brink of failure with legal impunity rising at alarming levels.

Likewise, public perceptions have not been reformed and improved substantially in anti-corruption strategy and actions. Citizens, the principal stakeholder are battered by the brunt of increasing depth and breadth of corruption. On the paper works of the government, anti-corruption delivery has an excellent repertoire.

But on the ground reality, impact making changes have not been felt and experienced. Translating rhetoric and discourses into habitual actions are inadequate. On the background of spreading tentacles of multi-headed octopus which is devouring the public finance and public account rapaciously, it is daunting to clean up the messy public affairs. It is also a formidable challenge to control the human induced and seduced illicit affairs of the abuse of public power and public authority in Nepal.

With no hindsight or foresight to curb corruption, political promises tend to be hollowed out. Public intellectuals and civic activists witness some unjust appropriation of state resources – administrative, financial, monetary and public power. Nepal's focus is inevitably on public sector corruption. Citizens' normative thought would like to see the moral uprightness of vanguards to promote integrity. They want to see public officials ought to maintain and enhance probity and propriety from the current status. Anti-corruption stakeholders expect that the fountain of good conduct, unspoiled character and untainted traits emanate from the power holders. So that such benchmarks could be set on other sectors – private, non-profit and media in a given condition of the state.

Much has been said and much has been undertaken by the government. Annual reports

of the government bespeak and reveal that corruption in the country is widespread. And due to clandestine, “well-hidden” and “well-concealed” motives, our probe does not answer some of these profound questions of corrupt practices that are always eating out our peace, happiness and prosperity. Even though Nepal’s legal instruments and mechanism in place are second to none, the legal application is feeble which is not enough to curb the multiplying corruption with oft excuse of political instability and transition. Legal formulation, legal execution (implementation) and legal adjudication (interpretation) are the domain of the three organs of the government, wherein always fool-proofing the loopholes invite legal amendments. This does not satisfy at present times as the legal changes are done in a novel and subtle manner to escape from such laws by its practitioners who are skilfully corrupt and corrupting agents. Therefore, it can be deduced that the ultimate onus lies on political leadership and party in power as well as bureaucrats of the administrative state apparatus. The latter realm is infested with adhocism, discretion and expedient behaviours. It has become our norms rather than exceptions in our quality of political and administrative conduct. Ritualistic exercises such as departmental and constitutional agency reporting have not been addressing corruption seriously. It is not attendant upon resolving issue based problems of governance. Thus, time demands that our public policy must meet action now than never. In addition to this, social science must be ready to intervene to correct and extirpate with possible potency, the dregs of corruption in the state. Apart from such description of the status of governance, we can also draw some valuable insights and lessons from the South Asian region and beyond particularly Bhutan and Singapore for maintaining higher standards of good governance and anticorruption.

By 2020 Bhutan hopes to achieve 20th rank in the Corruption Perceptions Index. It is said to be impressive to see a forty-fold increase in per capita gross domestic product in five decades despite existing harsh conditions similar to Nepal. Bhutan has stressed on four key areas to improve good

governance in the country – 1. mainstreaming ethics and a value-based system in the broader social fabric; 2. strengthening service delivery mechanisms, particularly at local levels; 3. further simplifying the regulatory regime, including – a. facilitating ease of doing business, and b. tackling challenges in procurement processes and 4. further strengthening the institutional capacity of Royal Audit Authority and Anti-Corruption Commission – at former, resourcing to attain its high-set benchmarks and strengthening its ability to reach out to the local level through a regional presence; and – at the ACC, greater independence from the Royal Civil Service Commission, as well as improvements in staffing and resourcing levels.

Several factors have contributed to significant achievement in successfully sustaining transformational socioeconomic and political changes – i. bold and visionary leadership, ii. strategic visioning and rigour of policy design, iii, a capable civil service with esprit de corps and iv. a coherent and cohesive system and structure of government. Promotion of good governance is amongst four pillars supporting Bhutan’s indigenous concept of Gross National Happiness. It is noted that the primary reason for the sustained performance of Bhutan in good governance, especially on the control of corruption, has to do with the quality of those institutions that stand at the vanguard of ethics in public sector management in the country.

Corruption cases in Singapore are mostly handled by the Singapore Corrupt Practices Investigation Board (CPIB), a government agency which directly investigates and prosecutes public sector and private sector corruption. It was founded in 1951 even before its independence from the British colonial rule. It is stringent even on the “grey areas” which are dealt with total commitment to punitive anticorruption actions. It is said that corruption control is a “strategic tenet” of the Singaporean system of governance led by the People’s Action Party (PAP). The Framework of Corruption Control in Singapore consists of four pillars, consisting of 4As which are effective anticorruption acts (or laws), effective anticorruption agency, effective adjudication

(or punishment) and efficient government administration. Prevention of Corruption Act (PCA) was enacted in 1960 which has undergone numerous amendments to empower investigation officers, enhance punishments for corruption and plug loopholes to prevent exploitation by criminals.

The law must embolden its enforcement with a cutting edge and it must be armed with teeth for law enforcement. In Singapore, demand-supply dynamics are curbed, bribe givers and takers are booked either by executing “presumption clause” to those who commit graft or invoked double punishment – one to the state and other to the principal company or by agency liable for the penalty by the State, and foreign country bribery practices by Singaporean citizens considered as a national offence. Singapore’s Parliament (Privileges, Immunities and Powers) Act ensures that Member of Parliament does not exhibit conflict of interest in pecuniary ways. Additionally, the Political Donation Act compels to make disclosure political financing and make the transparency of sources of its funding. Other statutes regulating Government bodies prohibit and deter corruption such as in the Customs Act of Singapore.

CPIB of Singapore reports directly to the Prime Minister and its functional operation is without fear or favour. CPIB’s independence of action was guaranteed by the Constitution to remove hurdles and blockades of the government of the day for the investigation to proceed by the elected President of Singapore. There are preventive and administrative measures in the public sector. Singaporean Civil Service has initiated major reforms in May 1995 under the “Public Service in the 21st Century” “to attain sound administrative governance, organizational excellence and service oriented.”

Thinking beyond our contemporary rhetoric and discourses, firstly, a piece of comprehensive information (facts) and knowledge must be obtained so that we can synchronize the cogs of good governance, the rule of law, checks and

balances in the political system and independence of the judiciary in a harmonic manner. Secondly, a stable political economy must be in tune with a common program to oversee the public treasury in a disciplined manner and reallocate public money to areas where it deserves to be. Thirdly, relative economic growth in the sustainable economy could divert attention from excessive and unwanted interference in the business of peace, happiness and prosperity.

Overall, our political will, notwithstanding implementation degree and enforcement capacity within the state must be buttressed simultaneously to undo corruption and cure its inter-allied symptoms. Finally, our preoccupation in the current history should be to pressurize the government to streamline the obesity of the state in the context of “restructuring.” Also, to prune fiscal and economic affairs by redressing the intricacies of the corrupt past and taking forward steps through smart and innovative governance with the proactive and intelligent government. And lastly, there must be a convergence or a meeting point of top-down and bottom-up approaches to cleanse the political and administrative nexus from a reservoir of corruption.

Around 19 agencies exist to curb corruption in Nepal. Agencies like CIAA overlooks policy corruption, to be more specific, in the form of irregularities in decision making and implementing of OPMCM. So far, the studies on anti-corruption in Nepal reveal the conflict of interest, “uncertainty, overlapping and indecisiveness” in terms of roles and functions with the creation of anti-graft agencies in the country. A substantive and tangible change in administrative apparatus, ethics of public service seekers and business code of conduct can kick-start Nepal’s National Integrity policy. Meeting bottom-line of no taxation without anticorruption in action could restore trust, credibility and legitimacy of the state and government.◀◀

(Rajeev Kunwar is a doctoral student of political science at the Tribhuvan University)

Climate change experienced by the users of Bhakarjung Community Forest, Annapurna Rural Municipality Ward no. 3, Gandaki Province, Nepal

□ Civil Society for Good Governance, Kaski

Background

Nepal shares merely 0.06% of global greenhouse gas emission (TU-CDES, 2017). Despite the small contribution, Nepal is among the most vulnerable countries to the increasing impacts of climate change (Eckstein, Künzel, Schäfer, & Wings, 2019). In Nepal, increasing temperature and changing precipitation pattern are affecting both people and natural systems on which people's lives and livelihoods depend. In this context, the users of Bhakarjung Community Forest, Annapurna Rural Municipality Ward no. 3, Gandaki Province, Nepal were asked about their climate change experience. This report summarizes the key points from the discussion.

Changes that the users are experiencing

The user agreed that the temperature is rising, i.e., summers are getting warmer and winters are getting milder. They mentioned that during the month of Falgun (mid-February until mid-March) the weather was mildly cold earlier but now the temperature is increasing and it is scorching heat similar to summer. The users are finding it hard to do their farming activities during midday. Similarly, they were univocal about the increasing inconsistency in precipitation pattern. One of the users recollected

her family had to use pipe to fetch water from nearby stream to plant rice in absence of adequate monsoon rain last year. The users were delighted to finally receive good winter rainfall and snowfall after 15 dry years. One of the users said this is how the winters used to be 15 years back in terms of precipitation.

Impacts that the users are facing

Due to climate change agriculture, forests, water, infrastructures and human health that the users depend on and value are being affected. For the users to whom rice is the staple food, late onset of monsoon is delaying the time of cultivation of rice. The users were relieved that despite the delay in the rice cultivation time, the time of ripening of rice has not delayed. However, they were not so sure but they credited this to increasing temperature. The users were worried that they are being forced to use pesticides to control increasing pest infestation.

Increasing aphid infestation is causing severe damage to vegetable crops while increasing weevil and moth infestation is causing serious damage to stored grains. Further exacerbating the situation, the number of monkeys in the area has skyrocketed in the recent years and, are causing serious damage to crops. The users were also worried about

¹ This report based on the site observation was prepared by Surya Maharjan for SUNAS Pokhara in 2076 BS.

² Users are a group of local households that have traditionally been utilizing and/or relying on the targeted patch of forest.

³ A community forest is a part of a national forest that has been handed over to a group of users for its development, conservation and utilization for the collective interest.

invasive species invading their fields and forests rapidly. Invasive plant species such as Nilo-gandhe (*Ageratum houstonianum*) and Banmara (*Ageratina adenophora*) that are posing severe adverse impact on agro- and forest-biodiversity and productivity. The users detailed Painyu (*Prunus cerasoides*) that used to be once abundant in the area have now almost disappeared.

Increasing Banmara invasion has made their community forests uninhabitable for the wildlife. The users were overwhelmed by phenological changes that they are witnessing. They recounted Rhododendron flowering two months earlier than it used to, and “Jethe aaru” (a species of peach that used to ripen in the month of Jestha (mid-May – mid June) as its name specifies) ripening a month earlier than it used to. For the past few years, increasing caterpillar infestation on Utis (*Alnus nepalensis*) is troubling users from entering their forest for fodder and fuelwood collection. The users were also concerned that springs across Annapurna Rural Municipality are gradually losing water despite being an area receiving relatively higher amount of rainfall. They were also alarmed that the frequency of heavy downpours has increased.

The memory of the devastating landslide triggered by the heavy downpour of 29th July 2015 was still fresh memory of the users as was its ugly scar in the middle of their community forest. The users were also alarmed about the heavy downpours washing away roads and other infrastructures and intensifying gully erosion. Likewise, the users expressed their serious distress about increasing health concerns raised by increasing mosquitoes in the area. Mosquitoes that were not common in the area are nowadays there in huge number and for considerably longer period of time.

However, as mentioned above climate change has not only posed adverse impacts on lives and livelihoods of the users but also created some opportunities. The users were grateful that the winter vegetables production is getting better and they could grow two crops of potato nowadays. In

past, potatoes were grown only in summer but now they could also be grown in winter.

Mitigation and adaptation efforts being undertaken

Although the users have been experiencing climate change and its impacts for past few decades, they were unaware about the term “climate change” and science behind it until few years back. The users recounted it was only after the Hariyo Ban Program (HBP) taught them about the climate change, its impacts and need to take planned mitigation and adaption actions, they could make connections between the climatic changes that they have been witnessing to the climate change, and the challenges that they have been facing to the climate change impact. With the help of HBP, the users now have prepared “Community Adaptation Plan of Action (CAPA)” and initiated planned adaptation activities in the area. Under CAPA, they have started undertaking adaptation actions like protecting drying up springs, stabilizing gullies and roads, constructing recharge ponds, and off-season vegetable farming in plastic tunnels. In addition to the adaptation activities, the users have also started undertaking mitigation actions like sustainable management of their forest, plantation, and installation of biogas plants and fuel-efficient and less polluting improved cooking stoves. The users were proud that all 143-user households in the area have already switched to fuel-efficient and less polluting improved cooking stoves and the area has already been declared indoor smoke free village.

Road ahead...

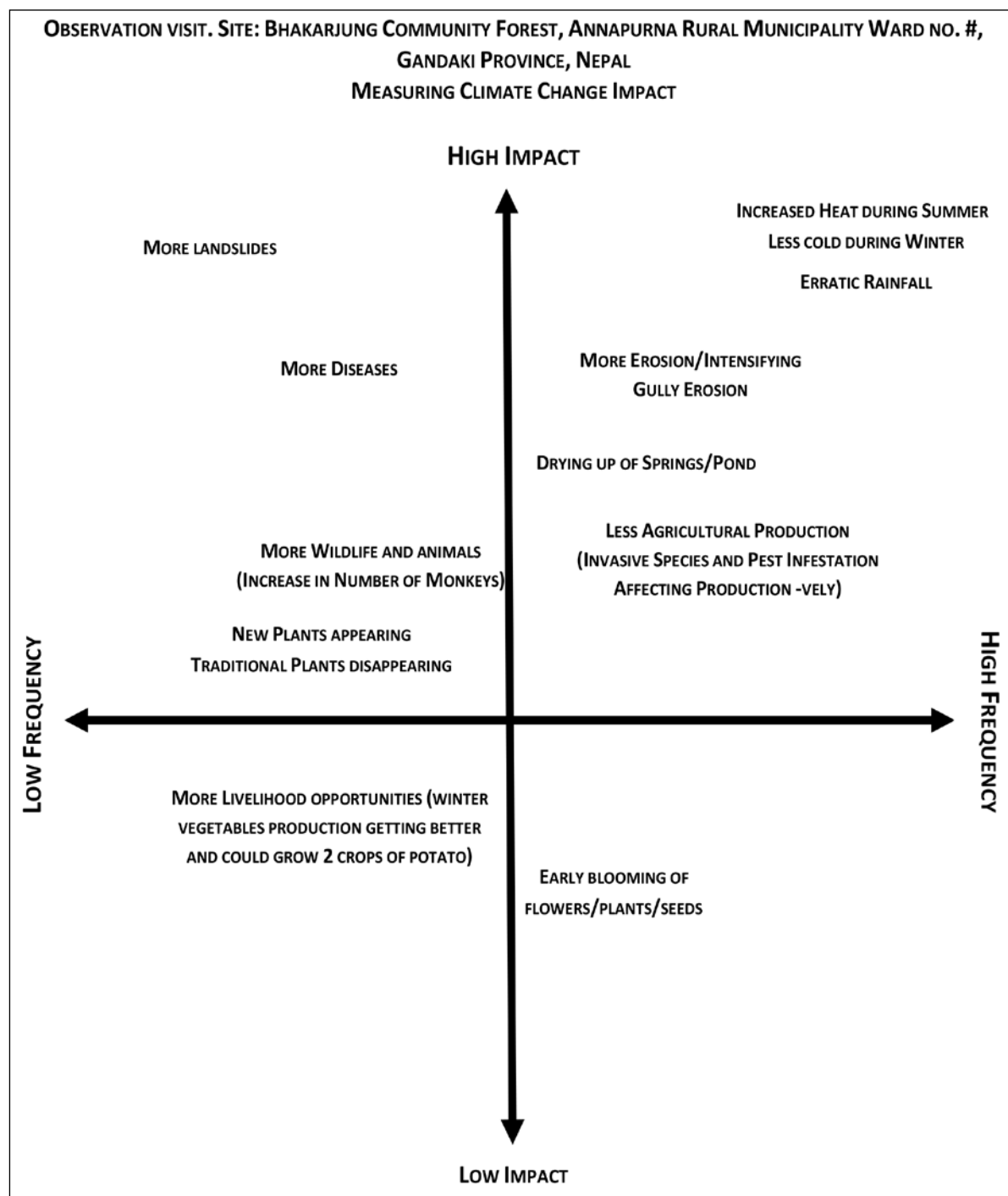
The users were aware that the programs like HBP are there only for a time being. Therefore, they were hoping that the climate change adaptation and mitigation will be mainstreamed in the local development planning process and local governments will allocate sizeable budget for climate change adaptation and mitigation. The users wished programs such as “One Ward One Pond Program”, and “Bar Peepal Plantation Program” initiated by the local government will ultimately pave the way towards mainstreaming of climate change adaptation

and mitigation in the local development planning process. Last but not the least; the users stressed the need of additional technical and financial support for mitigation of threats being posed to agro- and forest biodiversity by the invasive plant species, and management of increasing pests and monkeys. ◀◀

References

Eckstein, D., Künzel, V., Schäfer, L., & Wings, M. (2019). GLOBAL CLIMATE RISK INDEX 2020: Who Suffers Most from Extreme Weather Events? Weather-Related Loss Events in 2018 and 1999 to 2018.

TU-CDES. (2017). Nepal's GHG Inventory - For Third National Communication to the UNFCCC.

केही मुख्य नीतिगत विषयमा प्रेस विज्ञप्ति

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपालद्वारा जारी अपिल

कोभिड-१९ सम्बन्धी विपद् व्यवस्थापन कार्यमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता र सदाचार कायम होस्

अहिले सारा विश्व कोभिड-१९ संक्रमणको महामारीबाट आक्रान्त छ । यस महामारीबाट २४ लाखभन्दा बढी संक्रमित भई १ लाख ७० हजारभन्दा बढीले ज्यान गुमाएका छन् । यसको रोकथामको लागि धेरै मानिसहरू आइसोलेशन, क्वारेन्टाइन वा उपचारको क्रममा छन् । सामाजिक दूरी बढाउन संसारभरि नै विभिन्न देशहरूले लकडाउन गरी आवात-जावत, उडान र सीमामा बन्देज लगाएको अवस्था रहेको छ ।

विपद्को यस विषम परिस्थितिमा नेपालमा संक्रमणको सम्भावना कम गर्न सरकारद्वारा करिब ५ हप्ताको राष्ट्रव्यापी लकडाउन चरणवद्धरूपमा वैशाख १५ गतेसम्म लागू गरिएको छ । आवश्यक सावधानी अपनाउने, घरमै बस्ने, विदेशबाट आएकालाई क्वारेन्टाइनमा राख्ने र शंका लागेकालाई परीक्षण गर्नेजस्ता काम केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट सुरु गरिएको छ । लकडाउनको समयमा संक्रमण कम गर्न सबैले सरकारलाई सहयोग गर्ने क्रममा स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, स्थानीय जनप्रतीनिधि, सञ्चारकर्मी, समाजसेवी र सहयोगी सक्रिय रहेका छन् ।

कोभिड-१९ सम्बन्धी तिनै तहका सरकारबाट भइरहेका र अब हुने विपद् व्यवस्थापनका कार्यमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता र सदाचार कायम होस् भन्ने हेतुले भ्रष्टाचार विरुद्ध सक्रिय ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपालद्वारा सम्बन्धित पक्षको ध्यानाकर्षणका लागि यो १० बुँदे अपिल जारी गरिएको छ र

१. कोभिड-१९ सँग सम्बन्धित प्रयास र कार्ययोजना थप प्रभावकारी बनाउन सामूहिक र क्षेत्रगत प्रयास जरुरी छ । विषयगत विषेशज्ञहरू सम्मिलित समितिहरूबाट यस विपद् व्यवस्थापनका चरणवद्ध कार्ययोजना निर्माण गरी लागू गरिनु आवश्यक छ ।
२. कोभिड-१९ संक्रमण रोक्ने केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारका राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय कार्ययोजनामा भ्रष्टाचार र अनियमितता हुनबाट रोक्ने

र भएको खण्डमा कडा कारबाही गर्न जरुरी छ ।

३. कोभिड-१९ रोकथाम गर्ने केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकार र तीनका निकायहरूको समन्वयात्मक कार्यमा जवाफदेहिता बढाउन जरुरी छ ।
४. कोभिड-१९ संक्रमण रोक्न तिनै तहको सरकारबाट विनियोजित बजेट र संकलित रकमका साथै तिनको प्रयोग एवं खर्चको विवरण सर्वसाधारणका लागि पारदर्शी बनाइनु पर्दछ ।
५. कोभिड-१९ रोकथामसम्बन्धी उपकरण, सामग्री तथा औषधि सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र ऐन-कानूनबमोजिम तोकिएका, जिम्मेवार तथा विशिष्टकृत निकायबाट किफायतीरूपमा गरिनुपर्दछ ।
६. सरकार र संघ-संस्थाहरूभित्रैबाट कोभिड-१९ सम्बन्धी कार्यलाई पारदर्शी बनाउने वा अनियमितताबारे जानकारी दिने कर्मचारी र अन्यलाई कारबाही नहुने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनुपर्दछ ।
७. कोभिड-१९ सम्बन्धी काम-कारबाहीबारे सूचना माग्न पाउने नागरिकको हक सरकारद्वारा सम्मान गरिनुपर्दछ ।
८. कोभिड-१९ नियन्त्रण सहयोगी औषधि, मास्क, स्यानिटाइजर, साबुन, चस्मा, प्रोटेक्टिभ लुगा, भेन्टिलेटर आदि सरकारबाट तोकिएका स्वास्थ्य संस्थामा यथाशिघ्र उपलब्ध गराइनु पर्दछ ।
९. सरकारीस्तरबाट हुने कोभिड-१९ को रोकथाम र नियन्त्रणसम्बन्धी सबै प्रकारका विपद् व्यवस्थापनका प्रयासमा मानवअधिकार र जनचाहनालाई केन्द्रविन्दु बनाइनु पर्दछ ।
१०. कोभिड-१९ सम्बन्धी सरकारी प्रयास र कार्यमाथि संसद्द्वारा सक्रियरूपमा निर्देशन, अनुगमन र सुपरिवेक्षण गरिनुपर्दछ ।

मुकुन्द बहादुर प्रधान, महासचिव

मिति: २०७७ वैशाख ०९

स्वास्थ्य सामग्री खरिद प्रकरणको ध्यानविन होस्

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल भ्रष्टाचार विरुद्धमा निरन्तर खबरदारी गर्ने संस्था हो । कोभिड-१९ को प्रकोपबाट अहिले मुलुक आक्रान्त छ । यस राष्ट्रिय

विपदाको व्यवस्थापनमा सरकार र मातहत निकायहरू खासगरी स्वास्थ्यकर्मी र सुरक्षाकर्मीहरू आ-आफ्नो सुरक्षा खतरा मोलेर पनि अनवरतरूपमा लागि परेका

छन् । उनीहरूप्रति टीआई नेपाल धन्यवादसहित उच्च सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छ ।

आज मुलुकले यस राष्ट्रिय विपदासँग लड्न सरकारलाई पूर्णरूपमा साथ र सहयोग दिइरहेको अवस्थामा आपतकालिन संवेदनशीलताको दुरुपयोग गर्दै राजनीतिक नेतृत्व तहकै संलग्नतामा अति आवश्यक स्वास्थ्य सामग्रीहरूको खरिद प्रकरणमा राष्ट्रघाति कमिसनखोरहरूसँग साँठगाँठ गरी राज्यकोषको चरम अपचलन गर्ने दुष्प्रयासको सञ्चारमाध्यम तथा नागरिक समाजले उजागर गरेका छन् । यस खरिद प्रकरणमा गलत नियत थियो भन्ने कुराको पुष्ट्याई सरकारको सोसम्बन्धी पछिल्लो निर्णयले नै गरेको छ ।

सार्वजनिक खरिद गर्दा सम्बन्धित कानूनबमोजिम स्वस्थ प्रतिस्पर्धाको आधारमा स्वतन्त्र, निष्पक्ष र पारदर्शी तरिकाले गर्नुपर्नेमा कहिले नीतिगत निर्णयको नाममा त कहिले सरकार-सरकारबीचमा खरिद गर्ने नाममा सरकारले पटक-पटक विचौलिया एवं दलालसँगको मिलोमतोमा राज्यकोषको ठूलो रकम अपचलन गरिरहेको कुरा कसैबाट छिपेको छैन । यस्ता अनियमितताका

भ्रष्टाचारीउपर निर्मम कारबाही होस्

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपाल, भ्रष्टाचारविरुद्ध खबरदारी गर्ने नागरिक संस्था हो । नेपाल सरकारले भ्रष्टाचारविरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति अपनाउने घोषणा गरेपश्चात् नेपाली जनतामा केही आशाको सञ्चार भएको थियो । तर, लामो समय बित्न नपाउँदै कहिले मन्त्रिपरिषद्को नीतिगत निर्णयका नाममा त कहिले सरकार सरकारका बीचमा हुने खरिद सम्झौताका नाममा एकपछि अर्को हुँदै पटकपटक अनियमितता र भ्रष्टाचारका प्रकरणले वर्तमान सरकारको भनाइ र गराइमा सामञ्जस्यता नदेखिएको अनुभूति हुनथालेको छ ।

हालै मात्र सेक्युरिटी प्रेस खरिद प्रकरणमा तत्कालीन बहालवाला मन्त्री र दलालका बीचमा ७० करोडभन्दा बढी रुपैयाँ कमिसनको नाममा भ्रष्टाचार गर्ने बदनियतबाट बार्गेनिङ भइरहेको श्रव्य सामग्री प्रचारमा

अन्य ठूला भ्रष्टाचार प्रकरणहरूमा पनि यथाशीघ्र कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाइयोस्

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल (टीआई) नेपाल भ्रष्टाचारका विरुद्धमा निरन्तर खबरदारी गर्ने एउटा नागरिक संस्था हो । हालै अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले ललिता निवास बालुवाटार जग्गा प्रकरणमा भूमाफिया, उच्च पदस्थ कर्मचारीहरू र राजनीतिक नेतृत्व तहसमेतलाई कारबाहीको दायरामा ल्याई भ्रष्टाचारको अभियोगमा मुद्दा चलाइएको विषयलाई टीआई नेपालले

बारेमा सञ्चारमाध्यम एवं नागरिक तहबाट बराबर सचेत गराइरहँदा पनि सरकारले उनीहरूको आवाजको उपेक्षा गरेको मात्र होइन, उनीहरूलाई सरकार विरोधीको रूपमा चित्रित गर्ने गरिएको छ । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलको मान्यता के हो भने, 'जब नागरिकका आवाजहरूको उपेक्षा गरिन्छ, तब मुलुक निरंकुशतातर्फ उन्मुख हुन्छ । निरंकुशताले सुशासनको त धज्जी उडाउँछ नै, लोकतन्त्रको भविष्य पनि धरापमा पार्दछ ।'

अतः प्रधानमन्त्रीज्यूकै भ्रष्टाचार विरोधी प्रतिबद्धतालाई कार्यान्वयन गर्न पनि यस राष्ट्रिय संकटको बेलामा रचिएको स्वास्थ्य सामग्री खरिद भ्रष्टाचार प्रकरणमा संलग्न राजनीतिक नेतृत्व तहसमेतका सबै पदाधिकारीहरूमाथि आवश्यक अनुसन्धान गरी निर्मम कारबाही हुन सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यू एवं अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसँग टीआई नेपाल जोडदार माग गर्दछ ।

खेमराज रेग्मी, अध्यक्ष

मिति: २०७६ चैत ३०

आएपछि सुशासन र समृद्धिको नारा दिइरहेको वर्तमान सरकारको विश्वसनीयतामाथि समेत ठूलो प्रश्न चिह्न खडा भएको छ । सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको अति विश्वास प्राप्त मन्त्रीबाटै नेपाली जनताको खुन पसिनाको कमाइबाट संकलित राजस्वको ठूलो रकम दलालसँगको मिलिभगतमा भ्रष्टाचार गर्न लागिएको दुष्प्रयासलाई गम्भीर अपराधका रूपमा लिइनुपर्छ ।

अतः यस भ्रष्टाचार उद्योग प्रकरणमा संलग्न तत्कालीन मन्त्रीसहित अन्य मतियारलाई कुनै पनि शक्ति केन्द्रको दबाब र प्रभावमा नपरी निष्पक्ष तथा निर्भीकतापूर्वक यथाशीघ्र कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउन अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलगायत सम्बन्धित निकायहरूको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउँछौं ।

खेमराज रेग्मी, अध्यक्ष

२०७६ फागुन १६

आयोगले समयमै यी आशंकाहरूको निराकरण गर्नु जरूरी छ ।

दुईवटा वाइडबडी जहाज खरिद प्रकरणमा चार अर्ब ३५ करोडभन्दा बढी रूपैयाँ अनियमितता भएको भन्ने संसद्को लेखा समितिले दिएको प्रतिवेदनसमेतका सम्बन्धमा लामो समय बितिसक्दा पनि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अनुसन्धानसहितको कारबाही प्रक्रियामा देखाएको ढिलासुस्तीप्रति टीआई नेपालको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ ।

त्यस्तैगरी नेपाल आयल निगमको जग्गा खरिद प्रकरणमा तत्कालीन संसद्को उद्योग वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित समितिलगायत अन्य समितिहरूद्वारा प्रस्तुत प्रतिवेदनअनुसार व्यापक अनियमिततासहित ठूलो रकम हिनामिना भएको घटनामा समेत अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको अनुसन्धानसहितको कारबाही प्रक्रियाले लामो समयसम्म गति लिन नसक्नुले पनि अनेकौँ प्रश्न उब्जाएका छन् ।

साथै केही वर्ष अगाडि नेपाल वायुसेवा निगमले खरिद गरेका दुईवटा न्यारोबडी जहाज सम्बन्धमा फ्रान्सको राष्ट्रिय वित्त अभियोजन कार्यालयबाट जारी दस्तावेजमा

एयरबस कम्पनीले नेपाली व्यवसायी र अधिकृतहरूलाई तीन लाख ४० हजार युरो अर्थात् करिब चार करोड २० लाख रूपैयाँ घुसबापत रकम भुक्तानी गरेको उल्लेख छ । साथै, उक्त दस्तावेजमा करिब १.८ मिलियन युरो अर्थात् करिब २० करोड रूपैयाँ नेपाली मध्यस्थकर्ता र अधिकृतहरूलाई भुक्तानी गरिने प्रतिबद्धता गरिएकोजस्ता समाचार विभिन्न सञ्चार माध्यमबाट जानकारी हुन आएकाले सो सम्बन्धमा पनि गहन अध्ययन अनुसन्धान गरी दोषीहरूउपर कडा कारबाही गर्न अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौँ ।

अतः उपरोक्त ठूला भ्रष्टाचार प्रकरणहरूको अनुसन्धान तथा कारबाही प्रक्रिया यथाशीघ्र अगाडि बढाई तिनमा संलग्न राजनीतिक नेतृत्व तह, उच्च पदस्थ कर्मचारीहरू र बिचौलियाहरूसमेतलाई कारबाहीको दायरामा ल्याउन जोडदार माग गर्दछौँ । साथै, भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा सघाउ पुग्नेगरी सहज वातावरण सिर्जना गरिदिन नेपाल सरकार र संघीय संसदलाई समेत विशेष आग्रह गर्दछौँ ।

खेमराज रेग्मी, अध्यक्ष

मिति: २०७६ फागुन ०५

2019 Corruption Perception Index (CPI)

2019 Corruption Perception Index -CPI ले विश्वका अधिकांश मुलुकमा भ्रष्टाचारविरोधी प्रयासमा शिथिलता रहेको देखाएको छ । पैसाले राजनीतिलाई प्रभावित गरेका मुलुकहरूमा भ्रष्टाचार व्याप्त रहेको तथ्यांकले देखाएको छ । काठमाडौँ, ०७६ माघ ९ (जनवरी २३, २०२०) । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल (टीआई)द्वारा आज Corruption Perception Index -CPI (भ्रष्टाचार अवधारणा सूचकांक २०१९) सार्वजनिक गरिएको छ । सीपीआई २०१९ ले १८० देशमा सार्वजनिक क्षेत्रको भ्रष्टाचारबारे विज्ञ र व्यवसायीको अवधारणा मापन गरेको छ । यस सूचकांकमा १०० अंकले अति स्वच्छ र ० अंकले अति भ्रष्टाचार रहेको जनाउँछ । १३ विश्वसनीय अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूद्वारा सम्पन्न गरिएका विभिन्न सर्वेक्षणका आधारमा टीआईद्वारा यो सूची तयार गरिएको छ । टीआईले यो सूची सन् १९९५ देखि प्रत्येक वर्ष सार्वजनिक गर्दै आएको छ भने यस सूचीमा नेपाललाई सन् २००४ देखि समावेश गरिएको छ ।

यस वर्षको सूचकांकमा समावेश १८० देशमध्ये डेनमार्क कुल १०० मा ८७ अंक प्राप्त गरी सबैभन्दा कम भ्रष्टाचार हुने मुलुक भएको छ भने सोमालिया ९ अंक प्राप्त गरी सबैभन्दा बढी भ्रष्टाचार हुने मुलुकको रूपमा सूचीकृत भएको छ । सीपीआई २०१९ मा दुई तिहाइ मुलुकले ५०

भन्दा कम अर्थात् औसत ४३ अंक (स्कोर) पाएका छन् । २२ देशले आफ्नो स्कोरमा राम्रो सुधार गरेका छन् भने २१ देशको स्कोर अझ तल भरेको छ । सुधार भएका देशमा निर्वाचनसम्बन्धी कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन र राजनीतिक तहमा सरोकारवालासँग व्यापक रूपमा सल्लाह र सुझाव लिने प्रवृत्ति देखिएको छ । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलका अध्यक्ष डेलिया फरेरा रुवियोका अनुसार 'सरकारी तहमा हुने भ्रष्टाचारबाट आजित जनतामा राज्यका निकायहरूप्रतिको गिर्दो विश्वास हटाउन राजनीतिक सदाचारतर्फ उन्मुख हुनुपर्ने देखिएको छ । दलको चुनावी खर्चमा चन्दा र सहयोगबाट सिर्जना हुने भ्रष्टाचार तथा राजनीतिक व्यवस्थामा पर्ने पैसाको प्रभाव अन्त गर्नुपर्ने देखिन्छ ।' ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलका निर्देशक प्याटिसिया मोरिया भन्नुहुन्छ, 'भ्रष्टाचार नियन्त्रणको काम प्रभावकारी हुन नसक्दा यसको गम्भीर नकारात्मक असर धेरै देशका नागरिकमा परेको देखिन्छ । भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न र जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन राजनीतिमा पैसाको प्रभाव घटाउनुपर्छ । निर्णय प्रक्रियामा आमनागरिकको प्रतिनिधित्व हुन जरूरी छ ।' विगत एक वर्षमा (सन् २०१८/१९) विश्व बैंक, वर्ल्ड इकोनोमिक फोरम, ग्लोबल इनसाइट, बर्टेल्सम्यान फाउन्डेसन, वर्ल्ड जस्टिस प्रोजेक्ट र भीडीईएमसमेत गरी

छवटा संस्थाका सर्वेक्षणका आधारमा सीपीआई २०१९ मा नेपाललाई १०० मा ३४ अंक दिइएको छ । गतवर्ष यस सूचीमा नेपालको अंक ३१ रहेको थियो ।

सीपीआईमा नेपाल

वर्ष (सन्)	२०१९	२०१८	२०१७	२०१६	२०१५	२०१४	२०१३	२०१२
स्कोर/कुल अंक	३४/१००	३१/१००	३१/१००	२९/१००	२७/१००	२९/१००	३१/१००	२७/१००
स्थान/कुल देश	११३/१८०	१२४/१८०	१२२/१८०	१३१/१७६	१३०/१६८	१२६/१७५	११६/१७७	१३९/१७६

ती संस्थाहरूले सर्वेक्षण गर्दा विश्व बैंकले सरकारद्वारा सार्वजनिक पदाधिकारीहरूको काम कारबाहीको निगरानी, नागरिक समाजलाई राज्यको सूचनामा पहुँच र सीमित व्यक्तिहरूको राज्य सञ्चालनमा पकडबारे सर्वेक्षण गरेको छ । वर्ल्ड इकोनोमिक फोरमले आयात निर्यात, सार्वजनिक सेवा, कर भुक्तानी, ठेक्कापट्टा र न्यायिक निर्णयमा भ्रष्टाचारबारे सर्वेक्षण गरेको छ । ग्लोबल इनसाइटले व्यापार, व्यवसाय, ठेक्कापट्टा, आयात निर्यातमा घुस र भ्रष्टाचारबारे सर्वेक्षण गरेको छ । यस्तै बर्टेल्सम्यान फाउन्डेसनले सार्वजनिक पद दुरुपयोगमा कारबाही र भ्रष्टाचार नियन्त्रणको स्थिति र वर्ल्ड जस्टिस प्रोजेक्टले सरकार, न्यायालय, संसद् र सुरक्षा निकायका प्रतिनिधिहरूद्वारा निजी स्वार्थका लागि सार्वजनिक पदको दुरुपयोग विषयमा सर्वेक्षण गरेका छन् । भेराइटीज अफ डेमोक्रेसी प्रोजेक्ट (भीडीईएम)ले राजनीतिक भ्रष्टाचारान्तर्गत संसद्, कार्यपालिका र न्यायपालिकासम्बन्धित भ्रष्टाचारको व्यापकताजस्ता विषयहरू समेटेका छन् ।

नेपालको सीपीआई स्कोरका लागि प्रयोग भएका तथ्यांक र सम्बद्ध संस्था

वर्ष	विश्व बैंक	वर्ल्ड इकोनोमिक फोरम	ग्लोबल इनसाइट	बर्टेल्सम्यान फाउन्डेसन	वर्ल्ड जस्टिस प्रोजेक्ट	भीडीईएम
2019	35	40	35	29	35	29
2018	35	33	35	25	32	25
2017	35	34	35	25	32	25
2016	35	26	34	24	31	21
2015	35	33	22	23	24	—
2014	35	31	22	28	31	—
2013	35	28	32	28	32	—
2012	35	27	22	23	31	—

सीपीआई २०१९ मा नेपालका लागि समाविष्ट विभिन्न छ संस्थाले गरेका सर्वेक्षणका विविध आयाममध्ये सार्वजनिक पदको दुरुपयोगमा भ्रष्टाचारविरोधी निकायहरूको कारबाही, न्यायपालिकाका कामकारबाही, कर असुली सम्बन्धित निर्णयहरू, सुरक्षा निकायहरू खासगरी नेपाली

सेनामा सदाचारको पहललगायत सार्वजनिक सरोकारका विषयमा नागरिक संस्थाको भूमिकाजस्ता कारणहरूले नेपालको स्कोरमा केही सुधार आएको सर्वेक्षणले इन्गित गरेको देखिन्छ । तर पनि सरकारको भ्रष्टाचार विरोधी

प्रतिबद्धताअनुस्र्म कार्यान्वयन नहुनु, सार्वजनिक क्षेत्र र व्यापार व्यवसायमा भ्रष्टाचार र अधिकारको दुरुपयोग यथावत् रहनु, सूचनामा नागरिकको पहुँचमा कमी हुनु, राज्य सञ्चालनमा सीमित समूहको पकड रहनु, राजनीतिक क्षेत्र भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा गम्भीर नहुनुजस्ता दीर्घकालीन समस्याहरूमा सुधार हुनसकेको छैन । यसकारण सूचकांकमा केही सुधारका बाबजुद नेपाल भ्रष्टाचार व्याप्त रहेका मुलुकहरूको श्रेणीमै रहेको छ । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलले शक्ति पृथकीकरणको प्रवर्द्धन, पक्षपातरहित बजेट र सेवामा सरोकारवालाको पहुँच, राजनीतिमा पैसाको प्रभावलाई न्यूनीकरण, स्वार्थको द्वन्द्वमा सम्बोधन, निर्णय प्रक्रियामा सरोकारवालाको अर्धपूर्ण पहुँच, निर्वाचनमा देखिने विकृतिहरूको अन्त्य तथा नागरिक, सामाजिक अभियन्ता र पत्रकारहरूको सशक्तीकरणजस्ता विषयको सम्बोधनबाट भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न र राजनीतिप्रति विश्वास जगाउन सरकारलाई सुभाष दिएको छ । सीपीआई २०१९मा दक्षिण एसियाली राष्ट्रहरूमध्ये भुटान ६८ अंक प्राप्त गरी २५औँ स्थान, भारत ४१ अंक

प्राप्त गरी ८०औँ स्थान, श्रीलंका ३८ अंक प्राप्त गरी ९३औँ स्थान, नेपाल ३४ अंक प्राप्त गरी ११३औँ स्थान, पाकिस्तान ३२ अंक प्राप्त गरी १२०औँ स्थान, माल्दिभ्स २ ९ अंक प्राप्त गरी १३०औँ स्थान, बंगलादेश २६ अंक प्राप्त गरी १४६औँ स्थान र अफगानिस्तान १६ अंक प्राप्त गरी १७३औँ स्थानमा रहेका छन् । छिमेकी मुलुक चीन ४१ अंक प्राप्त गरी ८०औँ स्थानमा रहेको छ । सीपीआई २०१९ सम्बन्धमा जारी प्रेस विज्ञप्ति र

सूचकांकको विवरण [www=transparency=org/cpi2019](http://www.transparency.org/cpi2019) मा उपलब्ध छ । टीआई नेपालको प्रेस विज्ञप्ति www=tinepal=org मा उपलब्ध छ ।

मुकुन्द बहादुर प्रधान, महासचिव

मिति: २०७६ माघ ०९

गोकर्ण रिसोर्टसँगको सम्झौता नवीकरण खारेज गरियोस्

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपाल भ्रष्टाचारका विरुद्धमा विगत २३ वर्षदेखि निरन्तर रूपमा सक्रिय रहेको नागरिक संस्था हो । हालै मात्र नेपाल सरकारले नेपाल ट्रस्टअन्तर्गतको गोकर्ण फरेस्ट रिसोर्ट र त्यसले चर्चेको करिब तीन हजार रोपनी जग्गा पुरानो सम्झौता अवधि २०८२ श्रावण मसान्तसम्म भन्डै ८ वर्ष बाँकी नै रहेको अवस्थामा अत्यन्त अपारदर्शी ढंगबाट हतारहतारमा पुरानै यति होल्डिङ्स प्रालिलाई थप २५ वर्षका लागि लिजमा दिइएको भन्ने विभिन्न सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशित तथा प्रसारित समाचारप्रति यस संस्थाको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ । 'भ्रष्टाचारमा शून्य सहनशीलता अपनाउने' सरकारको दाबीलाई यस्तो निर्णयले निरर्थक तुल्याएको छ ।

सार्वजनिक खरिद ऐनको ठाडो उल्लंघन गरी स्वस्थ प्रतिस्पर्धाविना नेपाल ट्रस्ट स्थापना गर्दाको मूल मर्म विपरीत कुनै एउटा व्यापारिक प्रतिष्ठानसँग गुपचुपमा सम्झौता गरी राष्ट्रिय सम्पत्तिको दुरुपयोग गर्ने कार्य

कुनै पनि तर्कका आधारमा असल नियतले गरिएको निर्णय हो भनेर विश्वास गर्ने आधार देखिँदैन । अर्को निर्वाचित सरकार आएपछि पनि कानूनसम्मत तरिकाले निर्णय गर्नसक्ने पर्याप्त समय बाँकी नै रहने अवस्थामा अपारदर्शी रूपमा हतारहतार तत्कालै यस्तो निर्णय गर्नुमा निर्णयमा संलग्न पदाधिकारीहरूलाई गलत तत्त्वले अनुचित प्रभावमा पारेको स्पष्ट देखिन्छ ।

अतः 'म आफू पनि भ्रष्टाचार गर्दिनँ र अरूलाई पनि भ्रष्टाचार गर्न दिन्नँ' भनी आमरूपमा प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुहुने प्रधानमन्त्रीज्यूले राष्ट्रिय सम्पत्तिमा लुट मच्चिने खालको यस्तो निर्णय फिर्ता लिई यसमा संलग्न पदाधिकारीहरूलाई कानूनबमोजिम कडा कारबाही गरी मुलुकमा सरकारप्रतिको विश्वास कायमै राख्न र सुशासनको प्रत्याभूति दिन जोडदार माग गर्दछौं ॥

खेमराज रेग्मी, अध्यक्ष

मिति: २०७६ पुस २

भ्रष्टाचारविरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवस ८ डिसेम्बर

संयुक्त राष्ट्रसंघद्वारा भ्रष्टाचारविरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि पारित गरिएको डिसेम्बर ९ को दिनलाई हरेक वर्ष विश्वभरि नै भ्रष्टाचारविरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवसका रूपमा मनाइने गरिएको छ । विगत २३ वर्षदेखि भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सदाचार प्रवर्द्धनमा सक्रिय यस संस्थाले उक्त दिवसको अवसरमा हरेक वर्ष राष्ट्रिय र जिल्लास्तरमा विभिन्न कार्यक्रम आयोजना गर्दै आएको छ ।

यसै सन्दर्भमा यस संस्थाद्वारा मन्त्रिपरिषद्का पूर्वअध्यक्ष तथा पूर्वप्रधानन्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मीज्यूको प्रमुख आतिथ्य र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगका माननीय प्रमुख आयुक्त श्री नवीनकुमार घिमिरेज्यूलागतको विशेष उपस्थितिमा 'राजनीतिक सदाचारमा पार्टी नेतृत्वको दायित्व' विषयक विचार गोष्ठी तथा 'राष्ट्रिय सदाचार सम्मान २०७६' प्रदान गरिने कार्यक्रम आज २०७६ मंसिर २३ गते, सोमबार अल्फाबेटा कम्प्लेक्समा सम्पन्न गरिएको छ । उक्त

विषयमा राजनीतिक विश्लेषक प्राध्यापक श्री कृष्ण खनालज्यूको प्रस्तुति रहेको थियो भने विभिन्न क्षेत्रका प्रबुद्ध व्यक्तिहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

गीत, संगीत, प्रहसन र टेलिशृंखलाको माध्यमबाट मुलुकमा व्याप्त अव्यवस्था र अनियमितताको विरुद्ध चोटिलो प्रहार गरी जनमानसमा सुशासन प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचारविरुद्धको अभियानमा विगत चार दशकदेखि खेल्नुभएको अनुकरणीय भूमिकाको प्रशंसा गर्दै ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपालले मह जोडी श्री मदनकृष्ण श्रेष्ठज्यू तथा श्री हरिवंश आचार्यज्यूलाई 'राष्ट्रिय सदाचार सम्मान-२०७६' द्वारा सम्मानित गरिएको छ ।

साथै आज ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलद्वारा जारी गरिएको प्रेस विज्ञप्ति पनि यसैसाथ संलग्न गरिएको छ ॥

मुकुन्द बहादुर प्रधान, महासचिव

मिति: २०७६ मंसिर २३

**पारदर्शिता नै लोकतन्त्रको सुन्दर पक्ष हो,
भ्रष्टाचार विरुद्धको मूल अस्त्र पनि पारदर्शिता नै हो ।**

टीआई नेपालद्वारा आयोजना गरिएको भ्रष्टाचार विरुद्धको चित्रकला प्रतियोगिता २०७६ मा प्रदर्शित चित्रकला ।

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल

कार्यसमिति निर्णय (असोज-चैत २०७६)

- ❑ कोभिड १९ का कारण उत्पन्न परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै कार्यसमिति, व्यवस्थापन उपसमितिका तथा अन्य बैठक प्रतिकूल परिस्थिति रहिरहे आगामी दिनमा Digital/Video Conference/Email/Telephone जस्ता माध्यमबाट पनि गर्न सकिने ।
- ❑ कोभिड १९ का सम्बन्धमा आवश्यक सावधानी अपनाउन कार्यालयमा खुल्लै राखी चैत ९ देखि २९ सम्म कर्मचारीको उपस्थिति न्यून गराउने कार्यकारी निर्देशकको प्रस्ताव स्वीकृत गर्ने ।
- ❑ संस्थामा कार्यरत कर्मचारीका लागि आचारसंहिता प्रस्ताव गरिएकामा छलफल भएपश्चात् सो स्वीकृत गर्ने । आचारसंहितालाई संस्थाको Operation Manual 2018 मा समावेश गर्ने ।
- ❑ OC4H परियोजनाको Mapping Service Delivery in Health Care विषयक अध्ययनका लागि सार्वजनिक सूचनामार्फत प्रस्तावहरू माग गरिएकामा प्राप्त तीन प्रस्ताव अध्ययन गरी सचिवालयबाट गरिएको मूल्यांकनका आधारमा प्रस्तावक Universal Sustainable Development Consultancy (USDC)लाई अध्ययनकर्ताका रूपमा छनोट गर्ने । उक्त अध्ययन कार्यको बजेट रु. २५०,०००/- भित्र रहने ।
- ❑ कार्यसमितिको निर्णयबमोजिम सदस्यता नवीकरणका लागि विभिन्न चरणमा गरिएको पत्राचारपश्चात् पनि आफ्नो सदस्यता नवीकरण गर्न इच्छुक नदेखिनु भएका श्री सर्वज्ञरत्न तुलाधर, श्री जगतमान शाक्य, श्री पुरुषोत्तम बाँस्कोटा, श्री वीरेन्द्रप्रसाद मिश्र, श्री केदार सुवेदी र श्री फुर्पा तामाङको नाम सदस्यता सूचीमा नरहने विधानको धारा ९ 'घ' कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❑ CGI कार्यक्रमअन्तर्गत यही फेब्रुअरी १५-२१ सम्म अध्ययन/अवलोकन भ्रमणका लागि कार्यक्रम अधिकृत प्रकृतिश्री अधिकारीलाई टीआई बंगलादेशबाट निमन्त्रणा प्राप्त भएको सन्दर्भमा परियोजना बजेटबमोजिम रहने गरी भ्रमणमा पठाउने ।
- ❑ IPERR कार्यक्रमका रसुवा र नुवाकोटका जिल्ला अधिकृतहरू क्रमशः श्री विकास आचार्य र दीपेश घिमिरेले पदबाट दिएको राजीनामा स्वीकृत भई रिक्त पदहरूमा संस्थाको नियमबमोजिम वैकल्पिक उम्मेदवार वा आवेदकहरूमध्येबाट रसुवाका लागि श्री उज्वल आचार्य र नुवाकोटका लागि श्री संचमाया लामालाई २०७६ आषाढ मसान्तसम्मका लागि जिल्ला अधिकृतका रूपमा दिइएको नियुक्ति अनुमोदन गर्ने ।
- ❑ संस्थाको विभिन्न परियोजनामा प्राविधिक सहयोगीका रूपमा रहेका आंशिक सहयोगी/विज्ञहरूको पारिश्रमिक रु. १५,०००/- उल्लेख भएकामा अब उपरान्त सो रकम करबाहेकको रहेको भन्ने विषय संस्थाको Operation Manual 2018 मा स्पष्ट पार्ने ।
- ❑ भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सदाचारसम्बन्धी सन्देश दिने तथा पुनर्निर्माण, जलवायु परिवर्तन, स्वास्थ्य सेवा, सार्वजनिक सेवाजस्ता केही विषयवस्तुमा आधारित भई वि.सं. २०७७ को संस्थाको क्यालेन्डरमा प्रयोग हुने चित्रकलाका लागि चित्रकला प्रतियोगिता सम्पन्न गरी प्रदर्शन आयोजना गर्ने ।
- ❑ आईपीईआरआर कार्यक्रमअन्तर्गत भूकम्पपछि पुनर्निर्माण भएका संरचनामध्ये केही कार्यको प्राविधिक मूल्यांकन गर्न सार्वजनिक सूचनामार्फत प्रस्ताव आह्वान गरिएकामा प्राप्त तीन प्रस्ताव अध्ययन गर्दा सन्तोषजनक नदेखिएकाले सो विषयमा इन्जिनियरहरूको अग्रणी छाता संगठन नेपाल इन्जिनियर एसोसिएसनसँग छलफल गरी प्राविधिक मूल्यांकनको कार्यका लागि अनुरोध गर्ने ।
- ❑ प्रहसन, नाटक, गीत, संगीत र स्पष्ट विचारका माध्यमबाट नेपाली समाजमा भ्रष्टाचारको विकृत

स्म र त्यसको नियन्त्रण, सामाजिक अन्याय र त्यसको विरोध, जवाफदेहिता र सदाचारको सन्देश प्रचारप्रसार गरी नेपाली समाजको स्मान्तरणको क्रममा विगतका पाँच दशकभन्दा बढी समयमा भएको संयुक्त प्रयास, अभियान र निरन्तर लगावको उच्च सम्मान गर्दै ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनल नेपालको राष्ट्रिय सदाचार सम्मान २०७६ महजोडी श्री मदनकृष्ण श्रेष्ठ र श्री हरिवंश आचार्यलाई प्रदान गर्ने ।

- ❑ IPERR कार्यक्रमअन्तर्गत शैली थियटरसँग काठमाडौँ उपत्यकाभित्र तीन स्थलमा महाभूकम्प र पुनर्निर्माण सम्बन्धी सडक नाटक प्रदर्शन गर्ने सहमति गरिएकोमा सोमध्ये एक मंसिर २३ गते भ्रष्टाचार विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवसका अवसरमा काठमाडौँको रत्नपार्कमा र अन्य दुई भूकम्प सुरक्षा दिवसका दिन माघ २ गते ललितपुर र भक्तपुरमा प्रदर्शन गर्ने ।
- ❑ सामाजिक सुरक्षा कोषमा कर्मचारीको सेवासुविधासम्बन्धी रकम जम्मा गर्नेबारेको लेखा परीक्षकको सुभाव समितिसमक्ष जानकारी गराउँदा यस विषयमा हाल केही अन्योल रहेकाले थप कुरा बुझिएपछि पुनः छलफल गर्ने ।
- ❑ २४औँ साधारण सभाद्वारा प्रत्यायोजित अधिकारबमोजिम समितिमा सचिवालय र कोषाध्यक्षद्वारा सिफारिस भएको र गत वर्ष लेखापरीक्षकका रूपमा संलग्न रहेको चार्टर्ड एकाउटेन्ट पि.एम.एस. एसोसिएटसहरुलाई संस्थाको आ.व. २०७६/०७७ को लेखा परीक्षकका रूपमा नियुक्ति गर्ने ।
- ❑ सन् २०१९ को डिसेम्बर महिनामा स्पेनको राजधानी मेड्रिडमा संयुक्तराष्ट्र संघीय सदस्य राष्ट्रहरुको जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी बैठक (COP 25) र सोही समय CGI परियोजना बैठक आयोजना हुन गइरहेको सन्दर्भमा दुवै बैठकमा कार्यकारी निर्देशकले भाग लिने ।
- ❑ Climate Governance Integrity (CGI) कार्यक्रममा व्यवस्था भएबमोजिम सार्वजनिक सूचना, अन्तर्वाता र लिखित परीक्षाबाट सम्पन्न गरी व्यवस्थापन उपसमितिको छनोट टोलीको सिफारिस गरेको सन्दर्भमा कार्यक्रम अधिकृतमा प्रकृतीश्री

अधिकारीलाई मंसिर २३, २०७६ देखि लागू हुनेगरी नियुक्ति गर्ने ।

- ❑ कार्यसमितिको निर्णयबमोजिम कार्यकारी निर्देशकद्वारा तयार गरिएको National Chapter Accreditation सम्बन्धी दस्तावेज Transparency International समक्ष प्रस्तुत गरिएपश्चात् ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलद्वारा यस संस्थाको National Chapter आबद्धता १६ जनवरी २०२० देखि तीन वर्षका लागि नवीकरण गर्ने निर्णय गरिएको र सोसम्बन्धी समझदारीपत्रमा अध्यक्षद्वारा हस्ताक्षर गरिएको कार्य अनुमोदन गर्ने ।
- ❑ बैठकमा प्रस्तुत पत्रका आधारमा छलफलपश्चात् संस्थालाई शहीद स्मृति पुस्तकालय, रूपन्देहीबाट सदाचार जागरणका लागि पुरस्कार ग्रहण गर्न अनुरोध आएकोमा सो स्वीकृत गर्ने ।
- ❑ टीआई बर्लिनको सन् २०१९ को साधारण सभाका लागि दुई जना प्रतिनिधि मनोनयन गर्न सकिने जानकारी टीआईबाट प्राप्त भएकामा उक्त सभामा संस्थाका अध्यक्ष र महासचिवले सहभागिता जनाउने ।
- ❑ IPERR परियोजनाको May 2018 - May 2019 को वार्षिक गतिविधि र प्रभाव, आम्दानी र खर्च उल्लेख भएका र समयभित्र दातृ संस्था ईयू पठाएका Interim Narrative Report 2018-019 र लेखापरीक्षकद्वारा तयार गरिएको Expenditure Verification Report 2018-019 अनुमोदन गर्ने ।
- ❑ कार्य सञ्चालन सहजताका लागि Operational Manual 2018 का दफा ५.१ र ८.२ मा संशोधनका लागि प्रस्तुत भएका प्रस्ताव छलफलपश्चात् स्वीकृत गर्ने ।
- ❑ संस्थाको साधारण सभामा प्रस्तुतिका लागि तयार गरिएको र समिति सदस्यलाई अग्रिम उपलब्ध गराइएको लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन २०७६-०७७ छलफलपश्चात् स्वीकृत गर्ने ।
- ❑ संस्थाको २४औँ साधारण सभामा प्रस्तुत गर्न तयार गरिएको र समिति सदस्यलाई अग्रिम उपलब्ध गराइएको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७६-०७७ छलफलपश्चात् स्वीकृत गर्ने ।

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार (आईपीईआरआर) परियोजनाअन्तर्गत सम्पन्न गतिविधि

जेठ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालले भूकम्पबाट अति प्रभावित जिल्लाहरूमा भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार [Integrity in Post Earthquake Reconstruction and Rehabilitation (IPERR)] कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको छ । भूकम्पपछिको पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणको काममा सदाचार प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यकासाथ सञ्चालित यस कार्यक्रमअन्तर्गत १४ अति प्रभावित जिल्लाहरूमा सम्पर्क कार्यालयहरू रहेका छन् । ती सम्पर्क कार्यालय गोरखा, धादिङ, रसुवा, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप, काठमाडौं, भक्तपुर, ललितपुर, काभ्रे, ओखलढुङ्गा, सिन्धुली र मकवानपुरमा रहेका छन् । यस कार्यक्रमअन्तर्गत १४ जिल्लामा जेठ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६ सम्म सम्पन्न भएका गतिविधिहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

क्रसं	१४ जिल्लामा सम्पन्न भएका गतिविधि	संख्या
१	सरोकारवालाहरूसँग छलफल	१४
२	समस्या/गुनासो समाधानको विषयमा पत्राचार	८२
३	सचिवालयबाट जारी गरिएको प्रेश विज्ञप्तिको सर्कुलर/परिपत्र	२८
४	निर्वाचित जनप्रतिनिधिसँग बैठक	२८
५	निर्माणाधीन विद्यालय अवलोकन तथा छलफल	३०
६	संयुक्त विद्यालय छलफल	१३
७	उच्च माध्यमिक तहका विद्यार्थी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१४
८	विपद् व्यवस्थापनमा सदाचार प्रतिबद्धता	४
९	सदाचार प्रतिबद्धता कार्यान्वयन समितिको बैठक	८
१०	सदाचार प्रतिबद्धताको प्रभावको बारेमा सरोकारवालाहरूसँगको छलफल	२
११	बजार अवलोकन	१८
१२	लक्षित समूहहरूसँगको छलफल	१०
१३	सूचना बोर्ड	१४
१४	सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रयोग सम्बन्धी छलफल	१४
१५	सरकारी कार्यालयहरूमा सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रयोगको प्रवर्द्धन गर्नको लागि फलोअप	८
१६	एफएम रेडियोसँग सम्झौता	१४
१७	पत्रपत्रिकासँग सम्झौता	१३
१८	पत्रकारहरूसँग भेटघाट	३०
१९	सफलताका कथा लेखन	१
२०	पत्रकारलाई फेलोसिप	१३
२१	इभेन्ट न्यूज क्लिपिङ	१४
२२	मेडिया म्यापिङ	१४
२३	पर्चा, नोटबुक, पेन, केलेन्डर वितरण	१४
२४	होर्डिङ बोर्ड	१५
२५	आर्थिक प्रतिवेदन सङ्कलन/छलफल	२९
२६	व्यवसायी/बैंकसँग छलफल	१६
२७	गैरसरकारी संस्थाहरूसँग छलफल	२१

क्रसं	१४ जिल्लामा सम्पन्न भएका गतिविधि	संख्या
२८	सहायता कक्ष सञ्चालन	५३
२९	स्वयंसेवकहरूसँग अन्तर्क्रिया	२९
३०	सरकारी भवन अवलोकन	११
३१	निजी आवास अवलोकन	१४
३२	सम्पदा अवलोकन	१९
३५	खानेपानी पूर्वाधार अवलोकन	१२
३६	सडक अवलोकन	१
३७	स्वास्थ्य चौकी भवन अवलोकन	९
३८	मोबाइल एलाक (गुनासो सङ्कलन)	४८
३९	सार्वजनिक सुनुवाइ	४५
४०	वृद्ध, कम आम्दानी तथा महिलाहरूसँग छलफल	४०
४१	अन्तर्राष्ट्रिय भ्रष्टाचार विरुद्धको दिवस (डिसेम्बर ९)	१४
४२	भूकम्प सुरक्षा दिवस (माघ ०२)	१२
४३	अन्य गतिविधि	११
जम्मा		७९९

आईपीईआरआर कार्यक्रमअन्तर्गत टीआई नेपाल सचिवालयबाट काठमाडौं उपत्यकामा सम्पन्न भएका गतिविधि

(जेठ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६ सम्म)

क्रसं	गतिविधि	संख्या
१	प्रेष विज्ञप्ति	५
२	अध्ययन रिपोर्ट	१
३	ड्राफ्ट अध्ययन रिपोर्टसम्बन्धी एनआरए तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको छलफल	१
४	एनआरए, सीएलपीआईयू, स्थानीय तह तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग नीतिगत छलफल	१
५	उद्योग बाणिज्य महासंघसँग छलफल	१
६	रेडियो तथा पत्रिकाबाट सूचना प्रवाह	२
७	पर्चा, नोटबुक, पेन, क्यालेन्डर वितरण	१
८	चित्रकला प्रतियोगिता तथा चित्रकला प्रदर्शनी	१
९	भूकम्प सुरक्षा एवं भ्रष्टाचारसम्बन्धी जनचेतनामूलक सडक नाटक प्रदर्शनी र नाटकको भिडियो रचना (भ्रष्टाचार विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवस र भूकम्प सुरक्षा दिवसको अवसरमा उपत्यकाको ३ जिल्लामा गरिएको)	३
१०	स्वयंसेवकहरूसँगको अन्तर्क्रिया/अभिमुखीकरण	२
११	भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनासम्बन्धी धारणा, समस्या तथा सुझाव संकलन (उपत्यकाभित्र ६ ठाउँमा गरिएको) र अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	७
१२	सार्वजनिक सुनुवाइ	१
१३	समीक्षा बैठक (१) तथा १४ जिल्ला स्वयंसेवी भेला (१)	२
१४	जिल्ला अधिकृतहरूको सिकाईको लागि अन्तरजिल्ला भ्रमण/अवलोकन	५
जम्मा		३३

ओसीफोरएच (OC4H) परियोजनाअन्तर्गत सम्पन्न गतिविधि

साउन ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६

नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारको लागि पहल (Open Contracting For Health-OC4H) कार्यक्रम टीआई हेल्थ इनिशिएटिभको सहयोगमा फेब्रुअरी २०१९ देखि कार्यान्वयनमा आएको दुई वर्षे परियोजना हो । यस परियोजनाको मुख्य उद्देश्य स्वास्थ्य तथा खरिद सम्बद्ध सरकारी निकाय, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज र सरोकारवालाको संलग्नतामा नेपालमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारको प्रवर्द्धन गर्नु हो । यस परियोजनाअन्तर्गत साउन ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६ सम्म सम्पन्न भएका गतिविधिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

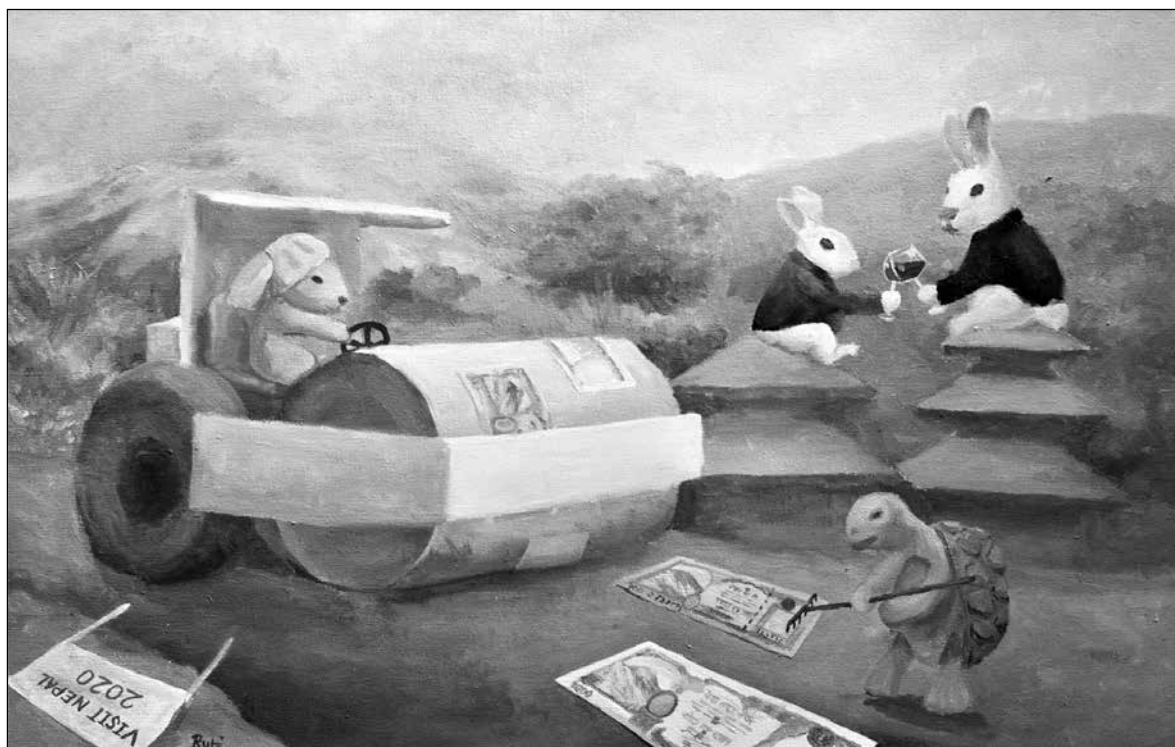
SN	Task/Sub tasks	Completed
Output 1- Government Stakeholders		
1	Meetings with Government Stakeholders at Pokhara/ Butwal and Kathmandu	3
2	OC4H Toolkit Consultation- Translation of OC-HUB from English to Nepali	1
3	Trainings on Open Contracting Data Standards (OCDS) at Pokhara and Bhairahwa	2
4	Research on Procurement related data generation and publication	1
5	Validation and dissemination of Research on Procurement related data generation and publication with Government and private sector stakeholders and TIN Members/staffs	2
6	Publication of final result on Research entitled " Procurement related data generation and publication"(1000 PC Report)	1
7	Write up of Procurement/contracting handbook	1
Output 2- Private Sectors		
8	Consultation - Large Enterprise in Pokhara and Butwal	2
9	Observation visit and Meeting with Megnus Pharmaceuticals industries in Bara	1
10	Consultation - Small/Medium Enterprise in Hetauda and Surkhet	3
Output 3- CSOs		
11	Capacity Building Training on Open Contracting in Kathmandu, Chitwan and Dhangadi	3
12	Joint CSO/Government Meetings in Kathmandu, Chitwan and Hetauda	4
13	Monitoring Framework Consultation in Surkhet and Hetauda	2
14	Meeting with AOs from Butwal, Pokhara and Chitwan	1
15	Publication in newspaper- OC4H Appeal	5
16	Art competition on anticorruption theme for Calender printing	1
17	OC-HUB Training to TIN staffs and Volunteers	2
Cross-Cutting Activities		
18	Media Campaigning- Radio Jingle/Hoarding Board/OC4H Flex Banners	1
19	Meetings with PPMO, MOHP-Data section, Management division, LMS	5
20	Subscription of Tendersnotice.com to monitor the government procurement	1
21	Regular Media Monitoring through OC4H Health Portal Online News	1
22	Distribution of Advocacy materials- TI-Nepal Newsletters/Pen, notepad, leaflets with OC4H information.	1
Total		44

क्लाइमेट गभर्नेन्स इन्टिग्रिटी (CGI) परियोजनाअन्तर्गत सम्पन्न गतिविधि

माघ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६

क्लाइमेट गभर्नेन्स इन्टिग्रिटी (CGI) कार्यक्रम टीआई बर्लिनको सहयोगमा टीआई नेपालद्वारा सञ्चालन गरिएको कार्यक्रम हो । अक्टोबर, २०१९ देखि कार्यान्वयनमा आएको यस कार्यक्रम मार्च, २०२१ मा समाप्त हुनेछ । यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी नीति, नियम, कार्यक्रम तथा खर्चहरूमा पारदर्शिता र सदाचार प्रवर्द्धन गर्नु हो । यस कार्यक्रमअन्तर्गत टीआई नेपालले केन्द्रीय, प्रादेशिक, स्थानीय सरकार, नागरिक समाज, मिडिया, पीडित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्न र वित्तीय पारदर्शिता अभिवृद्धि गर्न पहल गरेको छ । यस कार्यक्रमअन्तर्गत माघ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६ सम्म सम्पन्न भएका गतिविधिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

SN	Events	Completed Activities			
		Centre	Chitwan	Kaski	Total
1	Digital board with Climate message at AO office/ public space	1	1	1	3
2	30 sec Radio PSA broadcast	1	1	1	3
3	Climate change mitigation & adaptation, climate finance related policy and plan discussions with Province Government ministry	0	0	1	1
4	Climate change visible site observation with technician and 1-page opinion report	0	0	1	1
5	Climate NGO alliance meetings for a district advocacy plan	0	0	1	1
Total Events		2	2	5	9

टीआई नेपालद्वारा आयोजना गरिएको भ्रष्टाचार विरुद्धको चित्रकला प्रतियोगिता २०७६ मा प्रदर्शित चित्रकला ।

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार (आईपीईआरआर) कार्यक्रमअन्तर्गत जिल्लागत गतिविधि

जेठ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६

टीआई नेपालको आईपीईआरआर कार्यक्रमअन्तर्गत १४ जिल्ला, गोरखा, धादिङ, रसुवा, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप, काठमाडौं, भक्तपुर, ललितपुर, काभ्रे, ओखलढुङ्गा, सिन्धुली र मकवानपुरमामा रहेका सम्पर्क कार्यालहरूमा सम्पन्न भएका गतिविधिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

क. सरोकारवालाहरूसँगको छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	भक्तपुर नगरपालिका ०१, ब्यासी	१
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका ०३, धादिङबैशी	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका, चरिकोट	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६, जिसस हल	१
५	काठमाडौं	काठमाडौं महानगरपालिका, जिसस कार्यालय	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७, चेम्बर अफ कमर्श हल	१
७	ललितपुर	ललितपुर महानगरपालिका ०५, मानभवन, जिसस हल	१
८	मकवानपुर	हेटौंडा उपमहानगरपालिका ०२, नोबल होटल	१
९	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०४, खुसी पाहुना घर	१
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, नगरपालिका हल	१
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१, जिसस हल	१
१२	रसुवा	गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका, जिसस हल, धुन्चे	१
१३	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका, जिसस हल	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका ०५, जिसस हल	१
जम्मा			१४

ख. निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूसँग छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका ०४, गाम्वा; मध्यपुर ठिमी ०६, ठिमी	२
२	धादिङ	धुनिबैशी नगरपालिका ०९; सिद्धलेख गाउँपालिका ०१	२
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका ०९, लाकुरीडाँडा; भीमेश्वर नगरपालिका ०८, बोच	२
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०१, ताप्ले; भिमशेन गाउँपालिका, खानचोक	२
५	काठमाडौं	दक्षिणकाली नगरपालिका ०८, छैमले; शंखरापुर नगरपालिका ०१, नागलेभारे	२
६	काभ्रे	पनौति नगरपालिका ०९, शारदा बतासे; नमोबुद्ध नगरपालिका ०४	२
७	ललितपुर	महालक्ष्मी नगरपालिका ०९, लामाटार; महालक्ष्मी नगरपालिका ०८, लुभु	२
८	मकवानपुर	मकवानपुरगढी गाउँपालिका ०४, मनकामना; हेटौंडा उपमहानगरपालिका ०६, चौगढ	२
९	नुवाकोट	तादी गाउँपालिका ०१, ढिकुरे; दुधेश्वर गाउँपालिका ०६	२
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका ०५, बर्नालु; मोलुङ्ग गाउँपालिका ०१, वडा कार्यालय	२
११	रामेछाप	खाडादेवी गाउँपालिका ०४; रामेछाप नगरपालिका	२

क्रसं	जिल्ला	स्थान (विद्यालयको नाम)	कार्यक्रम संख्या
१२	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका ०४; कालिका गाउँपालिका ०३, धारापानी	२
१३	सिन्धुली	गोलाञ्जोर गाउँपालिका; मरिण गाउँपालिका	२
१४	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका ०५, फिर्पु; त्रिपुरा सुन्दरी ०४, पिस्कर	२
जम्मा कार्यक्रम संख्या			२८

ग. निर्माणाधीन विद्यालय अवलोकन तथा छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान (विद्यालयको नाम)	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	फाइदाका आधारभूत विद्यालय, डोलागिरी माध्यमिक विद्यालय	२
२	धादिङ	कमलादेवी आधारभूत विद्यालय, पाल्पा समारी भञ्ज्याङ माध्यमिक विद्यालय	२
३	दोलखा	कुन्ति डाँडा माध्यमिक विद्यालय, तिखतल प्राथमिक विद्यालय	२
४	गोरखा	राम ज्योति प्राथमिक विद्यालय, मनकामना आवासीय माध्यमिक विद्यालय	२
५	काठमाडौँ	श्री जनविकास माध्यमिक विद्यालय, श्री कृष्ण माध्यमिक विद्यालय	२
६	काभ्रे	श्री दाप्चा माध्यमिक विद्यालय, श्री पार्वती माध्यमिक विद्यालय	२
७	ललितपुर	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय, श्री महालक्ष्मी माध्यमिक विद्यालय	२
८	मकवानपुर	वंश गोपाल माध्यमिक विद्यालय, राष्ट्रिय निम्न माध्यमिक विद्यालय	२
९	नुवाकोट	क्षेत्रपाल आधारभूत विद्यालय, रन भुवनेश्वरी माध्यमिक विद्यालय	२
१०	ओखलढुङ्गा	रक्तमाला आधारभूत विद्यालय, सगरमाथा जनता माध्यमिक विद्यालय	२
११	रामेछाप	बाल मन्दिर प्राथमिक विद्यालय, श्री शारदा माध्यमिक विद्यालय	२
१२	रसुवा	सुनधारा माध्यमिक विद्यालय, भिमसेनस्थान आधारभूत विद्यालय, नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय, नेपाल राष्ट्रिय आधारभूत विद्यालय	४
१३	सिन्धुली	जनजाग्रति माध्यमिक विद्यालय, ज्ञान ज्योति माध्यमिक विद्यालय	२
१४	सिन्धुपाल्चोक	राजेश्वरी माध्यमिक विद्यालय, इन्द्रवती आधारभूत विद्यालय	२
जम्मा			३०

घ. विभिन्न विद्यालयहरुसँगको संयुक्त छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	भक्तपुर नगरपालिका ०१	१
२	धादिङ	थाक्रे गाउँपालिका, महादेवबैशी	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका, चरिकोट	१
४	गोरखा	गण्डकी गाउँपालिका, भुम्लिचोक	१
५	काठमाडौँ	काठमाडौँ महानगरपालिका ३४, शंखमुल	१
६	काभ्रे	बेथानचोक गाउँपालिका हल	१
७	ललितपुर	टिकाभैरव, ललितपुर	१
८	मकवानपुर	हेटौँडा उपमहानगरपालिका ०२, नोबल होटल	१
९	नुवाकोट	किस्पाङ गाउँपालिका कार्यालय	१
१०	रामेछाप	गोकुलगंगा गाउँपालिका	१
११	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका ०५, स्याफ्रुबैशी	१
१२	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका हल	१
१३	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका ०५, चौतारा	१
जम्मा			१३

ड. उच्च माध्यमिक तहका विद्यार्थी अभिमुखीकरण कार्यक्रम

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
२	भक्तपुर	भक्तपुर नगरपालिका ०८, च्यामासिंह (बागेश्वरी माध्यमिक विद्यालय)	१
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका ०३, धादिङबैशी (निलकण्ठ माध्यमिक विद्यालय, धादिङबैशी)	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका ०३, चरिकोट (कालिञ्चोक माध्यमिक विद्यालय)	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६ (शक्तिचोक विद्यालय)	१
५	काठमाडौं	काठमाडौं ३४, बानेश्वर (श्री रत्नराज्य माध्यमिक विद्यालय)	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७ (श्री सज्जिवनी माध्यमिक विद्यालय)	१
७	ललितपुर	ललितपुर महानगरपालिका ०८ (श्री श्रमिक शान्ति माध्यमिक विद्यालय)	१
८	मकवानपुर	हेटौंडा महानगरपालिका (मकवानपुर क्याम्पस)	१
९	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०१ (त्रिभुवन त्रिशुली माध्यमिक विद्यालय)	१
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, (सगरमाथा जनता माध्यमिक विद्यालय)	१
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१ (मन्थली माध्यमिक विद्यालय)	१
१२	रसुवा	गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०६ (रसुवा माध्यमिक विद्यालय)	१
१३	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०७ (गौमती माध्यमिक विद्यालय)	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०७ (श्री ज्ञान मन्दिर माध्यमिक विद्यालय)	१
जम्मा			१४

च. बजार अवलोकन

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका ०२, दुवाकोट; चाँगुनारायण नगरपालिका ०२, खरिपाटी	२
२	धादिङ	बेनीघाट रोराङ गाउँपालिका, धादिङ सडक क्षेत्र; धादिङबैशी बजार	२
३	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६, गोरखा बजार;	१
४	काठमाडौं	शंखरापुर नगरपालिका, साँखु; काठमाडौं महानगरपालिका, बल्खु	२
५	काभ्रे	बनेपा नगरपालिका र पनौती नगरपालिका	१
६	ललितपुर	ललितपुर १५, सातदोबाटो; महालक्ष्मी नगरपालिका ०१, ०२, ०४, इमाडोल, कमलपोखरी	२
७	मकवानपुर	मनहरि गाउँपालिका ०९, मनहरि बजार	१
८	ओखलढुङ्गा	मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका ०५, मानेभञ्ज्याङ	१
९	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१, मन्थली बजार	१
१०	रसुवा	गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०६, धुन्चे बजार	१
११	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०६, बजार क्षेत्र; कमलामाई नगरपालिका ०६, धुरा बजार	२
१२	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०५, चौतारा बजार; बलेफी गाउँपालिका, बलेफी, खाडीचौर, जलबिरे	२
जम्मा			१८

**भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणमा
सदाचार अपनाऔं ।**

छ. विपद् व्यवस्थापनमा सदाचार प्रतिबद्धता

क्रसं	जिल्ला	स्थान	संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका कार्यालय	१
२	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका कार्यालय	१
३	नुवाकोट	शिवपुरी गाउँपालिका कार्यालय	१
४	ओखलढुङ्गा	मोलुङ गाउँपालिका कार्यालय	१
जम्मा			४

ज. सदाचार प्रतिबद्धता कार्यान्वयन समिति बैठक र सदाचार प्रतिबद्धताको प्रभावको बारेमा सरोकारवालाहरूसँगको छलफल

सदाचार प्रतिबद्धता कार्यान्वयन समितिको बैठक (कमिटी मिटिङ)			
क्रसं	जिल्ला	स्थान	संख्या
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका कार्यालय; चाँगुनारायण नगरपालिका कार्यालय (२)	३
२	काठमाडौं	शंखरापुर नगरपालिका कार्यालय; चन्द्रागिरी नगरपालिका कार्यालय (२)	३
३	नुवाकोट	शिवपुरी गाउँपालिका कार्यालय	१
४	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका कार्यालय	१
जम्मा			८
सदाचार प्रतिबद्धताको प्रभावको बारेमा सरोकारवालाहरूसँगको छलफल			
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका कार्यालय	१
२	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका कार्यालय	१
जम्मा			८

झ. सूचना बोर्ड

क्रसं	जिल्ला	स्थान	संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका ०७, खरिपाटी	१
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका, धादिङ नजिकै	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका, मकैबारी	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका १०, १२, गोरखा बजार	१
५	काठमाडौं	दक्षिणकाली नगरपालिका ०८, छैमले	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०८, वडा कार्यालय	१
७	ललितपुर	महालक्ष्मी नगरपालिका ०९, लामाटार	१
८	मकवानपुर	हेटौँडा उपमहानगरपालिका ०२, नोबल होटल	१
९	नुवाकोट	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नुवाकोट	१
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, ओखलढुङ्गा	१
११	रामेछाप	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मन्थली	१
१२	रसुवा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धुन्चे	१
१३	सिन्धुली	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुली	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०५, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	१
जम्मा			१४

ज. सामाजिक जवाफदेहिताका उपकरणसम्बन्धी छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान	संख्या
१	भक्तपुर	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुर	१
२	धादिङ	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धादिङ	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका, चरिकोट	१
४	गोरखा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गोरखा	१
५	काठमाडौं	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७, चेम्बर अफ कमर्स हल	१
७	ललितपुर	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर	१
८	मकवानपुर	भीमफेदी गाउँपालिका ०१, सानुटार	१
९	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०५, देवीघाट	१
१०	ओखलढुङ्गा	एनआरए कार्यालय, ओखलढुङ्गा	१
११	रामेछाप	टीआई नेपाल अफिस, मन्थली	१
१२	रसुवा	गोसाउँकुण्ड गाउँपालिका ०६, धुन्चे	१
१३	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०६, जिल्ला प्रशासन कार्यालय नजिकै	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०५, टुडिखेल चोक	१
जम्मा			१४

ट. सामाजिक वडापत्र, होर्डिङ बोर्डको प्रयोग गर्नको लागि सम्बन्धित कार्यालयमा फलोअप

क्रसं	जिल्ला	स्थान	संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका ०७	१
२	काठमाडौं	दक्षिणकाली नगरपालिका; शंखरापुर नगरपालिका	२
३	ललितपुर	महाकाल गाउँपालिका	१
४	मकवानपुर	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिसस, डीएलपीआईयू भवन, डीएलपीआईयू शिक्षा	१
५	नुवाकोट	शिवपुरी गाउँपालिका	१
६	ओखलढुङ्गा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा अन्य सरकारी कार्यालयहरू	१
७	सिन्धुपाल्चोक	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिसस, डीएलपीआईयू भवन, डीएलपीआईयू शिक्षा तथा अन्य सरकारी कार्यालयहरू	१
जम्मा			८

ठ. एफएम रेडियो तथा पत्रपत्रिकासँग सम्बन्धिता

क्रसं	जिल्ला	एफएम रेडियो	संख्या	पत्रपत्रिका	संख्या
१	भक्तपुर	रेडियो जनसञ्चार	१	नयाँ पत्रिका	१
२	धादिङ	रेडियो धादिङ	१	धादिङ आवाज दैनिक	१
३	दोलखा	रेडियो भीमेश्वर	१	दिक्षान दैनिक	१
४	गोरखा	गोरखा एफएम	१	सुरुवात दैनिक	१
५	काठमाडौं	रेडियो नेपाल	१	नयाँ पत्रिका र अन्नपूर्ण पोस्ट	१
६	काभ्रे	रेडियो नमोबुद्ध एफएम	१	जनप्रतिरोध साप्ताहिक	१
७	ललितपुर	उज्यालो एफएम	१	नयाँ पत्रिका र अन्नपूर्ण पोस्ट	१
८	मकवानपुर	रेडियो मकवानपुर	१	समृद्ध समाज दैनिक	१

क्रसं	जिल्ला	एफएफ रेडियो	संख्या	पत्रपत्रिका	संख्या
९	नुवाकोट	रेडियो त्रिशुली	१	त्रिशुली खबर	१
१०	ओखलढुङ्गा	सहयात्री सामुदायिक रेडियो	१	भिजन साप्ताहिक	१
११	रामेछाप	रेडियो तिफादी	१	पुष्पवृष्टि साप्ताहिक	१
१२	रसुवा	रेडियो रसुवा	१	-	-
१३	सिन्धुली	सिद्धबाबा एफएम	१	प्रभात समाचार	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	रेडियो सुनकोशी	१	लोकप्रिय समाचार दैनिक	१
जम्मा			१४	जम्मा	१३

ड. पत्रकारहरूसँगको बैठक तथा छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका, रेडियो जनसञ्चार हल; खोपा गार्डन रेष्टुरेन्ट, भक्तपुर	२
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका ०३, पत्रकार भवन (२)	२
३	दोलखा	भीमेश्वर ०३, चरिघ्याङ (२)	२
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६, हरमटारी (२)	२
५	काठमाडौं	काठमाडौं नगरपालिका ३१, बानेश्वर	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०६ (२)	२
७	ललितपुर	ललितपुर नगरपालिका १५, सातदोबाटो; क्लिफ रेष्ट्रो, ललितपुर	२
८	मकवानपुर	हेटौंडा ०२, नोबल होटल (२)	२
९	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०३; विदुर नगरपालिका ०४	२
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२ (३)	३
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१, जिएस होटल (२)	२
१२	रसुवा	एफएनजे हल, धुन्चे (३)	३
१३	सिन्धुली	टीआई नेपाल कार्यालय, सिन्धुली (२); भ्याली भ्यू होटल	३
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०५, एफएनजे हल (२)	२
जम्मा			३०

ड. होर्डिङ बोर्ड

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका ०७, खरिपाटी (२)	२
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका ०३, ०८	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका ०६, रमिता डाँडा	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका १०, हस्पिटल चोक	१
५	काठमाडौं	शंखरापुर नगरपालिका	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका, वीपी सडकमार्ग क्षेत्र	१
७	ललितपुर	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर	१
८	मकवानपुर	हेटौंडा ०५, सिँचाई टोल	१
९	नुवाकोट	बेलकोटगढी नगरपालिका ०७, बुडिसिङ्गघाट	१
१०	ओखलढुङ्गा	मोलुङ्गा गाउँपालिका ०२, रामपुर	१
११	रामेछाप	मन्थली बजार, रामेछाप	१

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१२	रसुवा	कालिका गाउँपालिका ०२	१
१३	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०६, शान्तिनगर चोक	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा नगरपालिका ०५, डीएलपीआईयू भवन	१
जम्मा			१५

ग. व्यवसायी/बैंक र गैरसरकारी संस्थाहरूसँग छलफल

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
व्यवसायी/बैंकसँग छलफल			
१	भक्तपुर	खोपा गार्डेन रिसोर्ट, दुधपाटी, भक्तपुर; भक्तपुर उद्योग बाणिज्य संघ	२
२	धादिङ	होटल जीविका एण्ड बार, धादिङ	१
३	काठमाडौं	साप फाल्वा, बबरमहल, काठमाडौं; नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघ, टेकु	२
४	काभ्रे	धुलिखेल उद्योग बाणिज्य संघ	१
५	ललितपुर	जिसस ललितपुर; ललितपुर उद्योग बाणिज्य संघ	२
६	मकवानपुर	मकवानपुर उद्योग बाणिज्य संघ	१
७	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका, खुसी पाहुना घर	१
८	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, ठोकर गेष्ट हाउस	२
९	रसुवा	एफएनजे हल	१
१०	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०६, उद्योग बाणिज्य हल	१
११	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका ०५, चौतारा	२
जम्मा			१६
गैरसरकारी संस्थाहरूसँग छलफल			
१	भक्तपुर	भक्तपुर नगरपालिका ०१, होटल स्वीट होम; रेडियो हिमालय मिटिङ हल, जगते	२
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका ०३, होटल जिविका; निलकण्ठ नगरपालिका ०३, गणेश हिमाल होटल	२
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका ०६, चरिघ्याङ	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका, हरमटारी	१
५	काठमाडौं	काठमाडौं महानगरपालिका ३१, बानेश्वर; दक्षिणकाली नगरपालिका, तौदह	२
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७, एनजिओ फेडरेसन हल; सन्धिको थकाली भान्सा घर	२
७	ललितपुर	ललितपुर महानगरपालिका ०५, मानभवन, डीसीसी हल	१
८	मकवानपुर	हेटौंडा ०२, पल्पसा सडक, नोबल होटल; हेटौंडा ०४, जिमाली कार्यालय	२
९	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०४, खुसी पाहुना घर (२)	२
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, शेर्पा गेष्ट हाउस; सिद्धिचरण नगरपालिका १२, एनआरए कार्यालय	२
१०	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१, जीएस होटल	१
११	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका ०६, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	१
१२	सिन्धुली	टीआई नेपाल अफिस, सिन्धुली	१
१३	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका ०५, चौतारा, जीसस हल	१
जम्मा			२०

त. सहायता कक्ष

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण ०१, दुवाकोट वडा कार्यालय; चाँगुनारायण ०६, नगरकोट वडा कार्यालय; चाँगुनारायण ०२, दुवाकोट वडा कार्यालय	३
२	धादिङ	ज्वालामुखी गाउँपालिका ०१, मैदी वडा कार्यालय; धुनिबैंशी नगरपालिका ०२, रातामाटा वडा कार्यालय; गंगाजमुना गाउँपालिका ०५, वडा कार्यालय; निलकण्ठ नगरपालिका १०, वडा कार्यालय	४
३	दोलखा	जिरी नगरपालिका ०८; गौरीशंकर नगरपालिका; भीमेश्वर नगरपालिका ०६;	३
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०४, फिनाम; सिरान्चोक गाउँपालिका ०६, गन्खु; गोरखा नगरपालिका १२; शहिद लखन ०३, मनकामना	४
५	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका १२, गुर्जुधारा वडा कार्यालय; तार्केश्वर नगरपालिका ०३, तिनपिप्ले; टोखा नगरपालिका ०१, भोर (२)	४
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०९, काभ्रे भञ्ज्याङ, पाँचखाल नगरपालिका ११, खरेलथोक; धुलिखेल नगरपालिका ०८; धुलिखेल नगरपालिका, ०६	४
७	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका ०७, देवीचौर वडा कार्यालय; महाकाल गाउँपालिका ०२, मनिखेल; ललितपुर महानगरपालिका २८, हरिसिद्धि; ललितपुर महानगरपालिका २७, सुनाकोटी	४
८	मकवानपुर	बागमति गाउँपालिका ०४, भुभुरे; मनहरी गाउँपालिका ०७, बिजौना; हेटौँडा १२, हात्तीगौडा; बकैया ०६, जुइना	४
९	नुवाकोट	बेलकोटगढी नगरपालिका ०५, लामाचौर; तादी गाउँपालिका ०५, बाहुनबैंशी; तार्केश्वर गाउँपालिका ०५, गोर्सङ; सूर्यगढी गाउँपालिका ०३, वडा कार्यालय	४
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १०, वडा कार्यालय; मोलुङ गाउँपालिका ०३, वडा कार्यालय; चिसङ्खुगढी गाउँपालिका, सेर्ना; सिद्धिचरण नगरपालिका ०९, वडा कार्यालय	४
११	रामेछाप	दोरम्बा गाउँपालिका, टोकरपुर; रामेछाप नगरपालिका ०५, रामपुर वडा कार्यालय; मन्थली नगरपालिका ०६, भलुवाजोर; रामेछाप नगरपालिका ०८	४
१२	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका ०५, चिलिमे; गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०५; आमाछोदिङमो गाउँपालिका ०४	३
१३	सिन्धुली	फिक्कल गाउँपालिका; दुधौली; तीनपाटन गाउँपालिका ०३, कोटगाउँ; कमलामाई नगरपालिका १२	४
१४	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका ०१, जलवीरे वडा कार्यालय; चौतारा साँगाचोकगढी ११, वडा कार्यालय; जुगल गाउँपालिका वडा कार्यालय; बलेफी गाउँपालिका ०३, धुस्कोट	४
जम्मा कार्यक्रम संख्या			५३

थ. स्वयंसेवक अभिमुखीकरण तथा परिचालन

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	मध्यपुर ठिमी ०२, सानोठिमी क्याम्पस हल; भक्तपुर बहुमुखी क्याम्पस, दुधपाटी	२
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका ०३, धादिङ टीआई नेपाल अफिस (२)	२
३	दोलखा	चरिघ्याङ टीआई नेपाल अफिस (२)	२
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६, हट एण्ड स्पाईसी होटल; गोरखा टीआई नेपाल अफिस	२
५	काठमाडौं	काठमाडौं महानगरपालिका, सिद्धार्थ कटेज (२)	२
६	काभ्रे	टीआई नेपाल अफिस, काभ्रे (२)	२
७	ललितपुर	काठमाडौं महानगरपालिका ३१, बानेश्वर, टीआई नेपाल अफिस; ललितपुर १५ सातदोबाटो, यूनिटी फुड हाउस	२
८	मकवानपुर	हेटौँडा ०४, एभरेष्ट जीवा हाउस; टीआई नेपाल अफिस, हेटौँडा (२)	३
९	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०२, होटल स्क्वायर; विदुर नगरपालिका ०२, दियालो होटल	२

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, टीआई नेपाल अफिस, ओखलढुङ्गा; सिद्धिचरण नगरपालिका ०४, रम्जाटार क्याम्पस	२
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१, जिएस होटल (२)	२
१२	रसुवा	टीआई नेपाल अफिस, धुन्चे (२)	२
१३	सिन्धुली	टीआई नेपाल अफिस, सिन्धुली (२)	२
१४	सिन्धुपाल्चोक	टीआई नेपाल अफिस, सिन्धुपाल्चोक (२)	२
जम्मा			२९

द. पुनर्निर्माण अवलोकन

सरकारी भवन अवलोकन			
क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	धादिङ	धादिङबैशी	१
२	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६ (२)	२
३	काभ्रे	रोशी गाउँपालिका ०८	१
४	ललितपुर	पशु स्वास्थ्य अनुसन्धान महाशाखा; राजस्व प्रशासन तालिम केन्द्र	२
५	मकवानपुर	हेटौंडा ०८, औद्योगिक क्षेत्र	१
६	नुवाकोट	त्रिशुली अस्पताल	१
७	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, खानेपानी कार्यालय	१
८	रसुवा	कालिका गाउँपालिका ०२	१
९	सिन्धुपाल्चोक	जिल्ला माटो व्यवस्थापन कार्यालय	१
जम्मा			११
स्वास्थ्य चौकी भवन अवलोकन			
१	धादिङ	ज्वालामुखी गाउँपालिका ०६; वेनीघाट रोराङ गाउँपालिका ०५	२
२	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०३	१
३	काभ्रे	पनौती नगरपालिका ०३	१
४	नुवाकोट	दुई पिपल स्वास्थ्य चौकी	१
५	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका ०५	१
६	रसुवा	गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०६	१
७	सिन्धुली	तीनपाटन गाउँपालिका ०३	१
८	सिन्धुपाल्चोक	सानो सिरुवारी स्वास्थ्य चौकी	१
जम्मा			९
सम्पदा अवलोकन			
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका ०४, ठिमी; भक्तपुर नगरपालिका, दरबार स्क्वायर; भक्तपुर नगरपालिका ०४, पोटरि स्क्वायर	३
२	धादिङ	ज्वालामुखी गाउँपालिका ०३, मैदी	१
३	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०७	१
४	काठमाडौँ	काठमाडौँ २२, धरहरा; काठमाडौँ ०१, २७, २८, रानीपोखरी; काठमाडौँ ०८, जयबागेश्वरी;	३
५	काभ्रे	पनौती नगरपालिका १०, सल्लेदार	१
६	ललितपुर	कुम्भेश्वर मन्दिर, पाटन; रातो मच्छिन्द्रनाथ मन्दिर	२

सम्पदा अवलोकन			
७	मकवानपुर	हेटौंडा १९, नेवारपानी; हेटौंडा ०८, कमाने, हेटौंडा ०९, कर्रा	३
८	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका ०२, नुवाकोट दरबार; नुवाकोट नगरपालिका ०२, भैरवी मन्दिर	२
९	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२, गणेश टोल	१
१०	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०८, चिसापानी	१
११	रसुवा	गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०६	१
जम्मा			१९
निजी आवास अवलोकन			
१	भक्तपुर	मध्यपुर ठिमी ०३, कौसलटार क्षेत्र	१
२	धादिङ	धुनीचौली नगरपालिका ०९, धादिङ	१
३	दोलखा	भीमेश्वर नगरपालिका ०६	१
४	गोरखा	पालुङटार नगरपालिका ०९, शेरा	१
५	काठमाडौँ	दक्षिणकाली नगरपालिका ०८, छैमले; बुढानिलकण्ठ नगरपालिका १२, कपन	२
६	काभ्रे	नमोबुद्ध नगरपालिका ०९, छत्रे बजार	१
७	ललितपुर	महाकाल गाउँपालिका ०५, चन्दनपुर	१
८	मकवानपुर	मकवानपुरगढी गाउँपालिका ०१, रानीसेरा	१
९	नुवाकोट	तार्केश्वर नगरपालिका ०५	१
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका ०६, जन्तरखानी	१
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०८, चिसापानी	१
१२	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका ०५, रसुवा	१
१३	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०९, पन्नेशी	१
जम्मा			१४
खानेपानी पूर्वाधार अवलोकन			
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका ०९; चाँगुनारायण नगरपालिका ०६	२
२	धादिङ	गजुरी गाउँपालिका ०२	१
३	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०५	१
४	काठमाडौँ	तार्केश्वर ०५, गोलढुङ्गा	१
५	काभ्रे	नमोबुद्ध नगरपालिका ०४; पनौती नगरपालिका ०२	२
६	ललितपुर	थैव खानेपानी वितरण योजना	१
७	मकवानपुर	भीमफेदी ०१, नकौली डाँडा	१
८	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका १४, पोखरी; मन्थली नगरपालिका ०४, सलु	२
९	सिन्धुली	मरिण गाउँपालिका ०६, कपिलाकोट	१
जम्मा			१२
सडक अवलोकन			
१	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका ११, रमाइलो डाँडादेखी रम्जाटार ०३ सम्म	१
जम्मा			१

घ. गुनासो सङ्कलन

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक ०७, गुन्डु स्वास्थ्य चौकी; चाँगुनारायण ०६, नगरकोट वडा कार्यालय; चाँगुनारायण ०८, दुवाकोट वडा कार्यालय	३
२	धादिङ	धुनीवैशी नगरपालिका ०२, वडा कार्यालय; ज्वालामुखी गाउँपालिका ०१, ठूलो चौर; गंगाजमुना गाउँपालिका ०५, फूलखर्क	३
३	दोलखा	जिरी नगरपालिका ०८; गौरीशंखर नगरपालिका; भीमेश्वर नगरपालिका ०६	३
४	गोरखा	सिरानचोक गाउँपालिका ०९, गन्खु; गोरखा नगरपालिका; गोरखा नगरपालिका १२; शहिद लखन गाउँपालिका ०३	४
५	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका १२, गुर्जुधारा; तार्केश्वर नगरपालिका ०३, तिनपिप्ले; चन्द्रागिरी नगरपालिका ०४, थानकोट; कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका ०१, गागलफेदी	४
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०९, काभ्रे भञ्ज्याङ; पाँचखाल नगरपालिका ११, खरेलथोक; तेमाल गाउँपालिका ०५; धुलिखेल नगरपालिका १२	४
७	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका ०७, देवीचौर; महालक्ष्मी नगरपालिका १०, लाकुरेभञ्ज्याङ; ललितपुर महानगरपालिका १६, मंगलबजार, महाकाल गाउँपालिका ०२, मनिखेल	४
८	मकवानपुर	बागमती गाउँपालिका, भुभुङ्गरे; मनहरी गाउँपालिका ०७, बिजौना; हेटौँडा १२, हात्तीगौडा; बकैया गाउँपालिका ०६, जुइना	४
९	नुवाकोट	बेलकोटगढी नगरपालिका ०५; तादी गाउँपालिका ०५; तार्केश्वर गाउँपालिका ०५; सूर्यगढी नगरपालिका	४
१०	ओखलढुङ्गा	मोलुङ गाउँपालिका ०२, रामपुर; मोलुङ गाउँपालिका ०४; मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका ०५, ओखलढुङ्गा; चिसाङखुगढी गाउँपालिका	४
११	रामेछाप	दोरम्बा गाउँपालिका, टोकरपुर; रामेछाप नगरपालिका ०५, रामपुर वडा कार्यालय; मन्थली नगरपालिका १०	३
१२	रसुवा	आमाछोदिङ्मो गाउँपालिका ०५; गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०५; आमाछोदिङ्मो गाउँपालिका	३
१३	सिन्धुली	दुधौली नगरपालिका; फिक्कल गाउँपालिका; तीनपाटन गाउँपालिका ०३	३
१४	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका ०१, जलबिरे वडा कार्यालय; जुगल गाउँपालिका ०१, नगरपालिका कार्यालय	२
जम्मा			४८

न. सार्वजनिक सुनुवाइ

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक ०७, गुन्डु; चाँगुनारायण ०६, नगरकोट; चाँगुनारायण ०८, दुवाकोट	३
२	धादिङ	धुनीवैशी नगरपालिका ०९; ज्वालामुखी गाउँपालिका ०१; गंगाजमुना गाउँपालिका ०५	३
३	दोलखा	जिरी नगरपालिका ०८; गौरीशंखर नगरपालिका; भीमेश्वर नगरपालिका ०६	३
४	गोरखा	सिरानचोक गाउँपालिका ०९, गन्खु; शहिद लखन गाउँपालिका ०३	२
५	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका १२, गुर्जुधारा; तार्केश्वर नगरपालिका ०३, तिनपिप्ले; चन्द्रागिरी नगरपालिका ०४, थानकोट; कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका ०१, गागलफेदी	४
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०९, काभ्रे भञ्ज्याङ; पाँचखाल नगरपालिका ११, खरेलथोक; तेमाल गाउँपालिका ०५; धुलिखेल नगरपालिका १२	४
७	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका ०७, देवीचौर; महालक्ष्मी नगरपालिका १०, लाकुरेभञ्ज्याङ; ललितपुर महानगरपालिका १६, मंगलबजार; महाकाल गाउँपालिका ०२, मनिखेल	४
८	मकवानपुर	बागमती गाउँपालिका, भुभुङ्गरे; मनहरी गाउँपालिका ०७, बिजौना; हेटौँडा १२, हात्तीगौडा; बकैया गाउँपालिका ०६, जुइना	४
९	नुवाकोट	बेलकोटगढी नगरपालिका ०५; तादी गाउँपालिका ०५; तार्केश्वर गाउँपालिका ०५; सूर्यगढी नगरपालिका	४

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१०	ओखलढुङ्गा	मोलुङ गाउँपालिका ०२, रामपुर; मोलुङ गाउँपालिका ०४; चिसाङखुगढी गाउँपालिका	३
११	रामेछाप	दोरम्बा गाउँपालिका, टोकरपुर; रामेछाप नगरपालिका ०५, रामपुर; मन्थली नगरपालिका १०	३
१२	रसुवा	आमाछोदिङ्मो गाउँपालिका ०५; गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०५; आमाछोदिङ्मो गाउँपालिका	३
१३	सिन्धुली	दुधौली नगरपालिका; फिक्कल गाउँपालिका; हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	३
१४	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका ०१, जलवीरे; जुगल गाउँपालिका ०१	२
जम्मा			४५

प. समावेशी समूहसँग बैठक

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	चाँगुनारायण ०८, सरस्वती स्कूल, सुडाल; सूर्यविनायक ०७, गुन्डु; सूर्यविनायक ०८, सिपाडोल	३
२	धादिङ	निलकण्ठ नगरपालिका १३, भद्र गाउँ; गजुरी गाउँपालिका ०७, किरन चोक; वेनिघाट रोराङ गाउँपालिका ०५, वेनीघाट	३
३	दोलखा	भीमेश्वर ०४, माटी; बैतेश्वर गाउँपालिका ०१	२
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०७, बतासे; गोरखा नगरपालिका १०, छेवेटार; गोरखा नगरपालिका ०६, सिमल गैरी	३
५	काठमाडौँ	शंखरापुर नगरपालिका ०२; दक्षिणकाली नगरपालिका ०८, छैमले; कागेश्वरी नगरपालिका ०२, आलापोट	३
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७, हुर्खा; धुलिखेल नगरपालिका ०८, पकुचा; धुलिखेल नगरपालिका ०६	३
७	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका ०१, गोदामचौर; बागमती गाउँपालिका ०५, इकुडोल; बागमती गाउँपालिका ०१, घुसेल;	३
८	मकवानपुर	मकवानपुरगढी ०५; हेटीडा ०७; मनहरी ०७	३
९	नुवाकोट	म्यागङ गाउँपालिका ०६, पोखरी गाउँ; तार्केश्वर गाउँपालिका; किस्पाङ गाउँपालिका ०३	३
१०	ओखलढुङ्गा	मोलुङ गाउँपालिका ०१, कुन्तादेवी; मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका ०७; सिद्धिचरण नगरपालिका ०९	३
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०६, भलवाजोर; मन्थली नगरपालिका ०६, सुनारपानी; रामेछाप नगरपालिका ०८	३
१२	रसुवा	गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका ०५, स्याफ्रु; कालिका गाउँपालिका ०५	२
१३	सिन्धुली	तीपाटन गाउँपालिका; कमलामाई नगरपालिका ०५; घ्याङलेख गाउँपालिका ०१	३
१४	सिन्धुपाल्चोक	मेलम्ची नगरपालिका ११; चौतारा साँगाचोकगढी १४; बलेफी गाउँपालिका ०७	३
जम्मा			४०

फ. भ्रष्टाचार विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवस

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	मध्यपुर ठिमी ०३, गट्टाघर	१
२	धादिङ	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धादिङवैशी	१
३	दोलखा	सातदोबाटो, चरिकोट	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६, हरमटारी	१
५	काठमाडौँ	काठमाडौँ महानगरपालिका ३२, रत्नपार्क	१

परियोजना गतिविधि

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७, सरस्वती बजार	१
७	ललितपुर	ललितपुर नगरपालिका १२, लगनखेल बसपार्क	१
८	मकवानपुर	हेटौंडा बसपार्क	१
९	नुवाकोट	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नुवाकोट	१
१०	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका १२	१
११	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१, मन्थली बजार	१
१२	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका ०६, धुन्चे	१
१३	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०६, बसपार्क	१
१४	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०५	१
जम्मा			१४

ब. भूकम्प सुरक्षा दिवस

क्रसं	जिल्ला	स्थान	कार्यक्रम संख्या
१	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका ०८, सूर्यविनायक चोक	१
२	धादिङ	बीच बजार धादिङ	१
३	दोलखा	सातदोबाटो, चरिकोट	१
४	गोरखा	गोरखा नगरपालिका ०६, बसपार्क	१
५	काठमाडौं	काठमाडौं महानगरपालिका वसन्तपुर	१
६	काभ्रे	धुलिखेल नगरपालिका ०७, सरस्वती बजार	१
७	ललितपुर	ललितपुर नगरपालिका १६, मंगलबजार	१
८	मकवानपुर	हेटौंडा बुद्ध चोक	१
९	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका ११	१
१०	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका ०१	१
११	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका ०६, कमला माध्यमिक विद्यालय	१
१२	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी ०५	१
जम्मा			१२

तथ्यांक प्रस्तुति : उत्तम राउत (तथ्यांक विश्लेषक)

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणमा र पुनःस्थापनामा समस्या भए हामीलाई खबर गर्नुहोस्

शुल्क नलाग्ने फोन नम्बर

१६६० ०१ २२ २११

टेलिफोन
०१ ४४७५२६२

फ्याक्स
०१ ४४७५११२

एसएमएस
९८४३२४९९०९

ई-मेल
complain@tinepal.org

सहयोग

European Union

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणमा सदाचार अपनाऔ

पो.ब.नं.: ११४८६, छकुबकु मार्ग, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल

Email: trans@ginepal.org, Website: www.tinepal.org, @tinepal

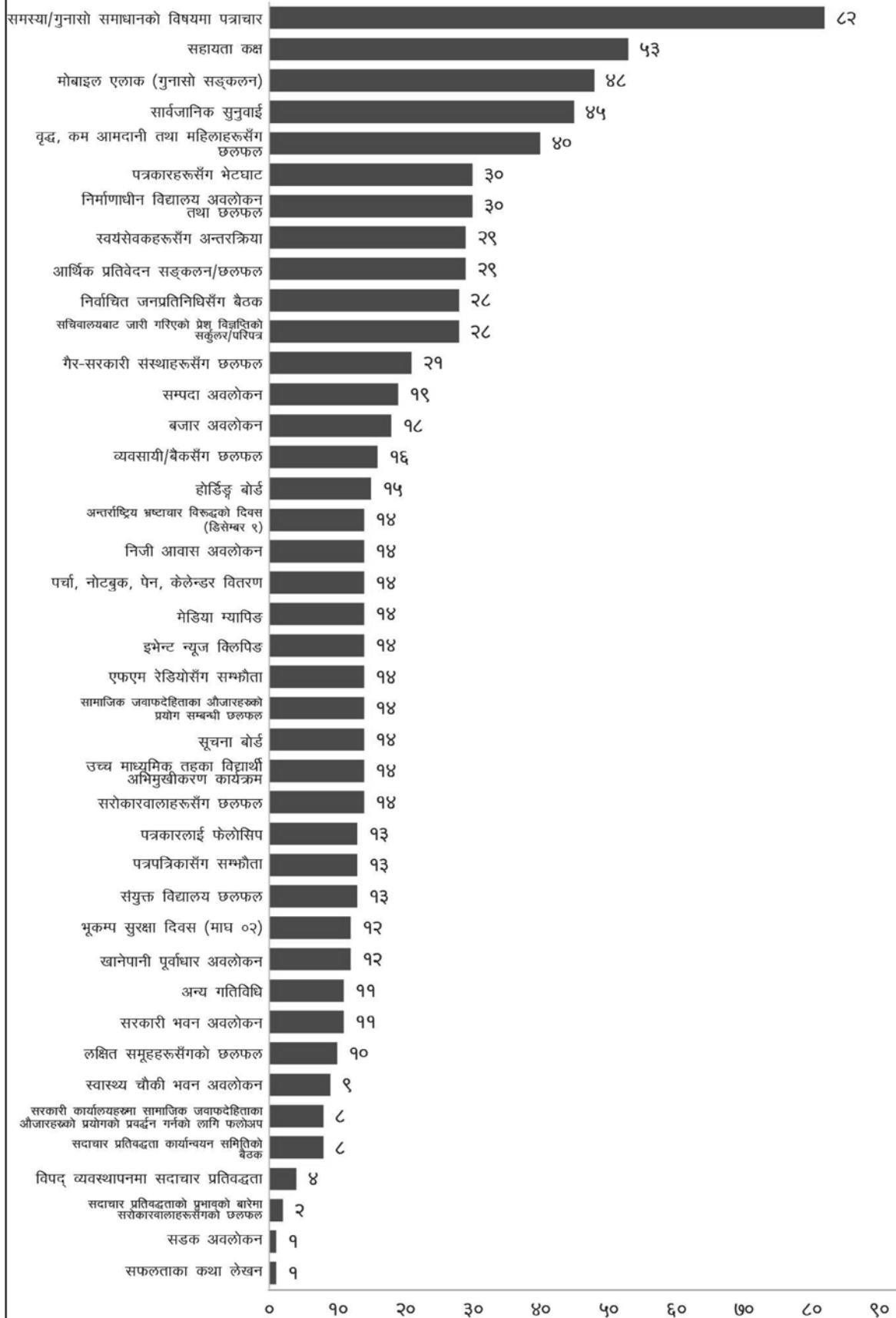

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल
नेपाल

भ्रष्टाचार विरुद्धको सहकार्य

आईपीईआरआर कार्यक्रमअन्तर्गत १४ जिल्लामा सम्पन्न भएको गतिविधिको संख्या

जेठ ०१, २०७६ देखि चैत ३०, २०७६

वैशाख महिनाको केही अनलाइन समाचारका लिङ्क

स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी केही अनलाइन लिङ्क

कोरोनाबाट विश्वभर ७८ नेपालीको मृत्यु, छ हजार संक्रमित
विश्वभर महामारीका रूपमा फैलिरहेको कोभिड-१९ संक्रमणका कारण शनिबार साँझसम्म मृत्यु हुने गैरआवासीय नेपाली ७८ पुगेका छन् ।
<https://gorkhapatraonline.com/mainnews/2020-05-10-14059>

कोरोनासम्बन्धी एप सार्वजनिक

कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) महामारी रोगको पहिचान, रोकथाम तथा प्रतिकार्यसम्बन्धी जानकारीसहित संक्रमितको ट्रेसिङका लागि बहुउपयोगी 'कोभिडएनपी एप' सार्वजनिक गरिएको छ ।
<http://gorkhapatraonline.com/mainnews/2020-05-10-14042>

अमेरिकी प्रशासनका उच्च अधिकारीहरू धमाधम क्वारेन्टाइनमा
ट्रम्प प्रशासनको एक कर्मचारीमा कोभिड १९ संक्रमण भएपछि उच्च अधिकारीहरू धमाधम क्वारेन्टाइनमा जान थालेका छन् ।
<http://gorkhapatraonline.com/international/2020-05-10-14051>

व्यावसायिक पहलद्वारा एक हजार पिपिडि हस्तान्तरण
राष्ट्रिय व्यावसायिक पहलले उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री लेखराज भट्टलाई रु ३० लाख बराबरको स्वास्थ्य सामग्री उपलब्ध गराएको छ ।
<http://gorkhapatraonline.com/national/2020-05-09-14028>

नमस्ते स्वच्छ अभिवादनको मानक, डिजिटल जीवनशैली सुरु
यो शताब्दीकै सबैभन्दा ठूलो महामारीले संसारको मानवजीवनमा संकटमा पारेको छ । कोभिड १९ नाम दिइएको नयाँ कोरोना भाइरसले लाखौं मानिसको ज्यान गइसकेको छ ।
<http://gorkhapatraonline.com/mainnews/2020-05-09-14017>

प्रदेश नं २: कोरोना विशेष अस्पताल सञ्चालनमा
प्रदेश नं २ मा कोरोना भाइरसको रोकथाम र उपचारमा थप सहयोग पुऱ्याउन यहाँको नर्सिङ क्याम्पसको हातामा लेभल-२ को 'कोरोना विशेष अस्पताल' सञ्चालनमा आएको छ ।
<http://gorkhapatraonline.com/province/2020-05-09-14008>

कोरोनाबाट भूपू गोरखा सैनिक राईको निधन
श्वासप्रश्वासको समस्या देखिएपछि मेडिस्टोन अस्पतालमा १० दिनअघि भर्ना गरिएका ७७ वर्षीय कर्णबहादुर राईको उपचारका क्रममा निधन भएको लण्डनस्थित नेपाली दूतावासका प्रवक्ता शरदराज आरणले जानकारी दिए ।
<https://rajidhanidaily.com/id/114779/>

कैदीबन्दीद्वारा कोरोना परीक्षण गर्न माग
भारतको मुम्बई जेलमा ७२ जना कैदीबन्दीमा कोरोना संक्रमण भएको खबरसँगै कारागार क्षेत्र जोखिममा रहेको उनीहरूले जिकिर गरेका छन् ।
<http://annapurnapost.com/news/155417>

लमजुङ जिल्ला सामुदायिक अस्पतालमा अटोमेटिक फुट अपरेटिङ ह्यान्ड वासिङ ट्यांकी
प्रगतिशील इन्जिनियरिङ एसोसिएसन नेपाल (पिन) लमजुङ र नेपाल इन्जिनियर्स एसोसिएसन (एनइए) गण्डकी प्रदेशले अस्पतालको गेटमा फलामबाट निर्माण गरेको खुट्टाद्वारा खुल्ने धारा र त्यसमाथि ट्यांकी जडान गरेर अस्पताल आउनेका लागि हात धुने व्यवस्था मिलाएको हो ।
<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/42999/2020-05-09>

बाँकेमा आइसोलेसन अस्पतालको कमी, सुस्त गतिमा परीक्षण
बाँकेमा कोरोना संक्रमितको संख्या २४ पुगेको छ । जसमध्ये २३ जना नेपालगन्ज उपमहानगरपालिका वडा नम्बर ८ हुन ।
<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/129360/>

जनकपुरमा कोभिड विशेष अस्पताल
वीरगञ्ज महानगरपालिका-३ छपकैया मुस्लिम बस्तीमा कोभिड १९ संक्रमित एक जना थपिएसँगै प्रदेश २ मा कोभिड १९ संक्रमितको संख्या ३१ पुगेको छ ।
<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/129352/>

सुत्केरीलाई पोषणयुक्त खाद्य सामग्री वितरण गर्दै गाउँपालिका
जिल्लाको दिफ्फुड चुइयुम्मा गाउँपालिकाले लकडाउनको अवधिमा सुत्केरी भएका महिलाहरूलाई पोषणयुक्त खाद्य सामग्री वितरणको तयारी

गरेको छ ।

<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/129340/>

लकडाउनमा दिर्घरोगीलाई स्थानीय सरकारको औषधि
खोटाङका विभिन्न स्थानीय तहले लकडाउनको मारमा परेका दिर्घरोगीलाई लागि घरैमा औषधिको व्यवस्था गरिदिएको छ ।
<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/129337/>

Online medical consultations spike as OPDs remain shut in lockdown

The lockdown has seen a spike in online medical consultations with the out-patient department (OPD) in hospitals shut.
<https://thehimalayantimes.com/nepal/online-medical-consultations-spike-as-opds-remain-shut-in-lockdown/>

Two new dengue cases reported in Myagdi, number of infected climbs to nine

Spread of dengue amid the risk of coronavirus infection has increased health concerns among the people in Myagdi district.
<https://thehimalayantimes.com/nepal/two-new-dengue-cases-reported-in-myagdi-number-of-infected-climbs-to-nine/>

Trump says 'no rush' on more aid as jobless crisis grows
President Donald Trump says he's in "no rush" to negotiate another financial rescue bill, even as the government reported that more than 20 million Americans lost their jobs last month due to economic upheaval caused by the coronavirus.
<https://thehimalayantimes.com/world/trump-says-no-rush-on-more-aid-as-jobless-crisis-grows/>

कोरोना भाइरस : विश्वभर ९० हजार स्वास्थ्यकर्मी संक्रमित
इन्टरनेशनल काउन्सिल अफ नर्सिङका अनुसार विश्वभर हालसम्म ९० हजार स्वास्थ्यकर्मी कोरोना भाइरसबाट संक्रमित भएका छन् ।
<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/42884/2020-05-07>

कोरोना नियन्त्रणका लागि २ अर्ब
प्रदेश नं २ सरकारले कोरोना रोकथाम नियन्त्रण तथा उपचारका लागि रु दुई अर्ब खर्च गर्ने भएको छ ।
<http://gorkhapatraonline.com/province/2020-05-08-13927>

अस्पतालहरू संकटमा

सरकारले कोरोना भाइरसको जोखिम न्यूनीकरण गर्न लकडाउन घोषणा गरेपछि उपचार गर्न अस्पताल जाने बिरामीको संख्या घटेको छ ।
<http://annapurnapost.com/news/155301>

स्वास्थ्य सामग्री ल्याउन ढिलाइ

सेनाले जिम्मा पाएको समयभन्दा १५ गुणाले कोरोना भाइरस संक्रमण बढीसक्दा पनि स्वास्थ्य सामग्री भित्र्याउन सकेको छैन ।
<http://annapurnapost.com/news/155294>

क्वारेन्टाइनमा बसेका भारतीय भन्छन् : 'सरकार ! हामी कहिले घर जान पाउँछौं?'

सङ्घर्ष हुने भारतको उत्तरप्रदेश राज्यको लखिमपुर (खिरी)का बासिन्दा हुन् । उनी विगत तीन/चार वर्षदेखि कैलालीको अत्तरियामा लुगा सिउने काम गर्छन् ।
<http://annapurnapost.com/news/155265>

बागमती प्रदेशमा कोरोना परीक्षण किट अभाव

संघीय सरकारबाट प्राप्त किट सकिन लागेको र अब आउने टुङ्गो नहुँदा अभाव भएको सामाजिक विकास मन्त्रालयले जनाएको छ ।
<http://annapurnapost.com/news/155241>

यूएनडीपीद्वारा सफ्टवेयर सहयोग

संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (यूएनडीपी) ले कोभिड-१९ महामारीको आपत्कालीन अवस्थामा सातै प्रदेश र ७ सय ५३ वटै स्थानीय तहलाई एकआपसमा अनलाइन बैठक तथा छलफल गर्न उपयोगी जुम मिटिङ सफ्टवेयर सहयोग गरेको छ ।
<https://ekantipur.com/news/2020/05/06/158876746550226141.html>

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणसम्बन्धी केही अनलाइन लिङ्क

जोखिम वर्गका भूकम्प प्रभावितले थप ५० हजार अनुदान पाउने राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले जोखिम वर्गका लाभग्राहीलाई निजी आवास पुनर्निर्माणका लागि थप ५० हजार रुपियाँ अनुदान वितरण गर्ने भएको छ ।

<http://gorkhapatraonline.com/national/2020-05-09-14027>

भूकम्पका वेला : लिपुलेकबाट व्यापारिक मार्ग चलाउन बैँजिङमा सम्झौता, महामारीका वेला : नेपालीभूमि हुँदै चीन जोड्ने सडक उद्घाटन

पाँच वर्षअघि जब नेपाल भूकम्पले ल्याएको विपतसँग संघर्षरत थियो, १ जेठ ०७२ मा भारतीय प्रधानमन्त्री चीन भ्रमणमा जाँदा लिपुलेकलाई भारत र चीनबीचको व्यापारिक मार्ग बनाउने सहमति भएको थियो ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/42971/2020-05-09>

रानीपोखरी र धरहराको काम अब लकडाउनमा नरोकिने

कोभिड-१९ को संक्रमणलाई ध्यानमा राख्दै नेपाल सरकारले गत चैत ११ गतेदेखि गरेको लकडाउनका कारण रोकिएको रानीपोखरी र २२ तले धरहरा पुनःनिर्माणको काम पुनःशुरु भएको छ ।

<http://annapurnapost.com/news/155253>

Nepal marks quake anniversary under lockdown

Nepal today marked the fifth anniversary of the devastating earthquake under a nationwide lockdown with the prime minister blaming coronavirus pandemic for delay in reconstruction.

<https://thehimalayantimes.com/nepal/nepal-marks-quake-anniversary-under-lockdown/>

५ वर्ष बित्दा पनि भूकम्पपीडित अचेत

२०७२ वैशाख १२ को भूकम्पमा परी अचेत बनेका नुवाकोट बेलगढी नगरपालिका ३ डाँडागाउँका ३१ वर्षीय कृष्णहरि पुडासैनीको वास्तविकता हो यो।

<http://annapurnapost.com/news/154262>

पुनर्निर्माण प्राधिकरण कति आवश्यक ?

महाभूकम्प भएको पाँच वर्ष पूरा हुँदासमेत पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना कार्य अझै बाँकी रहेको छ ।

<https://rajidhanidaily.com/id/10622/>

More than 55pc heritage sites await reconstruction

Even after five years of the 2015 earthquakes, more than 50 per cent of heritage sites and buildings that were destroyed or suffered damage await reconstruction across 32 quake-hit districts in the country.

<https://thehimalayantimes.com/kathmandu/more-than-55pc-heritage-sites-await-reconstruction/>

Five years after devastating quakes of April 2015, reconstruction work still on

Saturday marks five years of the 2015 earthquakes that rattled the country taking lives of thousands and damaging physical infrastructure worth billions of rupees.

<https://thehimalayantimes.com/business/five-years-after-devastating-quakes-of-april-2015-reconstruction-work-still-on/>

भूकम्प भएको ५ वर्ष बित्दा लमजुङमा ५० प्रतिशतमात्र पुनर्निर्माण
२०७२ को भूकम्पले लमजुङमा १४ हजार ५ सय ७४ निजी घर भत्किएका थिए ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/42041/2020-04-25>

पुनर्निर्माण प्राधिकरणको समय थप्न सुभाष

पाँच वर्षअघि गोरखाको बारपाकलाई केन्द्रबिन्दु बनाएर भएको भूकम्पपछिको यो अवधिमा हासिल गरेका उपलब्धिहरूको समीक्षा गरिएको छ ।

<https://gorkhapatraonline.com/national/2020-04-25-13068>

पुनःनिर्माणको पाँच वर्ष : २० हजार घर बनाउन बाँकी

निजी आवास पुनःनिर्माणको कामले तीव्रता लिए पनि अझै २० हजारभन्दा बढी घर निर्माण सम्पन्न भएको छैन ।

<https://gorkhapatraonline.com/province/2020-04-25-13092>

निजी आवास पुनःनिर्माणमा दुई अर्ब ६७ करोड खर्च

विनाशकारी भूकम्प भएको ५ वर्षको अवधिमा लमजुङमा दुई अर्ब बढी

रकम खर्च भएको छ ।

<http://gorkhapatraonline.com/economics/2020-04-24-13042>

भूकम्पको पाँच वर्ष पूरा : पुनर्निर्माणको काम भने अझै बाँकी

गोरखा जिल्लाको बारपाक केन्द्रबिन्दु भएर ०७२ साल वैशाख १२ गते आजकै दिन ७ दशमलव ८ म्याग्नेच्युडको भूकम्प भएको थियो ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/42006/2020-04-24>

निर्मम प्राकृतिक प्रकोपमा ममतायुक्त सहयोग

आज नेपालको अप्रिल २५ महाभूकम्पको पाँचौ वर्षको स्मृति दिवस हो । त्यो वर्षको विचार गर्दा पुराना कुराहरु मेरा आँखा अगाडि झल्झल्किन्छ ।

<https://ekantipur.com/bibidha/2020/04/25/15877973605785956.html>

२०७२ को भुईँचालोको सम्झना (तस्बिरमा)

२०७२ साल वैशाख १२ गते शनिबार ११ बजेर ५६ मिनेट जाँदा गोरखाको बारपाक केन्द्रबिन्दु बनाएर ७.६ म्याग्नेच्युडको भूकम्प भएको थियो ।

https://ekantipur.com/photo_feature/2020/04/24/158770908306368801.html

२ हजार विद्यालय पुनर्निर्माण हुन बाँकी

निर्माण सामग्री र कामदार नहुँदा अधिकांश विद्यालय पुनर्निर्माणको काम रोकिएको विद्यालय पुनर्निर्माण राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई शिक्षाले जनाएको छ ।

<https://ekantipur.com/news/2020/04/24/15877044289665701.html>

पाँच वर्ष बिते पनि नियति उस्तै

आजभन्दा ठीक पाँच वर्षअघि, ०७२ वैशाख १२ गते नेपालले ८० वर्षयताको सबैभन्दा ठूलो भूकम्पको सामना गर्‍यो ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/41984/2020-04-24>

'पुनर्निर्माण योजनाबद्ध ढङ्गले सफल हुन्छ'

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणका बाँकी काम योजनाबद्धढङ्गले सम्पन्न गर्न सफल हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभएको छ ।

<https://gorkhapatraonline.com/mainnews/2020-04-24-13010>

पुनर्निर्माण अन्तिम चरणमा प्रभावित

गोरखा भूकम्प भएको पाँच वर्षमा निजी आवास पुनर्निर्माणमा ८८ प्रतिशत प्रगति भए पनि कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) का कारण भएको बन्दाबन्दीले पुनर्निर्माण कार्य प्रभावित भएको छ ।

<https://gorkhapatraonline.com/mainnews/2020-04-24-13009>

सुरक्षित भौतिक पूर्वाधारमा जोड

पाँचौ भूकम्प दिवसको सन्दर्भ पारेर शुक्रबार दिनुभएको सन्देशमा राष्ट्रपतिले नेपाल भूकम्प, बाढी, डुबान, पहिरोजस्ता प्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेकाले प्रकोप प्रतिरोधी बस्ती निर्माण गरी जोखिम न्यूनीकरण गर्न ध्यान पुर्‍याउनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभएको छ ।

<http://gorkhapatraonline.com/mainnews/2020-04-24-13011>

धरती काँपेपछि

२०७२ वैशाख १२ गते ११ बजेर ५६ मिनेट जाँदा म नुहाउने तरखर गर्दै थिएँ। अचानक धर्तीमा गट्ट कम्पन सुरु भयो। वृक्षमा बसेका चराहरु कराउँदै उडे। कम्पन घट्नुको सट्टा क्रमशः बढ्दै गयो।

<http://annapurnapost.com/news/154099>

विदेशबाट फर्केका २० हजारलाई विद्यालय निर्माणमा लगाइँदै

कोरोना भाइरस संक्रमणका कारण विदेशमा रोजगारी गुमाएका नेपालीलाई पुनर्निर्माणमा लगाउने तयारी भएको छ ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/41990/2020-04-24>

शिक्षा लिन नसकिएको भूकम्प

कोरोना महाप्रकोपको कहरबीच गोरखा केन्द्र बिन्दु भएर गएको महाभूकम्पको पाँच वर्ष पूरा भएको छ । हाम्रो अहिलेको पुस्ताले भोगेको सबैभन्दा ठूलो विपत् नै २०७२ को भूकम्प हो ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/41991/2020-04-24>

भूकम्पपछि के के भयो गोरखामा ?

विनाशकारी भूकम्प भएको पाँच वर्ष बित्यो । २०७२ बैशाख २ अहिले २०७७ बैशाख गोरखाको लागि भिन्न छ।

<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/127287/>

जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी केही अनलाइन लिङ्क

पृथ्वीको स्वास्थ्य

प्रसिद्ध जीवशास्त्री एडवर्ड व विल्सनले प्रकृति र पर्यावरणमाथि मान्छेको ज्यादती बढ्दै गएपछि योटा अवधारणा अघि सारेका छन् । प्रत्येक देशले आफ्नो भू-सतह र जलाशयको आधा क्षेत्रफल प्राकृतिक स्थितिमै छाड्ने ।

<https://ekantipur.com/bibidha/2020/05/09/158899281487832309.html>

मौसम खुल्यो, कृषक बाली भित्राउँदै

मौसममा सुधार आए सँगै सुदूरपश्चिम प्रदेशका पहाडी जिल्लाहरूमा कृषकहरूको ब्यस्तता बढेको छ ।

<https://gorkhapatraonline.com/national/2020-05-09-14021>

संकटमा मान्छे

मानवीय अस्तित्व ठूलो संकटमा छ । जलवायु परिवर्तन, विश्व-महामारी, आणविक युद्ध र बिग्रँदो पर्यावरणको क्षतिपूर्ति छैन, जो मानिस स्वयंको विनाशसँग जोडिएको छ ।

<https://ekantipur.com/bibidha/2020/05/09/158899236677043773.html>

सरसफाई तथा स्वच्छता ग्लोबल कोषले नेपालमा सहयोग बढाउने 'आज हामी ग्लोबल स्थान्तरण तथा दीर्घकालीन पहुँचको माध्यमका रूपमा आएका छौं । सरसफाई तथा स्वच्छता कोषमार्फत हामी संसारभरका नेतृत्वकर्तालाई यो क्षेत्रमा रहेको कमीकमजोरी र रिक्तता पूरा गर्न आग्रह गर्दछौं ।'

<https://ekantipur.com/news/2020/05/08/158891713357991039.html>

बन्दाबन्दीले घट्यो मान्छेको चहलपहल, शुरू भयो पार्कमा चराको चिरबिर

विश्वमा नेपालमा मात्रै पाइने चरा काँडे भ्याकुर पोखरा उपत्यकाका विभिन्न स्थानमा सजिलै अवलोकन गर्न सकिन्छ भने यस क्षेत्रमा ४२ वटा मांसाहारी प्रजातिका चरा पाइन्छन् ।

<http://gorkhapatraonline.com/featured/2020-05-08-13956>

देशभर प्रि-मनसुन सुरु, प्रदूषणको मात्रा १० मा र्भयो

मौसम पूर्वानुमान महाशाखाका अनुसार हाल देशमा पश्चिमी न्यून-चापीय रेखाको सामान्य प्रभाव, स्थानीय वायु, पूर्वी भुभागनजिक बनेको न्यून-चापीय क्षेत्र तथा बंगालको खाडीबाट समेत जलवाष्पयुक्त वायु नेपालमा प्रवेश गरिरहेको छ ।

<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/129126/>

हिउँभन्दा बाक्लो असिना ! न्यालु लेकमा वैशाखमा चार फिट हिउँ देशभर मौसम बदली भई पानी परेका कारण पश्चिम नेपालमा हिउँ र असिनाले जनजीवन प्रभावित पारेको छ ।

<http://www.gorkhapatraonline.com/open/2020-05-07-13901>

प्रदूषण घट्दैसँगै सुन्दर बन्यो कान्तिपुर

कोरोना भाइरसले बन्दाबन्दी (लकडाउन)का कारण मानवीय चहलपहल नहुँदा अहिले काठमाडौँको वातावरण अत्यन्तै स्वच्छ, सफा र हरियालीले भरिएको छ । फूलहरू फुलेका छन् ।

<https://gorkhapatraonline.com/open/2020-05-07-13848>

लकडाउनले स्वच्छ वातावरण

कहीं तुरवाँलेजस्तो, कतै डढेलो लागेर बाक्लो धुवाँ फैलिएजस्तो-जहाँतही धुलैधुलो ! एक डाँडाबाट अर्को डाँडा नजर लाउदा राम्ररी नदेखिने ! बम पड्कीएर धुवाँ फैलिएजस्तो !

<https://nagariknews.nagariknetwork.com/news/128321/>

कोरोना कहरमा प्रकृतिको सन्देश

आकाश पनि अहिले सफा भएको छ । धुलो धुवाँमा उल्लेखनीय ह्रास आएको छ । स्वीस प्राविधिक कम्पनी आईक्यू एअरका अनुसार विश्वका प्रमुख सहरहरूको वायु प्रदूषण ६० प्रतिशतले घटेको छ ।

<http://gorkhapatraonline.com/saturday/2020-05-02-13548>

Towards a brighter, cleaner future

One of the lesser known victims of the Covid-19 pandemic that is sweeping the planet was the inaugural Sagarmatha Sambaad (the Mt Everest Dialogue), a biennial global multi-stakeholder forum initiated by the Ministry of Foreign Affairs of Nepal to address issues of global, regional and national significance.

<https://thehimalayantimes.com/opinion/towards-a-brighter-cleaner-future/>

जलवायु परिवर्तन, जुम्लामा तापक्रम घट्यो

लवायु परिवर्तनले जुम्लाको तापक्रममा घटबढ हुने गरेको छ । गत वर्षको तुलनामा जुम्लाको तापक्रम घटेकाले विसौ कायमै रहेको बताइएको छ ।

<http://gorkhapatraonline.com/society/2020-04-27-13225>

दुर्लभ पन्थी खेतमा देखिँदै

सन् २०११ को हिउँदे पानीचरा अनुमगनमा नेपालभर जम्मा ८६ वटा यो लोभीपापी गरुड भेटिएको रेकर्ड थियो । सन् २०१४ मा चितवनको राप्ती आसपास ठाउँठाउँमा गन्दा ३१ वटा भेटिएका थिए ।

<https://ekantipur.com/news/2020/04/28/158804252300078224.html>

बंगालको खाडी र अरब सागरको वायुले दिनहुँ वर्षा

क्षेत्रभरमा बदलिने मौसम, अपराह्नपछि मेघ गर्ज्दै हल्का र क्षणिक वर्षा हुनु मनसुन पूर्वार्द्ध अर्थात् 'प्रि-मनसुन' को लक्षण हो।

<http://annapurnapost.com/news/154270>

प्राकृतिक विपद् र नागरिक चेतना

पृथ्वी जगत्मा प्राकृति वा मानव निर्मित क्रियाकलापजस्तो भूकम्प, बाढी, पहिरो, आँधीबेहरी, सुख्खापन, महामारी रोग आदिबाट उत्पन्न विचलित परिस्थितिलाई विपद् भनिन्छ ।

<https://rajidhanidaily.com/id/10670/>

स्टाटेलाइट द्यागजडित गिद्ध भारत-पाकिस्तान चहाईँ

प्रजनन गराएर हुर्काइएका गिद्ध पनि प्रकृतिमा बाँच्न सक्छन् भन्ने प्रमाणित भएको छ । - गोपालप्रकाश भट्टराई, महानिर्देशक राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

<https://ekantipur.com/news/2020/04/25/158779405485543450.html>

बन्दाबन्दीले सिमसारक्षेत्रमा चराहरूको चहलपहल बढ्यो

बृहत घोडाघोडी संरक्षण तथा पर्यटनबोर्डका अनुसार घोडाघोडी सिमसार क्षेत्रमा पाइने चराहरू मध्ये २८ प्रजातीका चरा राष्ट्रियस्तरमै लोपोन्मुख रहेका छन् ।

<https://gorkhapatraonline.com/featured/2020-04-21-12843>

अध्ययन भन्छ- धेरै प्रदूषित क्षेत्रमा 'कोभिड-१९' बाट बढी मानिसको मृत्यु

उच्च वायु प्रदूषण भएका क्षेत्रमा कोरोना भाइरसबाट बढी मानिसको मृत्यु भएको एक अध्ययनले उद्घार गरेको छ । ती क्षेत्र सबैभन्दा बढी वायु प्रदूषित पनि रहेका छन् ।

<https://www.nayapatrikadaily.com/news-details/41746/2020-04-21>

मानिस बन्दी भए, सर्वत्र शान्ति छायो, चिरबिराउन थाले चरा प्रकृतिका अनुपम सङ्गीतकार मानिएका चराहरूको आह्लादकारी चिरबिर अहिलेको बन्दाबन्दीमा थुनिएको मान्छेको कानसम्म गुञ्जिरहेको छ ।

<https://gorkhapatraonline.com/society/2020-04-20-12756>

लकडाउनपछि विश्वभर सुध्रियो वायुको गुणस्तर

विज्ञले ३५ देशका ४० वटा सहरमा गरेको अनुसन्धानले लकडाउनपछि सबैजसो सहरहरूमा आँखाले देख्न नसकिने धुलोका कण पीएम २.५ र पीएम १० हवातै घटेको निष्कर्ष निकालेको छ ।

<https://ekantipur.com/news/2020/04/19/158731446790963092.html>

कोभिड-१९ र जलवायु परिवर्तन

जलवायु परिवर्तनको जोखिमबाट गुञ्जिरहेको सिंगो मानवजातिलाई कोभिड-१९ ले आज एउटा असजिलो र अमिलो मन लिएर एउटा कोठामा लुकेर बस्नुपर्ने अवस्थामा पुऱ्याइदिएको छ ।

<https://rajidhanidaily.com/id/10045/>

अहिले पृथ्वी अत्यन्त स्वच्छ र सुरक्षित -अन्तरिक्षयात्री

अन्तरिक्ष यात्रीहरूले अहिले पृथ्वी अत्यन्त स्वच्छ र सुरक्षित भएको प्रतिक्रिया दिनुभएको छ ।

<http://gorkhapatraonline.com/international/2020-04-17-12583>

लोप हुने अवस्थामा 'हुचिल'

हुचिल लाटोकोसेरा प्रजातीको एक पक्षी हो। हुचिल जादुगर चरोको उपनामले समेत परिचित छ। तर, यसको संख्या बर्षेनी घट्ने क्रममा छ।

हुचिल उचित संरक्षणको अभावमा संकटमा परेको छ।

<http://annapurnapost.com/news/153019>

संकलन: श्याम महर्जन, डिजाइनर

TI Nepal Procurement Watch- Procurement notices in daily papers on a single day (May 3, 2020)

SN	NOTICE PUBLISHER	DESCRIPTION	NEWS PAPER	CATEGORY
1	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, WATER SUPPLY AND SANITATION DIVISION OFFICE, KAILALI, SUDURPASCHIM PROVINCE	CONSTRUCTION WORK OF WSIP, RCC OHT, DT BUILDING ETC.	AVIYAN	TENDER
2	MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE AND TRANSPORT, DEPARTMENT OF ROADS, ROAD DIVISION, DHANKUTA	OPENING OF FINANCIAL PROPOSAL AND INTENT OF ACCEPTANCE OF TENDER	AVIYAN	NOTICE
3	MUKUNDESHWARI SECONDARY SCHOOL, NUWAKOT	PROCUREMENT OF BRANDED LAPTOP, DESKTOP COMPUTER, PRINTER, PHOTOCOPY MACHINE, CCTV, SMART BOARD, PROJECTOR, SOUND SYSTEM, ELECTRIC BELL, ELECTRIC ATTENDANCE ETC.	AVIYAN	TENDER
4	MUKTINATH KRISHI COMPANY LIMITED, KATHMANDU	INTERIOR DEVELOPMENT WORKS	AVIYAN	TENDER
5	TILAGUFA MUNICIPALITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, KALIKOT, KARNALI PROVINCE	ROADS CONSTRUCTION WORKS	ANNAPURNA POST	TENDER
6	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIRECTORATE, INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OFFICE, ACHHAM, SUDURPASCHIM PROVINCE	OPENING OF FINANCIAL PROPOSAL	ANNAPURNA POST	NOTICE
7	PHAKTANGLUNG RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE, TAPLEJUNG	AMENDMENT NOTICE	ANNAPURNA POST	AMENDMENT NOTICE
8	NATIONAL RECONSTRUCTION AUTHORITY, CENTRAL LEVEL PROJECT IMPLEMENTATION UNIT (BUILDING), BABARMAHAL, KATHMANDU	RECONSTRUCTION OF BUILDINGS	ANNAPURNA POST	TENDER
9	SHARADA MUNICIPALITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, SALYAN, PROVINCE NO. 6	WATER SUPPLY MAINTENANCE AND CONSTRUCTION PROJECT, AND INSTALLATION AND PROCUREMENT OF STREET LIGHT	ANNAPURNA POST	TENDER
10	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF LAND MANAGEMENT, AGRICULTURE AND COOPERATIVES, AGRICULTURE DEVELOPMENT DIRECTORATE, AGRICULTURE DEVELOPMENT OFFICE, DOLPA, KARNALI PROVINCE	AMENDMENT NOTICE	ANNAPURNA POST	AMENDMENT NOTICE
11	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF LAND MANAGEMENT, AGRICULTURE AND COOPERATIVES, AGRICULTURE DEVELOPMENT DIRECTORATE, AGRICULTURE DEVELOPMENT OFFICE, DOLPA, KARNALI PROVINCE	AMENDMENT NOTICE	ANNAPURNA POST	AMENDMENT NOTICE
12	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIRECTORATE, INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OFFICE, ACHHAM, SUDURPASCHIM PROVINCE	CONSTRUCTION AND UPGRADING OF ROADS	ANNAPURNA POST	TENDER
13	KEDARSYUN RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE, BAJHANG, SUDURPASCHIM PROVINCE	CONSTRUCTION OF DRINKING WATER SUPPLY PROJECTS AND RCC BUILDING	AARTHIK DAINIK	TENDER
14	NEPAL OIL CORPORATION LIMITED, 5 NO. PROVINCIAL OFFICE, RUPANDEHI	DESIGN, SUPPLY, TRANSPORTATION, FABRICATION, INSTALLATION AND COMMISSIONING OF THE ALUMINIUM INTERNAL FLOATING ROOFS	GORKHAPATRA	TENDER
15	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIRECTORATE, BAGMATI PROVINCE, HETAUDA, MAKAWANPUR	FABRICATION OF STEEL PARTS, TRANSPORTATION, CONSTRUCTION AND ERECTION OF TRAIL BRIDGES	GORKHAPATRA	TENDER
16	HELVETAS NEPAL, LALITPUR	ADDENDUM NOTICE	GORKHAPATRA	AMENDMENT NOTICE

TI Nepal Procurement Watch- Procurement notices in daily papers on a single day (May 3, 2020)

SN	NOTICE PUBLISHER	DESCRIPTION	NEWS PAPER	CATEGORY
17	NEPAL ELECTRICITY AUTHORITY, PROVINCE NO. 1, PROVINCIAL OFFICE, BIRATNAGAR	SUPPLY, DELIVERY, DISMANTLING, INSTALLATION, TESTING AND COMMISSIONING OF SUBSTATION EQUIPMENT, REHABILITATION WORKS, AND CONSTRUCTION OF OFFICE BUILDING	GORKHAPATRA	TENDER
18	BANGLACHULI RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE, DANG, PROVINCE NO. 5	NOTICE OF INTENT TO AWARD THE CONTRACT	HIMALAYA TIMES (NEPALI)	AWARD NOTICE
19	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, WATER RESOURCES AND IRRIGATION DEVELOPMENT DIVISION OFFICE, NAWALPARASI (WEST), PROVINCE NO. 5	NOTICE PUBLISHED	HIMALAYA TIMES (NEPALI)	TENDER
20	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIRECTORATE, INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OFFICE, MUGU, KARNALI PROVINCE	LETTER OF INTENT TO AWARD	KAROBAR	AWARD NOTICE
21	MAHABHARAT RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE, KAVREPANCHOWK, BAGMATI PROVINCE	CONSTRUCTION OF BUILDINGS	KAROBAR	TENDER
22	SIDINGWA RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE, TAPLEJUNG, PROVINCE NO. 1	CONSTRUCTION WORKS OF ROAD	KAROBAR	TENDER
23	श्री दुर्पाला सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, सुर्खेत	SF7/BFP/F LNNFD LAQML	MADHYANHA DAINIK	TENDER
24	श्री प्रगतिशिल सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, सुर्खेत	SF7/BFP/F LNNFD LAQML	MADHYANHA DAINIK	TENDER
25	श्री नवसृजनशिल सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, सुर्खेत	SF7/BFP/F LNNFD LAQML	MADHYANHA DAINIK	TENDER
26	श्री डुम्रीथुम्का सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, उदयपुर	SF7 LAQML ;DAGWL	MADHYANHA DAINIK	TENDER
27	श्री रसुवा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, उदयपुर	SF7 LAQML ;DAGWL	MADHYANHA DAINIK	TENDER
28	NEPAL WATER SUPPLY CORPORATION, BRANCH OFFICE, RAJBIRAJ, SAPTARI	AMENDMENT NOTICE	NAGARIK	AMENDMENT NOTICE
29	MINISTRY OF HEALTH AND POPULATION, BHERI HOSPITAL, NEPALGUNJ, BANKE	AMENDMENT NOTICE	NAGARIK	AMENDMENT NOTICE
30	ISHWORPUR MUNICIPALITY, OFFICE OF THE MUNICIPAL EXECUTIVE, SARLAHI, PROVINCE NO. 2	TIME EXTENSION NOTICE	NAGARIK	TIME EXTENSION
31	MINISTRY OF HOME AFFAIRS, NEPAL POLICE HEAD QUARTERS, NAXAL, KATHMANDU	बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशय	NAGARIK	AWARD NOTICE
32	JANAKI RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE, KAILALI, SUDURPASCHIM PROVINCE	TIME EXTENSION NOTICE	NAGARIK	TIME EXTENSION
33	JANAKPURDHAM SUB-METROPOLITAN CITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, JANAKPURDHAM, DHANUSHA, PROVINCE NO. 2	OPENING OF FINANCIAL PROPOSAL	NAGARIK	NOTICE
34	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF LAND MANAGEMENT, AGRICULTURE AND COOPERATIVES, DIRECTORATE OF LIVESTOCK AND FISHERIES DEVELOPMENT, SUDURPASCHIM PROVINCE, DIPAYAL, DOTI	PROCUREMENT OF JEEP	NAGARIK	TENDER

TI Nepal Procurement Watch- Procurement notices in daily papers on a single day (May 3, 2020)

SN	NOTICE PUBLISHER	DESCRIPTION	NEWS PAPER	CATEGORY
35	COUNCIL FOR TECHNICAL EDUCATION AND VOCATIONAL TRAINING, BALAJU SCHOOL OF ENGINEERING AND TECHNOLOGY, BALAJU, KATHMANDU	LIBRARY BLOCK CLASSROOM CONSTRUCTION, WORKSHOP CONSTRUCTION AND PAINTING WORK	NAGARIK	TENDER
36	PRESIDENT CHURE-TARAI MADESH CONSERVATION DEVELOPMENT BOARD, PROGRAM IMPLEMENTATION UNIT, BUTWAL, RUPANDEHI	बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशय	NAYA PATRIKA	AWARD NOTICE
37	KAGESHWORI MANAHARA MUNICIPALITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, KATHMANDU, BAGMATI PROVINCE	बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशय	NAYA PATRIKA	AWARD NOTICE
38	BELKOTGADHI MUNICIPALITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, NUWAKOT	SUPPLY AND DELIVERY OF AGRICULTURAL EQUIPMENT	NAYA PATRIKA	TENDER
39	CHAURPATI RURAL MUNICIPALITY, OFFICE OF RURAL MUNICIPALITY EXECUTIVE, ACHHAM, SUDURPASCHIM PROVINCE	CONSTRUCTION OF BUILDING	NAYA PATRIKA	TENDER
40	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, WATER RESOURCES AND IRRIGATION DEVELOPMENT DIVISION, TAPLEJUNG, PROVINCE NO. 1	OPENING OF PRICE BIDS	NAYA PATRIKA	NOTICE
41	MINISTRY OF URBAN DEVELOPMENT, DEPARTMENT OF URBAN DEVELOPMENT AND BUILDING CONSTRUCTION, PROJECT OFFICE OF URBAN DEVELOPMENT AND BUILDING CONSTRUCTION, CHITWAN	AMENDMENT NOTICE FOR OPENING OF BIDS	NAYA PATRIKA	AMENDMENT NOTICE
42	MINISTRY OF URBAN DEVELOPMENT, DEPARTMENT OF URBAN DEVELOPMENT AND BUILDING CONSTRUCTION, PROJECT OFFICE OF URBAN DEVELOPMENT AND BUILDING CONSTRUCTION, CHITWAN	बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशय	NAYA PATRIKA	AWARD NOTICE
43	KHANDACHAKRA MUNICIPALITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, KALIKOT, KARNALI PROVINCE	SCHOOL BUILDING CONSTRUCTION WORK	NAYA PATRIKA	TENDER
44	POKHARA METROPOLITAN CITY, OFFICE OF THE MUNICIPAL EXECUTIVE, KASKI, GANDAKI PROVINCE	CONSTRUCTION OF HEALTH POSTS	NAYA PATRIKA	TENDER
45	NEPAL WATER SUPPLY CORPORATION, BRANCH OFFICE, POKHARA	RCC RESERVOIR CONSTRUCTION WORK	NAYA PATRIKA	TENDER
46	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIRECTORATE, INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OFFICE, JHAPA, PROVINCE NO. 1	CONSTRUCTION OF BRIDGES	NAYA PATRIKA	TENDER
47	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF LAND MANAGEMENT, AGRICULTURE AND COOPERATIVES, AGRICULTURE DEVELOPMENT DIRECTORATE, SUDURPASCHIM PROVINCE, DOTI	SUPPLY AND INSTALLATION OF AUTOMATIC WEATHER STATION	RAJDHANI	TENDER
48	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF SOCIAL DEVELOPMENT, PUBLIC HEALTH LABORATORY, MINBHAWAN, KATHMANDU	PROCUREMENT OF HEALTH EQUIPMENT AND ITEMS	RAJDHANI	TENDER
49	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF INDUSTRY, TOURISM, FOREST AND ENVIRONMENT, DIVISION FOREST OFFICE, SANKHUWASABHA, PROVINCE NO.1	PROCUREMENT OF SAPLINGS OF FRUITS	RAJDHANI	TENDER
50	CHANDRAGIRI MUNICIPALITY, OFFICE OF MUNICIPAL EXECUTIVE, KATHMANDU, BAGMATI PROVINCE	SUPPLY AND DELIVERY OF VEHICLES	NEPAL SAMACHARPATRA	TENDER
51	PROVINCE GOVERNMENT, MINISTRY OF PHYSICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT, TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIRECTORATE, INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OFFICE, BHOJPUR, PROVINCE NO. 1	OPENING OF FINANCIAL PROPOSAL	NEPAL SAMACHARPATRA	NOTICE

नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारका लागि पहल

पारदर्शी खरिद प्रक्रिया जसले जीवन बचाउँछ

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल नेपाल
भ्रष्टाचार विरुद्धको सहकार्य

टी.आई. नेपाल

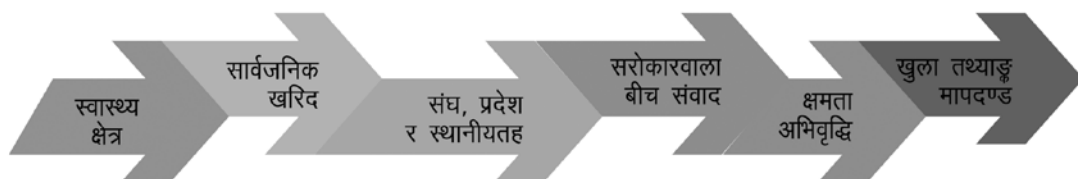
ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टी.आई.) नेपाल देशका हरेक क्षेत्रमा पारदर्शिता र जिम्मेवारीपनको पैरवीमार्फत सार्वजनिक जवाफदेही अभिवृद्धि गर्न र भ्रष्टाचार रोकन समर्पित नागरिक संस्था हो। यो संस्था काठमाडौं जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दर्ता भई समाज कल्याण परिषद्मा आवद्ध छ। टी.आई. नेपाल विश्वभरि भ्रष्टाचारविरुद्ध अभियानको अगुवाइ गर्ने संस्था ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनलको राष्ट्रिय च्याप्टर हो।

नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारका लागि पहल (OC4H)

खरिद प्रक्रिया सही नहुँदा स्वास्थ्य सेवाको स्तर खस्कन्छ फलस्वरूप धेरै देशमा नागरिकहरू उपचार खर्च व्यहोर्ने नसक्ने अवस्थामा पुग्छन्। स्वास्थ्य क्षेत्रको खरिद प्रक्रियामा भ्रष्टाचार हुँदा औषधिको अभाव, उच्च मूल्य वृद्धि, गलत औषधिको घुसपैठ र कम गुणस्तरका औषधि भित्रिन्छन्।

खुला करार खरिद चक्रका सूचना सबै ले उपयोग गर्न सक्ने गरी प्रकाशन गर्ने

अभ्यास हो। यसले सार्वजनिक सम्पत्तिको ठूलो हिस्सा इमान्दार, स्वच्छ, र प्रभावकारी ढंगले खर्च हुने कुराको सुनिश्चितता गर्दछ। नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारका लागि पहल (Open Contracting for Health-OC4H) टी.आई. हेल्थ इनिसिएटिभको सहयोगमा टी.आई. नेपालद्वारा सञ्चालित दुई वर्षे परियोजना हो। यसले स्वास्थ्य तथा खरिद सम्बन्ध सरकारी निकाय, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज र सरोकारवालाको संलग्नतामा नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारका लागि वकालत गर्दछ।

क्रियाकलाप

खुला करारका तथ्याङ्कको प्रवर्धन सदाचारपूर्ण खरिद प्रक्रियाका विषयमा सरोकारवालाहरूसँग सर्वपक्षीय छलफल

सरोकारवालाबीच खुला करारका लागि सहकार्य ज्ञानको दायरा बढाउन टुलकिट र हाते पुस्तिकाको प्रवर्धन

खुला करारका लागि निर्धारित तथ्याङ्कको ढाँचा (OCDS) बारे प्रशिक्षण

खुला तथ्याङ्क विषयक सूचना, शिक्षा र सञ्चार सामग्री तथा मिडियाको उपयोग औषधिको गुणस्तर र मूल्यबारे बजार अवलोकन

खुला करारका लागि अनुसन्धान तथा पैरवी सहकर्मीहरूबीच सिकाइ आदान प्रदान गर्न क्षेत्रीय गोष्ठी

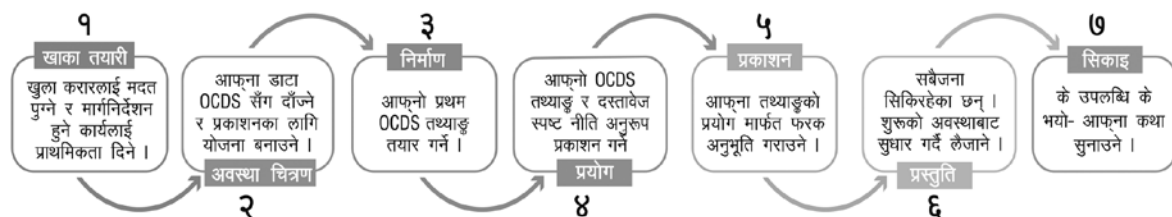
करार प्रक्रियाको स्तर मूल्याङ्कन औषधि उद्योग तथा स्थानीय सरकारमा खुला करारका लागि निर्धारित ढाँचामा तथ्याङ्क (OCDS) को प्रयोग गराउनु पहल।

अपेक्षित प्रतिफल

खुला करारको कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकायको क्षमता अभिवृद्धि गरी दीगो र प्रभावकारी सञ्जालहरूको विकास।

स्वास्थ्य क्षेत्रमा सेवा/सामग्री आपूर्ति गर्ने व्यवसायीहरूलाई खुला करारको लाभबारे जानकारी गराई व्यवसायका लागि यसले फाइदा पुऱ्याउने तथ्यको जानकारी।

स्थानीय नागरिक समाजको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै दीगो र निरन्तर सहकार्यका माध्यमबाट सार्वजनिक खरिद प्रक्रियामा संलग्नता।

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल नेपाल
भ्रष्टाचार विरुद्धको सहकार्य

पोस्टबक्स: ११४८६, छकुबकु मार्ग,
नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल

फोन: +९७७ १ ४४७५११२, ४४७५२६२
फ्याक्स: +९७७ १ ४४७५११२

ईमेल: trans@tinepal.org

वेबसाइट: <http://www.tinepal.org>

[tinepal](http://www.tinepal.org)

स्वयंसेवकको बुझाइमा टीआई नेपाल

भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त १४ जिल्लामा कलेजस्तरका विद्यार्थीहरू संस्थाको भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार (आईपीईआरआर) कार्यक्रममा स्वयम्सेवीका रूपमा संलग्न रहेका छन् । सामाजिक जवाफदेहिता तथा सदाचार प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले संस्थाद्वारा सम्पन्न गर्ने गतिविधिहरूमा स्वयम्सेवीहरू संलग्न रहने गर्दछन् । यसै सन्दर्भमा स्वयम्सेवी भेला २०७६ मा टीआई नेपालसँगको संलग्नताबारेमा स्वयम्सेवीहरूका केही भनाइ :

अजय तामाङ, सिन्धुली

म पहिलादेखि नै सामाजिक तथा अन्य काममा सहभागी हुने गर्थे । टीआई नेपालमा प्रवेशपछि आफ्नो जिल्लामा कार्यरत संस्था तथा नागरिकले पनि चिन्ने भएको छु । त्योभन्दा पनि बढी आफ्नो आन्तरिक क्षमतामा वृद्धि भएको छ ।

कुसुम कार्की, सिन्धुली

मलाई टीआई नेपालको कार्यक्रम मन परेको र यसमा सहभागी भई विभिन्न कार्यक्रममा सहभागी हुने मौका पाएकामा आफ्नो आत्मबल बढ्नुका साथै अन्य कुराहरू सिक्न पाएको छु । व्यक्तिगत क्षमता विकासमा सहयोग भएको छ ।

बलराम कर्माचार्य, काभ्रेपलाञ्चोक

टीआई नेपालमा स्वयंसेवकका रूपमा आबद्ध भएपछि आफ्ना साथीभाइ, छरछिमेकीबाहेक जिल्लामा सबैले चिन्ने वातावरण भएको छ ।

तारा श्रेष्ठ, ललितपुर

यहाँ सहभागितापश्चात् आत्मबल बढेको, सबैसामु आफ्ना कुरा राख्नसक्ने भएको, अन्य कामको बोझबाट फ्रेस हुने मौका पाएको । टीआई नेपालमा सहभागी गराउन सुरुवातमा जसले सहयोग गर्नुभयो ज्ञानबहादुर रोकाय दाइलाई धन्यवाद भनेर सम्पन्न चाहन्छु, जो आज हामीसामु हुनुहुन्छ ।

दुर्गा कार्की, काभ्रेपलाञ्चोक-

म अति कम बोल्ने, कोहीसँग बोल्न पनि डराउने, एकलै कतै जान नसक्ने स्वभावको थिएँ । टीआई नेपालमा सहभागी भई विभिन्न कार्यक्रममा सहभागी भएपश्चात् जोसँग पनि बोल्न सक्ने भएको छु । साथै समुदायमा सहयोग तथा सहायता गर्न सक्ने क्षमतामा वृद्धि भएको छ ।

रश्मिता थापा, ललितपुर

करिब चार वर्षको बसाइ रमाइलो भयो । विभिन्न कुरा सिक्ने मौका मिल्यो । टीआई नेपालमा काम गर्दा मेरो आत्मबल तथा क्षमतामा विकास हुनुका साथै मनोरञ्जन पनि भयो ।

सन्तोष सापकोटा, धादिङ

स्वेच्छाले सहभागी भएकाले सबै कुरामा सहभागी हुन सकिएको छैन । आफ्नो काम गर्ने क्षमता बढेको छ । काम गर्ने आत्मबल बढेको छ र अनुमति पाएमा स्वतन्त्र रूपमा काम गर्न सक्ने बनाएको छ । पहिलादेखि नै सामाजिक कार्यमा रुचि राख्ने भन्ने टीआई नेपालमा संलग्न भएपछि आफ्नो गाउँलगायत अर्को गाउँमा पनि सबैले चिन्ने भएको ।

गिरिजा धमला, ओखलढुंगा

टीआई नेपालमा संलग्न भएर शिक्षा क्षेत्रको सुधार र अन्यलाई सहयोग गर्न पाएकामा खुसी लागेको छ ।

पुष्पा जोशी, भक्तपुर

टीआई नेपालमा संलग्न भई विभिन्न कार्यक्रममा सहभागी हुन पाएर अन्य समूहसँग काम कसरी गर्ने भनी आत्मबल बढेको छ । विभिन्न ठाउँको अनुभव संकलन गरिएको छ ।

भविसा राई, मकवानपुर

म हेटाँडा बजार पूरा नचिन्ने, यसमा सहभागी भएपश्चात् धेरै ठाउँमा जाने मौका पाएँ । आत्मबल बढेको छ । कतिपय कार्यमा पूर्वजानकारी र तयारीको कमी महसुस भएको छ । जस्तै : डाटा संकलनमा एकैपटक फिल्डमा जाँदा परेको अप्ठेरो । आगामी दिनमा यस्ता कार्यमा फिल्डमा खटाउनुपूर्व हामीलाई राम्रो जानकारी दिन अनुरोध ।

उषा काफ्ले, काठमाडौँ

सुरुदेखि नै धेरै बोल्ने बानी थियो । टीआई नेपालमा प्रवेश भई स्वयंसेवकका रूपमा काम गर्दा टीआई नेपालबारे बुझ्ने मौका मिलेको छ । म आफू पनि संस्थाबारे केही लेख्ने सोचमा छु ।

नाजनि खालुन, ललितपुर

म जुन समाजबाट आएँ, मलाई घरबाट बाहिर निस्कने अनुमति थिएन । यो संस्थाको बारेमा भनेपछि मैले सहभागी हुने मौका पाएँ । त्यसपछि मात्र मलाई बानेश्वर कहाँ छ

भन्ने थाहा भयो । अहिले त धेरै ठाउँमा जाने, कार्यक्रममा सहयोग गर्ने मौका मिलेको छ । घरबाट यहाँ भइरहेको राति बस्नुपर्ने कार्यक्रममा पनि स्वीकृति दिएको छ । जसले गर्दा यहाँ सबैसँग बस्ने मौका पाएँ । धेरै कुरा सिक्ने मौका पाएँ । मेरा सञ्चार सीप राम्रो भएको छ । अहिले म जो कोहीसमक्ष आफ्ना कुरा राख्न सक्ने भएको छु । भ्रष्टाचारविरुद्ध आवाज उठाउने क्षमतामा वृद्धि भएको छ । निर्माणसम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान प्राप्त गरेकी छु ।

सुजना दंगाल, सिन्धुपाल्चोक

सुरुसुरुमा सबै गैरसरकारी संस्थाप्रति नकारात्मक सोच रहेको थियो । तर, यस संस्थासँग आबद्ध भई कार्यक्रममा

सहभागी हुन पाउँदा टीआई नेपालप्रतिको आफ्नो धारणा सकारात्मक भएको छ । यस संस्थाको कार्यक्रमको माध्यमबाट सामाजिक, आर्थिक र गाउँघरका बारेमा जानकारी लिन सकिएको छ । संस्थासँग आबद्धतापछि नैतिक तथा अन्य कुराको सीमाका बारेमा जानकारी भएको छ । धेरै कुरा सिक्ने मौका पाएका छौं ।

देवी गुरुङ, गोरखा

टीआई नेपालमा संलग्न भई विभिन्न कार्यक्रममा सहभागी हुन पाउँदा धेरै कुरा सिक्ने मौका मिलेको छ । पछिल्लो समय त्यति समय दिन नसकेकामा आफूले सक्दो सहभागी हुने प्रतिबद्धता जनाउँछु ॥

सुरुवाती भ्रष्टाचार

भ्रष्टाचारको चरण

प्रथम चरणको भ्रष्टाचार : भ्रष्टाचारको सुरुवात बालापनबाट नै हुन्छ । कुनै गल्ती गर्दा सरलाई नभनानी साथीलाई कुनै खेल्ने कुरा दिई फकाउने गरिन्छ तथा घरमा आमालाई आफ्नो पक्षमा लिएर बुबाको पिटाइबाट जोगिनु पनि एक किसिमको भ्रष्टाचार हो । यसले पनि भ्रष्टाचारी निर्माण गर्नलाई ठूलै भूमिका खेल्ने गर्छ ।

निम्नमाध्यमिक भ्रष्टाचार

दोस्रो चरणको भ्रष्टाचार : परीक्षामा साथीलाई सिकाइदेऊ भन्नु, चिट चोर्नु कसैले गरेको सानासाना गल्तीहरूलाई भण्डाफोर नगर्नु, बुबाको गोजीबाट दाजुभाइ, दिदीबहिनी मिली पैसा चोरेर बराबर बाँड्नु, चाडपर्वमा टिका नलाउँदा दक्षिणाको डिमान्ड गर्नुजस्ता गल्तीहरूलाई हामी निम्नमाध्यमिक भ्रष्टाचारका रूपमा लिन सक्छौं ।

माध्यमिक भ्रष्टाचार

तेस्रो चरणको भ्रष्टाचार : साथीहरूसँग मिली पढाइ छोडेर घुम्न तथा अनैतिक कार्यमा सहभागी हुनु, परीक्षामा अरूले सिकाइदिएबापत पैसा दिनु वा कुनै सहयोग गर्नु, ग्याङ फाइट, जाँडरक्सी, चुरोट खाएको कुरा घरसम्म नपुग्नु वा क्याफेको साहुजीलाई घरमा नभन्नु भनी लगातार एउटै क्याफेमा मात्रै चुरोट, रक्सी खानु, फलानो केटीलाई म माया गर्छु भनी घमण्ड गर्नुजस्तालाई हामी माध्यमिक चरणको भ्रष्टाचारमा राख्न सक्छौं ।

उच्चमाध्यमिक भ्रष्टाचार

चौथो चरणको भ्रष्टाचार : भनसुनको भरमा जागिर खोज्नु, जागिर खोज्दै भन्दै दिनमा पाँच/दस जनालाई दबाव दिनु, राजनीतिक धाक लगाउनु तथा सामान्य भोजभतेरका लागि विभिन्न राजनीतिक दलको ऋण्डा उचाली अलि पछि हिँड्नु, पैसाका लागि कलिलै उमेरमा पैसावालाको संगत खोज्नु पनि एक किसिमको भ्रष्टाचार हो । यसरी संगत गुनाको फल हुँदै जाँदा यस चरणको भ्रष्टाचार पनि अत्यन्त महत्वपूर्ण रहने गर्छ ।

स्नातक भ्रष्टाचार

पाँचौँ तहको भ्रष्टाचार : परीक्षा सेन्टर खुकुलो पारी विद्यार्थी राजनीति गर्नु, प्रतिफलमा विनालागतको नतिजा प्रदान गर्नु, शिक्षकहरू विद्यार्थी नेताको अधीनमा बस्नु, विभिन्न कलेजका बजेटहरू स्वतन्त्र विद्यार्थीको अधीनमा रही त्यसको सही सदुपयोग नहुनु । सरकारी कलेजबाट नेता उत्पन्न गराउन पहल गर्नु तथा विभिन्न म्यानपावर र प्राइभेट कलेजमा विद्यार्थी लगिदिएबापत कमिसन लिनुलाई स्नातक भ्रष्टाचारमा पर्ने गर्छ ।

छैटौँ चरणको भ्रष्टाचार

मास्टर चरणको भ्रष्टाचार : हामीले जति पनि भ्रष्टाचारको समाचार सुन्छौं, ती सबै यसअन्तर्गत पर्छ । यसबारे मलाई भन्दा तपाईंहरूलाई नै बढी थाहा छ । त्यसैले यो किसिमको भ्रष्टाचारको बयान गर्नु उचित ठानिँने ॥

धन्यवाद ।

(सन्तोष सेडाई, संयुक्त राज्य अमेरिका)

डिमेन्सिया बिरामीका लागि कोरोना भाइरस महामारी एउटा दुस्वप्न हो

□ ठमनाथ घिमिरे

पत्रकार

लण्डन बस्ने डायने इभान्स (परिवर्तित नाम) हरेक दिन ८५ वर्षीय आमालाई फोन गर्छिन् । उनकी आमा वेल्समा बस्छिन् ।

उनी आमालाई हरेक दिन सोधिन्छन्, आफ्नो हात नियमित रूपले धुन र अन्य व्यक्तिहरूसँग शारीरिक दुरी (सोसल डिस्ट्यान्स) कायम गर्न सम्भिरहनुभएको छ ? यो प्रश्नले उनकी आमा सधैं अलमलिन्छन् ।

कोरोना भाइरस महामारीका वेलामा हरेक दिन जीवनका सत्यहरू उत्साहहीन भएर भिँभोलाग्दो गरी बारम्बार सम्झाइ राखिएको हुन्छ । सुश्री इभान्स आमालाई कोभिड १९ भाइरस संक्रमण होलाकी भनेर हरेक दिन चिन्ता गर्छिन् ।

उनकी आमाको अवस्था पहिलेदेखि नै खराब हुँदै गएकोमा मात्र होइन, उनले सामाजिक सम्पर्क र उनको जीवनलाई सहज बनाउन सहयोग गर्ने दिनचर्याहरू पनि बिर्सदै गएको हुनाले पनि उनी चिन्तित छिन् ।

उनकी आमालाई डिमेन्सिया अर्थात् विस्मृतिको समस्या छ । यो एउटा गम्भीर र असाध्य अवस्था हो । शायद यसले ८ लाख ५० हजार बेलायती र विश्वका ५ करोड (५० मि) मानिसहरूलाई प्रभावित गरेको छ । यसका कारणहरू धेरै छन्, र गम्भीरताको दायरा पनि बृहत् छ ।

शुरुशुरुमा बोधक्षमता ह्रास हुँदै जान्छ । बिर्सिन थाल्छ, कहिलेकाहिँ असामान्य क्षण पनि आउँछ । यो बढ्दै गएपछि यसले मानसिक चुस्तता र सम्झने क्षमतामा आक्रमण गर्न थाल्छ ।

अन्ततः यसले व्यक्तिलाई शारीरिक रूपले सक्षम भए पनि आफ्नै स्याहारसम्भार गर्न नसक्ने बनाइदिन्छ । उनीहरूले पढ्ने, खाना पकाउने र किनमेल गर्ने क्षमता पनि गुमाउँछन् ।

उनीहरूले पानी पिउन बिर्सिएर शरीरमा पानीको मात्रा घट्न सक्छ र संयमहीन हुन पनि सक्छन् । उनीहरू कहिलेकाहिँ भ्रममा पर्छन्, डराउँछन् र रिसाउँछन् पनि । सामान्यत उदास भएर बस्छन् । जागै भएका वेला उनीहरूलाई हेरचाह गर्नु आवश्यक हुन्छ र सुतेका वेला पनि विचार गरिरहनुपर्छ ।

विस्मृतिका विभिन्न चरणमा रहेका हरेकलाई भाइरसबाट विशेष खतरा हुन्छ । त्यो सुरक्षा सतर्कता सम्भन वा चुनौती पहिचान गर्न नसकेका कारणले मात्र त्यस्तो भएको होइन ।

उनीहरू अन्यखालका जोखिममा रहेका पनि हुनसक्छन् । विस्मृति मुख्यतः वृद्ध हुनुको मुख्य लक्षण हो भन्ने स्पष्ट छ र त्यो उमेर समूहलाई कोभिड १९ सबैभन्दा घातक हुने संभावना रहन्छ ।

डिमेन्सिया भएकाहरू मध्ये केहीलाई वयस्क हुँदै लक्षणहरू विकसित भइसकेको हुन्छ । उमेर बढ्दै गएपछि अझ फैलिन्छ भन्ने शंकासमेत कसैले गर्दैन ।

केही सर्वेक्षणहरूले ६५ देखि ६९ वर्षका २

डिमेन्सिया (विस्मृति)का विरामीहरूको सुधार गर्ने प्रयासमा यसले दीर्घकालीन क्षति पुर्‍याउन सक्छ ।

प्रतिशतलाई डिमेन्सिया छ, यसको व्यापकता हरेक ५ वर्षमा दोब्बर हुँदै जान्छ र ९० वर्षसम्म यो क्रम चलिरहन्छ भन्ने देखाएको छ । त्यस्तै अर्को सर्वेक्षणले ८५ वर्ष उमेरका लगभग ३.५ प्रतिशतलाई डिमेन्सिया छ भनेर धेरैले उद्धृत गरेका छन् ।

यस्तो अवस्था हुनुका विभिन्न कारणहरू छन् । धेरै देखिने चाहिँ अल्जाइमर्स रोग हो । यो ६० देखि ८० प्रतिशतसम्म छ तर यो दर्जनभन्दा बढी प्रकारको हुन्छ ।

र जुनसुकै खालका स्वास्थ्य अवस्थामा रहेका सबै मानिसमा डिमेन्सिया विकास हुनसक्छ । यो मानिसहरूलाई संक्रमणको जोखिममा पार्ने अन्य अवस्थाहरूसँग पनि सम्बन्धित रहेको देखिन्छ । शरीरको तौल अधिक भएका, अवसादमा रहेका, धूमपान गर्ने, उच्च रक्तचाप वा मधुमेह र व्यायाम नगर्नेहरूलाई डिमेन्सिया हुने जोखिम बढी रहन्छ । साथै शारीरिक कमजोरी पनि देखिन्छ ।

डिमेन्सिया पीडित मानिसको हेरचाह गर्नुभनेको एकहातले काम गर्नु वा कठिन श्रम गर्नु जरुरी हो । घरमा बस्नेहरूले सामाजिक दुरीसम्बन्धी दिशानिर्देशहरू पालन गर्ने हो भने यो लगभग असम्भव हुनसक्छ । सामान्य हेरचाह पद्धति- दिनहुँ आउने आगन्तुक र दिवा स्याहार केन्द्रहरू- उपलब्ध नहुन सक्छ ।

अलिकति मदत प्रविधिले गर्न सक्छ । उदाहरणका लागि सिंगापुरले केही सार्वजनिक आवास ब्लकहरूमा एउटा प्रणाली प्रयोग गरेको छ जसले छिमेकी वा परिवारका सदस्यहरूलाई संवेदनशील सतर्कता सूचना पठाउँछ । जस्तो हातधुने बेसिनको धारा निकैवेरसम्म खुलै रहयो भने त्यो प्रणालीले तुरुन्त सन्देश पठाइदिन्छ ।

इम्पेरियल कलेज लण्डनमा रहेको युके डिमेन्सिया रिसर्च इन्स्टिच्युटसको केयर रिसर्च एण्ड टेक्नोलोजी सेन्टरका अनुसन्धानकर्ताहरूले यसलाई थप सुधार गर्न काम गरिरहेका छन् ।

डिमेन्सियाका बिरामी भएका घरमा इन्फ्रारेड र राडार सेन्सरहरू जडान गरिएका छन् । तिनले बिरामीले लगाएका घडी, श्रवणयन्त्र, ब्रेन-स्क्यानरजस्ता उपकरणहरूमार्फत संकट सुरु हुनु अघि नै सतर्कता संकेत दिँदै तथ्यांक उपलब्ध गराउन थाल्छन् ।

त्यतिमात्र होइन विस्मृति समस्या भएकाहरूका लागि एप्लिकेशनहरू पनि छन् । जस्तै हाउ डु आई भन्ने प्राविधिक कम्पनीले बनाएको रिफ्रेश प्लेयर र रिफ्रेश स्टुडियो आदि । ती एप्लिकेशनले

पर्सनलाइज्ड मेमोरीलाई सपोर्ट गर्छन् । त्यसमा दैनिक कार्यहरू कसरी गर्ने भनेर सिकाउने भिडियोहरू पनि पर्छन् । जस्तै नुहाउनु, कित्तीमा पानी उमाल्नु आदि ।

वृद्धहरूको स्याहार गर्ने रोबोटिक बनाउन जापानले नेतृत्व गर्दै आएको छ । उदाहरणका लागि पारो भनिने खेलौनालाई लिन सकिन्छ । मुलायम भुवा भएको हेर्दा प्रियदेखिने यो जनावर लाई थेरापी एनिमलका रूपमा प्रयोग गरिन्छ । त्यस्तै गेम खेल्ने, केटाकेटीले जस्तो कुरा गर्ने र व्यायामका विभिन्न अवस्थिति प्रस्तुत गर्ने र हेर्दा पनि मानिसजस्तै देखिने रोबोटहरू सयकडौं स्याहार केन्द्रमा तैनात गरिएका छन् ।

तर संसारका धेरै भागका अधिकांश मानिसका लागि, डिमेन्सियाका बिरामी र उनीहरूका हेरचाहकर्ताहरूलाई गर्न सकिने सबैभन्दा राम्रो प्रयास भनेको ढोकामा दैनिक ढकढक्याउनु र सुश्री इभान्सले जस्तै फोन गर्न वा सम्झाउन केही लेखेर 'पोस्ट इट नोट्स' छाड्न सकिन्छ । जस्तो तपाईंको हात धुने वेला भयो, सुत्ने वेला भयो आदि ।

शारीरिक रूपमा स्वस्थ भइन्जेल डिमेन्सियाका बिरामीलाई हेरचाह गृहमा पठाउने सम्बन्धमा विचार गर्ने समय अब छैन । धेरैले एकल्याण्ड राख्ने नीति कडाइका साथ लागू गरेका छन्, त्यहाँ कसैलाई जाने अनुमति नै दिइँदैन । धेरैले कोभिड १९ को संक्रमण प्रकोप देखेका छन् ।

लण्डन स्कूल अफ इकोनोमिक्सका शिक्षाविद्हरूले गरेको एउटा अध्ययन अनुसार धेरै युरोपेली देशहरूमा कोभिड १९ को संक्रमणका कारण भएका करिब आधाजति मृत्यु हेरचाह केन्द्रहरूमै भएको छ ।

डिमेन्सियाका बिरामीलाई हेरचाह गर्ने मानिसहरू संक्रमित हुनु दुर्भाग्यपूर्ण हो । उनीहरू अस्पतालमा भर्ति हुन आउँछन्, जुन उनीहरूको आरोपका लागि अन्तिम उपाय हो ।

अल्जाइमर्स डिजिज इन्टरनेशनल एउटा वकालत समूह

हो । समूहले यसै महिना प्रस्तुत गरेको परिस्थितिपत्र मार्फत "८० वर्ष भन्दा बढीका मानिसहरू जो अन्य रोगसँग पनि लडिरहेका छन्, र कोभिड १९ संक्रमण भएर अस्पताल भर्ना हुनु पर्ने अवस्था छ उनीहरूलाई फाइदा हुने संभावना कमै हुन्छ किनभने ती सबै जोखिममा हुन्छन् ।"

अनुभवले अलमलमा पार्न र द्विविधा बढाउँदै लान सक्छ । पीडा र दिगम्भित हुने स्थिति आउन सक्छ । "धेरैजसो मानिसका लागि यो भयावह नै हुनेछ" गिल लिभिडस्टोन (लण्डन विश्वविद्यालयमा वृद्ध मानिसको मनोरोग सम्बन्धी प्राध्यापक) भन्छन् "तर उनीहरूका लागि अबै डरलाग्दो हुनेछ ।"

त्यहाँ अर्को पनि डर हुन्छ, जब ट्रायेज (सिकिस्त बिरामीहरूलाई वर्गीकरण गर्ने विधि) को कुरा आउँछ तब अत्यावश्यक चिकित्सकीय उपचार र सुविधा पाउनेहरूमा डिमेन्सिया युक्त वृद्ध रोगीको पालो अन्तिममा आउँछ । जुन बिरामीको गुणस्तरीय जीवनयापन र कमजोरीको सन्दर्भमा सन्देहपूर्ण धारणामा आधारित हुन्छ ।

अल्पकालिक खतराहरूका अतिरिक्त भाइरसले डिमेन्सियासँग सामना गरिरहेकाहरूलाई पनि गुटमुट्यायो । त्यहाँ अर्को डर भनेको त्यस्तो अवस्थामा रहेकाहरूलाई यसले दीर्घकालिक क्षति पुर्याउन सक्छ कि भन्ने हो ।

त्यसको एउटा कारण धेरै शारीरिक रोगहरूसँग जोडिन्छ: आपतकालका दौरान धेरै मानिसहरू संक्रमण हुने डरले वा स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी स्रोतहरू अरूलाई तत्काल आवश्यक भएको हुन सक्छ भनेर सहयोग माग्न सावधान भएका हुन्छन् ।

प्रोफेसर लिभिडस्टोन भन्छिन्, आफूले काम गर्ने "मेमोरी क्लिनिक" बन्द गर्ने निर्णय गरिएछ किनभने डाक्टरहरूले "निदान नभई छोटो अवधिको लागि मानिसहरू भेट्नु बढी जोखिमपूर्ण छ" भन्ने निष्कर्ष निकालेका रहेछन् ।

तर डिमेन्सिया निदान नगरी बसेकाहरूलाई जति ढिलो गर्यो त्यति धेरै खतरा हुन्छ । अरूले बिरसिएर त्यस्तो गरेको भनिरहेका छन् भने उनीहरूले आगो सल्काइरहेका हुनसक्छन् । जस्तो उनीहरूले सवारी चलाइरहेका हुनसक्छन्, जबकि उनीहरू सुरक्षित तवरले त्यस्तो काम गर्ने सवदैनन् ।

डिमेन्सिया सम्बन्धी वैज्ञानिक अनुसन्धानलाई पनि महामारीले बाधा पुर्याएको छ । मानिसको जिउने तरिकाले उसको संज्ञानात्मक प्रक्रियालाई सुस्त गराउँदै वा पक्राउँदै परिवर्तन गर्छ भन्ने विषयमा नवप्रवर्तनकारी अध्ययन गरिरहेकी फिनल्यान्डकी स्नायू वैज्ञानिक

'मिया किविपेल्टो' ले आफ्ना अध्ययनका अनुगमनमूलक पछिल्ला अनुसन्धान रोकनु परेको छ । स्वैकान्तवास (सेल्फ आइसोलेसन) को परिस्थितिले यस्तो अध्ययन असम्भव बनाइदिएको छ ।

यसैगरी अमेरिकी फर्मास्युटिकल कम्पनी, बायोजेनले अल्जाइमरको संभावित उपचार एडुकानुमावको उपयोग गर्ने अनुमति प्राप्त गर्न पछिनु परेको छ । क्लिनिकल परीक्षणहरूको सञ्चालनमा कठिनाई भोगे बाहेक कम्पनीले कोभिड १९ महामारीको पनि सामना गर्नुपर्छ । अल्जाइमर रोगको उपचारका लागि तयार गरिएका धेरै औषधिहरू विफल भइसकेका छन् र यसबारेमा आशावादी हुनु नै उत्तम सावधानी थियो । तर रोगबाट पीडितहरूमध्ये केहीका लागि यो लामो सुरुङको अन्त्यमा देखिने उज्यालोको किरण थियो ।

कोभिड १९ भन्दा अघि डिमेन्सिया अनुसन्धान र हेरचाह गर्ने अभियानकर्ताहरू आफूहरूले प्रगति गरिरहेका छौं भन्ने विश्वास गर्थे । डिमेन्सिया बुढेसकालको अपरिहार्य विशेषता होइन भन्ने तर्क उनीहरूको थियो तर अशक्ततालाई यसैगरी उपचार गर्नुपर्छ भन्ने सर्वत्र स्वीकार गरिएको थियो ।

त्यसैले उनीहरूको एउटा मामिला डिमेन्सियाले एउटा वास्तविक र वैश्विक संकटको प्रतिनिधित्व गर्छ भन्ने थियो । प्रतिव्यक्ति औषत आयु (लाइफ एक्सपेक्टेन्सी) बढ्दै गएपछि विशेष गरी विकासोन्मुख देशहरूमा त्यस्तो अवस्थाका मानिसहरूको संख्या बढ्दै जान्छ र विश्वमा सन् २०३० सम्ममा ८ करोड (८० मिलियन) र २०५० सम्ममा १ अर्ब ५० करोड (१५० मिलियन) पुग्ने छ ।

जसरी जनसंख्या वृद्धि सुस्त हुन्छ त्यसैगरी उनीहरूलाई हेरचाह गर्ने मानिसहरूको कमी हुने छ । अहिलेसम्म कुनै पनि देशले यो समस्यासँग जुध्न वा यति ठूलो संख्याका मानिसहरूलाई हेरचाह गर्न आवश्यक एउटा राम्रो योजना तयार गरेका छैनन् ।

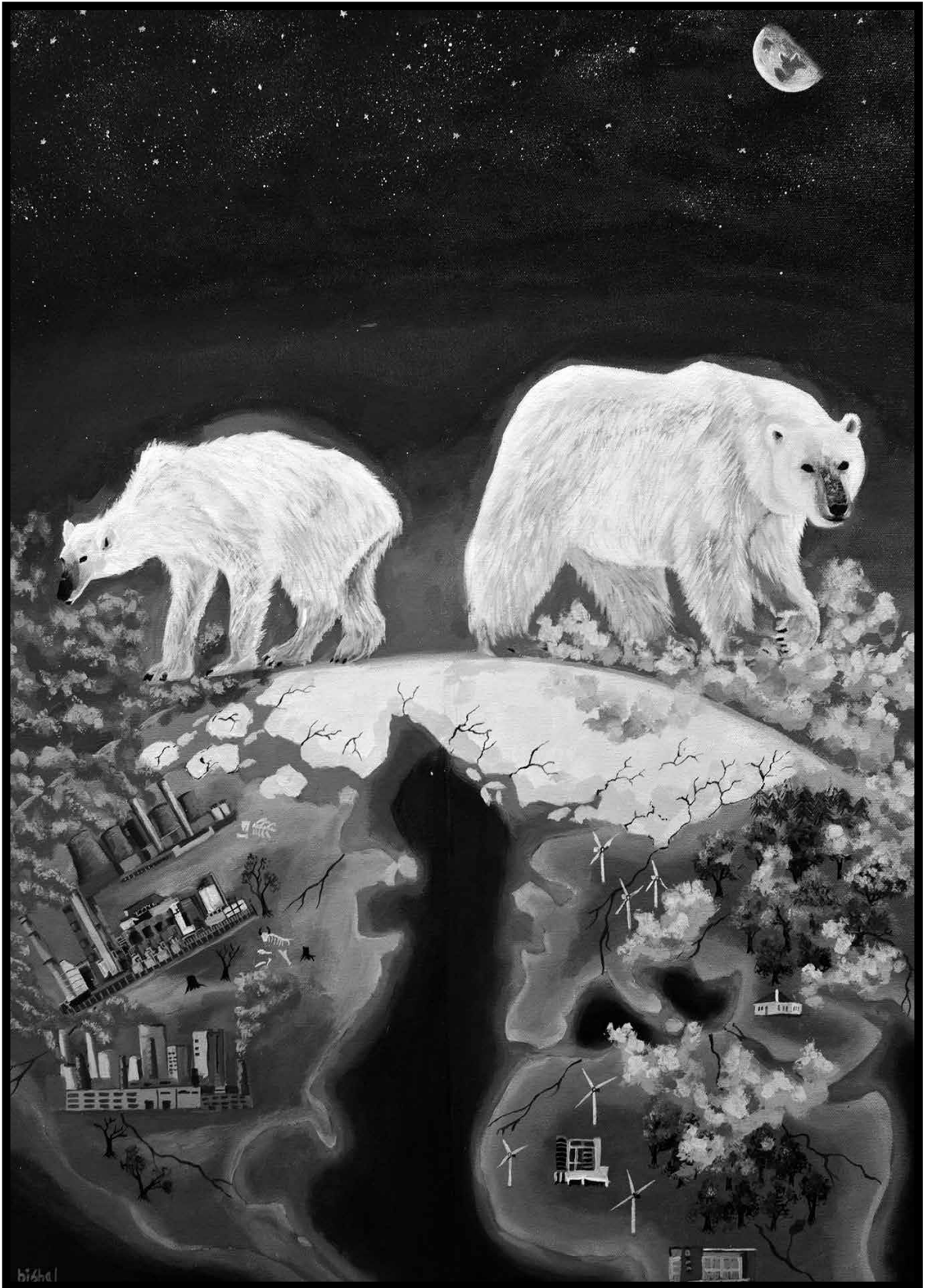
आशावादीहरूले वर्तमान महामारीतिर इशारा गर्दै संकटको गहिराइले कति गर्न सकिन्छ भनेर देखाउँछ भन्ने तर्क गर्छन् ।

सायद अबै वास्तविक रूपमा यसले डिमेन्सियाको लागि वैश्विक प्राथमिकताहरूको सूची तल भर्ने अर्को कारण दिएको छ ।

(द इकोनोमिस्टबाट अनूदित)

(घिमिरे हाल हिमाल मिडियामा आवद्ध हुनुहुन्छ ।)

<https://www.economist.com/international/2020/04/26/for-people-with-dementia-the-coronavirus-pandemic-is-a-nightmare?CID1=CUST/EDNEW/N/BL/N/2020/04/30/OWNED/N/N/NWL/N/N/AP/463610/N>

टीआई नेपालद्वारा आयोजना गरिएको भ्रष्टाचार विरुद्धको चित्रकला प्रतियोगिता २०७६ मा प्रदर्शित चित्रकला ।

भ्रष्टाचारको कलंक

□ जुनु ढकाल

जिल्ला अधिकृत, टीआई नेपाल

रामबहादुर कार्की बिहान ४:०० बजे नै निद्राबाट बिउँफिएर उठ्ने गर्छन् । ४:०० बजे नै बाहिर जाँदा पनि टोलटोलका घुमन्ते कुकुर र तिनका ससाना छाउराहरु भुकेको मात्र सुनिन्छ । उहिले हाम्रो गाउँमा जस्तो कहाँ हो र यो काठमाडौँमा ! मानिसहरु बेलुका अबेरसम्म आआफ्नो काम सकेर घरमा जान्छन् । खानपिन र यसो परिवार बसेर भलाकुसारी गर्दैमा ११ बजिहाल्छ । त्यसपछि यसो फेसबुकमा भुन्डिएर दिनभरिका सामाजिक गतिविधि हेरेर, प्रतिक्रिया दिएर सिरानीमा टाउको राख्दा करिब १२:०० नै बजेको हुन्छ । त्यसैकारण पनि बिहान सबै जना ढिला उठ्नु स्वाभाविकै हो ।

राम भने ४:०० बजे निद्राले छोडेर गएपछि जुरुक्क उठ्छन् । दिसा-पिसाब गरेर हात मुख धोएपछि सधैं पानी खाने ठूलो सीसाको पुरानो गिलासमा अलिकति ग्रिन टी राखेर गिलास छेउको पुरानो थर्मसमा रहेको तातोपानी राखेर छेउमै रहेको धुलैधुलो टाँसिएको स्टिलको प्लेटले छोप्ने गर्छन् । उनको कोठाभन्दा केही परको अर्को कोठाको ढोका डराइडराई आवाज ननिकालिकन यसो टेल्ल्छन् । ढोका खुल्छ, ठूलो बेडमा कोल्टे पल्टिएर मस्त निद्रामा परिरहेकी उनकी श्रीमतीलाई हेर्छन् । कति मीठो निद्रा छ उनमा, गएर गालामा चुम्बन गरौँजस्तो लाग्छ,तर उनी त्यो आँट गर्न सक्दैनन् । यी सब कुराहरु अब रामका लागि केवल कल्पना मात्र हुन् । यिनीसँग आफूले बिताएका ३१औँ वर्षहरु नियाल्न पुग्छन् राम । कति दुःख अनि सुख साटासाट गरेका थिए उनीहरुले ।

राम मनमनै सम्झन्छन्, अहिले बुढेसकालमा मिलेर दिन बिताउने बेलामा त्यसै खटपटीमा दिन रातहरु बिताउनुपरेको छ । किन यसरी हामीबीचमा

असमझदारी बढेको होला ? हुन त उनी भन्सारकी पेन्सनवाला अधिकृत, उनको त तलबभन्दा पनि अन्य आम्दानी बढी म एउटा निरीहसँग उनको औकात नमिल्नु स्वाभाविकै हो । यस्तै कुरा मनमा खेलाउँदा खेलाउँदै उनी आफ्नो कोठामा आउँछन्, ग्रिन टी तयार भएको हुन्छ । बिस्तारै त्यसको चुस्की लिन्छन् । क्रमशः गिलास रिक्तै जाँन्छ फेरि पानी थपेर छोप्छन् । त्यतिबेलासम्म ५:०० बजिसकेको हुन्छ । उनी बिस्तारै ढोका खोलेर बाहिरबाट ढोका ढप्काइदिन्छन् । बाहिर गएर जुत्ता लगाएर अँध्यारोभित्र हराउँछन् । करिब एक घण्टा युएन पार्कमा टहलिन्छन् । यो रामको दैनिकी नै हो ।

आज पनि सोही दैनिकीबाट उनी फर्किँदै थिए । बुद्धनगर गेटको दायौँपट्टि ढकाल स्टोरको छेउमै बाटो किनारामा धेरै मानिसहरु भुम्भिएको उनले टाढैबाट देखे । सधैं उनी मर्निङ वाकबाट फर्किँदा एक, दुई जना मानिस मात्र आवतजावत गरेको देख्थे आज किन धेरै मानिसको जमघट रहेछ । उनलाई पनि खुल्लुली लागेर आयो । उनका पाइलाहरु अनायासै त्यही भीडतिर तेर्सिए । केही पुरुष र महिलाको आवाज नजिकिँदै गयो । कोही भन्दै थिए, बिचरा ! कोपिला दिदी पो रहिछिन्, के भएर यहाँ लडेकी होलिन् । कोही भन्दै थिए लोग्ने जेलमा भएको पीरले रक्सी खान पो थालिछ कि क्या हो यो आइमाईले त । कोही भन्दै थिए छाडा आइमाई एकाबिहानै दोबाटोमा लडेर हाम्रो साइत नै बिगारी । यस्तै यस्तै अड्कल मानिसका मुखबाट निकलिरहेका थिए । रामले छेउमै गएर नियालेर हेरे । कोपिला लम्पसार परेर चिसो भुइँमा ढलिरहेकी थिइ ।

एकछिन त उनको होसले कामै गरेन । सधैं हँसिलो अनुहार लगाएर बाटोमा भेट्दा सन्धो बिसन्धो सोध्ने कोपिला आज बेहोस अवस्थामा रहेको देख्दा भक्कानो फुट्लाजस्तो भयो । कोपिलालाई अँगालेर अघाउँजी रुन मन लाग्यो तर समाजको अगाडि उनले त्यसो गर्न सकेनन् । उनलाई के भएको रहेछ भनेर सोधीखोजी गरे । कसैले सही जवाफ दिन सकेन । सबै मिलेर उनीलाई अस्पताल पुऱ्याउनका लागि अनुरोध गरे तर रामको कुरामा कसैले पनि साथ दिएन । सायद सबै यसै टोलको भएकाले कोपिलाको श्रीमान् नरबहादुर भ्रष्टाचारको आरोपमा जेलमा रहेको कुरा सबैलाई थाहा थियो । कोही पनि कोपिलालाई सहयोग गरेर भ्रष्टाचारीको श्रीमतीलाई सहयोग गरेको आरोप खप्न तयार भएनन् । भोलि गएर राज्यबाट पनि कुनै भ्रमेला आइलाग्ने हो, त्यो कुराको सबैलाई डर थियो ।

उनले त्यहाँ भेला भएका केही युवालाई भने हामी यसै टोलमा बसेपछि मानवताको आधारमा पनि एउटा बाटोमा बेहोस भएर लडेकी महिलालाई अस्पतालसम्म त लैजानुपर्छ, यो हाम्रो कर्तव्य पनि हो । कसैले उनको आफन्त पत्ता लगाएर खबर पुऱ्याइदिउँ, कसैले उनलाई सिभिल अस्पतालमा लिएर जाऊँ । रामको प्रस्ताव सही लागेर होला तीत जना युवा यस कुरामा मञ्जुर भए । कहिलेकाहीँ देखादेख भए पनि चिनजान र बोलचाल नभएका तीन जना भाइ र राम भएर एउटा ट्याक्सी बोलाएर कोपिलालाई सिभिल अस्पताल लगियो । इमर्जेन्सीमा भर्ना गराइयो ।

सँगै आएका भाइहरू ड्युटीमा जान हतार भएको भन्दै आफ्नो बाटो लागिहाले । राम एकलै भए, कोपिला बेहोस अवस्थामा बेडमा लम्पसार थिइन् । रामले उनको निधार माथि छरिएको कपाल स्नेहपूर्वक पन्साइदिए । करिब ४० वर्ष उमेरकी कोपिला तर भट्ट हेर्दा निकै पाको उमेरकी जस्ती देखिन्थिन् । पातलो शरीर, पहुँलो अनुहार, निधारभरि पीडाका रेखाहरू स्पष्ट देख्न सकिन्थ्यो । डा.ले रिपोर्ट आउन दुई घण्टा लाग्छ भनेपछि उनी त्यसैको पर्खाइमा कोपिलाको कुरुवा भएर बसेका थिए । न त कोपिलाको कोही आफन्त त्यहाँ आए, न त अरु नै कोही । न त रामलाई कता गयो भनेर सोधीखोजी गर्ने नै कोही थिए । फगत राम कोपिलाको बेहोसी शरीर कुरेर बसेका थिए ।

रामबहादुर कार्की ताप्लेजुङ जिल्लाबाट २०५० सालमा काठमाडौँ बसाइँ सरेर आएका हुन् । त्यो बेला बानेश्वरको बुद्धनगरमा चार आना जग्गा १२ लाखमा खरिद गरी दुई तले घर बनाएर बस्दै आएका हुन् । रामकी श्रीमती भन्सारको जागिरे हुन् । उनीहरूको

मेलमिलाप देखेर ताप्लेजुङ फुङलिङमा सबैले चखेवाको जोडी भनेर नामकरण गरेका थिए । उनीहरूका दुईवटा छोरा ठूलो छोरा पाँच वर्ष र सानो छोरा तीन वर्षका थिए, हामी यस ठाउँमा बसाइँ आउँदा । यसै ठाउँमा आएपछि छोराहरूको पढाइ अगाडि बढ्यो । रामबहादुरले जग्गाको कारोबार गरेर केही सम्पत्ति पनि हात पारे ।

दुवै छोराले पनि ससानो जागिर पाए । श्रीमतीको पनि जागिरबाट पेन्सन भयो । दुवै छोराको विवाह पनि भयो । कति परिवर्तन भए यो २८ वर्षको अवधिमा । घर, जग्गा, सम्पत्ति आदि सबै कुरा पाए । तर, पनि काठमाडौँ आएदेखि नै रामबहादुरले भने एउटा कुरा गुमाएका थिए । त्यो हो उनकी श्रीमतीको माया । श्रीमती सुशीला किन र के का लागि उनीबाट टाढा हुँदै गइन् र हाल आएर दुईबीचको सम्बन्धको दूरी अझ टाढा धेरै टाढा भइसकेको छ । श्रीमान् श्रीमतीको ओछ्यान छुट्टिएको पनि २०औँ वर्ष भइसक्यो । रामबहादुर एकल भएर जीवन जिउन बाध्य छन् ।

छोराबुहारी आआफ्नै सुरमा छन् । जेठी बुहारी इजरायलमा जागिर खान गएको छे । बुहारी गएदेखि जेठो छोरो न्यूरोडमा डेरा गरी कपडाको होलसेल पसल चलाउँदै बसेको छ । कान्छी बुहारी नर्सको जागिर भएकाले पाटन अस्पतालको क्वार्टरमा नै बस्छे । छोरो पनि बुहारीसँग उतै बसेर अस्पतालको क्यान्टिन चलाउँछ । एउटी भएकी श्रीमती रामले जतिसुकै फकाएर माया गरे पनि उनलाई कहिले पनि बुझ्ने कोसिससम्म गर्दिनन् । घरमा उनको इच्छा र चाहना बुझिदिने कोही नभएपछि मानिस हुन उनको पनि मन छ । उनलाई पनि मायाको खाँचो छ । उनी घरबारविहीन जस्तो भएर बाहिरतिर भौतारिँदै हिँडेको पनि वर्षौं भयो । घरमा पुग्दा श्रीमतीको आफ्नै ताल हुन्छ ।

भन्सारमा काम गर्दा कमाएको कालो धन अहिले उनी मोजमस्तीमा उडाउन लागेकी छन् । साथीहरू ल्याएर नानाथरी भोजन बनाई ठूलो स्वरमा गाना थर्काएर नाचिरहेका हुन्छन् । बियरका खाली बोतलहरू वरिपरि बसेर रामलाई गिज्याइरहेका हुन्छन् । उनी कताबाट आए, के खाए, सन्धो बिसन्धो कहिले पनि उनकी श्रीमतीले सोधेकी छैनन् । उनी घर आएपछि सबै उनलाई हेरेर गलल्ल हाँसछन् । बैठक कोठाको ढोका बन्द गर्छन् । उनीहरूको भोलि कुन फिलिम हेर्न जाने, पर्सि कता घुम्न जाने आदि सरसल्लाह बाहिरबाट सुनिन्छ । के के गफ गरेर कोठै थर्काउने गरी हाँसछन् । उनीहरू बसेको कोठाबाट राति अबेरसम्म मादक पदार्थको गन्ध आइरहेको हुन्छ । श्रीमतीले आफू

पदमा बहाल रहँदाको कालो धनको पोको खोल्ने मौका पाएकी छन्, अहिले आएर । उनीहरू श्रीमान् श्रीमतीको स्तर धेरै तलमाथि भयो एकअर्कासँग स्तर मिलेन । श्रीमतीको नजरमा श्रीमान् गाउँले भए, पाखे भए । जमानाअनुसारको केही नजान्ने भए ।

यो विषयमा रामबहादुरले धेरैपटक छोराहरूसँग गुनासो पोखे तर ठूलो छोराले भन्यो, यो बुवा आमाको प्राइभेट कुरा हो, मैले यसमा केही गर्न सकिदैन । आमाले पनि आफैले कमाउनुभएको पैसा खर्च गरेको त हो । यसमा बुवाले टाउको दुखाउनु राम्रो होइन । कान्छोले भन्यो, म छुट्टिएर बसेको मान्छे । मलाई आफ्नै पीडा छ । मैले घरबाट केही आश पनि गरेको छैन । घर बुवा आमाकै हो मिलेर बस्नु त पन्यो नि । त्यस दिनदेखि उनले कसैलाई पनि केही भन्न छोडेका छन् । यी सबै कुरा सुन्दा रामलाई लाग्छ यो सबै भइरहेकामा हाम्रो देशमा भ्रष्टाचारको राम्रोसँग छानबिन र दोषीलाई कारबाही नहुनु नै हो । यदि राज्यको कानुनले आफूलाई समाउँछ भन्ने डर भएको भए रामकी श्रीमतीले पनि यसरी घर व्यवहारमा लापरबाही गर्ने थिइनन् होला । भ्रष्टाचारी भएको जुनसुकै घरमा पनि परिवारका सदस्य पीडित भएको देखिन्छ ।

यस्ता उदाहरण समाजमा धेरै छन् । रामको घरबाट करिब एक किलोमिटरको दूरीमा रहेको चोकमा कोपिलाको चिया पसल छ । कोपिलाको श्रीमान् नरबहादुर भ्रष्टाचारको अभियोगमा जेल चलान भएको वर्षौं भएको छ । राम एकलोपन भएर मन बहलाउनका लागि सोही पसलमा गएर चिया र त्यससँगै पाउरोटी खाएर केहीबेर बस्ने गर्छन्, दैनिक । कोपिलाको घर तराई नवलपरासीतिर हो रे । सरकारी जागिरे भनेर बुवाले केटो हेर्दै नहेरी विवाह गरिदिएको रे । विवाहको दिनदेखि नै श्रीमान्ले रक्सी सेवन गरिरहेको अफिस जानु अगाडि नै र अफिसबाट फर्केपछि पनि श्रीमान् मादक पदार्थ सेवनमा नै मस्त हुन्थ्ये रे । पछि कार्यालयमा नै घुस लिँदै गरेको रंगहात पक्राउ गरिएका उनका श्रीमान्को हालसम्म पनि जेलकै बास रहेछ ।

सधैंजसो जाने चिया खाने गर्नाले घर न घाटको भएको रामको मन कोपिलाको मनसँग केही नजिक भइरहेको थियो । एक दिन कोपिलाले नै उनलाई सोधेकी थिइन् । राम दाइ तपाईंलाई पनि मलाई जस्तै घरमा अलिक समस्या छ हो ? उनको प्रश्नको जवाफमा रामले मुन्टो हल्लाएर हो भन्ने संकेत मात्र गरेका थिए । उनले कोही नभएको मौका पारेर मलाई उनको वेदना पनि पोख्न भ्याएकी थिइन् । हेर्नुस् न दाइ, मेरो पनि जीवन सारै निरस छ । न त श्रीमान्को साथमा बस्न पाउँ, न त

मेरा बालबच्चा नै छन् । मानिसले म निर्दोष महिलालाई भ्रष्टाचारीकी स्वास्नी भनेर आरोप लगाउँछन् । यही सानो पसल चलाएर जीविका गर्दै छु । घर भाडा तिर्दा र बिहान बेलुकाको छाक टार्दा नै ठिक्क हुन्छ । कुनै दिन बिरामी भएँ भने त म त औषधि उपचार नपाएँ मर्छु होला । बरु भोकै मर्न पनि म तयार छु । समाजले लगाइदिएको भ्रष्टाचारीकी स्वास्नी भन्ने कलंकको टीका मलाई सधैं मनमुटुमा बिभाइरहन्छ । कोपिला यस्तैयस्तै अनेक कुराहरू सुनाइरहेकी थिइन् । उनको कुरा सुनेर रामबहादुर धेरै केही भन्न नसकी केवल आआफ्नो कर्मको कुरा हो बहिनी भनेर मन भारी बनाएर जुरुक्क उठेर हिँडेका थिए । आखिर अहिले रामबहादुर आफ्नी श्रीमतीबाट पीडित हुनुको कारण यो भ्रष्टाचार नै हो अनि यी कोपिलाको यो सब दुःख पनि त उनको श्रीमान्ले भ्रष्टाचार गर्नुले नै त हो नि ।

वास्तवमा रामबहादुरकी दुःखसुख पोख्ने साथी तिनै कोपिला पनि आज बेहोस अवस्थामा रहेकी छन् । यस्तै कल्पनामा डुबुल्की मारेर रामबहादुर कोपिलाको छेउमा बसिरहेका थिए । पछाडिबाट नर्सले दाइ भनेर बोलाउँदा पो यस संसारमा भसङ्ग हुँदै आइपुगे । नर्सले उनलाई सम्बोधन गर्दै भनिन्, दाइ तपाईं बिरामीको को हुनुहुन्छ ? रामले केही जवाफ दिन सकेनन् साँच्चै म कोपिलाको को हो त ? श्रीमान् ? साथी ? प्रेमी ? आखिर म को हो त उनको ? नर्सले फेरी अलिक ठूलो स्वरमा भनिन् दाइ किन टोलाउनुभएको बिरामी तपाईंको को हो ? भनेको क्या । उनले हतपत भने छिमेकी हुँ । नर्सले उनलाई बाहिर बोलाएर भनिन्, उहाँको आफन्त बोलाइदिनुस् दाइ । बिरामीको रिपोर्ट नराम्रो आयो । उहाँको मुटुको भल्भले काम गर्न छोडेको छ । अवस्था गम्भीर छ, जतिबेला जे पनि हुन सक्छ । बिरामीलाई अब हामी अस्पतालमा राख्न सक्दैनौं । तत्काल यहाँबाट बिरामी लैजानुस् । यति भनेर नर्स आफ्नो बाटो लागिन् ।

रामबहादुरले टेकेको जमिन भासिएभैं लाग्यो । चिटचिट पसिना आयो । शरीर थरथर काम्न लाग्यो । उनलाई लड्छुजस्तो भयो । उनी नजिकै रहेको बेन्चमा थक्क बसे । यस्तो अवस्थामा के गर्ने, के नगर्ने सोचविचार आएन उनलाई । चिच्याउन मन लाग्यो कोपिला तिमीलाई म केही हुन दिन्न भनेर । तर, उनको चिच्याहटको कुनै अर्थ थिएन त्यहाँ । उनी त्यसै टोलाएर बसिरहे । न त कोपिला भएको ठाउँमा जानसके, न त उनको आफन्तलाई खबर नै गर्नसके । एक्कासि कोपिलालाई राखिएको कोठाबाट अनौठो हल्ला बाहिर आयो एक्सपायर... एक्सपायर...

भ्रष्टाचारबारे १० व्यंग्य मुक्तक

□ विमल आचार्य
पत्रकार

(१)

नाकाबन्दी हुन्छ, अनि एउटा कद हुन्छ
चुनाव जित्छ, अनि एउटा पद हुन्छ
शपथलगतै पहिलो निर्णयमै कमिसन
आलु कुहिनुको पनि एउटा हद हुन्छ ।
०००

(२)

ए नाथे ! तँ घरभित्रै बस्— दबाब
बाहिर निस्कनु राम्रो हैन— सुभाव
अभाव सहन नसकी निस्कन्छु बाहिर
सडकभरि म, सरकारको शून्य प्रभाव ।
०००

(३)

कात्रोमा पनि कमिसन खान्छ ऊ यहाँ, थोकथोकमा
भूपीले भनेभैँ अनन्त भोक औ शोक छ, चोकचोकमा
ढुक्क हुनुस् साथी हो, अब सब ठीकठाक हुन्छ किनकि
'नयाँ युगको आरम्भ' क्याप्सनमाथि शासक छ, पोलपोलमा ।
०००

(४)

निर्धा, निमुखा, निरक्षर, निःसहाय जति निराश देख्छु
के हुन लाग्यो यो प्रकृतिमा बतास नै यो हतास देख्छु
माफ गर्नुस्, यस्तो मुक्तकले हुँदैन अब, ठोक्क चाहिन्छ
चपाइएका अनुहारभन्दा निलेहरु नै म यहाँ उदास देख्छु ।
०००

(५)

कहिले सहयोद्धाहरु मसित भर्किरहन्छन्
कहिले सहयोद्धाहरु मसित चर्किरहन्छन्
अभिनय यस्तो कि भर्किँदा र चर्किँदा नि
सधैँ म अनि मेरे कुर्सीतिरै फर्किरहन्छन् ।
०००

(६)

'सुखी नेपाली, समृद्ध नेपाल' मेरो नारा छ
भार्न बाँकी अब एउटै आकाशको तारा छ
समाजवादी समृद्धि ल्याउँदै छु म, तयार हुनुस्—
तर मेरो खाने अनि देखाउने छुट्टाछुट्टै दारा छ ।
०००

(७)

दिनमा अठार घन्टा काम गर्छु, कामको कत्रो चाप हुन्छ
'गन्यो' कैल्यै भन्दैनन्, मुटुविनाकालाई खै के छाप हुन्छ
अज्ञानमै एउटै गतिलो काम गरेको भए क्षमाप्रार्थी छु
जानीबुभी त मेरो कुर्सीबाट जहिल्यै खालि पाप हुन्छ ।
०००

(८)

मेरो महान् पार्टी हजारौँ फूलको सयौँ थुँगा हो
अब यो तालमाथिको ढलपल ढलपल डुंगा हो
घरीघरी त मलाई मैसित वैराग लागेर आउँछ
अब यो कान फाटेको उही नयाँ जोगीको जुँगा हो ।
०००

(९)

कहिल्यै तीतो हुँदैन सत्ताको 'चिनी' जति खाए पनि
परिलिन्न चास्नी, 'उखु'वाला जति माया आए पनि
त्यो माइतीघर र ती पत्रकारका आँखा कति काँडाका
फुलको संसारलाई नाँगै देख्छन्, दौरा-सुरुवाल आए पनि ।
०००

(१०)

गरिब सकिए राजनीति सकिन्छ, ती दुःखै नहेर्नुस्
दलालसितको साँठगाँठ नसिकी मेरो सुखै नहेर्नुस्
भगवान् पुज्नुस्, ईश्वर-विष्णुले सबैको कल्याण गर्छन्
अब म मास्क लगाउँछु, भ्रष्टाचारीको मुखै नहेर्नुस् ॥◀◀
०००

(आचार्य अन्नपूर्ण पोस्टमा आबद्ध हुनुहुन्छ ।)

विन्ती यो छ संक्रमणमा ...

□ तुम्बुरु गौतम
संयोजक, टीआई नेपाल

आउँदा काल भयानक महामारीबीच छिन्ला अमनचैन धरी
छाउला त्रासदी भयंकर लोकमा सभ्यताबीच बज्रपात परी ।
हुँदा पराजय मानवको प्रकृति विरुद्ध निर्धा सरी
पर्दा विष समस्त पवनमा कुकर्म अनेक गरी ॥

भयो दोहन प्रकृतिको दानवीय प्रवृत्तिले लुछाचुडी गरी
बज्यो घण्ट मृत्युसूचकको धनीगरीब उचनीचमा सराबरी ।
छन् अन्योलबीच रहेका मानव दण्ड स्वकर्मको सही
बन्दाबन्दी एकान्तबासमा लुप्त सब त्राहित्राहि भई ॥

विन्ती छ समस्त सरोकारवालाहरुमा स्वास्थ्यसेवा चुस्त बनोस्
गरौ योगदान आआफ्ना क्षेत्रमा संकल्प यही रहोस् ।
जनसाधारण, व्यवसायी र औषधी उत्पादक सबमा समअवसर बनी
तालुकदारको दृष्टि पुगोस् सार्वजनिक खरिदको नियमकानूनमा पनि ॥

हटाइकन विकृति सदाचारी बनौ संकल्प दृढ गरी
हुनेछन् तब सुखी समृद्ध जनता रामराज्य सरी ।
चुस्त बनोस् सार्वजनिक खरिद आपूर्ति प्रक्रिया औषधीको पनि
होलान् नेपाली सब कृतकृत हुन् ज्ञानी गुणी भनी ॥

खरिदचक्रका तथ्य खुला नीतिसंगत होऊन् रकमकलम धरी
सुसूचित हुने अधिकार मिलोस् जनप्रति दायित्व पूरा गरी ।
स्वास्थ्योपचार सबमा सदा पहुँचयोग्य बनोस् उदार सेवक बनी
कर्तव्य राज्यको योगदान जनको खेर नजाओस् रति पनि ॥

**भ्रष्टाचार विरुद्ध
आजैबाट सक्रिय होऔ ।**

द्वैध चरित्र र भ्रष्टाचार

□ बबिता शर्मा

वरिष्ठ अधिकृत, टीआई नेपाल

नेता :

हामी जनताको हकहितका लागि आएको ।
हामी स्थानीय, नगर र देश विकासका लागि आएको ।
हामीमा विश्वास छ, समाज अनि देश परिवर्तन गर्ने ।
हामी एक सच्चा देशभक्त नेता रहेको ॥

काम गरेपछि केही पाउनुपन्थो नि ।
घरपरिवार पाल्नुपन्थो नि ।
समाजमा आफ्नो अस्तित्व अझ राम्रो बनाउनुपन्थो नि ।
अर्कोपटक यहाँ (जनता)लाई खुसी बनाई चुनाव जित्नुपन्थो नि ॥

सरकार :

शून्य सहनशीलता हाम्रो नारा हो ।
नारा यथावत् जारी रहनेछ ।
एकाध भ्रष्टाचार भएका होलान्, नियन्त्रण कार्य जारी रहनेछ ।
नियन्त्रण कसले गर्ने, समस्या प्रस्टै छन् ।
हामी यहाँसम्म पुग्न साथ र सहयोग दिनेलाई के गर्ने ?
यहाँहरूका लागि चुनावमा गरेको खर्च के गर्ने ?

जनता :

मेरो नेता त प्रधानमन्त्री
मेरो नेता सांसद
अब के भो र, मैले जे चाह्यो त्यही हुन्छ ।

हेर त वडाले भ्रष्टाचार गर्‍यो ।
नगरपालिकामा भ्रष्टाचार भयो ।
पुलिसले पैसा माग्यो ।
खै, सरकारले भ्रष्टाचार रोकेको ?

यस्तो भएपछि,
के समाजले शून्य सहनशीलता पचाउला ?
के हामी अचेत भएर भ्रष्टाचारजन्य कार्यमा मिलेका हौं ?
के विश्वले पुँजीवादको नाममा सहभागी भएको हो ?

त अब अन्त्य कसले गर्ने ?
द्वैध चरित्रको भंग कसरी गर्ने ?
नैतिकतालाई कसरी बढावा दिने ?
समाज, देश र विश्वलाई भ्रष्टाचारमुक्त कसरी बनाउने ? ॥

भ्रष्टाचार

□ शारदा नेपाली

जिल्ला अधिकृत, टीआई नेपाल

यता जाऊ भ्रष्टाचार, उता जाऊ भ्रष्टाचार ।
देशको हालत देखी सबै छन् दिक्दार ॥

सेवाग्राहीका लागि सहजता हुन् कर्मचारी ।
सेवा नै धर्म भन्ने पुर्खाका सन्तान बन्दै छन् दुराचारी ॥

नियम कानुनले भरिपूर्ण छ हाम्रो देश ।
नियमसंगत कर्म गरे हुन्थ्यो राम्रो देश ॥

मुखमा छ रामराम, बगलीमा छुरा ।
काम कम गर्ने तर बढी गर्ने कुरा ॥

लिने मात्र होइन, दिने पनि दोषी
धान कहाँ फल्छ ? कोदोको बिज रोपी ॥

यता जाऊ भ्रष्टाचार, उता जाऊ भ्रष्टाचार ।
बुझ्दैनन् यहाँ, भ्रष्टाचार हो दुराचार ॥

कारबाही गर्ने निकाय, नभाको पनि होइन ।
भनसुन र चिनजानले डर कसैमा छैन ॥

सतर्क बनाँ भ्रष्टाचार रोक्न, मिली नर र नारी ।
देश विकासमा समान छ, सबैको जिम्मेवारी ॥

Transparency International Nepal Income and Expenditure

आय/व्यय विवरण

For the period 01 Shrawan 2076 to 30 Fagun 2076
FY 2076/077

Particulars	Amount in NPR	Grand Total in NPR
Income		
Opening balance		26807575.99
IPERR	10274208	
OC4H	-699587	
Climate Finance	76589	
ALAC Outreach	-54757	
TIN	17211123	
Revenue from Restricted Fund		33338625
IPERR	24621849	
ALAC Outreach (TI-S)	233548	
CGI (TI-S)	1611588	
OC4H (TI UK)	6158262	
TIN (Membership fee)	713378	
Total Income including Opening balance (A)		60146201
Expenditures (B)		
Human Resources (i)		3,545,508
Salary and allowances (Central)	3,545,508	
Administration (ii)		1,656,532
Meeting & Refreshments	60,853	
Rent	785,504	
Office materials	229,710	
Repair & Maintenance	118,838	
Registration and Taxes	46,195	
Insurance expenses	70,144	
Communication cost	68,656	
Utility	93,814	
Miscellaneous expenses	2,715	
Audit Fee	40,000	
Overhead cost	140,103	
Program Activities (iii)		14,035,281
Human Resources (Affiliated Organizations/Districts)	4,594,476	
Consultant Cost	888,791	
Research & Consultancy	638,134	
Workshop and Seminar	1,568,787	
Meeting Refreshments	498,710	
Transport and conveyance	532,610	
Travel and daily expenses	1,020,284	
Monitoring and Evaluation	23,832	
Office Equipment	64,292	
Awareness and Publicity	2,765,034	
Printing and publication	626,705	
Contribution and Support	35,000	
Bank charges	2,516	
Rent - District	351,849	
Utility - District	175,988	
Communication cost - District	300	
Office materials - District	75,544	
Repair & Maintenance - District	51,870	
Insurance expenses	120,559	
Total Expenditure (i+ii+iii)		19,237,321
Balance of Funds (A-B)		40,908,881

Projects' Acronym

IPERR - Integrity in Post Earthquake Reconstruction and Rehabilitation
ALAC - Advocacy and Legal Advice Center (ALAC) Outreach
OC4H- Open Contracting for Health Initiative
CGI- Climate Governance Integrity

Donor

European Union Delegation to Nepal
Transparency International Secretariat
Transparency International UK
Transparency International Secretariat

Transparency International Nepal

Budget vs. Expenditures

FY 2076/077

(in Rs '000)

Upto 30 Fagun 2076					Fund received/refund (Shrawan 2076-Fagun 2076)
Source of Fund	Yearly Budgeted			Total (01.04.2076)	
TIN Source	Committed Budget	Available Budget			
Return from Investment	950	-		950	542
Membership Fee	69.0	-		69	67
Overhead Income	2,275	-		2,275	104
Grant from Donor					
IPERR (EU)	16,377	10,261		26,638	24,622
ALAC Outreach (TI-S)	151	(55)		96	234
OC4H (TI UK)	5,009	(700)		4,309	6,158
CGI (TI-S)	4,250	77		4,326	1,612
Total	29,081	9,507		34,337	31,727
Expenditure					
HR- Central	-	-		5,572	3,546
Administration- Central	-	-		2,152	1,516
Program Activities- Central	-	-		10,121	10,874
Program Cost District	-	-		15,124	3,301
Total Expenditure	-	-		32,969	19,237
Surplus (Deficit)				1,368	12,490
Fund Position (Both Free & Restricted Fund)					
Opening Balance					26,808
Addition during the period					33,339
Expenditure till period					19,237
Balance					40,909
Free Fund/Core Fund					17,437
Restricted Fund					23,472
Fund Represented By					40,909
Investment Balance					12,500
Cash & Bank Balance					26,325
Advance and Deposits					3,469
Receivable					27
Less: Liabilities & Payables					(1,412)

Projects' Acronym

IPERR -Integrity in Post Earthquake Reconstruction and Rehabilitation
ALAC - Advocacy and Legal Advice Center (ALAC) Outreach
OC4H - Open Contrating for Health Initiative
CGI- Climate Governance Integrity

Donor

European Union Delegation to Nepal
Transparency International Secretariat
Transparency International UK
Transparency International Secretariat

Prepared by: Baniya Sharma, Senior Officer, TI Nepal

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल, पदाधिकारी तथा सदस्य

१.	श्री खेमराज रेग्मी, अध्यक्ष
२.	श्री सविता भण्डारी बराल, उपाध्यक्ष
३.	श्री मुकुन्दबहादुर प्रधान, महासचिव
४.	श्री किरण थापा, कोषाध्यक्ष
५.	श्री सुरेन्द्रवीर मालाकार, कार्यसमिति सदस्य
६.	श्री बुद्धिनारायण श्रेष्ठ, कार्यसमिति सदस्य
७.	श्री कृष्ण ज्ञवाली, कार्यसमिति सदस्य
८.	श्री आर्या श्रेष्ठ, कार्यसमिति सदस्य
९.	श्री सीताराम अग्रहरि, कार्यसमिति सदस्य
१०.	डा. देवेन्द्रराज पाण्डे (संस्थापक सदस्य, पूर्वअध्यक्ष), मानार्थ सदस्य
११.	श्री अम्बिका श्रेष्ठ (संस्थापक सदस्य, पूर्वअध्यक्ष), मानार्थ सदस्य
१२.	श्री दामोदरप्रसाद गौतम (संस्थापक सदस्य, पूर्वअध्यक्ष), मानार्थ सदस्य
१३.	श्री केदारभक्त माथेमा (पूर्वसभापति, सल्लाहकार परिषद्), मानार्थ सदस्य
१४.	श्री कृष्णप्रसाद भण्डारी (पूर्वमहासचिव), मानार्थ सदस्य
१५.	श्री भरतबहादुर थापा (पूर्वअध्यक्ष), सदस्य
१६.	श्री विष्णुबहादुर के.सी. (पूर्वअध्यक्ष), सदस्य
१७.	डा. रामदयाल राकेश (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
१८.	श्री गीता केशरी (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
१९.	श्री महादेवप्रसाद यादव (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
२०.	श्री आनन्दराज मुल्मी (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
२१.	श्री रामकृष्ण मानन्धर (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
२२.	श्री रमेशनाथ ढुङ्गेल (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
२३.	श्री आदित्यमान श्रेष्ठ (पूर्वउपाध्यक्ष), सदस्य
२४.	श्री पद्मिनी प्रधानाङ्ग (पूर्वमहासचिव), सदस्य
२५.	श्री कोमल चित्रकार (पूर्वमहासचिव), सदस्य
२६.	श्री लीलाप्रसाद सापकोटा (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
२७.	श्री सोमराज सिग्देल (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
२८.	श्री भीमबहादुर श्रेष्ठ (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
२९.	डा. चिन्तामणि योगी (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
३०.	श्री शरच्चन्द वस्ती (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
३१.	डा. सागरराज शर्मा (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
३२.	श्री तोया गुरूङ (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
३३.	डा. विश्वकेशर मास्के (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
३४.	डा. मीना आचार्य (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य
३५.	डा. पोषराज पाण्डे (पूर्वकार्यसमिति सदस्य), सदस्य

३६.	श्री दीपकुमार उपाध्याय, सदस्य
३७.	श्री सूर्यनाथ उपाध्याय, सदस्य
३८.	डा. प्रेमराज पन्त, सदस्य
३९.	डा. कनकविक्रम थापा, सदस्य
४०.	डा. सुरेशराज चालिसे, सदस्य
४१.	डा. विजय के.सी., सदस्य
४२.	डा. अनुसुया जोशी, सदस्य
४३.	डा. ईश्वरप्रसाद उपाध्याय, सदस्य
४४.	श्री भोजराज पोखरेल, सदस्य
४५.	श्री मुकुन्द शर्मा पौडेल, सदस्य
४६.	श्री वरूणप्रसाद श्रेष्ठ, सदस्य
४७.	डा. रेवतबहादुर कार्की, सदस्य
४८.	डा. विमलप्रसाद कोइराला, सदस्य
४९.	श्री पवनकुमार ओझा, सदस्य
५०.	श्री केशवप्रसाद आचार्य, सदस्य
५१.	श्री मदनकृष्ण शर्मा, सदस्य
५२.	श्री जयराम सिंह बोहरा, सदस्य
५३.	श्री प्रकाश ए राज, सदस्य
५४.	श्री दोलखबहादुर गुरूङ, सदस्य
५५.	डा. सूर्यप्रसाद ढुङ्गेल, सदस्य
५६.	श्री राजुमान सिं मल्ल, सदस्य
५७.	श्री रामप्रसाद श्रेष्ठ, सदस्य
५८.	श्री गीता अर्याल, सदस्य
५९.	श्री खेमराज पाण्डे, सदस्य
६०.	श्री विनोदप्रसाद विष्ट, सदस्य
६१.	श्री सुरेन्द्रबहादुर भारिजू, सदस्य
६२.	श्री महेन्द्रनारायण श्रेष्ठ, सदस्य
६३.	श्री राजेश्वर नेपाली, सदस्य
६४.	श्री चण्डेश्वर आचार्य, सदस्य
६५.	श्री हरिबहादुर थापा, सदस्य
६६.	श्री सुनिता गुरूङ, सदस्य
६७.	राष्ट्रिय व्यावसायिक पहल, संस्थागत सदस्य

टीआई नेपालमा कार्यरत सचिवालय कर्मचारी

काठमाडौं कार्यालय

१.	आशिष थापा, कार्यकारी निर्देशक
२.	तुम्बुरु गौतम, संयोजक
३.	दिनानाथ भट्टराई, वरिष्ठ अधिकृत
४.	बबिता शर्मा, वरिष्ठ अधिकृत
५.	विनोद भट्टराई, वरिष्ठ अधिकृत
६.	रजिताकुमारी चौधरी, कार्यक्रम अधिकृत
७.	प्रकृतिश्री अधिकारी, कार्यक्रम अधिकृत
८.	शिशोर झोला, कार्यालय सहायक
९.	श्यामलाल साई, चालक

जिल्ला कार्यालय

१.	उमेश विश्वकर्मा, जिल्ला अधिकृत, सिन्धुपाल्चोक
२.	कमला राना, जिल्ला अधिकृत, गोरखा
३.	गंगा घिमिरे, जिल्ला अधिकृत, सिन्धुली
४.	गंगा लामा, जिल्ला अधिकृत, काभ्रेपलाञ्चोक
५.	जुनु ढकाल, जिल्ला अधिकृत, भक्तपुर
६.	सञ्चमाया लामा, जिल्ला अधिकृत, नुवाकोट
७.	दीपक कुमार के.सी., जिल्ला अधिकृत, रामेछाप
८.	प्रमिला थिङ, जिल्ला अधिकृत, मकवानपुर
९.	उज्ज्वल आचार्य, जिल्ला अधिकृत, रसुवा
१०.	भलमान विश्वकर्मा, जिल्ला अधिकृत, ओखलढुङ्गा
११.	रत्ना तामाङ, जिल्ला अधिकृत, दोलखा
१२.	सानुबाबु तिमिल्सिना, जिल्ला अधिकृत, धादिङ्ग
१३.	शारदा नेपाली, जिल्ला अधिकृत, ललितपुर/काठमाडौं

सीजीआईको कार्यक्रम अधिकृतमा अधिकारी

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालले सञ्चालन गरिरहेको Climate Governance Integrity (CGI) परियोजनामा प्रकृतिश्री अधिकारीलाई कार्यक्रम अधिकृतका रूपमा नियुक्त गरिएको छ ।

आईपीईआरआरको जिल्ला अधिकृतमा आचार्य र लामा

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालले सञ्चालन गरिरहेको Integrity in Post Earth-quake Reconstruction and Rehabilitation (IPERR) परियोजनाको रसुवा र नुवाकोटका जिल्ला अधिकृतको रूपमा क्रमशः उज्ज्वल आचार्य र संचमाया लामालाई नियुक्त गरिएको छ । यसअघि उक्त पदमा कार्यरत विकास आचार्य र दीपेश घिमिरेले पदमा राजीनामा दिएपछि नयाँ नियुक्ति गरिएको हो ।

प्राविधिक सहयोगी

श्याम महर्जन
(डिजाइन)

उत्तम राउत
(तथ्यांक)

महिमा शाह
(वित्त)

भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार जिल्ला सम्पर्क कार्यालय

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपालले भूकम्पबाट अति प्रभावित जिल्लाहरूमा भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनामा सदाचार कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको छ । उक्त कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेका जिल्लामा खोलिएका सम्पर्क कार्यालयको ठेगाना निम्नानुसार रहेको छः

१. ओखलढुङ्गा

सिद्धिचरण नगरपालिका वडा नं. १२,
जिविस टोल बजार, फोन: ०३७ ५२०२४६

२. सिन्धुली

कमलामाई नगरपालिका वडा नं. ६,
प्लट नं. २ बजार, फोन: ०४७ ५२११९८

३. रामेछाप

मन्थली नगरपालिका वडा नं. १,
बिनिता चौक, फोन: ०४८ ५४०५२१

४. दोलखा

भीमेश्वर नगरपालिका वडा नं. ३,
चरिघ्याङ बजार, फोन: ०४९ ४२१४११

५. सिन्धुपाल्चोक

चौतारा साँगाचोकगढी न.पा. वडा नं. ५,
जुगल बजार, फोन: ०११ ६२०१५५

६. काभ्रेपलान्चोक

धुलिखेल नगरपालिका वडा नं. ७,
सरस्वती बजार, फोन: ०११ ४९१०६८

७. मकवानपुर

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ५,
सिचाई टोल, फोन: ०५७ ५२३४०३

८. रसुवा

गोसाइँकुण्ड गाउँपालिका वडा नं. ६,
धुन्चे बजार, फोन: ०१० ५४००७४

९. नुवाकोट

विदुर न.पा. वडा नं. ४, नगरपालिका अफिसरोड
फोन: ०१० ५६०४०७

१०. धादिङ

निलकण्ठ नगरपालिका वडा नं. ३,
शान्तबजार, फोन: ०१० ५२१३९६

११. गोरखा

गोरखा न.पा. वडा नं. १, शक्तिचोक,
बैक रोड, फोन: ०६४ ४२०००८

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल आबद्ध संस्था

१. महिला जागरण संघ

इलाम नगरपालिका-८, सिंहबाहिनी, इलाम
फोन: ०२७-५२९६४९

२. नागरिक सरोकार मञ्च

विराटनगर उपमहानगरपालिका-११, मोरङ

३. संकल्प समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना

इनरुवा नगरपालिका-३, इनरुवा, सुनसरी
फोन: ०२५-५६९९४४

४. मानवअधिकार र वातावरण विकास केन्द्र

त्रियुगा नगरपालिका-१२, बुद्धचोक, उदयपुर
फोन: ०३५-४२९५६३

५. सामुदायिक विकास समिति

सिरहा नगरपालिका-७, सिरहा,
फोन: ०३३-५२०५८९

६. मानव अधिकार सचेतन तथा विकास केन्द्र

भीमेश्वर नगरपालिका-१०, चरिकोट, दोलखा
फोन: ०४९-४२९२४०

७. जनचेतना तथा विकास कार्यक्रम

जनकपुर उपमहानगरपालिका-९, धनुषा

८. सदाचार अभियान

वीरगञ्ज, पर्सा

९. भ्रष्टाचार विरुद्ध अभियान

भरतपुर महानगरपालिका -१०, रेडक्रस भवन,
चितवन, फोन: ०५६-५२३७४०

१०. सुशासनका लागि नागरिक समाज

पोखरा महानगरपालिका-८, नयाँबजार, कास्की
फोन: ०६१-५३३६४४

११. पारदर्शी सरोकार समूह

ट्राफिकचोक, बुटवल उपमहानगरपालिका-४,
रूपन्देही, फोन: ०७१-५४६३२३

१२. पारदर्शी नेपाल सिद्धार्थनगर

सिद्धार्थनगर नगरपालिका-९, भैरहवा, रूपन्देही
फोन: ०७१-५२९३६८

१३. सुशासन अभियान

रेसुङ्गा नगरपालिका- १, पुतलीबजार, तम्घास, गुल्मी
फोन: ०७९-५२०८५४

१४. विकासका लागि सामाजिक सद्भाव

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका, दाङ
फोन: ०८२-५२३९४९

१५. बागेश्वरी असल शासन क्लब

नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका-१०, बाँके
फोन: ०८१-५२६९५४

१६. नागरिक सरोकार संघ

वीरेन्द्रनगर नगरपालिका-८, सुर्खेत
फोन: ०८३-५२९२९४

१७. भवानी जनहित विकास केन्द्र

गमगढी, मुगु

१८. सदाचारका लागि सामाजिक पहल

धनगढी उपमहानगरपालिका-५, धनगढी, कैलाली
फोन: ०९१-५२०४६०

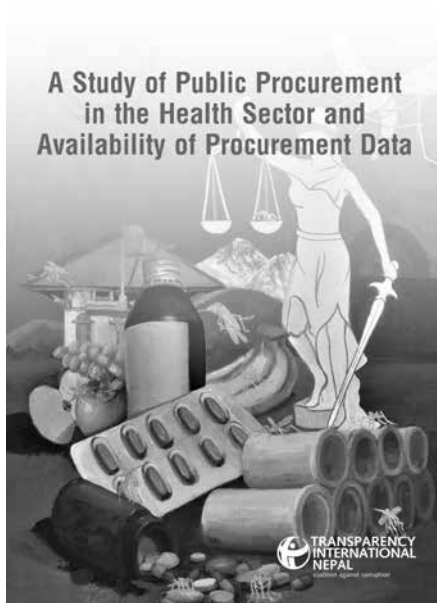
१९. समाज कल्याण समाज

महाकाली नगरपालिका-४, दार्चुला
फोन: ०९३-४१०९४२

विवेकी होऔं

व्यावसायिक आचारसंहिता पालन गरौं ।

टीआई नेपालको नयाँ प्रकाशन

[illegible]

प्रत्यक्ष निर्वाचन
एनबीसी टीवी

ब्रह्मचर्य रक्षा समिति
काठमाडौं उपत्यका
आफै भित्र नै बन्दछ

१६/०८/०९ २२:२५

- १००% प्रत्यक्ष
- १००% निर्वाचक
- १००% निर्वाचक
- १००% निर्वाचक
- १००% निर्वाचक

वैशाख २०७८
APRIL 2020

शिव र शिवलोकमा बसो बस्ने, भुवना र शिवलोकमा बसो बस्ने ।

शिव	शिवलोक	शिवलोक	शिवलोक	शिवलोक	शिवलोक	शिवलोक	शिवलोक
१	२	३	४	५	६	७	८
९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२
३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८
४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६
५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४
६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२
७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८
८९	९०	९१	९२	९३	९४	९५	९६
९७	९८	९९	१००	१०१	१०२	१०३	१०४
१०५	१०६	१०७	१०८	१०९	११०	१११	११२
११३	११४	११५	११६	११७	११८	११९	१२०
१२१	१२२	१२३	१२४	१२५	१२६	१२७	१२८
१२९	१३०	१३१	१३२	१३३	१३४	१३५	१३६
१३७	१३८	१३९	१४०	१४१	१४२	१४३	१४४
१४५	१४६	१४७	१४८	१४९	१५०	१५१	१५२
१५३	१५४	१५५	१५६	१५७	१५८	१५९	१६०
१६१	१६२	१६३	१६४	१६५	१६६	१६७	१६८
१६९	१७०	१७१	१७२	१७३	१७४	१७५	१७६
१७७	१७८	१७९	१८०	१८१	१८२	१८३	१८४
१८५	१८६	१८७	१८८	१८९	१९०	१९१	१९२
१९३	१९४	१९५	१९६	१९७	१९८	१९९	२००
२०१	२०२	२०३	२०४	२०५	२०६	२०७	२०८
२०९	२१०	२११	२१२	२१३	२१४	२१५	२१६
२१७	२१८	२१९	२२०	२२१	२२२	२२३	२२४
२२५	२२६	२२७	२२८	२२९	२३०	२३१	२३२
२३३	२३४	२३५	२३६	२३७	२३८	२३९	२४०
२४१	२४२	२४३	२४४	२४५	२४६	२४७	२४८
२४९	२५०	२५१	२५२	२५३	२५४	२५५	२५६
२५७	२५८	२५९	२६०	२६१	२६२	२६३	२६४
२६५	२६६	२६७	२६८	२६९	२७०	२७१	२७२
२७३	२७४	२७५	२७६	२७७	२७८	२७९	२८०
२८१	२८२	२८३	२८४	२८५	२८६	२८७	२८८
२८९							

मितिपानो
वि.सं.२०७७

**भ्रष्टाचार
विरुद्ध
एकजुट
होऔं**

**भ्रष्टाचार
सर्वजनिक सेवासम्बन्धी
उजुरीका लागि
सम्पर्क गर्ने माध्यम**

शुल्क नलान्ने फोन
९६६० ०१ २२ २११

ईमेलबाट
०१ ४४७५१९२

फ्याक्स
०१ ४४७५१९२

एवाएसएस
९८४३२४१९०९

टोल फ्री
०८००००००००००

complain@tinepal.org

पौषक दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

जेठ दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

असार दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

शुक्र दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

मङ्सिर दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

अश्विन दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

तौली दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

मौरी दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

पुस दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

माघ दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०

फागुन दशम
आषाढ २०७७

१	२	३	४	५	६
७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल

COVID-19 | NOVEL CORONA VIRUS (NCOV)

जनहितमा जारी अपिल

कोभिड-१९ रोकथाममा सहयोग गरौं

- कोभिड-१९ को संक्रमण रोक्ने कार्यमा सहयोग गर्न लकडाउन समयमा घरमै बसौं ।
- अति नै आवश्यक र जरुरी काम भएमात्र बाहिर निस्कौं र प्रहरीलाई जानकारी दिऔं ।
- औषधि, खानेकुरा किन्न जाँदा विशेष सावधानी अपनाउँ ।
- अन्य व्यक्तिसँग न्यूनतम ३-४ फिटको दूरी कायम गरौं ।
- विदेशबाट आएका व्यक्तिहरु क्वारेन्टाइन बसौं-बस्न-बसाउन सहयोग गरौं ।
- रुखा, खोकी, हल्का ज्वरो आए घरमै छुट्टै बसौं र स्वास्थ्यकर्मीलाई सम्पर्क गरौं ।
- परिवारका बढी र कम उमेरका व्यक्तिहरुको विशेष हेरचाह गरौं ।
- मास्क लगाऔं । साबुन पानीले हात धोऔं, मनतातो पानी नियमित पिऔं ।
- कुनै समस्या परे प्रहरी, वडा, डाक्टर वा अस्पताललाई सम्पर्क गरौं ।
- आफू बचौं, परिवार, समुदाय र अरुलाई बचाऔं ।
- सबै बिरामी कोभिड-१९ को कारणले होइन भन्ने पनि बुझौं-बुझाऔं ।
- सरकारबाट आवश्यक औषधि, मास्क, साबुन, स्यानीटाइजर, भेन्टीलेटर, प्रेरिक्टिभ लुगाको व्यवस्था अस्पतालहरुमा तुरुन्त गरौं ।
- कोभिड-१९ सम्बन्धी स्वास्थ्य सामग्रीहरुको खरिद गर्दा सरकारबाट पारदर्शी र किफायती प्रक्रिया अवलम्बन गरौं ।

ज्वरो
(१००.८° F भन्दा माथि)

श्वास प्रश्वासमा
अत्यधिक समस्या

रुघा र खोकी

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल
नेपाल

धृष्ट्याचार विरुद्धको सहकार्य

एकल महिलासँग छलफल, धादिङ

गैरसरकारी संस्थासँग छलफल, धादिङ

भूकम्प प्रभावित समुदायसँग छलफल, गोरखा

सम्पदा अवलोकन, गोरखा

सार्वजनिक सुनवाइ, दोलखा

भूकम्प सुरक्षा दिवस २०७६, दोलखा

गुनासो संकलन कार्यक्रम, काठमाडौं

नागरिक सहायता कक्ष, काठमाडौं

विपद् व्यवस्थापनमा सदाचार प्रतिबद्धता कार्यक्रम, भक्तपुर

एकल महिलासँग छलफल, भक्तपुर

सार्वजनिक सुनवाइ, ललितपुर

सामाजिक जवाफदेहिता औजार सम्बन्धमा छलफल, ललितपुर

निजी क्षेत्रको योगदान र भूमिका विषयक कार्यक्रम, मकवानपुर

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम, मकवानपुर

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम, रसुवा

गैरसरकारी संस्थासँग छलफल, रसुवा

स्थानीय तहसँग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम, रामेछाप

विपन्न समुदायसँग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम, रामेछाप

पत्रकारसँग छलफल, सिन्धुली

सिमान्तकृत समुदायहरूसँग छलफल, सिन्धुली

विद्यालय अवलोकन तथा छलफल, सिन्धुपाल्चोक

भ्रष्टाचार विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवस, सिन्धुपाल्चोक

व्यवसायीसँगको छलफल, ओखलढुंगा

भूकम्पीय सुरक्षा दिवसमा प्रभातफेरी, ओखलढुंगा

महिला समूहसँग अन्तर्क्रिया, काभ्रेपलान्चोक

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम, काभ्रेपलान्चोक

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम, नुवाकोट

गैरसरकारी संस्थासँग छलफल, नुवाकोट

जलवायु परिवर्तन नीति तथा योजनाबारे प्रदेशस्तरीय सरोकारवालाहरूसँगको बैठक, पोखरा

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा बागमती प्रदेशको नीति तथा योजना आयोगसँगको भेटघाट, हेटौँडा

गैरसरकारी संस्थासँग बैठक, पोखरा

अन्नपूर्ण गाउँपालिका-३ मा जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी छलफल, पोखरा

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातारण मन्त्रालय बागमती प्रदेशमा जलवायु परिवर्तन तथा सुशासनबारे भेटघाट, हेटौँडा

जलवायु परिवर्तन परियोजना अनुभव आदान-प्रदान भ्रमण, टीआई बंगलादेश

स्वास्थ्य क्षेत्रमा सरकारी निकायसँग सार्वजनिक खरिदबारे छलफल, बुटवल

स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करारबारे तालिम, पोखरा

ओसीडीएस, सार्वजनिक खरिद र ईजीपी तालिम, भैरहवा

मेगनस फर्मा अवलोकन तथा औषधि उत्पादनबारे छलफल, बारा

स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करार क्षमता अभिवृद्धि गोष्ठी, चितवन

स्वास्थ्य क्षेत्रमा खुला करार क्षमता अभिवृद्धि छलफल, धनगढी

स्वास्थ्य क्षेत्रमा निजीक्षेत्रसँग सार्वजनिक खरिदबारे छलफल, हेटौँडा

सार्वजनिक खरिद अनुगमनका लागि नागरिक समाजसँग परामर्श, सुर्खेत

सार्वजनिक सुनुवाइ, काठमाडौँ

भूकम्प सुरक्षा दिवस २०७६ मा सडक नाटक, भक्तपुर

गुनासो संकलन, काठमाडौँ

नेपाल पत्रकार महासंघसँग भेटघाट, काठमाडौँ

आईपीईआरआर योजना, प्रगति समीक्षा र स्वयंसेवी भेला, ललितपुर

संस्थाको कार्यालयमा स्वयंसेवीसँग छलफल

राष्ट्रिय सदाचार सम्मान कार्यक्रम २०७६, काठमाडौं

सीपीआई २०१९ सार्वजनिकीकरण, काठमाडौं

अध्ययन प्रतिवेदनमा छलफल, काठमाडौं

टीआई सदस्यता भेलामा अध्यक्ष र महासचिव, बर्लिन

संस्थाको कार्यालयमा विद्यार्थीहरूसँग अन्तरक्रिया

नेपाल बार एसोसिएसनसँग भेटघाट, काठमाडौं

नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघसँग छलफल, काठमाडौं

भ्रष्टाचार विरुद्धको चित्रकला प्रतियोगिता २०७६ विजेता, काठमाडौं

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल (टीआई) नेपाल सङ्गठनात्मक संरचना

साधारणसभा

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनल नेपालका सबै सदस्य सम्मिलित सभा नै साधारणसभा हो । यो टीआई नेपाल सञ्चालन गर्ने सर्वोच्च निकाय हो ।

साधारणसभाले अध्यक्ष तथा कार्यसमितिका सदस्यहरू निर्वाचित गर्ने, नीतिगत मामिलामा कार्यसमितिलाई निर्देशन दिने र वार्षिक तथा आर्थिक प्रतिवेदनहरू पारित गर्ने काम गर्दछ । साधारणसभाको अध्यक्षता संस्थाका अध्यक्षले गर्दछन् ।

कार्यसमिति

कार्यसमितिमा हरेक दुई वर्षका लागि निर्वाचित हुने नौजना सदस्यहरू रहन्छन् । कार्यसमितिले नीतिगत मार्ग-निर्देशन जारी गर्ने, कार्ययोजनाको तर्जुमा/कार्यान्वयन गर्ने तथा कार्ययोजना/कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने काम गर्दछ । कार्यसमितिको अध्यक्षता संस्थाका अध्यक्षले गर्दछन् । कार्यसमिति तथा सचिवालयको समन्वय गर्ने जिम्मेवारी महासचिवको रहेको छ ।

व्यवस्थापन उपसमिति

व्यवस्थापन उपसमितिले संस्थाका कार्यक्रमहरू

कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने काम गर्दछ । व्यवस्थापन उपसमितिमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, महासचिव, कोषाध्यक्ष तथा कार्यकारी निर्देशक रहने व्यवस्था छ ।

सचिवालय

कार्यसमिति तथा व्यवस्थापन उपसमितिद्वारा पारित साङ्गठनिक कार्ययोजना र कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूको कार्यान्वयनका लागि सचिवालय जिम्मेवार रहने गरेको छ, जसको नेतृत्व कार्यकारी निर्देशकले गर्दछन् ।

जिल्ला सम्पर्क कार्यालय

भूकम्पबाट अति-प्रभावित १४ जिल्लाहरूमध्ये काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुरका लागि काठमाडौं उपत्यकामा र अन्य ११ जिल्लामा ११ वटा सम्पर्क कार्यालय सञ्चालनमा रहेका छन् ।

आबद्ध संस्था

नेपालका १८ जिल्लामा १९ वटा स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरू हाल संस्थासँग आबद्ध रही सदाचार प्रवर्द्धनको अभियानमा सक्रिय रहेका छन् ।

भ्रष्टाचार विरुद्ध एकजुट होऔं !

भ्रष्टाचार र तार्क्यजनिक सेवासम्बन्धी
उजुरीका लागि सम्पर्क गर्ने माध्यम

हटलाइन (निःशुल्क)

१ ६ ६ ० ० १ २ २ २ १ १

एसएमएस
९८४३५४९९०९

टेलिफोन
०१-४४७५२६२

इमेल
complain@tinepal.org

फ्याक्स
०१-४४७५११२

ट्रान्सपरेन्सी
इन्टरनेशनल
नेपाल

भ्रष्टाचार विरुद्धको सहकार्य

छकुबकु मार्ग, नयाँ बानेश्वर,
काठमाडौं, नेपाल
पोष्ट बक्स नं: ११४८६
फोन: +९७७ १ ४४७५०६२, ४४७५२६२
फ्याक्स: +९७७ १ ४४७५११२

टोलफ्री नम्बर: १६६० ०१ २२ २११
नोटिस बोर्ड : १६१८ ०१ ४४ ७५ ११२
Email: trans@tinepal.org
Website: www.tinepal.org
@tinepal